



თბილისი
2019-2020

STATE LANGUAGE DEPARTMENT

Bulletin II

სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი

ბიულეტენი
II

სარედაქციო კოლეგია

გიორგი ალიბეგაშვილი (რედაქტორი)
ნინო აბესაძე
მარინა ბერიძე
თინათინ ბოლქვაძე (რედაქტორი)
თამაზ გამყრელიძე
ქეთევან დათუკიშვილი
თამარ ვაშაკიძე
მაკა თეთრაძე
ნანა მაჭავარიანი
მზექალა შანიძე
მერაბ ჩუხუა



ბამონცემლოზ ბრიჯონი

ISBN

© სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი 2019-2020

სარჩევი

ნინასიტყვაობა	7
ქართული ენის ბგერითი სისტემის ლათინურად ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები	9
ინგლისური ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები	11
ჩინური ენის მარცვალთა სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები	19
იაპონური ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები	43
სპარსული ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები	52
სომხური ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები	69
ვითარებითი ბრუნვის ფორმა	86
წოდებითი ბრუნვის ფორმა	87
თანდებულთა და თანდებულიან სახელთა მართლწერა	91
სადაურობის სახელთა წარმოება -ეთ და -ის სუფიქსების შემცველი გეოგრაფიული სახელებისგან	102
რაოდენობით და რიგობით რიცხვით სახელთა მართლწერა	105
თანდებულიან და ნაწილაკდართულ რიცხვით სახელთა მართლწერა	114
მუნიციპალური ტოპონიმისა და გეოგრაფიული ობიექტების მართლწერისა და ინგლისური ტრანსლიტერაციის / თარგმანის საკითხები	117
ოპერაცია -ი: ქართული ენის სახელობითი ბრუნვის ფორმის გამოყენების პრობლემა ოფიციალურ დოკუმენტებში	121
ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა	125

CONTENT

Foreword	7
Guidelines for Latin Transliteration of the Sound System of the Georgian Language	9
Guidelines for Transcription and Transliteration of the Sound System of the English Language in the Georgian Language	11
Guidelines for Transcription and Transliteration of the Syllable System of the Chinese Language in the Georgian Language	19
Guidelines for Transcription and Transliteration of the Sound System of the Japanese Language in the Georgian Language	43
Guidelines for Transcription and Transliteration of the Sound System of the Persian Language in the Georgian Language	52
Guidelines for Transcription and Transliteration of the Sound System of the Armenian Language in the Georgian Language	69
Form of Adverbial Case	86
Form of Vocative Case	87
Spelling of Postpositions and Nominals with Postpositions	91
Forming of Words of Origin from Geographical Names with the suffixes -et and -is	102
Spelling of Cardinal Numerals and Ordinal Numerals	105
Spelling of Numerals with Postpositions and Particles	114
Recommendations on Spelling and English Transliteration / Translation of Municipal Toponyms and Geographical Objects	117
Operation -i: The Problem of with Nominative Case of the Georgian Language in Official Documents	121
General Description of Georgian Language Proficiency Levels	125

წინასიტყვაობა

სახელმწიფო ენის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის 36-ე მუხლის შესაბამისად, სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ძირითადი ფუნქცია სახელმწიფო ენის კონსტიტუციური სტატუსის დაცვა და პოპულარიზაცია, ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დადგენა და დამკვიდრებაა. ამავ ე კანონის საფუძველზე სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი შეიმუშავებს და გამოსცემს სახელმწიფო ენის დაცვისა და განვითარებისათვის აუცილებელ ნორმატიულ აქტებს. ექსპერტთა კომისიასთან ერთად ქართული სალიტერატურო ენის დადგენილ ნორმებსა და ტერმინოლოგიურ სტანდარტებს დასამტკიცებლად წარუდგენს საქართველოს მთავრობას.

ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებისა და ტერმინოლოგიური სტანდარტების სრული კორპუსის მომზადება ეტაპობრივად მიმდინარეობს. წინამდებარე ბიულეტენში შესულია ის ნორმები და რეკომენდაციები, რომლებიც სახელმწიფო ენის დეპარტამენტმა ექსპერტთა კომისიასთან ერთად მიიღო 2018-2019 წლებში, მათ შორის, საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული ნორმები (იხ. საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 30 ივნისის 394-ე დადგენილება).

ბიულეტენში შესული მასალა შეიძლება დავყოთ სამ ნაწილად: სხვადასხვა ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები, რამდენიმე განახლებული ენობრივი ნორმა, უკვე დიდი ხნის დადგენილი და მოქმედი ენობრივი ნორმის დარღვევით გამოწვეული პრობლემები და ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა.

სხვადასხვა ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესების პრაქტიკულ ღირებულებას განსაზღვრავს ევროკავშირთან, აშშ-სთან და სხვა ქვეყნებთან კულტურული, ეკონომიკური, პოლიტიკური და სამხედრო კავშირების წამოწყებისა და გაძლიერებისათვის გამიზნული სხვადასხვა სახის ხელშეკრულების სრულფასოვნად მომზადება. ეს ურთიერთობები იმდენად სწრაფად ღრმავდება, რომ ტრანსლიტერაციის პრობლემების მოგვარება გადაუდებელი საქმე ხდება. საილუსტრაციოდ შეიძლება დავასახელოთ ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვის ნაწილი და ლისაბონის შეთანხმებაში (1958წ.) ადგილწარმოშობის დასახელებების დაცვისა და მათი საერთაშორისო რეგისტრაციის ნაწილები. ხელშეკრულების მონაწილე მხარეთა ენების ბგერითი სისტემების ხელშეკრულებებსა და მათ დანართებში სრულფასოვნად ასახვის გარეშე ეს შეიძლება იქცეს ხელშეკრულებისა თუ მათი დანართების მრავალგვარი ნაკითხვის მიზეზი, რომელმაც, თავის მხრივ, შეიძლება არასასურველ გაუგებრობებს დაუდოს სათავე.

საქართველოს დამოუკიდებლობის პირობებში სხვადასხვა ქვეყანასთან საერთაშორისო პოლიტიკური, კულტურული, ეკონომიკური და სამხედრო ურთიერთობების გაღრმავების გამო იზრდება იმ ენათა რაოდენობა, რომელთა ბგერითი სისტემების ტრანსლიტერაცია საჭირო ხდება ქართულად და პირიქით. ბევრი ენის, მათ შორის ყოფილი საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენების ბგერით სისტემათა ტრანსლიტერაცია ქართულ ენაზე დაფუძნებულია რუსულში შემუშავებულ წესებზე, რომელთა განახლება აუცილებელია საკუთრივ ქართული ფონოლოგიური სისტემის გათვალისწინებით. ამას ემატება ქართულ ენასთან ისტორიული კონტაქტების მქონე ენათა ბგერითი სისტემების ტრანსლიტერაციის აუცილებლობა. ახალმა ვითარებამ წარმოშვა ისეთ ქვეყნებთან ურთიერთობა, რომლებთანაც საქართველოს

ისტორიულად ურთიერთობა თითქმის არ ჰქონია. აქედან გამომდინარე, სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი მიზნად ისახავს ტრანსლიტერაცია-ტრანსკრიფციის სრული სისტემების შექმნას, რომლებიც ასახავს შესაბამისი ენების მთელი ფონოლოგიური სისტემის კვალიფიციურ ადაპტირებას ქართულ ენაზე და არა ცალკეული ბგერის ან ბგერათა კომპლექსის ქართულად გადმოტანის ან ქართულიდან სამიზნე ენაში გადატანის წესის დადგენას. სახელმძღვანელო წესები წარმოდგენილია ცხრილების სახით. პირველ სვეტში მოცემულია გრაფემათა ჩანაწერი ამოსავალ ენაზე, იგივე გრაფემები მეორე სვეტში ჩანერილია საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანით (იხ. IPA - International Phonetic Alphabet). შემდეგ სვეტებში კი ნაჩვენებია ქართულად ტრანსლიტერირებული შესატყვისები შესაბამისი მაგალითების დამონმებით.

ბიულეტენში შედის ქართული სალიტერატურო ენის განახლებულ ნორმათა ერთი ნაწილი, რომელსაც ბოლო პერიოდში ცვლილებები ყველაზე ნაკლებად შეეხო. სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიამ ასეთი გზა აირჩია: პირველად იმსჯელოს უცვლელ ან შედარებით მცირედ შეცვლილ ნორმებზე (ამჯერად სახელთა ბრუნებისა და ბრუნვათა ფუნქციების ნაწილში) და ამ ფონზე განიხილოს ის სიახლეები, რომლებიც ქართულ სალიტერატურო ენაში იკიდებს ფეხს. ბიულეტენში შესული ქართული სალიტერატურო ენის განახლებული ნორმებიდან ვითარებითი და წოდებითი ბრუნვების ფორმათა და თანდებულებიან სახელთა მართლწერა უკვე დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 30 ივნისის 394-ე დადგენილებით. ამის გვერდით ბიულეტენში მოცემულია სახელობითი ბრუნვის ნიშნის თაობაზე უკვე დიდი ხნის მიღებული და დამკვიდრებული ნორმების დარღვევის შეთხვევათა ანალიზი და ის საფრთხეები, რომელსაც ქმნის დე ფაქტო და დე იურე ნორმათა აცდენა ქართულ ენაში. სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გამოყენების წესი საკუთარ (პირთა და გეოგრაფიულ) სახელებთან დაკავშირებულია სხვა ოფიციალურ დოკუმენტებთან ერთად გლობალური სანავიგაციო კომპანიების პროდუქტებში (ელექტრონული რუკების მობილური და ვებაპლიკაციები, ავტომობილების ბორტკომპიუტერები, სანავიგაციო სისტემები და სხვა) საქართველოს შესახებ გეოგრაფიული მონაცემების ინტეგრაციასთან, რაც, თავის მხრივ, განსაზღვრავს ჩვენი ქვეყნის პოპულარიზაციას, ეკონომიკური პოტენციალის გაუმჯობესებას, ინფრასტრუქტურისა და ტურიზმის განვითარებას. საჭიროა ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, რომელიც გეოგრაფიული ობიექტების სახელწოდებათა თარგმნის ძირითად პრინციპებს მოიცავს. ამ საკითხს უკავშირდება ბიულეტენში მოცემული მუნიციპალური ტოპონიმისა და გეოგრაფიული ობიექტების მართლწერასთან დაკავშირებული რეკომენდაციები.

ბიულეტენი სრულდება ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობით. ეს დოკუმენტი ეყრდნობა ენათა სწავლის, სწავლებისა და შეფასების რეკომენდაციათა საერთოევროპულ ჩარჩოს და მიზნად ისახავს A1 დონიდან C2 დონის ჩათვლით ძირითადი მახასიათებლების ჩვენებას. ენის ფლობის დონეების აღწერილობა ხელს შეუწყობს საქართველოს არაქართველი მოქალაქეებისათვის ქართული ენის სწავლებას, რაც მათი სახელმწიფოში ინტეგრაციისა და სამოქალაქო თანხმობის საფუძველია. იგი დაეხმარება ქართულის, როგორც მეორე და/ან უცხო ენის მასწავლებლებს, შემფასებლებსა და სასწავლო-მეთოდური მასალების შემქმნელებს, ასევე - ქართული ენის შემსწავლელებს და ყველა იმ პირს, ვისაც აინტერესებს საკუთარი ენობრივი კომპეტენციების შემოწმება როგორც საქართველოში, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 394-ე დადგენილებით 2020 წლის 30 ივნისის.

თინათინ ბოლქვაძე, მაკა თეთრაძე, ნიკო ქელბაქიანი
ქართული ენის გბერთი სისტემის ლათინურად ტრანსლიტერაციის
სახელმძღვანელო წესები

(მიღებულია სახელმწიფო ენის ექსპერტთა კომისიის 2018 წლის 11 მაისის სხდომაზე, ოქმი N4)

1.	ა	a
2.	ბ	b
3.	გ	g
4.	დ	d
5.	ე	e
6.	ვ	v
7.	ზ	z
8.	თ	t
9.	ი	i
10.	კ	k
11.	ლ	l
12.	მ	m
13.	ნ	n
14.	ო	o
15.	პ	p
16.	ჟ	zh
17.	რ	r
18.	ს	s
19.	ტ	t
20.	უ	u
21.	ფ	p
22.	ქ	k

23.	ღ	gh
24.	ყ	q
25.	შ	sh
26.	ჩ	ch
27.	ც	ts
28.	ძ	dz
29.	წ	ts
30.	ჭ	ch
31.	ხ	kh
32.	ჯ	j
33.	ჰ	h

თანხმოვნების 5 წყვილი გადმოიცეს
შესაბამისი 5 გრაფემით:

ფ - პ	p
თ - ტ	t
ქ - კ	k
ც - წ	ts
ჩ - ჭ	ch

9 თანხმოვანი გადმოიცეს შესაბამისი დიგრაფებით:

ჟ	zh
ღ	gh
შ	sh
ჩ	ch
ც	ts
ძ	dz
წ	ts
ჭ	ch
ხ	kh

„ყ“ გადმოიცეს q გრაფებით

ყ	q
---	---

თინათინ ბოლქვაძე, ნანა გოგია, მაკა თეთრაძე, ივანე ლეჟავა,
თინათინ მარგალიტაძე, ნიკო ქელბაქიანი, გიორგი ყუფარაძე

**ინგლისური ენის გპირითი სისტემის ქართულ ენაზე
ტრანსკრიპცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო ნუსხები**

(მიღებულია სახელმწიფო ენის ექსპერტთა კომისიის 2018 წლის 20 ივლისის სხდომაზე)

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
a	ა	სშირად საკუთარ სახელებში: Frank- lin - ფრანკლინ-ი, Adams- ადამს-ი. დახურულ მარცვალში, თუ მას მოს- დევს r: Bar- ბარ-ი, Cardiff - კარდიფი, Carl - კარლ-ი.	ეს წესები არ მოქმედებს იმ საკუთარ სახელებზე, რომ- ლებიც უშუალოდ ინგლისური ენიდან არ შემოსულა ქარ- თულში. მაგალითად: Green- land - - გრენლანდია, Scotland -შოტლანდია და სხვა. გერ- მანული წარმოშობის გვარე- ბიდან ინგლისურ ვარიანტში გადადის man-ის გერმანული წაკითხვა -მან, რაც აისახება ქართულად ტრანსლიტერი- რებულ ფორმებში: Hoffman - ჰოფმან-ი, Lehman - ლემან-ი, Neuman - ნიუმან-ი და სხვა მსგავსი გვარები.
	ე	დახურულ მარცვალში, როდესაც თანხმოვნები მოსდევს: Jackson - ჯექსონ-ი, თუ მომდევნო მარცვალი შეიცავს /i, ə/-ს: acid - ესიდ-ი; Mary - მერი; -ham, -land, -man დაბოლოებიანი სიტყვები გადმოიცემა -ემ-, -ლენდ-, მენ-ით.	
	ეი	Davis - დეივის-ი, Graves- გრეივზ-ი; თუ სიტყვა ბოლოვდება -e-ზე: Dave- დეივ-ი, Lane- ლეინ-ი; თუ მომდევნო მარცვალი შეიცავს er-ს: Baker- ბეიკერ-ი, Laker - ლეიკერ-ი.	
	ი	-age-ზე გათავებული სახელები: Vil- lage - ვილიჯ-ი.	
	ო	w-ს შემდეგ: Wash - უოშ-ი; Warren - უორენ-ი; -ლ (+თანხმოვანი)-ის წინ: Galsworthy - გოლზუორთი; Baldwin - ბოლდუ- ინ-ი, Wall street - უოლ-სტრიტი-ი.	
aa	ე	Aaron - აარონ-ი. Isaac - აიზეკ-ი.	მაგრამ ტრადიციისამებრ Isaac Newton - ისააკ ნიუტონ-ი.
ae	ი ე ეი	Aegis - იჯის-ი. Caedmon - კედმონ-ი. Reggae - რეგეი.	
	ა	Caerleon - კარლეონ-ი.	
ai	ეი	Daisy - დეიზი, Paine - პეინ-ი.	მაგრამ -ain ძირითადად გად- მოიცემა -ინად: Mountain Dew — მაუნტინ-დიუ (იხ. ai - ი).
	ე	New Britain - ნიუ-ბრიტენ-ი. -r-ს წინ: Cairns - კერნზი, Fairfax - ფერფაქს-ი, Blair - ბლერ-ი; მა- გრამ: Hair - ჰეარ-ი, ეარბალტიკ-ი, ვიზეარ-ი.	
	ი	Mountain Dew - მაუნტინ-დიუ.	

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
ay	ეი ი	Clay - კლეი, Rayfield - რეიფილდ-ი. -Quay დაბოლოებიან გეოგრაფიულ სახელებში: Torquay - ტორკი, Newquay - ნიუკი.	
au	ო ა	Austin - ოსტინ-ი. Aunt Bertha - ანტ ბერთა.	
aw	ო	Lawrence - ლორენს-ი, Irwin Shaw - ირვინ შო.	გამონაკლისი: პარალელურად Bernard Shaw - ბერნარდ შოუ (ტრადიციით) // ბერნარდ შო.
b	ბ	Boston - ბოსტონ-ი	
	არ გად- მოიცემა	ძირითადად სიტყვის ბოლოს m-ს შემდეგ: Lamb - ლემ-ი.	
c	ს	e, i, y- ს წინ: iceberg - აისბერგ-ი, city - სიტი, icy - აისი.	
	კ	Cornwall - კორნუოლ-ი.	მაგრამ soccer - სოკერ-ი.
ch	ჩ კ	Churchill - ჩერჩილ-ი, Chichester- ჩიჩესტერ-ი. ბერძნულ და გერმანულ ნასესხობებში: Christopher - კრისტოფერ-ი.	გამონაკლისია: Greenwich - გრინვიჩ-ი.
	ჯ	-wich დაბოლოებიან გეოგრაფიულ სახელებში: Woolwich - ვულიჯ-ი, Norwich- ნორიჯ-ი.	
	ხ	შოტლანდიური წარმოშობის სახელებში: Loch Lomond ლოხლომონდ-ი.	
	უ	ფრანგულ ნასესხობებში: Chef - შეფ-ი.	
ck	კ	Jack - ჯეკ-ი	
d	დ	Darwin - დარვინ-ი.	მაგრამ: Sandwich - სენდვიჩ-ი.
	არ გად- მოიცემა	Wednesday - უენზდეი.	
dg	ჯ	e, i, y-ს წინ: Bridgetown - ბრიჯტაუნ-ი	
e	ე	თანხმოვნების წინ: Manchester - მანჩესტერ-ი; თუ სიტყვის ბოლო დახურული მარცვლის ხმოვანია: Watershed- უოტერშედ-ი; მრავალმარცვლიან სიტყვაში თუ პირველი მარცვალი შეიცავს: Elegant - ელეგანტი-ი; r-ს წინ: Baker - ბეიკერ-ი.	მაგრამ ლათინური წარმოშობის საკუთარ სახელებთან ე: Cordelia - კორდელია.
	ი	ჩვეულებრივ ღია მარცვალში: Eden- იდენ-ი, Exeter - ექსიტერ-ი.	
	არ გად- მოიცემა	ჩვეულებრივ სიტყვის ბოლოში: Shakespeare - შექსპირ-ი, Cape town - კეიპტაუნ-ი; ზოგჯერ -s-ის წინ: Charles - ჩარლზ-ი.	

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
ea	ი	Seaborg - სიბორგ-ი, Deanston - დინ-სტონ-ი. breakdance - ბრეიკდანს-ი.	
	ეი	Breasted - ბრესტედ-ი, Maidenhead-ჰედი;	
	ე	-r-ს + თანხმოვნის წინ: Pearl Harbor - პერლ-ჰარბორ-ი.	
	ია	Good year - გუდიარ-ი.	
ee	ი	Green - გრინ-ი, Lee - ლი.	
ei	ი	O'Neill - ო'ნილ-ი, Keith - კით-ი.	
	ეი	Leiston - ლეისტონ-ი.	
	აი	გერმანული და გელური წარმოშობის გვარებში: Steinbeck - სტაინბეკ-ი, Reilly - რაილი.	
eu	იუ	Euston - იუსტონ-ი.	
ew	იუ	Matthew - მეთიუ, Andrew - ენდრიუ.	
	უ	Lewis - ლუის-ი, Shrewsbury - შრუზბერი.	
ey	ი	Berkeley - ბერკლი, Sidney - სიდნი.	მაგრამ ტრადიციისამებრ Sydney - სიდნეი, Disney - დისნეი.
f	ფ	Florida - ფლორიდა.	
	ვ	იშვიათ შემთხვევებში: of - ოვ, ანგლიზებულ სლავური დაბოლოების გვარებში: Nemiroff - ნემიროფ-ი.	
g	გ	უმეტესად: Glasgow - გლაზგო, Greenville - გრინვილ-ი.	მაგრამ: Gilbert - გილბერტ-ი, Gibraltar - გიბრალტარ-ი
	ჯ	ძირითადად e, i, y—ს წინ: Georgia - ჯორჯია.	
	არ გადმოიცემა	n-ის წინ: sign - საინ-ი, reign - რეინ-ი.	

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
gh	ბ	ძირითადად სიტყვის თავში: ghost - გოსტ-ი.	მაგრამ Edinburgh - ედინ-ბურგ-ი მაგრამ Birmingham - ბირმინგემ-ი (იხ. h).
	გჰ	ძირითადად სიტყვის ბოლოს: Brough - ბრაფ-ი. მორფემათა მიჯნაზე (კომპოზიტებში): Springhill - სპრინგჰილ-ი.	
	ჰ არ გად- მოიცემა	McConaughey - მაკ-კონაჰი. სხვა შემთხვევებში: Wright - რაიტ-ი, Middlesbrough - მიდლზბრო, Peterborough - პიტერბორო.	
h	ჰ	Hamilton - ჰამილტონ-ი, Henry - ჰენრი.	
	არ გად- მოიცემა	l, r თანხმოვნების შემდეგ: Rhode Island - როუდ-აილენდ-ი, Rhodes - როუდზ-ი, Lhanbryde - ლანბრაიდ-ი; -ham დაბოლოებიან ტოპონიმებში: Birmingham - ბირმინგემ-ი, Fulham - ფულემ-ი ზოგჯერ სხვა შემთხვევებში: Honesty - ონესტი.	
i	ი	ჩვეულებრივ დახურულ მარცვალში: Richmond - რიჩმონდ-ი, Tim - ტიმ-ი.	
	აი	ჩვეულებრივ ღია მარცვალში: time - ტაიმ-ი, White - უაიტ-ი.	
	ე	r-ს წინ: Firth - ფერთ-ი.	
ie	ი	ძირითადად Sheffield - შეფილდ-ი, Spielberg - სპილბერგ-ი.	მაგრამ Pierce - პირს-ი.
	იე	ზოგჯერ r-ს წინ: Colliers - კოლიერზ-ი	
j	ჯ	Joyce - ჯოის-ი	
k	კ	Kevin - კეინ-ი, Kansas - კანზას-ი.	მაგრამ Katherine - ქეთრინ-ი, Notebook - ნოუტბუქ-ი // ნოუტბუკ-ი.
	არ გად- მოიცემა	ძირითადად n-ს წინ: know-how - ნოუჰაუ.	
l	ლ	London - ლონდონ-ი, Norfolk - ნორფოლკ-ი, Walker - უოლკერ-ი.	
ng	ნგ	Reading - რედინგ-ი, Nottingham - ნოტინგემ-ი.	

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
o	ო	Toronto - ტორონტო, Rochester - როჩესტერ-ი.	მაგრამ London - ლონდონ-ი.
	ოუ	ძირითადად ღია მარცვალში: Cope - კოუპი.	
	ა	ძირითადად დახურულ მარცვალში n-ს წინ: Monkey - მანქი, sons - სანზ-ი.	
	უ	Wolverhampton - ვულვერჰემპტონ-ი, Worcester - ვუსტერ-ი	
oa	ოუ	Oaks - ოუქს-ი.	მაგრამ Oakland - ოკლენდ-ი.
	ო	r-ს წინ: Boardhills - ბორდჰილზ-ი.	
oe	ო	ძირითადად Monroe - მონრო.	მაგრამ Sillitoe - სილიტოუ, Phoenix - ფენიქს-ი.
oo	უ	Goodman - გუდმენ-ი.	ჩვეულებრივ d-სა და k-ის წინ უ (იხ.).
	ო	r-ს წინ: Doors - დორზ-ი.	
	ა	Floodwood - ფლადვუდ-ი.	
ou	ა	Douglas - დაგლას-ი.	
	უ	Coupar Angus კუპარ-ანგუს-ი, Plymouth - პლიმუთ-ი.	
	ო	Bournemouth - ბორნმუთი.	
	აუ	Grout - გრაუტ-ი, Slough - სლაუ.	
ow	აუ	Tower - ტაუერ-ი, Brownville - ბრაუნვილ-ი, Bower - ბაუერ-ი.	მაგრამ Glasgow - გლაზგო.
	ოუ	Lowell - ლოუელ-ი; ასევე ჩვეულებრივ სიტყვის ბოლოს: Maslow - მასლოუ.	
p	პ	Parker - პარკერ-ი, Peter - პიტერ-ი, Spiderman - სპაიდერმენ-ი.	
ph	ფ	Philip - ფილიპ-ი, Philadelphia - ფილადელფია.	
	პ	მაგრამ, გამონაკლისის სახით, თუ ინგლისურში იკითხება p-დ და არა f-დ: Clapham - კლეჰემ-ი.	

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
qu	კვ	თუ მოსდევს a ან o: Quacker - კვაკ-ერ-ი, Quora - კვორა.	
	ქვ	თუ მოსდევს e ან i: Queen - ქვინ-ი, Quincy - ქვინსი.	
	კ	-Quay დაბოლოებიან გეოგრაფიულ სახელებში: Torquay — ტორკი, Newquay - ნიუკი.	
r	რ	Peter - პიტერ-ი, Baker - ბეიკერ-ი.	მაგრამ Worcester - ვუსტერ-ი (იხ. ო).
s	ს	ჩვეულებრივ სიტყვის თავში: Simon - საიმონ-ი, Spielberg - სპილბერგ-ი.	
	ზ	ჩვეულებრივ მყდერ თანხმოვნებთან ან ხმოვნებთან მეზობლობაში: Charles - ჩარლზ-ი, Brisbane - ბრიზბენ-ი, James - ჯეიმზ-ი.	
	შ	Sugar - შუგარ-ი.	
	ჟ	Treasure - ტრეჟერ-ი.	
	არ გად- მოიცემა	Long Island - ლონგ-აილენდ-ი.	
sh	შ	Sheffield - შეფილდ-ი.	მაგრამ მორფემათა მიჯნაზე (კომპოზიტებში) სჰ: Mineshope - მაინსჰოუპ-ი, Egloshayle - ეგლოსჰეილ-ი, Portishead - პორტისჰედ-ი.
t	ტ	Hamlet - ჰამლეტ-ი, Toronto - ტორონტო.	მაგრამ Notebook - ნოუტ-ბუქ-ი // ნოუტბუქ-ი, Teenager - თინეიჯერ-ი // ტინეიჯერ-ი.
	შ	ძირითადად -ia და -ion-ის წინ: Portia - პორშია, National - ნეშენალ-ი.	
	არ გად- მოიცემა	-stle-ში: Whistler - უისლერ-ი, New-castle - ნიუკასლ-ი; -ch-ის წინ: Fletcher - ფლეჩერ-ი.	მაგრამ ტრადიციით Thatcher — ტეტჩერ-ი.

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
th (ყრუ)	თ	თუ th ინგლისურში იკითხება როგორც /θ/, Arthur - ართურ-ი, Jonathan - ჯონათან-ი.	მაგრამ Thatcher - ტეტჩერ-ი, Macbeth- მაკბეტი (ტრადიციისამებრ).
	ტ	თუ th ინგლისურში იკითხება როგორც /t/, მაშინ ქართულში გვექნება ტ: Anthony - ანტონ-ი, Thames - ტემზა, Thomas - ტომას-ი; ასევე თუ th არის მორფემათა მიჯნაზე (კომპოზიტებში): Courthouse - კორტჰაუს-ი.	
th (მჟღერი)	ზ	Rutherford - რეზერფორდი, Sutherland - საზერლენდ-ი.	
	დ	Rotherhithe - როდერჰაიდ-ი.	
tz	ც	Fitzgerald - ფიცჯერალდი.	
u	უ	Bush - ბუშ-ი, Julian - ჯულიან-ი, Ruth - რუთ-ი.	
	იუ	Utah - იუტა, r+ხმოვნის წინ: Curiosity - კიურიოსიტი.	
	ე	r+თანხმოვნის წინ: Churchill - ჩერჩილი, Burbank - ბერბანკ-ი.	
	ა	ძირითადად დახურულ მარცვალში და ორი და მეტი თანხმოვნის წინ: Butler - ბატლერ-ი, Russell - რასელ-ი, Rugby - რაგბი.	
	არ გადმოიცემა	ი	Business - ბიზნეს-ი.
		ზოგჯერ g და q-ს შემდეგ : Guardian - გარდიან-ი, Guernsey - გერნზი, Mosquito - მოსკიტო. ასევე: Building - ბილდინგ-ი.	
v	ვ	Nashville - ნეშვილ-ი, Vancouver - ვანკუვერ-ი.	

ინგლისური	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
w	უ	ძირითადად ხმოვნების a, e, i წინ სიტყვის თავში: Wardrop - უორდროპი, Wimbledon - უიმბლდონი, Welles - უელს-ი.	მაგრამ ტრადიციით: Washington - ვაშინგტონ-ი.
	ვ	თუ w-ს მოჰყვება o ან oo (რომლებიც ქართულში გადმოიცემა o-თი ან უ-თი) ან ქართულ შესატყვისში მოსდევს რამდენიმე ხმოვანი: Wolverhampton - ვულვერჰემპტონ-ი, Woody - ვუდი, Word - ვორდ-ი, Broadway - ბროდვეი, Wayne - ვეინ-ი; სიტყვის შუაში: Delaware - დელავერ-ი; Irwin - ირვინ-ი, Sandwich - სენდვიჩი-ი, Darwin - დარვინი.	
	არ გადმოიცემა	ძირითადად r-ს წინ: Wright - რაიტ-ი ho-ს წინ: Who - ჰუ; -wich დაბოლოებიან გეოგრაფიულ სახელებში: Woolwich - ვულიჯ-ი.	გამონაკლისია: Greenwich - გრინვიჩი-ი, sandwich - სენდვიჩი-ი
wh	უ	Whitman - უიტმენ-ი.	მაგრამ Whisky - ვისკი.
x	ქს	Oxford - ოქსფორდ-ი.	
	ქშ	Luxury - ლაქშერ-ი.	
y	აი	Byron - ბაირონ-ი, Tyson - ტაისონ-ი.	
	ი	ჩვეულებრივ თუ გვხვდება სიტყვის თავსა და ბოლოში: York - იორკ-ი, City - სიტი, Nancy - ნენსი.	მაგრამ ერთმარცვლიანებში თანხმოვნის შემდეგ: Sky - სკაი.
	ე	r-ს წინ: Byrd - ბერდ-ი, Byrne - ბერნ-ი.	
z	ზ	ჩვეულებრივ: Elizabeth - ელიზაბეთ-ი, Buzz - ბაზ-ი.	

1. უცხოური საზოგადო და საკუთარი სახელების ორმაგი თანხმოვნები ქართულში ცალი თანხმოვნით გადმოიცემა. მაგალითად: **Hoffmann** -ჰოფმანი, **Massachusetts** - მასაჩუსეტს-ი.

2. ინგლისურიდან (და საერთოდ, უცხო ენებიდან) ქართულში გადმოდის: x (cs, ks) - ქს, ps - ფს, ct(kt) - ქტ. ასევე, უცხო წარმოშობის სიტყვებში არის: ქშ, ქჩ, ფშ, ფჩ, ფც: **Yorkshire** - იორქშირი, **New Hampshire** - ნიუ-ჰემფშირ-ი.

მარინე ჯიბლაძე, თინათინ ბოლქვაძე, ლიუ ჩაო,
ლიანგ ქუნგქუნგი, ნიკო ქელბაქიანი, მაკა თეთრაძე

ჩინური ენის მარცვალთა სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიპცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები

汉语语音系统 (音节) 与格鲁吉亚语对照表及汉语专有名词音译规则

მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის
2019 წლის 22 მარტის სხდომაზე, ოქმი № 1

ჩინური ენის ძირითადი ერთეული არის მარცვალი. ყოველ მარცვალს შეესაბამება თითო იეროგლიფი. მარცვალი შედგება სამი ელემენტისაგან: ინიციალის (თავკიდურის), ფინალისა (ბოლოკიდურისა) და ტონისაგან. ინიციალი მარცვლის საწყისი თანხმოვანია, რომელსაც მოსდევს ფინალი ანუ ხმოვანი (დანვრილებით იხ. ქვემოთ). მარცვლის მესამე ელემენტია ტონი, რომელსაც ჩინურში ფონოლოგიური ღირებულება აქვს. მას სიტყვის მნიშვნელობის შეცვლა შეუძლია. ჩინურ ენაში ტონი ოთხი სახისაა, მაგრამ მათ განხილვას არ შევუდგებით, რადგან ქართულ ენაში ჩინურისთვის დამახასიათებელი ფონოლოგიური ტონი ვერ აისახება.

ჩინური ენის ამ ფონეტიკური წყობის თავისებურება განაპირობებს ჩინური ენის ბგერების ქართული ანბანის ასოებით ტრანსკრიპირების მეთოდებსა და პრინციპებს.

ცალ-ცალკე განვიხილავთ თანხმოვნებსა და ხმოვნებს, რომლებიც მარცვლის ინიციალებს (თავკიდურებსა) და ფინალებს (ბოლოკიდურებს) ქმნიან.

ჩინური ენის მარცვლის თავკიდურები (თანხმოვნები)

სალიტერატურო ჩინურის თანხმოვანთა სისტემა ხასიათდება ოთხი ძირითადი ნიშნით: წარმოთქმის ადგილი, საწარმოთქმო რაგვარობა, მჟღერობა-სიყრუე და სირბილე-სიმაგრე. ეს ოთხივე მახასიათებელი ფონოლოგიური ღირებულებისაა, ანუ სიტყვათგანმასხვავებელი ძალა აქვს. ჩინურ ენაში სულ რამდენიმე მჟღერი თანხმოვანია, მაგრამ მჟღერობა-სიყრუე მოქმედი ფონოლოგიური ოპოზიციაა. ხშულ და ხშულ-ნაპრალოვან (აფრიკატ) ყრუ თანხმოვნებს ერთმანეთისაგან განარჩევს ფშვინვიერების ქონება-უქონლობით დაპირისპირება, რაც ქმნის წყვილულთა სისტემას. სირბილე ახასიათებს აფრიკატ ც-ს **q** [tʃ]. აფრიკატისთვის სირბილე ანუ პალატალიზაცია ფონოლოგიური ღირებულებისაა, რაც კარგად ჩანს დამონმეხული წყვილებიდან:

词典 /tʃiːxiən/cidain ცტიენი ლექსიკონი 磁山 /tʃʰiːʃan/Cishan ცშანი (გეოგრ.) სოფელი
起点 /tʃʰiːtiːxiən/qidian ციტიენი დასაწყისი 岐山 /tʃʰiːʃan/Qishan ციშანი (გეოგრ.) მაზრა

ასეთ შემთხვევებში ქართული **ც** სრულად გადმოსცემს ჩინური მაგარი **ც(ც)** თანხმოვნის ფონეტიკურ მახასიათებლებს **ci=ც**, ხოლო **ც** თანხმოვანზე **ი** ხმოვნის დამატებით გადმოიცემა პალატალური **ც(q), qi=ცი**.

ომონიმიის თავიდან ასაცილებლად, ქართულში მაგარი **ც(ც)** თანხმოვნის გადმოსაცემად, ერთმარცვლიან სიტყვებსა ან მრავალმარცვლიანი სიტყვის ბოლო მარცვალში გამოყენებული იქნება ცჰი კომპლექსი, რომელიც დაუპირისპირდება პალატალურ **ც(q)**-ს (ცი). მაგალითად, 磁山 Cishan ცშანი (გეოგრ.) , მაგრამ 慈 Ci ცჰი (პირი)

**ცხრილი 1. სშული და სშულ-ნაპრალოვანი (აფრიკატი)
თავკიდურა თანხმოვნები**

ნარმოთქმის ადგილი	მჟღერი	ყრუ ფშვინვიერი	ყრუ არაფშვინვიერი
წყვილბაგისმიერი// ლაბიოდენტალური		p [pʰ] ფ	b [p] პ
კბილისმიერი// დენტალური		t [tʰ] თ	d [t] ტ
წინანუნისმიერი// წინაალვეოლარული		c [tʃʰ] ც	z [tʃ] წ
წინანუნისმიერი// წინაალვეოლარული		q [tʃʰ] ც (პალატალიზებული)	ɟ [tʃ] ძ (პალატალიზებული)
უკანანუნისმიერი// უკანაალვეოლარული		ch [tʃʰ] ჩ	zh [tʃ] ჭ
რბილსასისმიერი// ველარული		k [kʰ] ქ	g [k] კ

ნაპრალოვანი თავკიდურა თანხმოვნები

ნაპრალოვანი თანხმოვნები წარმოდგენილია ცალეულების სახით, გარდა ერთი გამონაკლისისა: **ჟ-შ**, რომელიც ნაპრალოვან წყვილედს ქმნის. სპირანტ თანხმოვნებში ერთადერთი რბილი (პალატალიზებული) თანხმოვანია, რომელიც ფონოლოგიურად უპირისპირდება არაპალატალიზებულ წინაალვეოლარულ **c (ს) - ს**:

死掉/sítiao/sidiao სიკვდილი (მოკვდა) **ს**ტიაო 洗掉/s'ítiao/xidiao სიტიაო ამორეცხვა, ამოშორება (ლაქის)
 四川Sichuan/sítiao/ სჩუანი (გეოგრ.) 浙川/s'ítʃʰuan/Xichuan სიჩუანი (გეოგრ.)
 冻死dongsi /tunʃʰ/ გაყინვა (გაყინა) ტუნგსჰი 东西/tunʃʰ/ dongxi ნივთი ტუნგსი

ასეთ შემთხვევებში ქართული ს სრულად გადმოსცემს ჩინური არაპალატალიზებულ **s (ს)** თანხმოვნის ფონეტიკურ მახასიათებლებს **si-**ს, ხოლო **ს** თანხმოვანზე ი ხმოვნის დამატებით გადმოიცემა პალატალური **x (ს), xi-**სი.

ომონიმიის თავიდან ასაცილებლად, ერთმარცვლიან სიტყვებსა ან მრავალმარცვლიანი სიტყვის ბოლო მარცვალში ჩინური ენის არაპალატალიზებულ **s (ს)** თანხმოვნის ქართულად გადმოცემისთვის გამოყენებული იქნება **სჰი** კომპლექსი, რომელიც დაუპირისპირდება პალატალურ **q (ს) (ცი)**. მაგალითად, 四川 Sichuan სჩუანი (გეოგრ.), მაგრამ 佳木斯 Jiamusi ძიამუსჰი (გეოგრ.)

ცხრილი 2.

წარმოთქმის ადგილები	მჟღერი	ყრუ
კბილბაგისმიერი (ლაბიოდენტალური)		f [f] ფ
წინანუნისმიერი//წინაალვეოლარული		s [s] ს
წინანუნისმიერი//წინაალვეოლარული		x [ɕ] ს (პალატალიზებული)
უკანანუნისმიერი//უკანაალვეოლარული	r [ʐ] ჟ	sh [ʃ] შ
რბილსასისმიერი//ველარული		h [x] ხ

ცალეულებს ქმნიან წარწერა თანხმოვნებიც: ნ [n], ნგ[ŋ] რ [r], ლ [l], მ [m].

თანამედროვე სალიტერატურო ჩინურში 21 თავკიდურა (ინიციალი) თანხმოვანი ბგერაა. ცხრილებში (იხ. ქვემოთ) თითოეული ინიციალი მოცემულია ლათინიზებული ჩინური ანბანით, რომელსაც **ფინინს** უწოდებენ, შემდეგ - საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანით, რომელსაც მოსდევს ქართული ტრანსლიტერირებული ჩანაწერი.

სირთულეს ქმნის ფინინი, რომელიც ბოლომდე არ მისდევს ბგერათა ლათინურად ტრანსლიტერაციის წესს, რაც მიუჩვეველ მკითხველს თავიდან ხელს უშლის ჩანაწერის სწორად აღქმაში. მაგალითად, არაფშინვიერი ყრუ ხშულები პ [p], ტ [t], კ [k] ლათინურად გადმოიცემა **b, d, g** გრაფემებით, რომლებიც ტრადიციულ ტრანსლიტერირებულ სისტემებში აღნიშნავენ მჟღერ ხშულ თანხმოვნებს: ბ [b], დ [d], გ [g]. კიდევ უფრო რთულად არის საქმე ძ [ʃ], ნ [z], ჭ [zh], ჟ [r] და ხ [h] თანხმოვნების გადმოცემისას, როგორც ეს თითოეულისათვის ფრჩხილებში მინერილი ფინინის გრაფემებიდან ჩანს. განაფვის შემდეგ ფინინის ეს თავისებურება დიდ წინააღმდეგობად აღარ ჩანს, თუმცა ზოგჯერ შეცდომის მიზეზიც ხდება, მაგალითად: 北京 Beijing პეკინი, პეიძინგი (შეცდომაა: ბეიჟინგი//ბეიჯინგი), 深圳 Shenzhen შენჭენი (შეცდომაა: შენჟენი), 枣庄 Zaozhuang ზაოჭუანგი (შეცდომაა: ზაოჟუანგი).

ცხრილი 3. ჩინური ანის ინიციალები

ფინინი CPA	IPA	ფინინი CPA	IPA	ფინინი CPA	IPA
b	p	g	k	sh	ʃ
p	p ^h	k	k ^h	r	ʐ
m	m	h	x	z	ʐ
f	f	j	tɕ	c	tɕ ^h
d	t	q	tɕ ^h	s	s
t	t ^h	x	ɕ		
n	n	zh	tʃ		
l	l	ch	tʃ ^h		

ჩინური მარცვლის ფინალები (ხმოვნები)

მარცვლის ბოლოკიდური შეიძლება წარმოდგენილი იყოს მარტივი ხმოვნებით (a o e i u), დიფთონგებით (ai, ei, ia, io, ie) ან ტრიფთონგებით (yao, you). ამას გარდა, ფინალი ზოგჯერ ხმოვნისა და n (ნ), ng (ნგ), ან r (რ) თანხმოვნისგან შედგება (en, ang, eng, yin, yang, ying), იხილეთ ცხრილი 4.

ზოგიერთი ხმოვანი თვითონ ქმნის მარცვალს, ესენია: i, u, ü, რომლებიც წერისა და ლათინური ტრანსლიტერაციის დროს გამოირჩევიან, როგორც განსაკუთრებული მარცვლის შემქმნელი ხმოვნები: yi, wu, yu.

ცხრილი 4. ჩინური ენის ფინალები

	i /i/		u /u/	ü /y/
		-i /ʃ/ ინიციალების zh, ch, sh, r შემდეგ		
		-i /h/ ინიციალების z, c, s შემდეგ		
a /ä/	ia /jä/		ua /yä/	
o /ɔ/			uo /yo/	
e /ɛ/	ie /je/			üe /yɛ/
er /ɛʁ/				
ai /aj/			uai /yaj/	
ei /ej/			uei (ui) /yɛj/	
ao /au/	iao /jau/			
ou /ou/	iou (iu) /jɔj/			
an /an/	ian /jæn/		uan /yan/	üan /yen/
en /ən/	in /in/		uen /yən/ (un)	ün /yn/
ang /aŋ/	iang /jaŋ/		uang /yaŋ/	
eng /əŋ/	ing /iŋ/		ueng /yəŋ/	
ong /ʊŋ/	iong /jʊŋ/			

ჩინური ენის მარცვალი

თანამედროვე ჩინურ სალიტერატურო ენაში 39 ფინალია, რომლებიც კომბინაციას ქმნიან 21 ინიციალთან. ქვემოთ მოცემულია მარცვლის შემქმნელი ინიციალების (თავკიდურებისა) და ფინალების (ბოლოკიდურების) კომბინაციათა ცხრილი. თანამედროვე სალიტერატურო ჩინურში 400 ასეთი კომბინაციაა, რომლებიც 1200-ზე მეტი იეროგლიფით გადმოიცემა. იხ. ცხრილი 5.

ცხრილი 5. ჩინური ენის მარცვლები

თავკიდურები (ინიციალები)																							
	Ø ინიცი.	b	p	m	f	d	t	n	l	g	k	h	j	q	x	zh	ch	sh	r	z	c	s	
ფინ.																							
a	a	ba პა	pa ფა	ma მა	fa ფა	da ტა	ta თა	na ნა	la ლა	ga კა	ka ქა	ha ხა				zha ჭა	cha ჩა	sha შა	ra რა	za წა	ca ცა	sa სა	
o	o	bo პო	po ფო	mo მო	fo ფო																		
e	e			me მე		de ტე	te თე	ne ნე	le ლე	ge კე	ke ქე	he ხე				zhe ჭე	che ჩე	she შე	re რე	ze წე	ce ცე	se სე	
ê																							
ai	ai	bai პაი	pai ფაი	mai მაი		dai ტაი	tai თაი	nai ნაი	lai ლაი	gai კაი	kai ქაი	hai ხაი				zhai ჭაი	chai ჩაი	shai შაი	rai რაი	zai წაი	cai ცაი	sai საი	
ei	ei	bei პეი	pei ფეი	mei მეი	fei ფეი	dei ტეი		nei ნეი	lei ლეი	gei კეი		hei ხეი				zhei ჭეი		shei შეი		zei წეი			
ao	ao	bao პაო	pao ფაო	mao მაო		dao ტაო	tao თაო	nao ნაო	lao ლაო	gao კაო	kao ქაო	hao ხაო				zhao ჭაო	chao ჩაო	shao შაო	rao რაო	zao წაო	cao ცაო	sao საო	
ou	ou		pou ფოუ	mou მოუ	fou ფოუ	dou ტოუ	tou თოუ	nou ნოუ	lou ლოუ	gou კოუ	kou ქოუ	hou ხოუ				zhou ჭოუ	chou ჩოუ	shou შოუ	rou როუ	zou წოუ	cou ცოუ	sou სოუ	
an	an	ban პან	pan ფან	man მან	fan ფან	dan ტან	tan თან	nán ნან	lan ლან	gan კან	kan ქან	han ხან				zhan ჭან	chan ჩან	shan შან	ran რან	zan წან	cán ცან	sán სან	
en	en	ben პენ	pen ფენ	men მენ	fen ფენ			nen ნენ		gen კენ	ken ქენ	hen ხენ				zhen ჭენ	chen ჩენ	shen შენ	ren რენ	zen წენ	cen ცენ	sen სენ	
ang	ang	bang პანგ	pang ფანგ	mang მანგ	fang ფანგ	dang ტანგ	tang თანგ	nang ნანგ	lang ლანგ	gang კანგ	kang ქანგ	hang ხანგ				zhang ჭანგ	chang ჩანგ	shang შანგ	rang რანგ	zang წანგ	cang ცანგ	sang სანგ	
eng	eng	beng პენგ	peng ფენგ	meng მენგ	feng ფენგ	deng ტენგ	teng თენგ	neng ნენგ	leng ლენგ	geng კენგ	keng ქენგ	heng ხენგ				zheng ჭენგ	cheng ჩენგ	sheng შენგ	reng რენგ	zeng წენგ	ceng ცენგ	seng სენგ	
er	er																						
i	i	bi პი	pi ფი	mi მი		di ტი	ti თი	ni ნი	li ლი				ji ჯი	qi ცი	xi სი								
ia	ia								lia ლია				jia ჯია	qia ცია	xia სია								
io	io																						
ie	ie	bie პიე	pie ფიე	mie მიე		die ტიე	tie თიე	nie ნიე	lie ლიე				jie ჯიე	qie ციე	xie სიე								

თავკვილურები (ინიცილები)

	თ	ბ	პ	მ	ფ	დ	ტ	ნ	ლ	გ	კ	ხ	ჯ	ყ	ქ	ჯ	ჩ	შ	რ	ზ	ც	ს	
iao	yao იაო	biao პიაო	piao ფიაო	miao მიაო	fiao ფიაო	diao ტიაო	tiao თიაო	niao ნიაო	liao ლიაო				jiao ჯიაო	qiao კიაო	xiao ხიაო								
iu	you იუ			miu მიუ		diu ტიუ		niu ნიუ	liu ლიუ					qiu კიუ	xiu ხიუ								
ian	yān იენ	biān პიენ	piān ფიენ	miān მიენ		dian ტიენ	tian თიენ	niān ნიენ	liān ლიენ					qian კიენ	xian ხიენ								
in	yīn ინ	bīn პინ		mīn მინ				pīn პინ	līn ლინ					qīn კინ	xīn ხინ								
iang	yāng იანგ							niāng ნიანგ	liāng ლიანგ					qiāng კიანგ	xiāng ხიანგ								
ing	yīng ინგ	bīng პინგ	pīng ფინგ	mīng მინგ		dīng ტინგ	tīng თინგ	níng ნინგ	līng ლინგ					qīng კინგ	xīng ხინგ								
u	wu უ	bu ბუ	pu ფუ	mu მუ	fu ფუ	du ტუ	tu ტუ	pu ბუ	lu ლუ	gu გუ	ku კუ	hu ხუ							ru რუ	zu ზუ	cu ცუ	su სუ	
ua	wa ვა									gua გუა	kua კუა	hua ხუა											
uo	wo ვო					duo ტუო	tuo ტუო	puo ბუო	luo ლუო	guo გუო	kuo კუო	huo ხუო							ruo რუო	zuo ზუო	cuo ცუო	suo სუო	
uai	wai ვაი									guai გუაი	kuai კუაი	huai ხუაი											
ui	wei ვეი					dui ტუეი	tui ტუეი			gui გუეი	kui კუეი	hui ხუეი							ruì რუეი	zui ზუეი	cui ცუეი	sui სუეი	
uan	wān ვან					duān ტუან	tuān ტუან	puān ბუან	luān ლუან	guān გუან	kuān კუან	huān ხუან							ruān რუან	zuān ზუან	cuan ცუან	suān სუან	
un	wēn ვენ					dūn ტუნ	tūn ტუნ			gūn გუნ	kūn კუნ	hūn ხუნ							rūn რუნ	zūn ზუნ	cun ცუნ	sun სუნ	
uang	wāng ვანგ									guāng გუანგ	kuāng კუანგ	huāng ხუანგ											
ong	wēng ვენგ					dōng ტუნგ	tōng ტუნგ	pōng ბუნგ	lōng ლუნგ	gōng გუნგ	kōng კუნგ	hōng ხუნგ							rōng რუნგ	zōng ზუნგ	cōng ცუნგ	sōng სუნგ	
ü	yu იუ							nü ნიუ	lǚ ლიუ					qu კიუ	xu სიუ								
üe	yue იუე							niüe ნიუე	liüe ლიუე					que კიუე	xue სიუე								
üan	yuan იუენ								lián ლიენ					quan კიუენ	xuan სიუენ								
ün	yün იუნ								liün ლიუნ					qun კიუნ	xun სიუნ								
iong	yōng იუნგ													qióng კიუნგ	xióng სიუნგ								

ქვემოთ მოცემული ცხრილის პირველ ნაწილში გასათვალისწინებელია შემდეგი გარემოება: ჩინურ ენაში არსებობს ფინალთა სამი ტიპი: საკუთარი სახელის ალმნიშვნელი ფინალები, საზოგადო სახელების ალმნიშვნელი ფინალები და მნიშვნელობის არმქონე ფინალები. ცხრილში მოცემულია ფინალების სამივე სახეობა იმის გათვალისწინებით, რომ ეს თუ ის მეტყველების ნაწილი შეიძლება გარკვეულ კონტექსტში შეიძლება საკუთარ სახელად იქცეს. ასეთ შემთხვევაში სახელი ჩვენს ინტერესთა სფეროში ექცევა, რადგან იქმნება მისი ტრანსლიტერაციის საჭიროება.

მე-6 ცხრილში ამ ნიშნით ★ (ვარსკვლავით) გადმოიცემა ის მარცვლები, რომლებიც საკუთარ სახელებში არ გამოიყენება, მაგრამ საჭიროდ ჩავთვალეთ ცხრილში მათი შეტანა ამ მარცვლების ჩინურ ენაში არსებობის საჩვენებლად.

ამ ნიშნით * (ფიფქით) გადმოიცემა ის ფინალები, რომლებიც არ შეიცავენ მარცვლებს.

ცხრილი 6.

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვალ-ლი 汉字/拼音字母和音节	ჩინური ფონე-ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერთაშორისო ფონე-ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართული შესატყვისის 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
阿 a ა	a	/ä/	ა	阿坝Aba აპა (გეოგრ.)	
爱 ai აი				爱辉 Aihui აიხუეი (გეოგრ.)	
安 an ან		/a/		安徽 Anhui ანხუეი (გეოგრ.)	
昂 ang ანგ		/a/		昂玲 Angling ანგლინგი (პირ.)	
熬 ao აო				敖汉旗 Aohanqi აოხანცი (გეოგრ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
-ian* -იენ		/æ/	ე	咸 xian - 咸阳 Xianyang სიე- ნიანგი (გეოგრ.)	დამოუ- კიდებლად ეს ფინალი საერთოდ არ გამოი- ყენება. იგი ინიციალ- თან ერთად იკითხება როგორც იენ (იხ. მოცემული მაგალითი)
峨 e ე	e	/ɤ/	ე	峨眉山 Emeishan ემეიშანი (გეოგრ.)	
诶 ei ეი		/e/		诶 ei ეი ★	
恩 en ენ		/ə/		恩施 Enshi ენში (გეოგრ.)	
鞞 eng ენგ				鞞 eng ენგი ალვირი ★	
洱 er ერ		/e/		洱源 Eryuan ერიუენი (გეოგრ.)	
哦 o ო	o	/ɔ/	哦 o ო (შორისდ.) ★		
欧 ou ოუ		/o/	欧阳 Ouyang ოუიანგი (პირ.)		
-ong* -უნგ	o	[ʊ]	უ	龙 long - 黑龙江Heilongjiang ხეილუნგძიანგი (გეოგრ.)	o ყველგან იკითხება როგორც ო, მხოლოდ ცხვირის- მიერი (-ng) -ნგ-ს წინ იკითხე- ბა როგორც უ;

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
-u* -უ		[u]		吴 wu - 吴 Wu უ (პირ.) 陆 lu - 陆 Lu ლუ (პირ.)	
-u* -იუ	u	[y]	იუ	居 ju - 居庸关 Juyongguan ძიუიუნგკუანი (გეოგრ.) 衢 qu - 衢州 Quzhou ციუჭოუ (გეოგრ.) 徐 xu - 徐州 Xuzhou სიუჭოუ (გეოგრ.) 鱼 yu - 鱼台 Yutai იუთაი (გეოგრ.)	
-ü* -იუ	ü	[y]	იუ	吕 lü - 吕 Lü ლიუ (პირ.) 女 nü - 女娃 Nüwa ნიუვა (პირ.)	
-in* -ინ -iang* -იანგ -ing* -ინგ		/i/		林 lin - 吉林 Jilin ძილინი (გეოგრ.) 娘 niang - 四姑娘山 Siguniang- shan სკუნიაანგშანი (გეოგრ.) 青 qing - 青海 Qinghai ცინგხ- აი (გეოგრ.)	
-ei* -ეი -ia* -ია -ie* -იე -iao* -იაო -ian* -იენ		/i/		雷 lei - 雷 Lei ლეი (პირ.) 恰 qia - 恰盖乡 Qiagaixiang ციაკაისიანგი (გეოგრ.) 聂 nie - 聂远 Nie ნიე (პირ.) 庙 miao - 马神庙 Mashenmiao მაშენმიაო (გეოგრ.) 咸 xian - 咸阳 Xianyang სიე- ნიანგი (გეოგრ.)	
-iu* -იოუ	-i		ი	丘 qiu - 商丘 Shangqiu შანგ- ციოუ (გეოგრ.)	-iu ერთად იკითხება როგორც იოუ [iou]
-i ინიციალების zh, ch, sh, r შემდეგ* ი		/l/		纸 zhi - 白纸坊 Baizhifang პაი- ჭიფანგი (გეოგრ.) 池 chi - 池州 Chizhou ჩიჭოუ (გეოგრ.) 石 shi - 石家庄 Shijiazhuang შიძიაჭუანგი (გეოგრ.) 日 ri - 日照 Rizhao რიჯაო (გეოგრ.)	
-i ინიციალების z, c, s შემდეგ*		/h/		淄 zi - 淄博 Zibo ნიპო (გეოგრ.) 磁 ci - 磁山 Cishan ციშანი (გეოგრ.) 思 si - 思和 Sihe სხე (გეოგრ.)	
雅 ya ია 延 yan იენ				雅 Ya ia (პირ.) 延边 Yanbian იენპიენი (გეოგრ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应的 格文字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
<p>雅ya ია 延yan იენ 阳yang იანგ 遥yao იაო 叶ye იე 义yi ი 银yin ინ 营ying ინგ 哟yo იო 永yong იუნგ 呦you იოუ</p>	y	[j]	ი	<p>阳泉 Yangquan იანგციუენი (გეოგრ.) 平遥 Pingyao ფინგიაო (გეოგრ.) 叶 Ye ie (პირ.) 义乌 Yiwu იუ(გეოგრ.) 银州 Yinzhou ინჭოუ (გეოგრ.) 营口 Yingkou ინგქოუ (გეოგრ.) 哟 yo „იო“ (შორისდებული) ★ 永州 Yongzhou იუნგჭოუ (გეოგრ.) 呦呦 Youyou იოუიოუ (პირ.)</p>	
<p>于yu იუ 远yuan იუენ 月yue იუე 云yun იუნ</p>		[y]		<p>于 Yu იუ (პირ.) 绥远 Suiyuan სუეიიუენი (გეოგრ.) 日月潭 Riyuetan ჟიიუეტანი (გეოგრ.) 云南 Yunnan იუნნანი (გეოგრ.)</p>	
<p>瓦wa ვა 外wai ვაი 万wan ვან 汪wang ვანგ 威wei ვეი 文wen ვენ 翁weng ვენგ 卧wo ვო</p>	w	[u]	ვ	<p>瓦房店 Wafangdian ვაფანტიენი (გეოგრ.) 外滩 Waitan ვაითანი (გეოგრ.) 万 Wan ვანი (პირ.) 汪 Wang ვანგი (პირ.) 威海 Weihai ვეიხაი (გეოგრ.) 文 Wen ვენი (პირ.) 翁 Weng ვენგი (პირ.) 卧龙岗 Wolonggang ვოლუნგ- კანგი (პირ.)</p>	
<p>武wu უ</p>		∅	უ	<p>武汉Wuhan უხანი (გეოგრ.)</p>	<p>wu ეს თანმიმ- დევრობა ქართულში გადმოიცემა უ სმოვნით.</p>

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
巴ba პა 白百bai პაი 坂ban პან 榜bang პანგ 包bao პაო 北bei პეი 本ben პენ 蚌beng პენგ 毕bi პი 边bian პიენ 表biao პიაო 别bie პიე 滨bin პინ 屏bing პინგ 渤bo პო 埠bu პუ	b	[p]	პ	巴金 Bajin პაძინი (პირ.) 白山 Baishan პაიშანი (გეოგრ.) 百度 Baidu პაიტუ (საძიებო სისტ.) 达坂城 Dabancheng ტაპანჩენგი (გეოგრ.) 榜罗 Bangluo პანგლუო (გეოგრ.) 包头 Baotou პაოთოუ (გეოგრ.) 北京 Beijing პეიძინგი, პეკინი (გეოგრ.) 本溪 Benxi პენსი (გეოგრ.) 蚌埠 Bengbu პენგბუ (გეოგრ.) 毕 Bi პი (პირ.) 边巴 Bianba პიენპა (გეოგრ.) 表哥 biaoge პიაოკე „დეიდაშვილი“ ★ 大别山 Dabieshan ტაპიეშანი (გეოგრ.) 滨州 Binzhou პინჭოუ (გეოგრ.) 四屏镇 Sibingzhen სიპინგჭენი (გეოგრ.) 渤海 Bohai პოხაი (გეოგრ.) 蚌埠 Bengbu პენგბუ (გეოგრ.)	ტრადიცი- ის ძალით ვინარჩუ- ნებთ ქალაქ- ის სახელად პეკინს და არა პეიძ- ინგს (თუმ- ცა ორივე ფორმა სწორია)
琶pa ფა 派pai ფაი 盘pan ფან 庞pang ფანგ 庖pao ფაო 裴pei ფეი 盆pen ფენ 郫pi ფი 偏pian ფიენ 朴piao ფიაო 撇pie ფიე 品pin ფინ 平ping ფინგ 鄱po ფო 衰pou ფოუ 彭peng ფენგ 浦pu ფუ	p	[pʰ]	ფ	琵琶 Pipa ფიფა(მუს. ინსტ.) 派 pai ფაი „ღვეზელი“ ★ 盘山 Panshan ფანშანი (გეოგრ.) 庞 Pang ფანგი (პირ.) 庖丁 Paoding ფაოტინგი(პირ.) 裴 Pei ფეი(პირ.) 盆 pen ფენი „ტაშტი“★ 郫县 Pixian ფისიენი (გეოგრ.) 偏关 Pianguan ფიენკუანი (გეოგრ.) 朴 Piao ფიაო (პირ.) 撇 pie ფიე „კალიგრაფიული მონასმი“ ★ 品 pin ფინი „ნივთი“ ★ 四平 Siping სფინგი (გეოგრ.) 鄱阳湖 Poyanghu ფოიანგხუ (გეოგრ.) 衰 pou ფოუ „შეგროვება“ ★ 彭山 Pengshan ფენგშანი (გეოგრ.) 浦江 Pujiang ფუძიანგი (გეოგრ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალიტები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
<p>马 ma მა</p> <p>麦 mai მაი</p> <p>馒 man მან</p> <p>莽 mang მანგ</p> <p>毛 mao მაო</p> <p>么 me მე</p> <p>梅 mei მეი</p> <p>门 men მენ</p> <p>勐 meng მენგ</p> <p>米 mi მი</p> <p>绵 mian მიენ</p> <p>缪 miao მიაო</p> <p>蔑 mie მიე</p> <p>岷 min მინ</p> <p>明 ming მინგ</p> <p>谬 miu მიოუ</p> <p>墨 mo მო</p> <p>牟 mou მოუ</p> <p>慕 mu მუ</p>	m	[m]	მ	<p>马 Ma მა (პირ.)</p> <p>麦城 Maicheng მაიჩენგი (გეოგრ.)</p> <p>馒头 Mantou მანთოუ, ორ- თელზე გამომცხვარი პური</p> <p>莽山 Mangshan მანგშანი (გეოგრ.)</p> <p>毛 Mao მაო(პირ.)</p> <p>么 me მე (ნანილაკი) ★</p> <p>梅州 Meizhou მეიჭოუ (გეოგრ.)</p> <p>门源 Menyuan მენიუენი (გეოგრ.)</p> <p>勐海 Menghai მენგხაი (გეოგრ.)</p> <p>米 Mi მი (პირ.)</p> <p>绵州 Mianzhou მიენჭოუ (გეოგრ.)</p> <p>缪 miao მიაო (პირ.)</p> <p>蔑 mie მიე(ბამბუკის მასალა)★</p> <p>岷县 Minxian მინსიენი(გეოგრ.)</p> <p>三明市 Sanmingshi სანმინგში (გეოგრ.)</p> <p>谬 miu მიოუ „შეცდომა“★</p> <p>墨江 Mojiang მოძიანგი (გეოგრ.)</p> <p>中牟 Zhongmou ჭუნგმოუ (გეოგრ.)</p> <p>慕田峪 Mutianyu მუთიენიუ (გეოგრ.)</p>	
<p>法 fa ფა</p> <p>矾 fan ფან</p> <p>坊 fang ფანგ</p> <p>肥 fei ფეი</p> <p>汾 fen ფენ</p> <p>凤 feng ფენგ</p> <p>佛 fo ფო</p> <p>缶 fou ფოუ</p> <p>福 fu ფუ</p>	f	[f]	ფ	<p>法库 Faku ფაქუ (გეოგრ.)</p> <p>矾山 Fanshan ფანშანი (გეოგრ.)</p> <p>潍坊 Weifang ვეიფანგი (გეოგრ.)</p> <p>合肥 Hefei ხეფეი (გეოგრ.)</p> <p>汾阳 Fenyang ფენიანგი (გეოგრ.)</p> <p>凤山 Fengshan ფენგშანი (გეოგრ.)</p> <p>佛山 Foshan ფოშანი (გეოგრ.)</p> <p>缶 fou ფოუ (მუს. ინსტ.)</p> <p>福建 Fujian ფუძიენი (გეოგრ.)</p>	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
大da ტა 代dai ტაი 郸dan ტან 宕dang ტანგ 道dao ტაო 德de ტე 得dei ტეი 登deng ტენგ 棣di ტი 嗲dia ტია 典dian ტიენ 貂diao ტიაო 迭die ტიე 定ding ტინგ 丢diu ტიოუ 洞dong ტუნგ 渡du ტუ 段duan ტუან 堆dui ტუეი 墩dun ტუნ 多duo ტუო 窦dou ტოუ	d	[t]	ტ	大连 Dalian ტალიენი (გეოგრ.) 代县 Daixian ტაისიენი (გეოგრ.) 邯郸 Handan ხანტანი (გეოგრ.) 宕昌 Dangchang ტანგჩანგი (გეოგრ.) 五道口 Wudaokou უტაოქოუ (გეოგრ.) 德城 Decheng ტეჩენგი (გეოგრ.) 得 dei ტეი „უნდა“ ★ 登封 Dengfeng ტენგფენგი (გეოგრ.) 棣县 Dixian ტისიენი (გეოგრ.) 嗲 dia ტია „ტიკტიკი“ ★ 典 Dian ტიენი (პირ.) 貂蝉 Diaochan ტიაოჩანი(პირ.) 迭部 Diebu ტიეპუ (გეოგრ.) 定州 Dingzhou ტინგჭოუ (გეოგრ.) 丢 diu ტიოუ „დაკარგვა“ ★ 洞口 Dongkou ტუნგქოუ (გეოგრ.) 风陵渡 Fenglingdu ფენგ- ლინგტუ (გეოგრ.) 段 Duan ტუანი (პირ.) 三星堆 Sanxingdui სანსინგ- ტუი (გეოგრ.) 土门墩 Tumendun თუმენტუნ (გეოგრ.) 多伦 Duolun ტუოლუნი (გეოგრ.) 窦 Dou ტოუ (პირ.)	
塔ta ტა 台tai ტაი 坛tan ტან 唐tang ტანგ 陶tao ტაო	t	[tʰ]	თ	雷峰塔 Leifengta ლეიფენგტა (გეოგრ.) 台湾 Taiwan თაივანი (გეოგრ.) თაივანი (გეოგრ.) 天坛 Tiantan თიენტანი (გეოგრ.) 唐朝 Tangchao ტანგჩაო (დი- ნასტიის სახ.) 陶渊明 Tao Yuanming თაო იუენმინგი (პირ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
特te თე 腾teng თენგ 梯ti თი 天tian თიენ 跳tiao თიაო 铁tie თიე 亭ting თინგ 通tong თუნგ 头tou თოუ 土tu თუ 瞳tuan თუან 腿tui (უეი) თუეი 屯tun თუნ 陀tuo თუო	t	[tʰ]	თ	特 Te თე (პირ.) 腾冲 Tengchong თენგჩუნგი (გეოგრ.) 天梯 Tianti თიენთი (გეოგრ.) 天山 Tianshan თიენშანი (გეოგრ.) 虎跳峡 Hutiaoxia ხუთიაოსია (გეოგრ.) 铁岭 Tieling თიელინგი (გეოგრ.) 陶然亭 Taoranting თაო- ჯანთინგი (გეოგრ.) 通海 Tonghai თუნგხაი (გეოგრ.) 包头 Baotou პაოთოუ (გეოგრ.) 土家族 Tujiazu თუძიანუ (ეროვნება) 瞳瞳 Tongtuan თუნგთუანი (გეოგრ.) 金华火腿 Jinhua huotui ძინხუა ხუოთუეი (ბრენდი) 屯昌 Tunchang თუნჩანგი (გეოგრ.) 普陀山 Putuoshan ფუთუ- ოშანი (გეოგრ.)	ტრადი- ციულად გამოყენებუ- ლი ტაივანი და ტიანშანი თანდათა- ნობით უნდა ჩანაცვლდეს თაივანი და თიენშანი ფორმებით.
纳na ნა 乃nai ნაი 南nan ნან 饕nang ნანგ 瑙nao ნაო 哪ne ნე 内nei ნეი 嫩nen ნენ 鲎neng ნენგ 倪ni ნი 年nian ნიენ 娘niang ნიანგ	n	[n]	ნ	纳木错 Namucuo ნამუცუო (გეოგრ.) 乃东 Naidong ნაიტუნგი (გეოგრ.) 南京 Nanjing ნანძინგი, ნანკი- ნი (გეოგრ.) 饕 nang ნანგი (პური,კვერი) ★ 瑙 nao ნაო (აგატი) ★ 哪吒 Nezha ნეჭა (პირ.) 内蒙古 Neimenggu ნეიმენგკუ (გეოგრ.) 嫩江 Nenjiang ნენძიანგი (გეოგრ.) 鲎 neng ნენგი (ფუტკრის სახ- ეობა) ★ 倪 Ni ნი (პირ.) 年林 Nianlin ნიენლინი (გეოგრ.) 四姑娘山 Siguniangshan სკუნიაანგშანი (გეოგრ.)	ტრადიცი- ის ძალით ვინარჩუ- ნებთ ქალაქ- ის სახელად ნანკინს და არა ნან- ძინგს , თუმ- ცა ორივე ფორმა სწორია.

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
鸟 niao ნიაო 聂 nie ნიე 您 nin ნინ 宁 ning ნინგ 牛 niu ნიოუ 农 nong ნუნგ 耨 nou ნოუ 女 nü ნიუ 奴 nu ნუ 暖 nuan ნუან 虐 nüe ნიუე 磨 nun ნუნ 诺 nuo ნუო	n	[n]	ნ	鸟巢 Niaochao ნიაოჩაო (გეოგრ.) 聂耳 Nie ნიე (პირ.) 您 nin ნინ „თქვენ“ ★ 宁夏 Ningxia ნინგსია (გეოგრ.) 牛郎山 Niulangshan ნიოუ- ლანგშანი (გეოგრ.) 刘半农 Liubannong ლიუპან- ნუნგი (პირ.) 耨 nou ნოუ (პირ.) 女娲 Nüwa ნიუვა (მით. პერ- სონაჟი) 奴 Nu ნუ (პირ.) 暖暖 Nuannuan ნუანნუან (სიმღერის სახ.) 虐 nüeji ნიუეჯი „მალარია“ ★ 磨 nun ნუნი „არომატი“ ★ 诺 Nuo ნუო (პირ.)	აღსანი- შნავია, რომ ბოლო პერიოდში მხოლოდ ოფიციალ- ურ დოკუ- მენტებში საკუთარი სახელი Nü ინერება, როგორც Nyu, რო- მელიც ქართულად უნდა გად- მოვიდეს როგორც: ნიუ ; ხოლო Nüe დოკუ- მენტებში ენაცვლე- ბა Nye და ქართულად შესა- ტყვისება: ნიუე
拉 la ლა 莱 lai ლაი 兰 lan ლან 浪 lang ლანგ 崂 lao ლაო 乐 le ლე 雷 lei ლეი 冷 leng ლენგ 理 li ლი 俩 lia ლია 莲 lian ლიენ 凉 liang ლიანგ	l	[l]	ლ	拉萨 Lasa ლასა (გეოგრ.) 莱州 Laizhou ლაიჭოუ (გეოგრ.) 兰州 Lanzhou ლანჭოუ (გეოგრ.) 小浪底 Xiaolangdi სიაოლ- ანგტი (გეოგრ.) 崂山 Laoshan ლაოშანი (გეოგრ.) 乐山 Leshan ლეშანი (გეოგრ.) 雷州 Leizhou ლეიჭოუ (გეოგრ.) 冷 Leng ლენგ (პირ.) 大理 Dali ტალი (გეოგრ.) 俩 lia ლია „ორივე“ ★ 莲山 Lianshan ლიენშანი (გეოგრ.) 平凉 Pingliang ფინგლიანგი (გეოგრ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკუი ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
聊liao ლიაო 烈lie ლიე 林lin ლინ 陵ling ლინგ 刘liu ლიოუ 龙long ლუნგ 绿lü ლიუ 楼lou ლოუ 庐lu ლუ 栾luan ლუან 略lüe ლიუე 轮lun ლუნ 洛luo ლუო	l	[l]	ლ	聊城 Liaocheng ლიაოჩენგი (გეოგრ.) 烈山镇 Lieshanzhen ლიეშან- ჭენი (გეოგრ.) 林州 Linzhou ლინჭოუ (გეოგრ.) 中山陵 Zhongshanling ჭუნგ- შანლინგი (გეოგრ.) 刘 Liu ლიოუ (პირ.) 龙川县 Longchuanxian ლუნგ- ჩუანსიენი (გეოგრ.) 绿春 Lüchun ლიუჩუნი (პირ.) 岳阳楼 Yueyanglou იუეიან- გლოუ (გეოგრ.) 庐山 Lushan ლუშანი (გეოგრ.) 栾川 Luanchuan ლუანჩუანი (გეოგრ.) 略阳 Lüeyang ლიუეიანგი (გეოგრ.) 轮台 Luntai ლუნთაი (გეოგრ.) 洛阳 Luoyang ლუოიანგი (გეოგრ.)	აღსანი- შნავია, რომ ბოლო პერიოდში მხოლოდ ოფიციალ- ურ დოკუ- მენტებში საკუთარი სახელი Lü ინერება როგორც Lyu, ქარ- თულად შეე- სატყვისება ლიუ; ხოლო Lüe რო- გორც Lye და ქართუ- ლად გად- მოიცემა როგორც ლიუე
尕ga კა 盖gai კაი 甘gan კან 冈gang კანგ 皋gao კაო 葛ge კე 给gei კეი 亘gen კენ 耿geng კენგ 宫gong კუნგ 沟gou კოუ 鼓gu კუ 瓜gua კუა	g	[k]	კ	扎尕那 Zhagana ჭაკანა (გეოგრ.) 盖北镇 Gaibeizhen კაიპეიჭენი (გეოგრ.) 甘泉 Ganquan კანციუენი (გეოგრ.) 井冈山 Jinggangshan ძინგ- კანგშანი (გეოგრ.) 皋兰县 Gaolanxian კაოლან- სიენი (გეოგრ.) 葛 Ge კე (პირ.) 给 gei კეი მიცემა ★ 亘国 Genguo კენკუო (გეოგრ.) 耿 Geng კენგი (პირ.) 故宫 Gugong კუკუნგი (ღირმ- ესანიშნაობა) 八里沟 Baligou პალიკოუ (გეოგრ., ღირმესანიშნაობა) 鼓浪屿 Gulangyu კულანგიუ (გეოგრ.) 瓜州 Guazhou კუაჭოუ (გეოგრ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკუი ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
怪guai კუაი 灌guan კუან 广guang კუანგ 桂gui კუეი 袞gun კუნ 国guo კუო	g	[k]	კ	怪坡 Guaipo კუაიფო (გეოგრ.) 灌南 Guannan კუანნანი (გეოგრ.) 广德 Guangde კუანგტე (გეოგრ.) 桂林 Guilin კუეილინი (გეოგრ.) 常袞 Chang Gun ჩანგ კუნი (პირ.) 中国 Zhongguo ჭუნგკუო (გეოგრ.)	
喀ka ქა 凯kai ქაი 坎kan ქან 康kang ქანგ 拷kao ქაო 克ke ქე 垦ken ქენ 坑keng ქენგ 崆kong ქუნგ 口kou ქოუ 库ku ქუ 夸kua ქუა 快kuai ქუაი 宽kuan ქუან 矿kuang ქუანგ 魁kui ქუეი 昆kun ქუნ 廓kuo ქუო	k	[kʰ]	ქ	喀什 Kashi ქაში (გეოგრ.) 凯口镇 Kaikouzhèn ქაიქოუჭენი (გეოგრ.) 坎乡 Kanxiang ქანსიანგი (გეოგრ.) 康州 Kangzhou ქანგჭოუ (გეოგრ.) 拷树 kaoshu ქაოშუ მცენარე კასტანოფსისი ★ 克山 Keshan ქეშანი (გეოგრ.) 垦利 Kenli ქენლი (გეოგრ.) 后坑 Houkeng ხოუქენგი (გეოგრ.) 崆峒山 Kongtongshan ქუნგთუნგშანი (გეოგრ.) 汉口 Hankou ხანქოუ (გეოგრ.) 库车 Kuche ქუჩე (გეოგრ.) 夸父 Kuafu ქუაფუ (მით. პერ- სონაჟი) 快手 Kuaishou ქუაიშოუ (მო- ბილურის პროგრამა) 宽城 Kuancheng ქუანჩენგი (გეოგრ.) 铜矿山 Tikuangshan თიქუანგ- შანი (გეოგრ.) 三魁镇 Sankuizhen სანქუეი- ჭენი (გეოგრ.) 昆山 Kunshan ქუნშანი (გეოგრ.) 八廓街 Bakuojie პაქუოდიე (გეოგრ.)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
哈ha ხა 海hai ხაი 汉han ხან 杭hang ხანგ 浩hao ხაო 河he ხე 黑hei ხეი 痕hen ხენ 衡heng ხენგ 红hong ხუნგ 厚hou ხოუ 湖hu ხუ 华hua ხუა 怀huai ხუაი 桓huan ხუან 黄huang ხუანგ 徽hui ხუეი 珲hun ხუნ 霍huo ხუო	h	[x]	ხ	齐齐哈尔 Qiqiha'er ციციხარი (გეოგრ.) 海南 Hainan ხაინანი (გეოგრ.) 武汉 Wuhan უხანი (გეოგრ.) 杭州 Hangzhou ხანგჭოუ (გეოგრ.) 浩特 Hao ხაო (პირ.) 河北 Hebei ხეპეი (გეოგრ.) 黑龙江 Heilongjiang ხეილუნგ-ძიანგი (გეოგრ.) 痕迹 henji ხენძი (კვალი, ანაბეჭდი) ★ 衡水 Hengshui ხენგშუეი (გეოგრ.) 红楼梦 Hongloumeng ხუნგლოუმენგი (გეოგრ.) 厚镇 Houzheni ხოუჭენი (გეოგრ.) 西湖 Xihu სიხუ (გეოგრ.) 华山 Huashan ხუაშანი (გეოგრ.) 怀化 Huaihua ხუაიხუა (გეოგრ.) 桓都县 Huandouxian ხუანტოუსიენი (გეოგრ.) 黄山 Huangshan ხუანგშანი (გეოგრ.) 安徽 Anhui ანხუეი (გეოგრ.) 珲春 Hunchun ხუნჩუნი (გეოგრ.) 霍山 Huòshān ხუოშანი (გეოგრ.)	
吉ji ძი 嘉jia ძია 建jian ძიენ 江jiang ძიანგ 焦jiao ძიაო 界jie ძიე	j	[tɕ]	ძ	吉林 Jilin ძილინი (გეოგრ.) 格鲁吉亚 Gelujiya კელუძიია (საქართველო ჩინურად) 嘉兴 Jiaxing ძიასინგი (გეოგრ.) 建国门 Jianguomen ძიენკუომენი (გეოგრ.) 长江 Changjiang ჩანგძიანგი (გეოგრ.) 焦作 Jiaozuo ძიაონუო (გეოგრ.) 张家界 Zhangjiajie ჭანგძიადიე (გეოგრ.)	ამ ბოლო დროს არის მცდელობა საქართველოს აღსანიშნავად გამოიყენონ მსოფლიოში გავრცელებული ვერსია Georgia 乔治亚 Qiaozhiya „ციაოჭიია“

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
津 jin ძინ				天津 Tianjin თიენძინი (გეოგრ.) 北京 Beijing პეკინი, პეიძინგი (გეოგრ.) 何灵 He Jiong ხე ძიუნგი (პირ) 九寨沟 Jiuzhaigou ძიოუჭაიკ- ოუ (გეოგრ.) 橘子洲 Juzizhou ძიუნჯიკოუ (გეოგრ.) 颍城 Juancheng ძიუნჩენგი (გეოგრ.) 黄觉 Huangjue ხუანგძიუე (პირ.) 老君山 Laojunshan ლაოძიუნ- შანი (გეოგრ.)	
京jing ძინგ					
灵jiong ძიუნგ					
九jiu ძიოუ	j	[tɕ]	d		
橘ju ძიუ					
颍juan ძიუნენ					
觉jue ძიუე					
君jun ძიუნ					
齐qi ცი				齐齐哈尔 Qiqiha'er ციციხარი (გეოგრ.) 恰则乡 Qiazexiang ციანესიან- გი (გეოგრ.) 乔 Qiao ციაო (პირ.) 乔治亚 Qiaozhiya ციაოჭია (საქართველო) 钱塘江 Qiantangjiang ციენ- თანგძიანგი (გეოგრ.) 羌 Qiang ციანგი (ეროვნება) 茄子 qiezi ციენი(ბადრიჯანი)★ 秦 Qin ცინი (პირ.) 青岛 Qingdao ცინგტაო (გეოგრ.) 琼州 Qiongzhou ციუნგჭოუ(- გეოგრ.) 邱 Qiu ციოუ (პირ.) 衢州 Quzhou ციუჭოუ (გეოგრ.) 泉州 Quanzhou ციუნჯოუ (გეოგრ.) 孔雀河 Kongquehe ქუნგცი- უეხე (გეოგრ.) 崞口 Qunkou ციუნქოუ (გეოგრ.)	საქართველოს აღსანიშნავად გამოი- ყენებული სახელების შესახებ ჩინურში იხ. შენიშვნაა ზემოთ.
恰qia ცია					
乔qiao ციაო					
钱qian ციენ	q	[tɕʰ]	ც		
羌qiang ციანგ					
茄qie ციე					
秦qin ცინ					
青qing ცინგ					
琼qiong ციუნგ					
邱qiu ციოუ					
衢qu ციუ					
泉quan ციუნენ					
雀que ციუე					
崞qun ციუნ					

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკუი ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
西xi სი 厦xia სია 鲜xian სიენ 襄xiang სიანგ 萧xiao სიაო 谢xie სიე 新xin სინ 兴xing სინგ 熊xiong სიუნგ 休xiu სიოუ 徐xu სიუ 轩xuan სიუენ 薛xue სიუე 浚xun სიუნ	x	[ɕ]	ს	习近平 Xi Jinping სი ძინფინ- გი (პირ.) 西安 Xi'an სიანი (გეოგრ.) 厦门 Xiamen სიამენი (გეოგრ.) 鲜花 xianhua სიენხუა (ახალ- დაკრეფილი ყვავილები) ★ 襄阳 Xiangyang სიანგიანგი (გეოგრ.) 萧 Xiao სიაო (პირ.) 谢 Xie სიე (პირ.) 新乡 Xinxiang სინსიანგი (გეოგრ.) 绍兴 Shaoxing შაოსინგი (გეოგრ.) 熊山 Xiongshan სიუნგშანი (გეოგრ.) 介休 Jiexiu ძიესიოუ (გეოგრ.) 徐州 Xuzhou სიუჭოუ (გეოგრ.) 轩辕 Xuanyuan სიუენიუენი (პირ.) 薛 Xue სიუე (პირ.) 浚阳 Xunyang სიუნიანგი (გეოგრ.)	სი ძინფინგი -ჩინეთის პრეზიდენტი
扎zha ჭა 窄zhai ჭაი 湛zhan ჭან 张zhang ჭანგ 赵zhao ჭაო 浙zhe ჭე 甄zhen ჭენ 郑zheng ჭენგ 陟zhi ჭი 中zhong ჭუნგ 周zhou ჭოუ 朱zhu ჭუ 爪zhua ჭუა 拽zhuai ჭუაი 砖zhuan ჭუან	zh	[tʂ]	ჭ	扎陵湖 Zhalinghu (გეოგრ.) 宽窄巷子 Kuanzhaixiangzi ქუანჭაისიანგნი (გეოგრ.) 湛江 Zhanjiang ჭანძიანგი (გეოგრ.) 张家界 Zhangjiajie ჭანგძიადიე (გეოგრ.) 赵 Zhao ჭაო (პირ.) 浙江 Zhejiang ჭეძიანგი (გეოგრ.) 甄 Zhen ჭენი (პირ.) 郑州 Zhengzhou ჭენჭოუ (გეოგრ.) 武陟 Wuzhi უჭი (გეოგრ.) 中国 Zhongguo ჩინეთი, ჭუნ- კუო (გეოგრ.) 周口 Zhoukou ჭოუქოუ (გეოგრ.) 朱 Zhu ჭუ (პირ.) 爪子 zhuazi ჭუანი „ბრჭყალე- ბი“ ★ 拽 zhuai ჭუაი „დაქაჩვა“ ★ 砖头 zhuantou ჭუანთოუ „აგური“ ★	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
庄zhuang ჭუანგ 骝zhui ჭუეი 准 zhun ჭუნ 卓zhuo ჭუო	zh	[tʂ]	ჭ	枣庄 Zaozhuang ნაოჭუანგი (გეოგრ.) 乌骝 Wuzhui უჭუეი (ცხენის სახელი) 准 Zhun ჭუნ (პირ.) 卓 Zhuo ჭუო (პირ.)	ამას გარდა, არ არის გამორიცხ- ული ამ მარცვლების შემცველი საზოგადო სახელები გამოყენებუ- ლი იქნეს საკუთარი სახელების ფუნქციით.
查cha ჩა 柴chai ჩაი 蟾chan ჩან 长chang ჩანგ 朝chao ჩაო 车che ჩე 陈chen ჩენ 成cheng ჩენგ 赤chi ჩი 重chong ჩუნგ 稠chou ჩოუ 楚chu ჩუ 踹chuai ჩუაი 川chuan ჩუან 窗chuang ჩუანგ 锤chui ჩუეი 春chun ჩუნ 绰chuo ჩუო	ch	[tʂʰ]	ჩ	查干湖 Chaganhu ჩაკანხუ (გეოგრ.) 柴 Chai ჩაი (პირ.) 蟾蜍 Chanchu ჩანჩუ „გომბე- შო“ 长江 Changjiang ჩანგძიანგი (გეოგრ.) 朝阳 Chaoyang ჩაოიანგი (გეოგრ.) 库车 Kuche ქუ (გეოგრ.) 陈 Chen ჩენი (პირ.) 成都 Chengdu ჩენტუ (გეოგრ.) 赤峰 Chifeng ჩიფენგი (გეოგრ.) 重庆 Chongqing ჩუნგცინგი (გეოგრ.) 稠州 Chouzhou ჩოუჭოუ (გეოგრ.) 楚 Chu ჩუ (პირ.) 踹 huai ჩუაი „დარტყმა“ ★ 四川 Sichuan სჩუანი (გეოგრ.) 窗chuang ჩუანგი „ფანჯარა“★ 锤子手机 Chuizishouji ჩუეი- ნიმოუძი (მობილ. ტელ. ბრენ- დი) 长春 Changchun ჩანგჩუნი (გეოგრ.) 绰 chuo ჩუო „დიდსულო- ვანი“★	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应的 格文字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
<p>沙sha შა 筛shai შაი 山shan შან 上shang შანგ 少shao შაო</p> <p>余she შე 沈shen შენ 圣sheng შენგ 石shi ში 寿shou შოუ 叔shu შუ 刷shua შუა 帅shuai შუაი 栓shuan შუან 双shuang შუანგ 水shui შუეი 顺shun შუნ 朔shuo შუო</p>	sh	[s]	შ	<p>沙县 Shaxian შასიენი (გეოგრ.) 筛子 shaizi შაინი „ბადე“ ★ 山东 Shandong შანტუნგი (გეოგრ.) 上林 Shanglin შანგლინი (გეოგრ.) 少林寺 Shaolinsi შაოლინსჰი, შაოლინის მონასტერი (გეოგრ.) 余 She შე (გეოგრ.) 沈阳 Shenyang შენიანგი (გეოგრ.) 圣乔治 Shengqiaozhi შენცი- აოჭი (პირ) 石家庄 Shijiazhuang შიძ- იაჭუანგი (გეოგრ.) 寿春 Shouchun შოუჩუნი (გეოგრ.) 叔 Shu შუ (პირ) 刷子 shuazi შუანი (ფუნჯი, ჯაგრისი) ★ 帅 jiangshuai ძიანგშუაი (სარ- დალი)★ 栓柱 Shuanzhu შუანჭუ (პირ.) 双山 Shuangshan შუანგშანი (გეოგრ.) 衡水 Hengshui ხენგშუეი (გეოგრ.) 顺义 Shunyi შუნი (გეოგრ.) 朔州 Shuozhou შუოჭოუ (გეოგრ.)</p>	<p>ტრადიციის გათვალ- ისწინებით რჩება შანხ- აი (სწორი დანერილო- ბა იქნებო- და: შანგხაი) 寺si “სი” აღნიშნავს მონასტერს. ქართულში გადმოვა, როგორც შაოლინის მონასტერი ან შაოლინ- სი.</p>
<p>冉ran რან 让rang რანგ 饶rao რაო 热re რე 仁ren რენ 扔reng რენგ 日ri რი 榕rong რუნგ 柔rou როუ 汝ru რუ</p>	r	[z]	რ	<p>冉 Ran რანი (პირ.) 才让拉毛 Cairanglao ცაი- რანგლამაო (პირ.) 上饶 Shangrao შანგრაო (გეოგრ.) 热河 Rehe რეხე (გეოგრ.) 铜仁 Tongren თუნგრენი (გეოგრ.) 扔 Reng რენგი (პირ.) 日照 Rizhao რიჯაო (გეოგრ.) 榕树 Rongshu რუნგშუ (მცე- ნარის სახ.) 柔道 Roudao როუტაო (სპორ- ტის სახეობა) 汝窑 Ruyao რუიკაო (გეოგრ.)</p>	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკუი ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应 的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
阮ruan ჟუან 瑞rui ჟუეი 闰run ჟუნ 若ruo ჟუო	r	[ʐ]	ჟ	阮 Ruan ჟუანი (პირ.) 瑞金 Ruijin ჟუეიძინი (გეოგრ.) 闰 Run ჟუნი (პირ.) 若水 Ruoshui ჟუოშუეი (მდინარის ძვ. სახ.)	
杂za ნა 仔zai ნაი 簪zan ნან 藏zang ნანგ 枣zao ნაო 泽ze ნე 贼zei ნეი 怎zen ნენ 曾zeng ნენგ 紫zi ნ 宗zong ნუნგ 邹zou ნოუ 祖zu ნუ 钻zuan ნუან 嘴zui ნუეი 遵zun ნუნ 左zuo ნუო	z	[ts]	წ	杂志 zazhi ნაჭი ჟურნალი ★ 湾仔 Wanzai ვანზაი (გეოგრ.) 簪 Zan ნანი (გეოგრ.) 西藏 Xizang სინანგი, ტიბეტი (გეოგრ.) 枣庄 Zaozhuang ნაოჭუანგი (გეოგრ.) 泽东 Zedong ნეტუნგი (პირ.) 贼 zei ნეი ქურდი ★ 怎 zen ნენ როგორ ★ 曾 Zeng ნენგი (პირ.) 紫禁城 Zijincheng ნიძინჩენგი (გეოგრ.) 宗 Zong ნუნგი (პირ.) 邹 Zou ნოუ (პირ.) 祖 Zu ნუ (პირ.) 钻石 zuanshi ნუანში (ძვირფასი ქვა)★ 陆家嘴 Lujiazui ლუძიანუეი (გეოგრ.) 遵化 Zunhua ნუნხუა (გეოგრ.) 左 Zuo ნუო (პირ.)	გამონ- აკლისია რუსულის გავლენით დამკვიდრე- ბული მაო ძედუნი
擦ca ცა 蔡cai ცაი 参 can ცან 沧cang ცანგ 曹cao ცაო 策ce ცე 岑cen ცენ 层ceng ცენგ 磁ci ც, ცჰი 聪cong ცუნგ 凑cou ცოუ 醋cu ცუ	c	[tsʰ]	ც	擦罗乡 Caluoxiang ცალუო- სიანგი 上蔡 Shangcai შანგცაი (გეოგრ.) 参合 Canhe ცანხე (გეოგრ.) 澜沧江 Lancangjiang ლან- ცანგძიანგი (გეოგრ.) 曹操 Caocao ცაოცაო (პირ.) 战国策 Zhanguoce ჭანკუოცე (ისტ. ნიგნის სახელწოდება) 岑参 Censhen ცენშენი (პირ.) 白层镇 Baicengzhen პაიცენ- გჭენი (გეოგრ.) 磁器口 Ciqikou ცციქოუ (პირ.) 思聪 Sicong სცუნგი (პირ.) 凑 cou ცოუ შეკრება ★ 老陈醋 Laochencu ლაოჩენცუ (ბრენდი)	

ჩინური იეროგლიფი/ ჩინური ფინინის ანბანი მარცვა- ლი 汉字/拼音字母和 音节	ჩინური ფონე- ტიკური ანბანი CPA 拼音字母	საერ- თაშორი- სო ფონე- ტიკური ანბანი IPA 国际音标	ქართუ- ლი შესა- ტყვისი 相 应的 格 文 字 母	მაგალითები 例子 (专名)	შენიშვნები 注释
<p>叅cuan ცუან</p> <p>崔cui ცუეი</p> <p>村cun ცუნ</p> <p>错cuo ცუო</p>	c	[tsʰ]	ც	<p>叅子 cuanzi ცუანნი (წყლის ასადუღებელი ჭურჭელი) ★</p> <p>崔 Cui ცუეი (პირ.)</p> <p>南街村 Nanjiecun ნანძიეცუნ (გეოგრ.)</p> <p>纳木错 Namucuo ნამუცუო (გეოგრ.)</p>	
<p>萨sa სა</p> <p>赛sai საი</p> <p>三san სან</p> <p>桑sang სანგ</p> <p>臊sao საო</p> <p>瑟se სე</p> <p>森sen სენ</p> <p>僧seng სენგ</p> <p>四si ს, სჰი</p> <p>宋song სუნგ</p> <p>叟sou სოუ</p> <p>苏su სუ</p> <p>蒜suan სუან</p> <p>绥sui სუეი</p> <p>孙sun სუნ</p> <p>唢suo სუო</p>	s	[s]	ს	<p>萨 Sa სა (პირ.)</p> <p>赛里木 Sailimu საილიმუ (გეოგრ.)</p> <p>三星堆 Sanxingdui სანს- ინგტუეი (გეოგრ.)</p> <p>桑甚 Sangshen სანგშენი (მცე- ნარის სახ.)</p> <p>臊子面 Saozimian საოწიმიენი (კერძის სახ.)</p> <p>瑟 Se სე (მუს. ინსტრ. სახ)</p> <p>森 Sen სენი (პირ.)</p> <p>僧帽水母 Sengmaoshuimu სენგმაოშუეიმუ (ცხოვ. სახ.)</p> <p>四川 Sichuan სჩუანი (გეოგრ.)</p> <p>宋 Song სუნგი (პირ.)</p> <p>老叟 laosou ლაოსოუ მოხუცი ★</p> <p>苏州 Suzhou სუჭოუ (გეოგრ.)</p> <p>蒜 Suan სუანი (საკვების სახ.)</p> <p>绥化 Suihua სუეიხუა (გეოგრ.)</p> <p>孙山 Sunshan სუნშანი (გეოგრ.)</p> <p>唢呐 Suona სუნონა (მუს. ინსტრ.)</p>	
<p>洱er ერ</p>	r	/ʐ/	რ	<p>洱源 Eryuan ერიუენი (გეოგრ.)</p>	

იაპონური ენის ბგერითი სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო წესები

მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის
2019 წლის 22 მარტის სხდომაზე, ოქმი № 1

1. იაპონური ბგერითი სისტემის რუსული და რომანიზებული სისტემები

იაპონური ენის სიტყვების, კერძოდ, საკუთარი სახელების ქართული ანბანით წერაში არსებულ ტრადიციას საფუძვლად უდევს რუსულ ენაზე ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სისტემა (იხ. საზღვარგარეთის ქვეყნების გეოგრაფიული სახელების ორთოგრაფიული ლექსიკონი, 1989:7). ხოლო თანამედროვე მასმედიაში იაპონურ საკუთარ სახელებს ხშირად წერენ ლათინურ ტრანსლიტერაციაზე დაყრდნობით. ამის გამო ერთი და იგივე საკუთარი სახელი ზოგჯერ სხვადასხვა ფორმით გვხვდება, რაც ხშირად იწვევს გაუგებრობას.

რუსულ სისტემაზე დაფუძნებული ქართულად ტრანსლიტერირებული ფორმები რუსული ენის თავისებურებებიდან გამომდინარე, ზოგჯერ საკმაოდ სცილდება პირველად ენას. მაგალითად, **チ [tci]** და **チヂ [tci]** ქართულში ტრადიციულად იწერება როგორც **ტი** და **ტია**, რადგან რუსულ ტრანსლიტერაციაში გვხვდება **ТИ** და **ТЯ**. გასათვალისწინებელია, რომ რუსულში ამ შემთხვევებში გვაქვს „რბილი“ **Т**, ანუ თანხმოვანი **Т** პალატალიზებულია, რაც ქართულ **ტ**-ს არ ახასიათებს **ტი(ა)** კომბინაციაში. ამის გამო, რუსულ **ТИ**-სა და **ТЯ**-სთან შედარებით, **ტი** და **ტია** ნაკლებად ასახავს იაპონურ წარმოთქმას. ხოლო იგივე **チ [tci]** და **チヂ [tci]** გავრცელებულ რომანიზებულ სისტემაში (ე. წ. „ჰეპბერნის“ სისტემა) იწერება როგორც **chi** და **cha**. თუ ქართულში ამის მიხედვით დავწერთ **ჩი**-სა და **ჩა**-ს, ეს უფრო ახლოსაა იაპონური ენის ბგერით სისტემასთან, ვიდრე **ტი** და **ტია**. მსგავსი ვითარებაა რიგ სხვა ბგერათკომბინაციებთანაც: **シ [si]** (**ci/shi**), **ジ [ji]** (**dzi/ji**) და სხვა. ამიტომ, უმჯობესია იაპონური ბგერითი სისტემის ქართულად ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის წესები დაეყრდნოს ლათინურ (რომანიზებულ) სისტემას.

2. იაპონური ენის ბგერითი სისტემა

იაპონურ ენას მოეპოვება ხუთი ხმოვანი: /ი/. /ე/. /ა/, /ო/, /უ/ (უ ჩვეულებრივ წარმოითქმის როგორც [ɥ]). ერთმანეთისაგან განირჩევა მოკლე და გრძელი ხმოვნები (მაგ., **ie** „სახლი“ და **īe** „არა“, **to** „კარი“ და **tō** „ათი“).

იაპონური ენის თანხმოვანთა სისტემაზე სხვადასხვა შეხედულება არსებობს. ზოგი მკვლევარი ცალკე ფონემად მიიჩნევს თანხმოვან **/n** /-ს, რომელიც ერთ „მორას“ ქმნის. გემინაციის პირველი ელემენტიც (აღინიშნება ხოლმე როგორც **/Q/**) ზოგჯერ დამოუკიდებელ ფონემად განიხილება.

ცხრილი 1. იაპონური ენის თანხმოვნები

	ბილაბიალ.	ალვეოლ.	პალატალ.	ველარული	ლარინგალ.
სმულები	p b	t d		k g	
სონორი ნაზალები	m	n		(ŋ)	
აფრიკატები		(ts)			
ფრიკატივები	(φ)	s z			h
ვიბრანტი		r			
სონანტები (ნახევარხმოვნები)	w		j		

თანხმოვნები /s/ და /t/ პალატალიზაციას განიცდის /i/-სა ან /j/-ის წინ და, მაგალითად, ხმოვან /i/-სთან ერთად გამოითქმის როგორც /si/ [ci] და /ti/ [tɕi]. როცა /t/-ს ხმოვანი /u/ მოსდევს, ვიღებთ ბგერათთანმიმდევრობას /tu/ [tɕu]. ასევე პალატალიზაციას განიცდის თანხმოვნები /z/ და /d/ ხმოვან /i/-სა ან /j/-ის წინ და მათი ბგერათთანმიმდევრობები ფონეტიკურად ემთხვევა ერთმანეთს. მაგალითად, ხმოვან /i/-სთან ერთად, /zi/ და /di/ გამოითქმის ერთნაირად როგორც [(d)zi]. ხმოვან /u/-სთან ერთად კი /zu/ და /du/ გამოითქმის როგორც [(d)zau]. აქ ფრიკატივები ([z] და [d]) და აფრიკატივები ([dz] და [dz]) ფონოლოგიურად არ უპირისპირდებიან ერთმანეთს. თანხმოვანი /h/, როცა ხმოვანი /i/ ან /j/ მოსდევს, გამოითქმის როგორც [ç], ხოლო /u/-სთან ერთად როგორც /hu/ [φu].

შეიძლება გამოვყოთ თანხმოვნები /f/ და /ts/ შედარებით ახლო წარსულში უცხო ენებიდან ნასესხები სიტყვების გათვალისწინებით, რომლების საშუალებითაც დამკვიდრდა ტრადიციული იაპონურისთვის უცხო ბგერათთანმიმდევრობები, როგორებიცაა, მაგალითად, /fa/, /fi/ და /tse/ (მაგ., (ინგლ. file >) *fairu* „ფაილი“ და (იტალ. Firenze >) *firentse* „ფლორენცია“). ტრადიციული იაპონურის ფარგლებში თანხმოვნები *f* და *ts*, როგორც წესი, მხოლოდ ხმოვან *u*-ი წინ ისმის და წარმოადგენს /h/-ისა და /t/-ის პოზიციურ ალოფონებს.

რაც შეეხება თანხმოვან *ŋ*-ს, იგი ძირითადად /g/-ის ალოფონია. თანხმოვანი *ŋ* ასევე გვხვდება როგორც /n/-ის პოზიციური ალოფონი ველარული თანხმოვნის წინ (მაგ., /san.ka/ [san.ka] „მონანილეობა“). ფაკულტატიურად /g/ სიტყვის შუაში *ŋ*-ის სახით ვლინდება, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზის გამო ზოგჯერ შეიძლება სიტყვის შუაშიც გვხვდებოდეს *g* და მაშინ, ერთი შეხედვით, *g* და *ŋ*, როგორც ფონემები, უპირისპირდებიან ერთმანეთს. თუმცა ასეთი შემთხვევა ძალზე იშვიათია და მით უმეტეს დღეს იაპონურ ენაზე მეტყველთა დიდი ნაწილი *ŋ*-ს არც გამოიყენებს არასდროს და ყოველთვის *g*-ს წარმოთქვამს. იაპონურ მართლწერაში (და ლათინურ ტრანსლიტერაციაშიც) *ŋ* არ აღინიშნება.

3. ძირითად მარცვალთა სია

მარცვლები ძირითადად ხმოვნით მთავრდება: (C)(j)V. მარცვლის თავში (CV-ის პოზიციაში) ერთზე მეტი თანხმოვანი ვერ თავსდება. ზოგჯერ მარცვლები /n/-თი ან/და გემინაციის პირველი ელემენტითაც (Q-თი აღვნიშნავთ) მთავრდება ხოლმე: (C)(j)V(n)(Q). მაგალითად:

V	/i/	„კუჭი“;
jV	/ja/	„ისარი“;
CV	/ki/	„ხე“;
CjV	/kja.ku/	„სტუმარი“;
CVn	/kin.si/	„აკრძალვა“;
CjVn	/kjan.pu/	„ბანაკი“ (< ინგლ. camp);
CVQ	/kip.pu/	„ბილეთი“.

იხილეთ ქვემოთ ცხრილი 2, სადაც წარმოდგენილია ყველა (C)(j)V მარცვალი, რომლებიც ტრადიციულ იაპონურ სიტყვებში გვხვდება.

ცხრილი 2. იაკონუსი სისტემის ტრანსლიტერაცია

1. იაკონუსი ანბანი (პირადანა), 2. ფონოლოგიური და (მარტივი) ფონეტიკური ტრანსკრიფცია,
3. სტანდარტული ლათინური ტრანსკრიფცია (ჰეპბერნის რედაქტირებული რომანიზებული სისტემა),
4. სტანდარტული რუსული ტრანსლიტერაცია (პოლიგონვის სისტემა), 5. ქართული ტრანსლიტერაცია

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ა	a [a]	a	ა	ა	ႀ	u [ʌ]	u	უ	უ	ჲ	e [e]	e	ე	ე
კა	ka [ka]	ka	კა	კა	ႁ	ku [kʌ]	ku	კუ	კუ	ႂ	ke [ke]	ke	კე	კე
სა	sa [sa]	sa	სა	სა	ႃ	su [sʌ]	su	სუ	სუ	ႄ	se [se]	se	სე	სე
ტა	ta [ta]	ta	ტა	ტა	ႅ	tu [tʌ]	tsu	ტუ	ტუ	ႆ	te [te]	te	ტე	ტე
ნა	na [na]	na	ნა	ნა	ႇ	nu [nʌ]	nu	ნუ	ნუ	ႈ	ne [ne]	ne	ნე	ნე
ხა	ha [ha]	ha	ხა	ხა	ႉ	hu [hʌ]	fu	ფუ//ჰუ	ფუ	ႊ	he [he]	he	ჰე	ჰე
მა	ma [ma]	ma	მა	მა	ႋ	mu [mʌ]	mu	მუ	მუ	ႌ	me [me]	me	მე	მე
ია	ja [ja]	ya	ია	ია	ႍ	ju [jʌ]	yu	იუ	იუ	ႎ	yo [jo]	yo	იე	იე
რა	ra [ra]	ra	რა	რა	ႏ	ru [rʌ]	ru	რუ	რუ	ႏ	ro [ro]	ro	რე	რე
ვა	wa [wa]	wa	ვა	ვა						႐	o [o]	o	ო	ო
ნ	n [N]	n	ნ	ნ										
გა	ga [ga]	ga	გა	გა	႑	gu [gʌ]	gu	გუ	გუ	႒	ge [ge]	ge	გე	გე
ჯა	za [dʒa]	za	ჯა	ჯა	႓	zu [dʒʌ]	zu	ძუ	ძუ	႔	ze [dʒe]	ze	ძე	ძე
და	da [da]	da	და	და	႕	du [dʌ]	zu	ძუ	ძუ	႖	de [de]	de	დე	დე
ბა	ba [ba]	ba	ბა	ბა	ႇ	bu [bʌ]	bu	ბუ	ბუ	ႈ	be [be]	be	ბე	ბე
პა	pa [pa]	pa	პა	პა	ႉ	pu [pʌ]	pu	პუ	პუ	ႊ	pe [pe]	pe	პე	პე

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
きや	kja [k'ia]	kya	кя	კოა	きゆ	kju [k'iu]	kyu	кю	კოუ	きよ	kjo [k'io]	kyo	кё	კოო	しや	sja [s'ia]	sha	ся	შა	შო
しや	sja [s'ia]	sha	ся	შა	しゆ	sju [s'iu]	shu	сю	შუ	しよ	sjo [s'io]	sho	сё	შო	ちや	tja [t'ia]	cha	тя	ტა	ტო
ちや	tja [t'ia]	cha	тя	ტა	ちゆ	tju [t'iu]	chu	тю	ტუ	ちよ	tjo [t'io]	cho	тё	ტო	こや	nja [n'ia]	nya	ня	ნა	ნო
こや	nja [n'ia]	nya	ня	ნა	こゆ	nju [n'iu]	nyu	ню	ნუ	こよ	njo [n'io]	nyo	нё	ნო	ひや	hja [h'ia]	hya	хя	ხა	ხო
ひや	hja [h'ia]	hya	хя	ხა	ひゆ	hju [h'iu]	hyu	хю	ხუ	ひよ	hjo [h'io]	hyo	хё	ხო	みや	mja [m'ia]	mya	мя	მა	მო
みや	mja [m'ia]	mya	мя	მა	みゆ	mju [m'iu]	myu	мю	მუ	みよ	mjo [m'io]	myo	მე	მო	りや	rja [r'ia]	rya	ря	რა	რო
りや	rja [r'ia]	rya	ря	რა	りゆ	rju [r'iu]	ryu	рю	რუ	りよ	rjo [r'io]	ryo	რე	რო						
ぎや	gja [g'ia]	gya	гя	გოა	ぎゆ	gju [g'iu]	gyu	гю	გოუ	ぎよ	gjo [g'io]	gyo	гё	გოო	じや	zja [z'ia]	ja	дзя	ჯა	ჯო
じや	zja [z'ia]	ja	дзя	ჯა	じゆ	zju [z'iu]	ju	дзю	ჯუ	じよ	zjo [z'io]	jo	ძე	ჯო	ぢや	zja [dz'ia]	ja	ძა	ძა	ძო
ぢや	zja [dz'ia]	ja	ძა	ძა	ぢゆ	zju [dz'iu]	ju	ძა	ჯუ	ぢよ	zjo [dz'io]	jo	ძე	ჯო	びや	bja [b'ia]	bya	ბა	ბა	ბო
びや	bja [b'ia]	bya	ბა	ბო	びゆ	bju [b'iu]	bju	ბю	ბო	びよ	bjo [b'io]	bjo	ბე	ბო	ぴや	pja [p'ia]	pya	პა	პა	პო
ぴや	pja [p'ia]	pya	პა	პო	ぴゆ	pju [p'iu]	pyu	პю	პო	ぴよ	pjo [p'io]	pyo	პე	პო						

4. ტრანსლიტერაცია

ქართული ენის სპეციფიკიდან გამომდინარე, იაპონურში არსებული თანხმოვანთა გემინაცია ქართულში არ აღინიშნება (მაგ., **Hokkaidō** ჰოკაიდო (კუნძული), **Sapporo** საპორო (ქალაქი), **Kobayashi Issa** კობაიაში ისა (პოეტი)). ლათინურ ტრანსლიტერაციაში **ch**-ისა და **ts**-ის გემინაციის დროს მათ წინ იწერება **t** (მაგ., **Kutchan** კუჩანი (ქალაქი), **Suttsu** სუცუ (ქალაქი)). **sh**-ის გემინაციისას კი იწერება მხოლოდ **s** (მაგ., **Nisshin** ნიშინი (ქალაქი)).

ქართულად ტრანსლიტერაციის დროს არ აღინიშნება გრძელი ხმოვანი (მაგ., **Ōsaka** ოსაკა (ქალაქი და პრეფექტურა), **Kyūshū** კიუშუ (კუნძული), მაგრამ ორი იდენტური ხმოვნის თანამიმდევრობა ქართულ ტრანსლიტერირებულ ფორმებში აღინიშნება (მაგ., **Kitaakita** კიტაკიტა (ქალაქი) (კიტა- „ჩრდილოეთი“ დართულია **Akita**-ს)).

სტანდარტული ლათინური ტრანსლიტერაციის წესების მიხედვით ქართული ანბანით იაპონური სიტყვების გადმოსაცემად იხილეთ შემდეგი მაგალითები:

იაპონური (ლათინური ტრანსკრიფცია)	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	ლათინური ტრანსლიტერაცია	ქართული შესატყვისი	მაგალითები	გამონაკლისები
あ a	[a]	a	ა	Akita აკიტა (ქალაქი და პრეფექტურა) Abe Kōbō აბე კობო (მწერალი) Asahikawa ასაჰიკავა (ქალაქი) Takamatsu ტაკამაცუ (ქალაქი) Amagasaki ამაგასაკი (ქალაქი)	
ば ba び bi ぶ bu べ be ぼ bo	[b]	b	ბ	Biwa ბივა (ტბა) Ibaraki იბარაკი (პრეფექტურა) Chiba ჩიბა (ქალაქი და პრეფექტურა) Kōbe კობე (ქალაქი) Noboribetsu ნობორიბეტსუ (ქალაქი)	
ち chi ちゃ cha ちゅ chu ちゅ cho	[tʃ]	ch	ჩ	Chichibu ჩიჩიბუ (ქალაქი) Aichi აიჩი (პრეფექტურა) Chatan ჩატანი (ქალაქი) Chūgoku ჩუგოკუ (რეგიონი) Chikamatsu Monzaemon ჩიკამაცუ მონძაემონი (მწერალი)	
だ da で de ど do	[d]	d	დ	Hokkaidō ჰოკაიდო (კუნძული) Sado სადო (კუნძული) Hakodate ჰაკოდატე (ქალაქი) Ueda უედა (ქალაქი) Dazai Osamu დაძაი ოსამუ (მწერალი)	
え e	[e]	e	ე	Ehime ეჰიმე (პრეფექტურა) Mie მიე (ქალაქი და პრეფექტურა) Shimane შიმანე (პრეფექტურა) Maebashi მაებაში (ქალაქი) Ebetsu ებეტსუ (ქალაქი)	

იაპონური (ლათინური ტრანსკრიფცია)	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	ლათინური ტრანსლიტერაცია	ქართული შესატყვისი	მაგალითები	გამონაკლისები
ふ fu	[ɸ]	fu	ფ//ჰ	Fukuoka ფუკუოკა//ჰუკუოკა (ქალაქი და პრეფექტურა) Funabashi ფუნაბაში//ჰუნაბაში (ქალაქი) Kōfu კოფუ//კოჰუ (ქალაქი) უკვე დამკვიდრებულია ფორმები: Fuji ფუჯი//ფუძი (მთა), Fukushima ფუკუშიმა (ქალაქი და პრეფექტურა). ɸ fu [ɸɯ]-ს გამოცემა ქართულში დასაშვებია როგორც f, ისე h თანხმობებით.	
が ga ぎ gi ぐ gu げ ge ご go	[g] / [ŋ]	g	გ	Gifu გიჰუ (ქალაქი და პრეფექტურა) Yamaguchi იამაგუჩი (ქალაქი და პრეფექტურა) Nagasaki ნაგასაკი (ქალაქი და პრეფექტურა) Gamagōri გამაგორი (ქალაქი) Ageo აგეო (ქალაქი)	
は ha ひ hi へ he ほ ho	[h] [ç] (i/j-ის წინ)	h	ჰ	Hiroshima ჰიროშიმა (ქალაქი და პრეფექტურა) Naha ნაჰა (ქალაქი) Hachinohe ჰაჩინოჰე (ქალაქი) Katsushika Hokusai კაცუშიკა ჰოკუსაი (ფერმწერი) Ihara Saikaku იჰარა საიკაკუ (მწერალი)	
い i	[i]	i	ი	Ishikawa იშიკავა (პრეფექტურა) Iwate ივატე (პრეფექტურა) Ōita ოიტა (პრეფექტურა და ქალაქი) Ishinomaki იშინომაკი (ქალაქი) Ichinomiya იჩინომიია (ქალაქი)	

იაპონური (ლათინური ტრანსკრიფცია)	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	ლათინური ტრანსლიტერაცია	ქართული შესატყვისი	მაგალითები	გამონაკლისები
じ ja じ/ぢ ji じゅ ju じょ jo	[ʒ] / [dʒ]	j	ჯ	Shiojiri შიოჯირი (ქალაქი ნაგანოს პრეფექტურაში) Sanjō სანჯო (ქალაქი) Miyazawa Kenji მიიძახვა კენჯი (მწერალი) Juppensha Ikku ჯუპენშა იკუ (მწერალი) Tanizaki Jun'ichirō ტანიძაკი ჯუნიჩირო (მწერალი)	პარალელურად, ტრადიციისამებრ: judo (jūdō) ძიუდო// ჯუდო Fuji ფუჯი// ფუძი (მთა)
か ka き ki く ku け ke こ ko	[k]	k	კ	Kyōto კიოტო (ქალაქი და პრეფექტურა) Okayama ოკაიამა (ქალაქი და პრეფექტურა) Ishikawa Takuboku იშიკავა ტაკუბოკუ (მწერალი) Kōchi კოჩი (ქალაქი და პრეფექტურა)	
ま ma み mi む mu め me も mo	[m]	m	მ	Miyagi (პრეფექტურა) Kumamoto კუმამოტო (ქალაქი და პრეფექტურა) Himeji ჰიმეჯი (ქალაქი) Matsuo Bashō მაცუო ბაშო (პოეტი) Mori Ōgai მორი ოგაი (მწერალი)	
な na に ni ぬ nu ね ne の no ん n	[n] / [N]	n	ნ	Nagano ნაგანო (ქალაქი და პრეფექტურა) Nagoya ნაგოია (ქალაქი) Nemuro ნემურო (ქალაქი) Nikkō ნიკო (ქალაქი) Uonuma უონუმა (ქალაქი) Sendai სენდაი (ქალაქი) Gotenba გოტენბა (ქალაქი)	
お o	[o]	o	ო	Tōkyō ტოკიო (დედაქალაქი) Aomori აომორი (ქალაქი და პრეფექტურა) Okinawa ოკინავა (პრეფექტურა) Ono-no Komachi ონო-ნო კომაჩი (პოეტი) Ōe Kenzaburō ოე კენძაბურო (მწერალი)	

იაპონური (ლათინური ტრანსკრიფცია)	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	ლათინური ტრანსლიტერაცია	ქართული შესატყვისი	მაგალითები	გამონაკლისები
<p>ㇰpa ㇱpi ㇲpu ㇳpe ㇴpo</p>	[p]	p	პ	<p>Sapporo საპორო (ქალაქი) Beppu ბეპუ (ქალაქი) Nisekoan-nupuri ნისეკოან-ნუპური (მთა)</p>	
<p>ㇵra ㇶri ㇷru ㇸre ㇹro</p>	[r]	r	რ	<p>Nara ნარა (ქალაქი და პრეფექტურა) Kiryū კირიუ (ქალაქი) Kure კურე (ქალაქი) Kushiro კუშირო (ქალაქი) Ryōkan რიოკან-ი (პოეტი)</p>	
<p>ㇺsa ㇻsu ㇼse ㇽso</p>	[s]	s	ს	<p>Saitama საიტამა (ქალაქი და პრეფექტურა) Ōsaka ოსაკა (ქალაქი და პრეფექტურა) Kasukabe კასუკაბე (ქალაქი) Isesaki ისესაკი (ქალაქი) Sōka სოკა (ქალაქი) Kobayashi Issa კობაიაში ისა (პოეტი)</p>	
<p>ㇾ sha ㇿ shi ㊀ shu ㊁ sho</p>	[ɕ]	sh	შ	<p>Hiroshima ჰიროშიმა (ქალაქი და პრეფექტურა) Shikoku შიკოკუ (კუნძული) Kyūshū კიუშუ (კუნძული) Shinano შინანო (მდინარე) Mishima Yukio მიშიმა იუკიო (მწერალი)</p>	
<p>㊂ta ㊃te ㊄to</p>	[t]	t	ტ	<p>Tateyama ტატეიამა (ქალაქი) Kyōto კიოტო (ქალაქი და პრეფექტურა) Tottori ტოტორი (ქალაქი და პრეფექტურა) Tendō ტენდო (ქალაქი) Tokugawa Iyasu ტოკუგავა იეიასუ (მხედართმთავარი)</p>	

იაპონური (ლათინური ტრანსკრიფცია)	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	ლათინური ტრანსლიტერაცია	ქართული შესატყვისი	მაგალითები	გამონაკლისები
ツtsu	[ts]	ts	ც	Tsukuba ცუკუბა (ქალაქი) Matsuo Bashō მაცუო ბაშო (პოეტი) Kusatsu კუსაცუ (ქალაქი) Natsume Sōseki ნაცუმე სოსეკი (მწერალი)	
ㇿu	[ʌ]	u	უ	Utsunomiya უცუნომიია (ქალაქი) Tsuchiura ცუჩიურა (ქალაქი) Otaru ოტარუ (ქალაქი) Suzuka სუძუკა (ქალაქი) Kitagawa Utamaro კიტაგავა უტამარო (ფერმწერი)	
わwa	[ʌ]	w	ვ	Wakayama ვაკაიამა (ქალაქი და პრეფექტურა) Awaji ავაჯი (კუნძული) Iwamizawa ივამიძავა (ქალაქი) Okinawa ოკინავა (პრეფექტურა) Kawabata Yasunari კავაბატა იასუნარი (მწერალი)	
やya				Yamanashi იამანაში (ქალაქი და პრეფექტურა)	
ゆyu	[j]	y	ი	Toyohashi ტოიოჰაში (ქალაქი) Hyōgo ჰიოგო (პრეფექტურა) Saigyō საიგო (პოეტი)	
よyo				Kitakyūshū კიტაკიუშუ (ქალაქი)	
ㇿz				Zeami ძეამი (დრამატურგი)	
ㇿ/ㇿzu	[z] / [dz]	z	ძ	Kanazawa კანაძავა (ქალაქი) Kazo კაძო (ქალაქი) Ōe Kenzaburō ოე კენძაბურო (მწერალი) Ozu Yasujirō ოძუ იასუჯირო (კინორეჟისორი)	
ㇿze					
ㇿzo					

თეა შურღაია, ფატმან ანთაძე-მალაშხია,
ნიკოლოზ ნახუცრიშვილი, მანანა კვაჭაძე

**სპარსული ენის გბერითი სისტემის ქართულ ენაზე
ტრანსკრიფცია-ტრანსლიტერაციის სახელმძღვანელო ნუსხები**

მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის
2 აგვისტოს სხდომაზე

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გადმოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
ب	b	b	ბ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: باری - bærdjo: - ბარდია بَابَ - ba:bæk - ბაბაქ-ი بهنوش - bəhnu:ʃ - ბეჰნუშ-ი ابراهیم - əbrɒ:hi:m - ებრაჰიმ-ი سهراب - sohro:b - სოჰრაბ-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: بوشهر - bu:ʃəhr - ბუშეჰრ-ი بَم - ba:m - ბამ-ი اردبیل - ærdæbi:l - არდაბილ-ი تبریز - tæbri:z - თაბრიზ-ი باندرا - bændaeræbbɒ:s - ბანდარა-ბას-ი (بندر - bændaer სპარსულში ნავსადგურს, პორტს ნიშნავს, باندرا - bændaeræbbɒ:s სიტყვასიტყვით: აბასის პორტი).</p>	მაგრამ ტრადიციით: თავრიზი და არა: თაბრიზ-ი; მაგრამ გვარი გადმოვაროგორც თაბრიზი
پ	p	p	ფ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: پارسا - pa:rsi:pu:r - ფარსიფურ-ი پیمان - pejma:n - ფეიმან-ი پونه - pu:ne - ფუნე سپیده - səpi:də - სეფიდე</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: پاره - pa:və - ფავე استخر پشت - ɛstæxrə poʃt ესთახრე ფოშთ-ი</p>	

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
م	m	m	მ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: مَحْمَدٌ - mohæmmæd - მოჰამად-ი مَحْمُودٌ - mæhmud - მაჰმუდ-ი مِهَالٍ - ɸlhɑ:m - ელჰამ-ი شَمْسٌ - ʃæms - შამს-ი جَمَشِيدٌ - jæmʃi:d - ჯამშიდ-ი</p> <p>ორკომპონენტიან პირთა სახელებში კომპონენტებს შორის დეფისის გამოყენებისას ანგარიში გაენიოს ლათინურ დანერილობას. მაგალითად: مِهَالٍ شَمْسٌ - æmi:rmohæmmæd - ამირ(-) მოჰამად-ი مَحْمَدٌ رَضِيٌّ - mohæmmædræzi: მოჰამად(-)რეზა</p> <p>ფრჩხილებში ჩასმული დეფისი მითითებს იმაზე, რომ ზოგიერთ ოფიციალურ დოკუმენტში შეიძლება ასე შეგვხვდეს.</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: مَهْدَانٌ - hæmædo:n - ჰამადან-ი // ჰამედან-ი دَمَاوندٌ - dæmo:vænd - დამავანდ-ი سَمِنَانٌ - sɛmnɑ:n - სემნან-ი</p>	<p>ტრადიციით: მუჰამად-ი, მუჰამედ-ი, მაჰმად-ი</p> <p>ტრადიციით: ალა-მაჰმად-ხან-ი და არა: აყა-მოჰამად-ხან-ი</p>
و	v	v	ვ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: وَالِيٌّ - væli:ollæh - ვალიოლაჰ-ი وَجِيحٌ - vædʒi:hɛ - ვაჯიჰე أَرْوِينٌ - ɑ: rvi:n - არვინ-ი أَرْغَوَانٌ - ærgʷævo:n - არყავან-ი دَاوودٌ - do:vu:d - დავუდ-ი وَحِيدِيٌّ - væhi:di: - ვაჰიდი (ვაჰიდი-მ) رَوَانِيٌّ - rævo:ni:pu:r - ravani ფურ-ი خُسرَوِيٌّ - xosrævi: - ხოსრავი (ხოსრავი-მ)</p>	<p>მაგრამ ტრადიციით: არლავან-ი (ქართულში შემოსულია როგორც ფიტონიმი)</p>

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
و	v	v	ვ	გეოგრაფიული სახელები: وارمِين - va:ræmi:n - ვარამინ-ი دَامَاوند - dæmo:vænd - დამავანდ-ი سَبْزَوَار - sæbzəvɔ:r - საბზევარ-ი گَنْبَد کَووس - gonbædɛ kɔ:v u:s - გონბადე ქავუს-ი ანთროპონიმები და პატრონიმები: اورمُزْد - u:rmozd - ურმოზდ-ი نیلوفر - ni:lu:fær - ნილუფარ-ი داود - dɔ:vɔ:d - დავუდ-ი آرزو - ɔ:rɛzu: - არეზუ بِهَنُوش - bɛhnu:ʃ - ბეჰნუშ-ი آهو - ɔ:hu: - აჰუ انوشه - ɔ:nu:ʃɛ - ანუშე روحانی - ru:ho:ni: - რუჰანი (რუჰანი-მ) محمودایفَر - mæhmu:di:fær - მაჰმუდიფარ-ი	
و	u:	û	უ	გეოგრაფიული სახელები: اورمیه - u:ru:mi:je - ურმიე // أرومیه - oru:mi:je - ორუმიე اوجان - u:dʒɔ:n - უჯან-ი اوجَدَار - u:tʃdærrɛ - უჩდარე نوش آبد - nu:ʃɔ:bɔ:d - ნუშაბად-ი سَفیدرود - səfi:dru:d - სეფიდრუდ-ი گَنْبَد کَووس - gonbædɛ kɔ:v u:s - გონბადე ქავუს-ი	მაგრამ ტრადიციით: ურმია
و	u:	û	უ	ანთროპონიმები და პატრონიმები: رُویا - rojɔ: - როია کورش - ku:roʃ - ქუროშ-ი خورشیدپور - xorʃi:dpu:r - ხორშიდფურ-ი გეოგრაფიული სახელები: اوجاکسَر - odʒɔ:ksær - ოჯაკსარ-ი اورتاسو - ortɔ:su: - ორთასუ خوی - xoi: - ხოი	
و	o	o	ო	ანთროპონიმები და პატრონიმები: رُویا - rojɔ: - როია کورش - ku:roʃ - ქუროშ-ი خورشیدپور - xorʃi:dpu:r - ხორშიდფურ-ი გეოგრაფიული სახელები: اوجاکسَر - odʒɔ:ksær - ოჯაკსარ-ი اورتاسو - ortɔ:su: - ორთასუ خوی - xoi: - ხოი	

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
و	ow	ou	ოუ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: اوزنگ - owræng - ოურანგ-ი اوحد - owhædi: - ოუჰად-ი كوكب - kowkæb - ქოუქაბ-ი روشن - rowʃæn - როუშან-ი خسرو - xosrow - ხოსროუ فردوسی - ferdowsi: - ფერდოუსი نیک گوهر - ni:kgowhær - ნიქგოუჰარ-ი داوکت آبادی - dowlæto:bo:di: - დოულათაბადი (დოულათაბადი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: اوزان بلا - owzo:nɛ bɔ:lɔ: - ოუზანე ბალა فردوس - ferdowsi - ფერდოუს-ი داوکت آباد - dowlæto:bo:d - დოულათაბად-ი نوشهر - nowʃæhr - ნოუშაჰრ-ი</p>	მაგრამ ტრადიციით: ფერდოუსი (ირანელი პოეტი). თანამედროვე ადამიანის იგივე გვარი უნდა გამოვიდეს ფორმით ფერდოუსი ;
ف	f	f	ფ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: فرشید - færfi:d - ფარშიდ-ი افشین - æffji:n - აფშინ-ი اسفندیار - ɛsfændi:jo:r - ესფანდიარ-ი فاطمیه - fo:tɛmɛ - ფათემე افسانه - æfso:nɛ - აფსანე ظریف - zæri:f - ზარიფ-ი اصفهان - ɛsfæho:ni: - ესფაჰანი (ესფაჰანი-მ) გეოგრაფიული სახელები: اصفهان - ɛsfæho:n - ესფაჰან-ი فریدونشهر - fɛrejdu:nʃæhr - ფერეიდუნშაჰრ-ი زعفرانیه - zæʔfæro:n:jɛ - ზაფარანიე فارس - fo:rs - ფარს-ი</p>	მაგრამ ტრადიციით: ისპაჰანი/ისპანი და არა: ესფაჰან-ი

სპარ- სული	IPA (საერთაშორ- ისო ფონეტი- კური ანბანი)	საერთაშო- რისო ირან- ული ტრან- სკრიფცია	ქარ- თული შესა- ტყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გად- მოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიცი- ური ცვლილებები)	გამონაკ- ლისები
د	d	d	დ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: داریوش - da:ri:u:š - დარიუშ-ი دبای - di:bai: - დიბა مهرداد - meħrda:d - მეჰრდად-ი مجاهد - modʒa:həd - მოჯაჰედ-ი صدیقہ - sædi:ḡyḡ - სადიყე دیلمانی - di:lmæḡy:n i: - დილმაცანი (დილმაცანი-მ) دهباشی - deħba:ši: - დეჰბაში (დეჰბაში-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: دیلمان - di:lmæḡy:n - დილმაცან-ი سفيدرود - sepi:dru:d - სეფიდრუდ-ი زایندهرود - za:jænderu:d ზაინდერუდ-ი</p>	
ط ت	t	t	თ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: تارانه - ta:ra:ne - თარანე ارتین - a:rti:n - არტინ-ი (არტინ-მა) تختی - ta:xti: - თახთი (თახთი-მ) طاها - ta:ha: - თაჰა سلطانی - solta:ni: - სოლთანი (სოლ- თანი-მ) طباطبای - ta:ba:ta:ba:i: - თაბათაბაი (თაბათაბაი-მ) تطهیری - ta:thi:ri: - თათჰირი (თათჰი- რი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: تبرستان/تبرستان - ta:bæreštɑ:n - თაბა- რესტან-ი تورقبة - to:ḡyæbe - თორყაბე روباطکریم - ro:ba:tkæ:ri:mi: - რობათქარიმ-ი بوטהیری - bu:ta:həri: - ბუთაჰერი (ბუთაჰერი-მ)</p> <p>تبریز - ta:bri:z - თაბრიზ-ი تونکابون - tonəkɑ:bon - თონეკაბონ-ი شورتاپه - Ńu:rtæpe - შურთაფე</p>	<p>ისტორიული ტოპონიმი: ტაბარისტანი და არა: თაბარ- ესტანი; გვარი გადმო- ვა როგორც თაბარესტანი (თაბარ- ესტანი-მ)</p> <p>მაგრამ ტრადიციით: თაბრიზი და არა: თა- ბრიზი. გვარი გადმოვა როგორც თაბრიზი (თაბრიზი-მ)</p>

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
ن	n	n	ნ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: نادِر - no:dɛr - ნადერ-ი حَنَا - hæno: - ჰანა نَازَن - no:zæni:n - ნაზანინ-ი بَهْرَنگ - bɛhræng - ბეჰრანგ-ი نِيكَمَان - ni:kno:m - ნიქნამ-ი آمینان - æmi:ni:jo:n - ამინიან-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: سَمَنان - sɛmno:n - სემნან-ი نَجَف آباد - nædʒæfo:bo:d - ნაჯაფაბად-ი سَئِنْدَج - sænændædʒ - სანანდაჯ-ი</p>	
ذ ز ض ظ	z	z	ზ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: ذَر - p:zær - აზარ-ი كَمبُوزِيَا - ko:mbo:zi:jo: - ქამბუზია مَهَنَز - mɛhno:z - მეჰნაზ-ი رَمَضان - ræmæzo:n - რამაზან-ი كَظَم - ko:zɛm - ქაზემ-ი عَلِيْرَضَا - æli:rɛzo: - ალი(-)რეზა هَمَالزَادَه - dzæmo:lzo:dɛ - ჯამალზადე حَافِظ - ho:fɛz - ჰაფეზ-ი نِظَامِي - nəzo:mi: - ნეზამი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: قَزوين - ɣæzvi:n - ყაზვინ-ი دَرْفُول - dɛzfɔ:l - დეზფულ-ი نَظْرآباد - næzæro:bo:d - ნაზარაბად-ი سَرِيْل دَهَاب - særɛ polɛ zæho:b - სარე ფოლე ზაჰაბ-ი</p>	მაგრამ ტრადიციით: ირანული პოეტი ნიზამი (ნიზამი-მ) . თუმცა თანამედროვე ადამიანის იგივე გვარი გადმოიცემა ფორმით: ნეზამი .
ث س ص	s	s	ს	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: سَورَايَا - soræjjo: - სორაია تَهْمُورَث - tæhmu:ræs - თაჰმურას-ი سِيْمِيْن - si:mi:n - სიმინ-ი سِتَارَه - sɛto:rɛ - სეთარე سُوروش - soru:ʃ - სორუშ-ი حُوسَيْن - hosejn - ჰოსეინ-ი (ჰოსეინ-მა) حُوسَيْنِي - hosejni: - ჰოსეინი (ჰოსეინი-მ) صَادِق - so:dɛɣɣ - სადეყ-ი (სადეყ-მა) صَادِقِي - so:dɛɣɣi: - სადეყი (სადეყი-მ) مُصَدِّق - mosædɛɣɣ - მოსადეყ-ი (მოსადეყ-მა) مُصَدِّقِي - mosædɛɣɣi: - მოსადეყი (მოსადეყი-მ)</p>	ტრადიციით: ჰუსეინ-ი

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
س ث ص	s	s	ს	გეოგრაფიული სახელები: ثُمَّرْدَشْت - saemærdæft - სამარდაშთ-ი سَرْخَس - saeræxs - სარახს-ი سِيَبَك - si:bæk - სიბაქ-ი صَنْدَلِي - saendæli: - სანდალი (სანდალი-მ) صَفَارُود - saefo:ru:d - საფარუდ-ი	
ل	l	l	ლ	ანთროპონიმები და პატრონიმები: لَيْلِي - lejli: - ლეილა سَالُومَة - sa:lu:mə - სალუმე عَلِي - æli: - ალი (ალი-მ) إِلْهَام - elhɑ:m - ელჰამ-ი غُولِي - goli: - გოლი (გოლი-მ) أَلْهَيَارِي - a:læhi:jɑ:ri: - ალაჰიარი (ალაჰიარი-მ) جَلَالُ الدِّين - dzælo:l æddi:n - ჯალალ ად-დინ-ი رُكْنُ الدِّين - rokn æddi:n - როქნ ად-დინ-ი سُلْطَانُ الدَّكْرِين - solto:n æzzæke:ri:n - სოლთან აზ-ზაქერინ-ი عَبْدُ الرَّحْمَان - æbdorræhmɑ:n - აბდორ-რაჰმან-ი هَارُونُ الرَّشِيد - hɑ:ru:n ærræfi:d - ჰარუნ არ-რაშიდ-ი; قَوَامُ السُّلْطَانِيَّةِ - ԳՎԵՐՈՒՄ ԻՍԼԱՄԻԿԻ - ყავამ ას-სალთანე مَالِكُ الشُّعْرَا - mæle:k æjfoæro: - მალექ აშ-შოარა أَمِينُ الضَّرْبِ - æmi:n æzzærb - ამინ აზ-ზარბ-ი أَبُو الْقَاسِمِ - æbo:lqɑ:sɛm - აბოლყასემ-ი (ანთროპ.) ذَوَالْقَرْنَيْنِ - zo:lqærnæi:n - ზოლყარნეინ-ი (ანთროპ.)	იხ. შენიშვნა №2, გვ.67.

სპარ- სული	IPA (საერთაშორ- ისო ფონეტი- კური ანბანი)	საერთაშო- რისო ირან- ული ტრან- სკრიფცია	ქარ- თული შესა- ტყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გად- მოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიცი- ური ცვლილებები)	გამონაკ- ლისები
ქ	l	l	ლ	გეოგრაფიული სახელები: لورستان - lorɛstɑ:n - ლორესთან-ი لانگاره - længæru:d - ლანგარუდ-ი بابلسر - bɑ:bolsæɾ - ბაბოლსარ-ი تَبَسَ التَّمْر - tæbæs ottæmr - თაბას ოთთამრ-ი عبدالسدة - æbdossæde - აბდოსსადე ابوالوفاء - æbolvæfɑ:i - აბოლვაფაი (აბოლვაფაი-მ)	მაგრამ ტრადიციით: ლურისტან-ი და არა: ლორესთან-ი. გეოგრაფი- ული სახელი გადმოვა ტრადიციის- ამებრ ლურისტან- ად, ხოლო გვარი ლორესთან- დ.
რ	r	r	რ	ანთროპონიმები და პატრონიმები: رستم - rostæm - როსთამ-ი شهرزاد - ʃæhrzɑ:d - შაჰრზად-ი روشَنک - rowʃænæk - როუმანაქ-ი رامین - rɑ:mi:n - რამინ-ი روزبه - ru:zbəh - რუზბეჰ-ი - پورنامداریان - pu:rno:mdɑ:ri:jɑ:n - ფურ- ნამდარიან-ი გეოგრაფიული სახელები: رشت - ræʃt - რაშთ-ი رکن آباد - rokno:bɑ:d როქნაბად-ი کرمان - kəɾmɑ:n - ქერმან-ი رامسر - rɑ:msæɾ - რამსარ-ი رودبار - ru:dbɑ:r - რუდბარ-ი	
ჯ	dʒ	j	ჯ	ანთროპონიმები და პატრონიმები: جعفری - dʒæʃfæri: - ჯაფარ-ი جهانگیر - dʒæhɑ:ngi:r - ჯაჰანგირ-ი خدیجه - xædi:dʒə - ხადიჯე جاویدنیا - dʒɑ:vi:dni:jɑ: - ჯავიდნია გეოგრაფიული სახელები: جولفا - dʒɔlfɑ: - ჯოლფა جنت آباد - dʒænæto:bɑ:d - ჯანათაბად-ი زنجان - ზანჯან-ი کرج - kærædʒ - ქარაჯ-ი بُرجورد - boru:dʒɔrd - ბორუჯერდ-ი	ტრადიცი- ით: ჯულფა და არა: ჯოლფა

სპარ- სული	IPA (საერთაშორ- ისო ფონეტი- კური ანბანი)	საერთაშო- რისო ირან- ული ტრან- სკრიფცია	ქარ- თული შესა- ტყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გად- მოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიცი- ური ცვლილებები)	გამონაკ- ლისები
ჯ	tʃ	ჭ	ჩ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: گولتفهرد - goltʃehɾɛ - გოლჩეჰრე جیستا - tʃi:stɔ: - ჩისტა چایچی - tʃɔ:ji:tʃi: - ჩაიჩი (ჩაიჩი-მ) آزاده‌چهره - tʃɛhɾɔ:zɔ:d - ჩეჰრეაზად-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: چالوس - tʃɔ:lɔ:s - ჩალუს-ი چشمه چنار - tʃɛʃmɛ tʃɛnɔ:r - ჩეშმე ჩე- ნარ-ი چهل چشمه - tʃɛhɛltʃɛmɛ - ჩეჰელჩეშმე بلوچستان – bælu:tʃɛstɔ:n - ბალუჩესტან-ი</p>	<p>ტრადიცი- ით: ბელუ- ჯისტან-ი და არა: ბალუჩეს- ტან-ი. რეგიონის სახელ- წოდება გადმოვა ტრადიცი- ისამებრ ბელუ- ჯისტან -ად, ხოლო გვარი ბალუჩეს- ტან-ად.</p>
ژ	ʒ	ჯ	ჟ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: ژاله - ʒɔ:lɛ - ჟალე موزگان - moʒgɔ:n - მოჟგან-ი بیژن - bi:ʒɛn - ბიჟან - ი آرزنگ - ærʒæng - არჟანგ-ი احمدی‌نژاد – æhmædi:nɛʒɔ:d - აჰმადინეჟად-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: ژانه چار - ʒɔ:nɛdʒɔ:r - ჟანეჯარ-ი ژاری‌بان - ʒæri:ʒɔ:n - ჟარიჟბან-ი</p>	
ش	ʃ	შ	შ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: شاهین - ʃɔ:hi:n - შაჰინ-ი شهلا - ʃæhlo: -შაჰლა شقایق - ʃæŋʃɔ:qɛŋʃ - შაყაიყ-ი آردشیر - ærdæʃi:r -არდაშირ-ი هاشمی - ho:ʃɛmi: - ჰაშემ-ი پریوش - pæri:vɔ:ʃ - ფარივაშ-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: شاهرود - ʃɔ:hru:d - შაჰრუდ-ი شوشتر - ʃu:ʃtɛr - შუშთარ-ი شهرضا - ʃæhrɛzɔ: - შაჰრეზა شَمیران // شمیرانات - ʃɛmi:ɾɔ:n// ʃɛmi:ɾɔ:nɔ:t -შემირან-ი// შემირანათ-ი مشهد - mæʃhæd - მაშჰად-ი</p>	<p>ტრადიცი- ით: მეშჰედ-ი და არა: მაშჰად-ი</p>

სპარ- სული	IPA (საერთაშორ- ისო ფონეტი- კური ანბანი)	საერთაშო- რისო ირან- ული ტრან- სკრიფცია	ქარ- თული შესა- ტყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გად- მოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიცი- ური ცვლილებები)	გამონაკ- ლისები
گ	g	g	გ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: گودرز - gu:dærz - გუდარზ-ი گیتی - gi:ti:- გითი (გითი-მ) گولناز - golno:z - გოლნაზ-ი گوهر - gowhær - გოუჰარ-ი گولشن - golʃæn - გოლშან-ი گرس - nærgɛs - ნარგეს-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: گیلان - gi:lɑ:n - გილან-ი گرمزگان - hormozɛgɑ:n - ჰორმოზეგან-ი گولپایگان - golpɑ:jɛgɑ:n - გოლფაეგან-ი</p>	
ک	k	k	ქ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: کامران - kɑ:mɾɑ:n - ქამრან-ი کوروش - ku:roʃ - ქუროშ-ი اکبر - ækbær - აქბარ-ი سکینه - sæki:nɛ - საქინე کاشانی - kɑ:ʃɑ:ni:- ქაშანი (ქაშანი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: کاشان - kɑ:ʃɑ:n - ქაშან-ი کارون - kɑ:ru:n - ქარუნ-ი کهزیرک - kæhri:zæk - ქაჰრიზაქ-ი کردستان - kordɛstɑ:n - ქორდესტან-ი</p>	<p>ტრადიცი- ით: ქურ- თისტან-ი და არა: ქორდ- ესტან-ი. გვარი გადმოვა ქორდეს- ტანი-დ.</p>
غ	ɣ~G	q	ყ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: غلامعلی - ɣɣolɑ:mæli: - ყოლამალი (ყოლამალი-მ) غزل - ɣɣæzæl - ყაზალ-ი غنج - ɣɣontʃɛ - ყონჩე فروغ - foru:ɣɣ - ფორუყ-ი باغبیدی - bɑ:ɣɣbi:di: - ბაყბიდი (ბაყბი- დი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: غیاثآباد - ɣɣi:ʃɑ:sɑ:bɑ:d - ყიასაბად-ი داغ - ɔ:ɣɣ dɑ:ɣɣ - აყდაყ-ი مراغه - mæɾɑ:ɣɣɛ - მარაყე</p>	<p>იხ. შენიშ- ვნა №4, გვ.67.</p>

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გადმოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
خ	x	x	ხ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები:</p> <p>شَاهُ - ʃɑ:hrox - შაჰროხ-ი</p> <p>خُودَابَخْش - xodɑ:bæxʃ - ხოდაბახშ-ი</p> <p>خَمِي - xomejni: ხომეინი (ხომეინი-მ)</p> <p>خَاتَمِي - xɑ:tæmi: - ხათამი (ხათამი-მ)</p> <p>خَامِنَه‌ای - xɑ:menej - ხამენეი (ხამენეი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები:</p> <p>خَال - xɑ:lɑ:l- ხალხალ-ი</p> <p>خُورَمَشَهْر - xorraemʃæhr - ხორამშაჰრ-ი</p> <p>خُوزِسْتَان - xu:zəstɑ:n - ხუზესტან-ი</p> <p>როდესაც ხ თანხმოვანს მოსდევს ვავ-ი (و -v) და გრძელი ხმოვანი (آ -ɑ ან ا -a), ვ არ იკითხება. მაგალითად:</p> <p>خَوَانَسَار - xɑ:nsɑ:r - ხანსარ-ი</p> <p>خَوَاجُو (پُل خَوَاجُو) - xɑ:dʒɑ: (polə xɑ:dʒɑ:) - ფოლე ხაჯუ (ისტორიული ხიდი ისპაჰანში)</p>	<p>მაგრამ ტრადიციით: ხუზისტან-ი. რეგიონის სახელწოდება გადმოვა ტრადიციისამებრ ხუზისტან-ად, ხოლო გვარი ხუზესტანი-დ;</p> <p>მაგრამ ტრადიციით: ხვარაზმი-ი და არა: خَوَازْم - ხარაზმი-ი. ასევე ტრადიციით შენარჩუნებულია: ხორეზმი. მაგრამ გვარი გადმოვა ხარაზმი-დ.</p>
ق	q~ç	q	ყ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები:</p> <p>قَاسِم - qɑ:sɛm - ყასემ-ი</p> <p>قَامِق - vɑ:mɛq - ვამეყ-ი</p> <p>قِيَه - roqʏi:jɛ - როყიე</p> <p>قَدَس - æqɛdæ:s - აყდას-ი</p> <p>قَافِرِيَان - bɑ:qɑ:ʃɛri:jɑ:n - ბაყერიან-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები:</p> <p>قَشِم - qɛʃɛm - ყეშმ-ი</p> <p>قُوم - qɛqom - ყომ-ი</p> <p>قُدَس - qɛqods - ყოდს-ი</p> <p>قَزْوِين - qɛzævi:n - ყაზვინ-ი</p> <p>قَالِقَان - tɑ:lɛqɑ:n - თალეყან-ი</p>	<p>ტრადიციით: ყუმ-ი და არა: ყომ-ი. გვარი გადმოვა ყომი-დ.</p>

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
ح	h	h	ჰ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: حَامِد - ho:mɛd - ჰამედ-ი حَمِيد - hæmi:d - ჰამიდ-ი حُور - hor - ჰორ-ი حَوَا - hævvo: - ჰავა رِيحَانِه - rejho:nɛ - რეიჰანე حَاجِي بَنَدِه - ho:dzi:bændɛ - ჰაჯიბანდე حَقَانِي - hæŋʁɑ:ni: - ჰაყანი (ჰაყანი-მ) حَيْدَرِي - hejdæri: - ჰეიდარი (ჰეიდარი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: حُسَيْن آباد - hosejɪn:bɑ:d - ჰოსეინაბად-ი حَيْدَر آباد - hejdæɾ:bɑ:d - ჰეიდარაბად-ი گوردجي مَحَلِه - gordzi:mæhæɛɫɛ - გორჯიმა-ჰალე سَرْحَوْضَك - særhowzæk - სარჰოუზაქ-ი</p>	
ه	h	h	ჰ	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: هُومَن - hu:mæ:n - ჰუმან-ი هُمَّا - homɑ: - ჰომა مَهْسَا - mæhsɑ: - მაჰსა زَهْرَا - zæhrɑ: - ზაჰრა آناهِتَا - ɑ:nɑ:hi:tɑ: - ანაჰიტა هُوشَنگ - hu:ʃæŋg - ჰუშანგ-ი هَاشِمِي - hɑ:ʃɛmi: - haSemi - (ჰაშემი-მ) تَهْرَانِي - tɛhrɑ:ni: - თეჰრანი (თეჰრანი-მ)</p> <p>هَدِيه - hædi:jɛ//hɛdi:jɛ - ჰადიე // ჰედიე زَهْرَة - zohrɛ - ზოჰრე هَوَك - ko:vɛ - ქავე</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: هَمْدَان - hæmædo:n/hæmɛdo:n ჰამადან-ი // ჰამედან-ი اهواز - æhvɑ:z - აჰვაზ-ი هَشْتَرود - hæʃtru:d - ჰაშთრუდ-ი سِيَاه كوه - si:jɑ:hku:h - სიაჰქუჰ-ი تَهْرَان - tɛhrɑ:n - თეჰრან-ი</p> <p>هَوَا - so:vɛ - სავე هَلِه - hɛɫɛ - ჰელე</p>	<p>ტრადიციით: ანაჰიტა (წყლისა და ნაყოფიერების ქალღმერთი) და არა: ანაჰიტა. ტრადიციით: ქალაქი თეირანი. გვარი გადმოვა თეჰრანი-დ. ჰაიჰავაზი (ე.წ. მუნჯი ჰ) სიტყვის ბოლოკიდურა პოზიციაში (აუსლაუტში) გრძელი სმოვნების (ა, უ, ი) შემდეგ რჩება, ხოლო ე სმოვნის შემდეგ არ გადმოიცემა. თუმცა არის გამონაკლისები: ჰჯო - ru:z-beh - რუზბეჰ-ი. მაგრამ ტრადიციით: თეირანი და არა: თეჰრანი; طهران - მოძველებული დანერვილობაა</p>

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამომსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
ع	ʔ	ʔ/- გადმოიცემა ან ' ან - ნიშნით	ქართულში არც ერთ პოზიციაში არ გადმოიცემა	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: عزرا - æzra: - აზრა عنا - ræʔna: - რანა عباس - æbbas:s - აბას-ი سعید - sæi:d - საიდ-ი اسمايل/اسماعيل - ʔsma:i:l - ესმაილ-ი عزبنيا - æræbni:ja: - არაბნია عليدوستي - æli:du:sti: - ალიდუსთი (ალიდუსთი-მ) بتدي - bædi:i: - ბადი (ბადი-მ) عسگري - æsgæri: - ასგარი (ასგარი-მ) عمر - omær - ომარ-ი عمران - ʔmra:n - ემრან-ი عیسی - i:sɔ:- ისა عصمت - ʔsmæt - ესმათ-ი عفت - ʔffæt - ეფათ-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: عراق - ʔræʔʔ/ærræʔʔ - ერაყ-ი عزب شاه خردگوشان - æræbʃa:hɛ xærgu:ʃa:n - არაბშაჰე ხარგუშან-ი عزب شیر - ædzæbʃi:r - აჯაბშირ-ი عثمان کلا - osmænkaɛlɔ: - ოსმანქალა</p>	ტრადიციით: ისმაილ-ი ტრადიციით: ასმათ-ი
آ ا	ɒ: æ	ā ä	ا	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: آرش - ɒ:ræʃ - არაშ-ი نیما - ni:mɔ: - ნიმა سارا - særa: - სარა یلدا - jældɔ: - იალდა آموزگار - ɒ:mu:zɡɔ:r - ამუზგარ-ი جاهدجاه - dzɔ:hɛddzɔ:h - ჯაჰედჯაჰ-ი جاويدنيا - dzɔ:vi:dni:ja: - ჯაუიდნია آل احمد - ɒ:lɛ æhmæd - ალე აჰმად-ი اختر - æxtær - ახთარ-ი اشکبوس - æʃkbu:s - აშქბუს-ი مهسا - mæhsɔ: - მაჰსა نریمان - næri:mɔ:n - ნარიმან-ი تقی زاده - tæʔʔi:zɔ:dɛ - თაყიზადე ابریشمی - æbri:ʃæmi: - აბრიშამი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: آبادان - ɒ:bɔ:ɔ:n - აბადან-ი آلاغا - ɒ:lɔ:ɔ:ŋ - ალადაყ-ი مازندران - mɔ:zændæra:n - მაზანდარან-ი الوند - ælvænd - ალვანდ-ი افوس - æfu:s - აფუს-ი</p>	

სპარ- სული	IPA (საერთაშორ- ისო ფონეტი- კური ანბანი)	საერთაშორ- ისო ირან- ული ტრან- სკრიფცია	ქარ- თული შესა- ტყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გად- მოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიცი- ური ცვლილებები)	გამონაკ- ლისები
ی/ای	i:	î	ი	ანთროპონიმები და პატრონიმები: ایچ - i:rædʒ - ირაჯ-ი شیرازی - ji:ɾɑ:zi: - შირაზი (შირაზი-მ) امید - omi:d - ომიდ-ი علی - æli: - ალი (ალი-მ) زری - zæri: - ზარი (ზარი-მ) ایلخانی - i:lɒ:ni: - ილხანი اسکوی - osku:ji: - ოსქუი	
ی	j	y	ი	ياسين - jo:si:n - იასინ-ი یگانه - jɛ ɡɑ:nɛ - იეგანე داریوش - dɑ:rju:ʃ - დარიუშ-ი پاریز - pæri:jo: - ფარია پارشاٹر - jo:rʃæʈɐr - იარშათერ-ი გეოგრაფიული სახელები: ایران - i:ɾɑ:n - ირან-ი ایلام - i:lɑ:m - ილამ-ი ایزدشهر - i:zædʃæhr - იზადშაჰრ-ი شیراز - ji:ɾɑ:z - შირაზ-ი کیش - ki:ʃ - ქიშ-ი یزد - jæzd - იაზდი غیاث آباد - ɣʷi:jo:sɑ:bo:d - ციასაბად-ი	
ی	ej	ei	ეი	ანთროპონიმები და პატრონიმები: زینب - zejɲæb - ზეინაბ-ი بعلقیس - bɛlɣʷejs - ბელყეის-ი شوبیرو - ʃobejru: - შობეირუ خیراندیش - xejrændi:ʃ - ხეირანდიშ-ი کیوانفر - kejvɑ:nfær - ქეივანფარ-ი გეოგრაფიული სახელები: سیف آباد - sejfɑ:bo:d - სეიფაბად-ი نیشابور - nejʃɑ:bu:r - ნეიშაბურ-ი بیت موسی - bejtmu:sɑ: - ბეითმუსა	
ی	ɑ:	ǎ	ა	არაბული წარმოშობის ზოგიერთ სახელში სიტყვის ბოლოს იკითხება, როგორც ა: عیسی - i:sɑ: - ისა (=იესო) موسی - mu:sɑ: - მუსა (=მოსე) یحیی - jæhjo: - იაჰია مجتبی - modʒtæbo: - მოჯთაბა مترقی - mortɛzɑ: - მორთეზა مصطفی - mostæfo: - მოსთაფა (მდრ. მუსტაფა) طوبی - tu:bo: - თუბა کبری - kobro: - ქობრა صغری - soɣʷro: - სოღრა سلمی - sælmɑ: - სალმა	ტრადიცი- ით: ნიშაბურ-ი და არა: ნეიშ- აბურ-ი, მაგრამ გვარი გადმოვა ნეიშაბუ- რი-დ.

სპარსული	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	საერთაშორისო ირანული ტრანსკრიფცია	ქართული შესატყვისი	პოზიცია ყველა პოზიციაში (სპარსულ ბგერებს ქართულში გამოსვლისას არ ახასიათებთ პოზიციური ცვლილებები)	გამონაკლისები
و	o		ო	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: امید - omi:d - ომიდ-ი عُمر - omæ:r - ომარ-ი دُرسا - dorso: - დორსა گُلْمَرِيَم - goɫmæ:rjæm - გოლემარიამ-ი مَنيرو - moni:ru: - მონირუ مَديري - modi:ri: - მოდირი (მოდირი-მ) اُسكُوي - osku:ji: - ოსქუი گُليستان - goɫsto:n - გოლესთან-ი</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: اُروميّه - oru:mi:jɛ - ორუმიე // ارميه اُرديب - ordi:b - ორდიბ-ი اُمُل - o:mol - ამოლ-ი گُليستان - goɫsto:n - გოლესთან-ი البُورز - ælborz - ალბორზ-ი</p>	<p>ტრადიციით: ურმა და არა: ორუმიე// ურმიე</p> <p>ტრადიციით: გულისტან-ი, მაგრამ გვარი გადმოვა გოლეს- თანი-დ.</p> <p>ტრადიციით: იალბუზ-ი</p>
ه	ɛ	e	ე	<p>ანთროპონიმები და პატრონიმები: اَلِهَام - ɛɫhɑ:m - ელჰამ-ი مَهرداد - mɛhrdɑ:d - მეჰრდად-ი بَهزاد - bɛhzɑ:d - ბეჰზად-ი شَقَائِق - ʃæʃɑ:ɛjɛʃ - შაყაიეყ-ი فَايز - fo:ɛzɛ - ფაეზე مَنيچ - mæni:ʒɛ - მანიჟე كو - ko:vɛ - ქავე اِبْرَاهِيمزاد - ɛbro:hi:mzɑ:dɛ - ებრაჰიმზადე عِرْفَانِي - ɛrfɑ:ni: - ერფანი (ერფანი-მ)</p> <p>გეოგრაფიული სახელები: اِمَامآباد - ɛmæmɑ:bo:d - ემამაზად-ი اَشكَوَند - ɛʃko:vænd - ეშქავანდ-ი بَرنجی - bɛrɛndʒi: - ბერენჯი سَبزوار - sæbzɛvɑ:r - საბზევარ-ი بَهشَهَر - bɛhʃæhr - ბეჰშაჰრ-ი ساه - sɑ:vɛ - სავე</p>	

1. სპარსული ენის თანხმოვანი ბგერების ტრანსლიტერაცია, იშვიათი გამონაკლისის გარდა, სიტყვაში მათ პოზიციაზე არ არის დამოკიდებული.

2. პოზიციური ცვლილება ახასიათებს **ت - t**-ს: **ست st** ბგერათკომპლექსში **ت - t** ქართულში გადმოდის **ტ-დ**, რაც დღემდე ასახულია რიგ გეოგრაფიულ სახელწოდებებში: თაბარისტან-ი/ტაბარისტან-ი, ბელუჯისტან-ი, ლურისტან-ი, ხუზისტან-ი და ა.შ.

როდესაც **خ - x** თანხმოვანს მოსდევს **و - v** და **ه.ნ.** გრძელი ხმოვანი (**ī/ī/ā** ან **ī/i/i**), ასეთ შემთხვევაში **و - v** არ იკითხება და ეს ბგერათკომპლექსი ქართულშიც **ვ**-ს გარეშე გადმოდის.

მაგალითად:

سراسر - **xo:nsɔ:r** - ხანსარ-ი (გეოგრ.);

وکارمندی - **xo:dzu: kɛrmo: ni** - ხაჯუ ქერმანი (ირანელი პოეტი).

3. **ن -n** -**ن**, **ل -l** -**ل**, **ر -r** -**ر**, **ش -š** -**შ**, **ض -z** -**ზ**, **د -d** -**დ**, **س -s** -**ს**, **ط -t** -**თ** თანხმოვნებით დაწყებულ სიტყვებში, რომელსაც არაბული განსაზღვრული არტიკლი **ال (l)** უძღვის წინ, ხდება არტიკლის **ل** თანხმოვნის სრული ასიმილაცია და ორმაგდება მისი მომდევნო თანხმოვანი.

ამ თანხმოვნების გამოყენების მაგალითებია:

الدين - **rokn æddi:n** - როქნ ად-დინ-ი (მაგრამ ისტორიულად: რუქნადინი);

جلال الدين - **dʒælæɪ æddi:n ru:mi:** - ჯალალ ად-დინ რუმი (მაგრამ ტრადიციით: ჯალალ ედ-დინ რუმი - დიდი სპარსელი სუფი პოეტი);

هارون الرشيد - **ho:ru:nærræʃi:d** - ჰარუნ არ-რაშიდ-ი.

თუ წინამავალი სიტყვა ხმოვნით ბოლოვდება, **ال (l)** არტიკლის ხმოვანი მუწუდება და არ გამოითქმის. ამასთან, არტიკლიანი სიტყვა ერწყმის წინამავალ სიტყვას და ერთად გადმოიცემა.

მაგალითად:

ابوالقاسم - **æboŋʁɔ:sɛm** - აბოლყასემ-ი (ანთროპ.);

ابو الفضل - **æboɫfæzl** - აბოლფაზლ-ი (ანთროპ.);

ذوالفقار - **zɔɫfæŋʁæ** - ზოლფაყარ-ი (ანთროპ.);

ذوالقدر - **zɔɫŋʁædæ** - ზოლყადარ-ი (ანთროპ.);

ابوالحسن كلا - **æboɫhæsæn kælɔ:** - აბოლჰასან ქალა (გეოგრ.);

ابوالفداء - **æboɫfæfo:ʃi:** - აბოლფაფაი (გეოგრაფ.).

ალ (l) არტიკლის მომდევნო სიტყვისგან დეფისით გამოყოფის საკითხი უნდა გადაწყდეს შუალედური (ლათინური) ტრანსლიტერაციის გათვალისწინებით.

4. სპარსულ ენაში **ي** და **ل** არის ერთი ფონემის -

y-ს ალოფონები. ტრადიციულად იგი ქართულში **ლ** თანხმოვნით გადმოიცემოდა, მაგრამ თანამედროვე სპარსულიდან სიტყვები, მათ შორის, საკუთარი სახელები უნდა გადმოიცეს **y** თანხმოვნით.

5. სპარსულში პოპულარულია არაბული წარმოშობის სახელები, კომპოზიტები, რომელთა მეორე ნევრია **الله (ალლაჰ)**. ასეთივე წარმოების არის ქართულში დამკვიდრებული **აბდულა**, **აიათოლა**. ასეთი სახელები უნდა გადმოიცეს ბოლოკიდურა **ჰ**-ს (**ح**) შენარჩუნებით.

მაგალითად:

الله - **æsædollæh** - ასადოლაჰ-ი;

عينات الله - **ɛno:ʃætoɫlæh** - ენაიათოლაჰ-ი;

قدرت الله - **ŋʁodrætoɫlæh** - ყოდრათოლაჰ-ი;

اعطاء الله - **ætæoɫlæh** - ათაოლაჰ-ი.

6. სპარსულში გვარის დაბოლოების გავრცელებული სახეებია:

6.1. ფურ (پور) - کیمیاپور - ki:mi:jo:ji:pu:r - ქიმიიფურ-ი; پور - no:ɖɛpu:r - ნადერფურ-ი;

6.2. ზადე (زاد) - حسنزاد - hæszænzɔ:dɛ - ჰასანზადე; محمدمحمد - mohæmmædzɔ:dɛ - მოჰამადზადე; واعظ - væɛzzɔ:dɛ - ვაეზზადე;

6.3. იან (یان) - درویشیان - dærvɪ:ʃi:jo:n - დარვიშიან-ი; روضان - rɛzɔ:jo:n - რეზაიან-ი;

6.4. ქია კია - کی - ki:jo: کاتیا - ho:tɔ:mi:ki:jo: - ჰათამიქია;

6.5. ნია - نی - ni:jo: - حسینیا - hosejnni:jo: - ჰოსეინნია;

6.6. ნეჟად - نژاد - nɛzɔ:d - احمدی نژاد - æhmædi:nɛzɔ:d - აჰმადინეჟად-ი.

6.7. პირთა და გეოგრაფიულ სახელებზე დართული ც (-ი) სუფიქსი:

حسینی - hosejni: - ჰოსეინი (< ანთროპ. ჰოსეინ-ი);

احمدی - æhmædi: - აჰმადი (< ანთროპ. აჰმად-ი);

شیرازی - ʃi:rpɔ:zi: - შირაზი (< გეოგრაფ. ქ.შირაზ-ი);

رواسری - ru:dso:ri: - რუდსარი (< გეოგრაფ. ქ.რუდსარ-ი).

ასეთ შემთხვევებში როგორც თხზული ისე წარმოქმნილი ანთროპონიმის დაბოლოება დეფისის გარეშე, შერწყმით დაინერება.

7. ზოგიერთი გეოგრაფიული სახელი ორი ან მეტი ნაწილისგან შედგება. ამ დასახელებების ერთ ნაწილში შენარჩუნებულია იზაფეთური კონსტრუქცია. იზაფეთი ხშირად გრაფიკულად არ არის გამოხატული. ეს მარკერი გამოიხატება e/ე-თი (თანხმოვნის შემდეგ) ან ye/ე-თი (ხმოვნის შემდეგ). ქართულში ასეთ სახელებს იზაფეთის მარკერი უნდა შეუნარჩუნდეს, თუმცა ცალკე არ უნდა გამოიყოს, არამედ დაინეროს იმ სიტყვასთან შერწყმით, რომელსაც უშუალოდ მოსდევს.

მაგალითად:

خوراسان رَضَوی - xoro:sa:nɛ ræzævi: - ხორასანე რაზავი;

حاجی آباد عزبها - ho:dzi:ɔ:bo:dɛ æræbhɔ: - ჰაჯიაბადე არაბჰა;

دشت کویر - dæʃtɛ kœvi:r - დაშთე ქავირ-ი.

8. ზოგიერთი შედგენილი გეოგრაფიული სახელის ნაწილები ერთმანეთს „და“ (ə - ვა) კავშირით უერთდება. თუკი ეს ნაწილები ერთგვარი წარმოებისაა, მაშინ ქართულად ტრანსლიტერირებისას მათ შორის დეფისი უნდა დაისვას.

მაგალითად:

سیستان و بلوچستان - si:sto:n væ bælu:tʃɛsto:n - სისტან-ბელუჯისტანი (პროვინცია სამხრეთ-აღმოსავლეთ ირანში);

ხოლო, თუკი ტოპონიმის შემადგენელი ნაწილები არაერთგვაროვანი წარმოებისაა, მაშინ კავშირი ქართულად უნდა ითარგმნოს.

მაგალითად:

چهارمحال و بختیاری - tʃæho:rmæho:l væ bæxti:jo:ri: - ჩაჰარმაჰალ-ი და ბახტიარი (პროვინცია ირანის სამხრეთ-დასავლეთში);

کوهگیلویه و بویراحمد - kohgi:lu:jɛ væ bu:jɛræhmæd - ქოჰგილუიე და ბუიერაჰმად-ი (პროვინცია ირანის სამხრეთ-დასავლეთში).

9. შედგენილ გეოგრაფიულ სახელებში, რომლებშიც ერთ-ერთი ნევრია ქვეყნის მხარეების (აღმოსავლეთი, დასავლეთი, სამხრეთი, ჩრდილოეთი) აღმნიშვნელი სიტყვა, ეს უკანასკნელი ქართულად ითარგმნება.

მაგალითად:

آذربایجان شرقی - ɔ:zærbæjdzɔ:nɛ ʃærgœʃi: - აღმოსავლეთი აზერბაიჯანი;

آذربایجان غربی - ɔ:zærbæjdzɔ:nɛ ɣœʃærbɪ: - დასავლეთი აზერბაიჯანი.

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
3	გ	գ	ბ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Գրիգոր-გարეგ-ორ-ი</p> <p>Գուրգեն-გარე-გურ-გენ-ი</p> <p>Բագրատ-bagrat-ბაგრატ-ი</p> <p>Թորգոմ-thargom-თორგომ-ი</p> <p>Սարգիս-sarqis -სარგის-ი</p> <p>Գևորգ-gevorg-გეგორგ-ი</p> <p>Սարգսյան-sarqsyan-სარგსიან-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Գարնի-garni-გარნი (გარნისი)</p> <p>Գետիկ-ghetik-გეტიკ-ი</p> <p>Բագրան-bagaran-ბაგარან-ი</p>	
4	d	դ	დ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Դավիթ-davith-დავით-ი</p> <p>Դեմետր-demetr-დემეტრე</p> <p>Ադამ - adam-ადამ-ი</p> <p>Թადևոս-thadevos-თადევოს-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Դարակերտ-darakeh-rt - დარაკერტ-ი</p> <p>Դիլიჯან-dilidjan-დილიჯან-ი</p> <p>Բերդավան-berdavan-ბერდავან-ი</p> <p>Բերդ-berd- -ბერდ-ი</p>	

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
5	ɛ	ե	ე	<p>ანთროპონიმები Եղիշէ -ԵՅԻԷ- ელიშე Եզնիկ-էznik- ეზნიკ-ი Եսայի-էsaji- ესაია, Բենիამին-beniamin- ბენიამინ-ი, Բարսեղ-ԲԱՐՏԵԼ- ბარსელ-ი</p> <p>ტოპონიმები Երևան- ԵՐԵՎԱՆ- ერევან-ი Երևակ-ԵՐՎԱԿ- ერევაკ-ი Զանգեզուր- ՅԱՆԳԵՅՄԱՐ- ზანგეზურ-ი Թեղուտ- ԹԵԼՄԱՏ- თელუტ-ი Թեփის- ԹԵՓԻՍ- თეფე</p>	
6	z	զ	ზ	<p>ანთროპონიმი Զաքարիա-zak'ar-ia- ზაქარია Զինա-zina- ზინა Իզაბელ - izabel- იზაბელ-ი Ազարիա-azar-ia- აზარია Ազիզ-aziz- აზიზ-ი Թამაզ-thamaz- თამაზ-ი</p> <p>ტოპონიმები Զարթոնք- ՅԱՐԹՈՆԿ- -ზართონქ-ი Զովունի- ՅՈՎՈՒՆԻ- ზოვუნ-ი Թაզաქენդ- ԹԱԶԱԿԻՆԴ- თაზაქენდ-ი Լեհվազ- ԼԵՎԱԶ- ლეჰვაზ-ი</p>	
7	ɛ	է	ე	<p>ანთროპონიმი Էմმა-emma- ემმა</p> <p>ტოპონიმები Էջմիածին- ԷԺՄԻԱՏԻՆ- ეჯმიანინ-ი</p>	<p>ქართულში დამკვიდრებული ტრადიციით: ემა</p> <p>ქართულში ტრადიციულად მიღებულია: ეჩმიადინი. უნდა დამკვიდრდეს: ეჩმიანინი.</p>

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
8	ə	ը	<p>∅</p> <p>ი</p>	<p>ქართულში ძირითადად არ გადმოიცემა.</p> <p>საკუთარ სახელებში სიტყვის თავში რიგ შემთხვევებში.</p> <p>გადმოდის ი- ხმოვნით.</p> <p>ტოპონიმები Ընձակ-əndzak-ინძაკ-ი Ըռსա-ərnə-ირნა Ըրմակ-ərmak-ირმაკ-ი</p>	
9	tʰ	թ	<p>თ</p>	<p>ანთროპონიმები Թադեոս-ʰadɛəs -თადეოს-ი Թამար-ʰamɑr -თამარ-ი Թաթուլ-ʰatʰul- თათულ-ი Թამթա- ʰamtʰɑ-თამთა Դավիթ-davitʰ- დავით-ი Հարություն-ħɑ-rutʰjun-Հარუთიუნ-ი Հարությունյան- ɣɑ-rutʰ-junjan- Հარუთიუნიან-ი</p> <p>ტოპონიმები Թալին-ʰalin -თალინ-ი Աթան-ɑtʰɑn-ათან-ი</p>	
10	ʒ	ժ	<p>ჟ</p>	<p>ანთროპონიმები Ժիրայր-ձի-րajɑr-ჟირაირ-ი Վարդաշահ-va-rʒɑn-ვარუჟან-ი Սեդ-սɛɑ-րʒ- სერჟ-ი</p> <p>ტოპონიმები Ժվանք-ձivankʰ-ჟივანქ-ი ժանժալ-ձanzal-ჟანჟა-ლუ</p>	

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
14	ts	ծ	წ	<p>ანთროპონიმები წაղიკ-tsaxik- ნალიკ-ი წერილს -tsə~run-წერუნ-ი</p> <p>ტოპონიმები წაღსადიერ-tsaxkadzə~r- ნაღსადორ-ი წიქჷ-tsapʰikʰ-წოფქ-ი სქიქაჯენ-ax~rtsvajen-არწვაშენ-ი სრაგაბ-ax~ragats- არაგან-ი</p>	
15	k	կ	კ	<p>ანთროპონიმები კიჩაკი-ki~rakas-კირაკოს-ი კარაყეტ-ka~rapet-კარაპეტ-ი ბაკიერ-bakia~r-ბაკურ-ი გაგიკ-gagik- -გაგიკ-ი სარეკ-na~rek- -ნარეკ-ი</p> <p>ტოპონიმები კამახ-kamax-კამახ-ი კაპუქ-kapujt-კაპუიტ-ი ერნჯაკ-ax~rdzak-ერნჯაკ-ი ანდოკ-andak-ანდოკ-ი</p>	
16	h	հ	ჰ	<p>ანთროპონიმები ჰრახა-ax~ratʰja-ჰრაჩია ჰაიკ-hajk- ჰაიკ-ი გოხარ-goxar-გოჰარ-ი მაჰტესი-mahtesi-მაჰტესი ჰაკობ-hakob- ჰაკობ-ი ჰამბარძუმჯან-hambax~rdzumjan- ჰამბარძუმჯანი ჰერილსი-ax~runi-ჰერუნ-ი</p>	<p>სომხურში ზეპირი მეტყველებისას h-h-ჰ თანხმოვანი რიგ შემთხვევებში იკარგება ax~r-რ-ს შემდგომ მაგ.: წსიქ(h)აქიერ-ჩიარ(h) ახარ-შნორ(ჰ)ავორ-ი.</p> <p>თუ საკუთარ სახელში ორი h-h-ჰ თანხმოვანია, იგი ამოვარდება სიტყვის შუა ნაწილიდან: სახელში-ჰიქ(h)ასსეს-ახ(h) ანეს- ჰოვ(ჰ)ანეს-ი, თუმცა ოფიციალური დოკუმენტის თარგმანში თანამედროვე საკუთარი სახელების გადმოტანისას h-h-ჰ არ უნდა ამოვარდეს;</p>

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
18	ჩ [2]	ჩ	ჭ	<p>ანროპონიმი Ճգնավոր-ի [2]gnava~რ-ჭგნავორ-ი Ճնդիկ-ի [2]ntj [2]Խuk-ჭნ-ჭლუკ-ი</p> <p>ტოპონიმი Ճակատեն-ի [2] akaten-ჭაკატენ-ი Ճամբարակ-ի [2]am- ba~rak-ჭამბარაკ-ი</p>	
19	m	მ	მ	<p>ანტროპონიმები Մխիթար-mxitha~რ-მხითარ-ი Մովսես -moyves-მოვსეს-ი Սմբատ-smbat-სმბატი Ամբակում-ambakum-ამბაკუმ-ი Մարիამ-ma~riam-მარიამ-ი Մելիქ-Բაխუյას-melikh-baxjan-მელიქ-ბახშიან-ი Մելիქ-Օհანջանյան-melikh-ohandzhanjan-მელიქ-ოჰანჯანიან-ი Մელիქ-Շահნაզარიან-melikh-jahnazarijan-მელიქ-შაჰნაზარიან-ი Միրզა-Աვაგյան-mi~rza-avagjan-მირზა-ავაგიან-ი Միրզა-Պიղიუს-mi~rza-paxosjan-მირზა-პოლოსიან-ი</p> <p>ტოპონიმები Մարտունի-ma~rtuni- მარტუნი Մլարթ-მԻարթ-მლართ-ი</p>	<p>სახელები, რომლებიც ორსავე ენაში არსებობს, მხოლოდ განსხვავებული ფორმით - მაგ, მოსე-მოვსესი, ნერსე - ნერსესი, სმბატ - სუმბატი//სუმბათი</p> <p>ოფიციალურ დოკუმენტებში უნდა აისახოს დედნისეული ვითარება. სხვა შემთხვევაში შეიძლება გამოყენებული იყოს ქართულში ტრადიციულად დამკვიდრებული ფორმა.</p> <p>Մելիქ- melikh-მელიქ -ზე და Միրզა -ზე დანყებული გვარები სომხურში დეფისით იწერება, თუმცა არის ამ ტიპის გვარები, რომლებშიც სომხურში აღნიშნული ელემენტები დეფისით არ გამოიყოფა Միրզაխასიას - mi~rzaxanjan- მირზანიანი-ი Մելիქსეთიან-ი</p>

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
20	j	j	ი	<p>ანთროპონიმი Սեդգեյ- sɛɑˈrɟɛj--სერგეი Նոյ- noj-ნოი Հակոբյան-hakobjan- ჰაკობიანი Գայասե-gajane- გაიანე Սկայիրդի-skajajur-di-სკაიორდი</p> <p>ტოპონიმი Բայասդიլ- bajan-djɑˈr-ბაიანდურ-ი Գյւմրի- gjumɑˈri--გიუმრი Յարփուլ-jɑˈrɸuz-იარფუზ-ი Յոզդաթ-jɑzdatɰ- იოზდათი</p>	
21	n	ს	ნ	<p>ანთროპონიმი Ներսես-nɛɑˈrsɛs- ნერსეს-ი Սիրանուշ-sirɑnuʃ- სირანუშ-ი Շուշան-ʃɑʃɑn -შუშან-ი Աննա-anna-ანნა</p> <p>ტოპონიმები Նაիրի- nɑiˈri--ნაირი Վահան-vɑxɑnd- ვაჰანდ-ი Սյունիք- sjunikɰ-სიუნიქი Նორაթեն-nɑˈrɑʃɛn- ნორათენ-ი</p>	<p>ქართული ტრადიციით: ანნა</p> <p>ქართული ტრადიციით - სივნიეთი</p>

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
22	ʃ	2	შ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Շամիրամ-<i>fami~ram</i>-შამირამ-ი</p> <p>Շապուհ-<i>šapuh</i>- შაპუჰ-ი</p> <p>Շիქան-<i>šjan</i>- შუჰან-ი</p> <p>Նուֆիկ-<i>nufik</i>- ნუშიკ-ი</p> <p>Սիրանուշ-<i>si~ranuš</i>-სირანუშ-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Շամախյան-<i>šamaxjan</i>-შამახიან-ი</p> <p>Շიქ-<i>šj</i>-ქა-შუმი</p> <p>Դաժձ-<i>dajdaj</i>- დაձაშ-ი</p>	
23	ɟ	n	ვო	<p>სიტყვის შუაში და ბოლოს ანთროპონიმი</p> <p>Կոմիտաս-<i>komitas</i>- კომიტას-ი</p> <p>Մովսես-<i>movses</i>- მოვსეს-ი//მოსე</p> <p>ტოპონიმი</p> <p>Նორაკերտ-<i>noraker</i>-ნორაკერტ-ი</p> <p>Կამո-<i>kamo</i>-კამო</p> <p>Դավ-<i>dav</i>- დავო</p> <p>სიტყვის თავში ანთროპონიმი</p> <p>Որդի-<i>ordi</i>- ვორდი</p> <p>Ոսկի-<i>oski</i>- ვოსკი</p> <p>Ոսկյան-<i>oskjan</i>-ვოსკიან-ი</p> <p>ტოპონიმი</p> <p>Ոստան-<i>ostan</i>-ვოსტან-ი</p> <p>Որոտան-<i>rotan</i>-ვოროტან-ი</p>	<p>ისტორიული ტრადიციით:</p> <p>Որմիզ-<i>ormizd</i>- ორმიზდი</p>

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
24	tʃ	չ	ჩ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Չիբաս-tʃibɑn -ჩობან-ი</p> <p>Չիսար-tʃinɑr- ჩინარ-ი</p> <p>Խաչատուր-χɑtʃɑtɑr-ხა-ჩატურ-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Չასախչի- tʃɑnɑχtʃi-ჩანახჩი</p> <p>Չիրաթას- tʃɑrɑtʃɑn-ჩორათან-ი</p> <p>Աջաջուր- ɑtʃɑdʒɑr-აჩაჯურ-ი</p> <p>Կեչիկ-kečik-კეჩუტი-ი</p>	
25	p	պ	პ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Պետրոս-petros--პეტროს-ი</p> <p>Շապուհ -šɑpuh- შაპუჰ-ი</p> <p>Պաս-թაթ-პაპ-ი</p> <p>Չիրապյան-չիրɑp-յան-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Պაჯარაჯուր- pɑjɑrɑdʒɑr-პაშარაჯურ-ი</p> <p>Պեմզაქენ- pemzɑken- პემზაშენ-ი</p> <p>Ապարან- ɑpɑrɑn- აპარან-ი</p> <p>Աստაպատ- ɑstɑpɑt- ასტაპატ-ი</p>	Պարպաս- ɑpɑrɑs--დარბაზი
26	dʒ	ջ	ჯ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Ջაֆար-dʒɑfɑr-ჯაფარ-ი</p> <p>Ջալալ-dʒɑlɑl- ჯალალ-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Ջերմուկ-dʒɑrmuk- ჯერმუკ-ი</p> <p>Ջიღა- dʒɑɑ-ჯუღა</p> <p>Զիրաջուլ- kʰɑrɑdʒul- ქირაჯულ</p>	

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
27	r	r	რ	<p>ანთროპონიმები რაფი- raffi-რაფი რომანოს-romanos-რომანოს-ი რაქი- -a~rakhi-არაქელ-ი არაქელ-arujan--არუშან-ი თორნიკ-thornik-თორნიკ-ი</p> <p>ტოპონიმები რანტი-rant'npa~რანჩპარ-ი რინდ- rind-რინდ-ი სარნაკუნკ-sarnakunkh-სარნაკუნკ-ი</p>	ქართულში ტრადიციულად: თორნიკე
28	s	s	ს	<p>ანთროპონიმები სათენიკ-sat'henik-სათენიკ-ი სედა-seda -სედა ვასაკ-vasak- ვასაკ-ი ასლან-aslan-ასლან-ი</p> <p>ტოპონიმები სევან-sevan-სევან-ი სალუტ-salut-სალუტ-ი სასუნ-sasun-სასუნ-ი</p>	
29	v	վ, Վ	ვ	<p>ანთროპონიმები ვაჰან-vahan- ვაჰან-ი ვარდან-va~rdan-ვარდან-ი ნავასარდ-navasa~rd-ნავასარდ-ი მოვსეს-movses-მოვსეს-ი</p> <p>ტოპონიმები ვაჰარავან-vah~rava~რ-ვაჰარავან-ი ვაგაენ-vabajen-ვაგაენ-ი ბაგავან-bagavan-ბაგავან-ი</p>	

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
32	tsh	g	ც	<p>ანთროპონიმები</p> <p>შიქას-tsh^{ak}lak- ცოლაკ-ი</p> <p>შაჯთიg-majtots^h-მამტოც-ი</p> <p>შიქაgას-ma~rats^han-მურაცან-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>შამაქაgაქ-tsh^{ak}amak^habeg^h-rd-ცამაქაბერდ-ი</p> <p>შაქუgლ-tsh^{ak}hut-ცაქუტ-ი</p> <p>ჰაgას-hats^havan- ჰაცავან-ი</p>	
33	u	nL	უ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>ნიქათას-ux^hanes-უხტანეს-ი</p> <p>ნიქას-ufanik-შუმანიკ-ი</p> <p>შიქეტ-uმან-მუმედ-ი</p> <p>შიქინ-uსა~ren- სურენ-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>ნიქას-urnaj~r-ურნაირ-ი</p> <p>ნიქ-ufi- უში</p> <p>ნიქ-urut-ურუტ-ი</p> <p>ფიქ-uph^hik-ფუშიკ-ი</p> <p>ნიქ- ui-უი, nL-uა--უა კომპლექსებში უ ქართულში შეიძლება გადმოვიდეს ვ-თი, შესაბამისად მივიღებთ ვი და ვა კომპლექსებს.</p> <p>ასთიuლ-uასთილ-uastuatsat^hur- ასტვანატურ-ი</p> <p>დიuიქ -udzuik- ძვიკ-ი</p> <p>ერიuს-uგ^h~ruand-- ერვანდ-ი</p>	3

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
34	p ^h	ჟ	ფ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Φαρანდემ-- ფარანდემ-ი Ստեփաննոս- სტეფანოს-ი Սոփիա-sophia- სოფია</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Φանիկ- phanik-ფანიკ-ი Φακχενդ- phakhend- ფაქაქენდ-ი Կոփ- kaph-კოფ-ი</p>	
35	k ^h	ք	ქ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Քրիստაփոր- kristaphar- ქრისტა- ფორ-ი Սարքյան-sarkhsjan -სარქსიან-ი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Քարաշեն-kharashen-ქა- რაშენ-ი Քոբე- kobe-ქობერ-ი</p>	<p>ქართული ტრადიციით ქრისტეფორე.</p> <p>ეს არ ვრცელდება ოფიციალური დოკუმენტების ტრანსლიტერირებისას.</p>
36	ɔ	օ	ო	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Պրոյან- proyan-პრომიანი</p> <p>ტოპონიმები</p> <p>Օշի -ozi-ომინ-ი Օլի-oli-ოლთი(//ოლ- თის-ი)</p>	
37	f	ֆ	ფ	<p>ანთროპონიმები</p> <p>Ֆარიկ- farik-ფარუხ-ი Ֆրիկ- frik-ფრიკ-ი Ջაֆար- dzafar- ჯაფარ-ი</p> <p>ტოპონიმი</p> <p>Ֆანტან- fantan-ფანტან-ი Ֆილინჯა- filindza-ფუ- რონჯა Սոֆი- sofia-სოფლუ</p>	

	IPA (საერთაშორისო ფონეტიკური ანბანი)	თანამედროვე აღმოსავლური სომხური სალიტერატურო ენა	ქართული შესატყვისი	პოზიცია	გამონაკლისები
38	ɛv	ღ=ღ+ღ	ევ	<p>ანთროპონიმები ՇՆԱ-eva- ევა ՇՆԱԳԻ-evagari- ევაგრე ԼՆის-levani-ლევონ-ი ՂՆისի-levani-ლევონდ-ი</p> <p>ტოპონიმები ՍՆას -sevan-სევან-ი ՀարՆასի-zarvand-ზარევანდ-ი ԵրՆას-eravan-ერევან-ი</p>	
	œ	Էօ	ეო	Էօ ძისი-ეავენი-ეოჟენ-ი	
	ɑj	այ	აი	Գայ ას-ghajan-გაიანე Կայ թ-kajth-კაით-ი	
	ɛj	էյ, Էյ	ეი	Թէյ դա-thead-თეიდალ-ი	
	ij	իյ	იი	Միյ ას-mijan-მიიან-ი	
	ɑj	ոյ	ოი	Խոյ թ-χajth-ხოითი	
	ɑj	ոյ	უი	Պարոյ ր-parur-- პარური-ი Կապոյ տ-kapujt-კაპუტი-ი	
	ja	յա, իա	ია	Քյար դի-khjarh-i-ქიარქი Մանուկյ ան-manukjan-მანუკიან-ი	
	ju	յո	იუ	Սյունիք -sjunikh-სიუნიქ-ი Գյումրի -ghumari-გიუმრი	
	je	է, յէ, Ե	ე, იე	ԵրՆ ას-eravan-ერევან-ი Կայէ ն-kajen-კაიენი	
	ji	յի	ი, იი	Եսայի -esaji-ესაია Կայի մ- kajimh-კაიიმქი	
	ja	յո	იო	Կյո քս-kyokhsu-კიოქსუ	

შენიშვნა:

სამეცნიერო ლიტერატურაში ერთმანეთის პარალელურად გამოიყენება საკუთარი სახელები: ელიშე - ელიშე, ლევონდი - ლევონდი. ვერ ვიტყვით, რომ გარკვეულ შემთხვევებში სომხური ლ-რამე წესით უნდა გადმოდიოდეს აუცილებლად ყ-თი, მაგრამ უმეტესად სწორედ ის შეესაბამება სხვა ენების ყ თანხმოვანს. მაგ. ყარაბაღი **Ղարաբაղ-Կարաբաղ**, აგრეთვე თურქულიდან შემოსული სახელები **Ղազբուլակ -Kazbulak-** ყაზბულახი (ასეთ შემთხვევებში, როდესაც სომხურში ორი ლ-ა, ქართულში პირველი ყ-ა, ხოლო მეორე -ბ).

მასალა ამოღებულია შემდეგი წყაროებიდან:

Ջ.Աճառյան, Քայլց ասճսասուսնսերի բառարան, հ Ա, Երևան1942//Յ.աჭարիანი, სომხური ანտროპონიმების ლექსიკონი, 1ტ., ერევანი1942

Ջ.Աճառյան, Քայլց ասճսասուսնսերի բառարան, հ Բ, Երևան1944//Յ.աჭարიანი, სომხური ანտროპონიმების ლექსიკონი, 2ტ. ერევანი1944

Ջ.Աճառյան, Քայլց ասճսასուսնսերի բառարան, հ Գ, Երևան1946//Յ.აჭარიანი, სომხური ანტროპონიმების ლექსიკონი, 3ტ, ერევანი1946

Ջ.Աճառյան, Քայլց ասճსასուսնსերի բառարան, հԴ , Երևան1948//Յ.აჭარიანი, სომხური ანტროპონიმების ლექსიკონი, 4ტ.,ერევანი1948

Ջ.Աճառյան, Քայլց ասճსასուսნსերի բառարան, հԵ , Երևան1962//Յ.აჭარიანი, სომხური ანტროპონიმების ლექსიკონი, 5ტ., ერევანი 1962

Թ.Հակոբյան,Ստ.Մելիք-Բախუյան, Ջ.Բարսեղյան, Քայաստასի և հարակից շიջასნերի տեղასուսնსերի բառարան,հ.1, Երևան 1986// თ.აკობიანი, სტ.მელიქ-ბახშიანი, Յ.ბარსეღიანი, სომხეთისა და მიმდებარე ოლქების ტოპონიმების ლექსიკონი, 1ტ., ერევანი 1986

Թ.Հակոբյան,Ստ.Մելիք-Բախუյան, Ջ.Բարսեղյան, Քայასտასի և հարակից շიջასნերի տեղასուսնსերի բառարան,հ.2, Երևան 1988// თ.აკობიანი, სტ.მელიქ-ბახშიანი, Յ.ბარსეღიანი, სომხეთისა და მიმდებარე ოლქების ტოპონიმების ლექსიკონი, 2ტ., ერევანი1988

Թ.Հակոբյան,Ստ.Մելիք-Բախუյան, Ջ.Բարսեղյան, Քայასտასի և հարակից շიջასნերի տեղასուսնსերի բառարան,հ.3, Երևան1991// თ.აკობიანი, სტ.მელიქ-ბახშიანი, Յ.ბარსეღიანი, სომხეთისა და მიმდებარე ოლქების ტოპონიმების ლექსიკონი, 3ტ., ერევანი1991

Թ.Հակოբյան,Ստ.Մելիք-Բախუյան, Ջ.Բարսեղյան, Քայასտასի և հարակից շიջასნերի տեղასուսნსերի բառարան,հ.4, Երևան 1998// თ.აკობიანი, სტ.მელიქ-ბახშიანი, Յ.ბარსეღიანი, სომხეთისა და მიმდებარე ოლქების ტოპონიმების ლექსიკონი,4ტ., ერევანი1998

Թ.Հակոբյան,Ստ.Մելիք-Բախუյան, Ջ.Բարսեղյան, Քայასտასի և հարակից շიջასნերի տեղასուսնსերի բառարան,հ.5, Երևան 2001// თ.აკობიანი, სტ.მელიქ-ბახშიანი, Յ.ბარსეღიანი, სომხეთისა და მიმდებარე ოლქების ტოპონიმების ლექსიკონი, 5ტ., ერევანი2001

Տ.Ավետիսյան., Քայլց ազգასուսնსերի բառարան, Քեղիასակայիս հრատարակութիւն,Երևան 2010//ტ.ავეტისიანი, სომხურ გვარსახელთა ლექსიკონი, საავტორო გამოცემა, ერევანი 2010, ინტერნეტში

http://www.nayiri.com/imagedDictionaryBrowser.jsp?dictionaryId=99&dt=HY_HY&pageNumber=12

ნორმის პირველი ვერსია მოამზადა აკაკი შანიძემ, გამოქვეყნებულია 1970 წელს „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებში“.

ნორმის პროექტის ახალი რედაქცია შეიმუშავა ვახტანგ მაღრაძემ.

პროექტი განხილულია თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს 2019 წლის პირველი ივლისის სხდომაზე და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის 2 აგვისტოს სხდომაზე. დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 394-ე დადგენილებით 2020 წლის 30 ივნისს.

ვითარებითი ბრუნვის ფორმა

ვითარებითი ბრუნვის ფორმის წარმოებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. ვითარებითი ბრუნვის ნიშანი თანხმოდანფუძიანებთან უნდა იყოს **-ად**. მაგალითად: **კაცად** (და არა კაცათ), **მეგობრად** (და არა მეგობრათ), **სახლად** (და არა სახლათ), **სოფლად** (და არა სოფლათ), **დიდად** (და არა დიდათ), **კარგად** (და არა კარგათ), **ცუდად** (და არა ცუდათ), **სამად** (და არა სამათ)...

ხმოდანფუძიანებთან ბრუნვის ნიშანი უნდა იყოს **-დ**. მაგალითად: **გზად** (და არა გზათ), **მზედ** (და არა მზეთ), **ტრამვაიდ** (და არა ტრამვაით), **ყრუდ** (და არა ყრუთ), **წყაროდ** (და არა წყაროთ), **მწარედ** (და არა მწარეთ), **უნებლიედ** (და არა უნებლიეთ), **რვად** (და არა რვათ), **რად** (და არა რათ)...

2. ერთი ჯგუფი სიტყვებისა (კერძოდ, ზმნისართებისა), რომლებიც მოქმედებითი ბრუნვისგან მიიღება ან ფუძეში შეიცავს **თ-ს**, დაინერება **თ-თი** (და არა **დ-თი**): **გარეთ, ზემოთ** (// **ზევით**), **ქვემოთ** (// **ქვევით**), **წინათ, უკეთ, ალბათ, შიგნით**.

შენიშვნა: უნებლიეთ ფორმა მართებულად უნდა მივიჩნიოთ ტრადიციულად დამკვიდრებულ გამოთქმაში „**ნებსით თუ უნებლიეთ**“.

დასაბუთება

სალიტერატურო ქართულში (ძველი წერილობითი ძეგლებიდან მოყოლებული დღემდე) ვითარებითი ბრუნვის ნიშნად თანხმოდანფუძიან სახელებთან გვაქვს **-ად**, ხოლო ხმოდანფუძიანებთან — **-დ**, თუმცა XVII-XVIII საუკუნეების ტექსტებსა და ცოცხალ კილოებში თავს იჩენს **დ-ს** დაყრუებული ვარიანტი (თანხმოდანფუძიანებთან გვხვდება **-ათ**, ხოლო ხმოდანფუძიანებთან — **-თ**). კილოების გავლენით **-ათ** და **-თ** დაბოლოებანი ჩნდება სალიტერატურო ენაშიც.

ვითარებით ბრუნვაში **დ-ს თ-დ** ქცევა განცალკევებით მდგომი მოვლენა არ არის. ამგვარივე ხასიათისაა **ბ-ს** დაყრუება და მისგან **ფ-ს** მიღება: **ვაკეთეფ, ვამბოფ, ვანყოფ** და სხვ.

ბოლოკიდური მჟღერი ბგერის დაყრუება, რა თქმა უნდა, არ გულისხმობს იმას, რომ ყრუ ბგერა უნდა დაინეროს, შდრ.: ზმნათა **-ეფ** და **-ოფ** სუფიქსებიანი დიალექტური ვარიანტები, რომლებიც, ბუნებრივია, მცდარ ფორმებად მიიჩნევა. ამ შემთხვევაში **ბ** (და არა **ფ**) რჩება იმის გამო, რომ ის უცვლელად არის წარმოდგენილი **აკეთებს, ამბობს, აფერადებს** და ა. შ. ტიპის ზმნებში.

-ეფ და **-ოფ** სუფიქსების მსგავსად დიალექტურია ვითარებით ბრუნვაში გამოვლენილი **თ-ც**, რომლის პირვანდელი სახე **დ** მკვიდრად არის დაცული ვითარებითისაგან ნაწარმოებ ფორმებში. ასეთებია:

ა) ნილობითი რიცხვითი სახელები: **მესამედი, მეოთხედი, მეათედი, მეთასედი** და სხვ.

ბ) ყველა ის სახელი, რომელთა ფუძედ ვითარებითი ბრუნვის ფორმაა გამოყენებული:

გულად — გულადი — გულადობა, პირად — პირადი — პირადობა, თვალად — თვალადი — თვალადობა, ტანად — ტანადი — ტანადობა და სხვ.

ცალკე უნდა აღინიშნოს **უნებლიეთ** ფორმის შესახებ, რომელიც ძველი ქართულიდან მომდინარეობს და მართებულად არის მიჩნეული სალიტერატურო ენისთვის. თანამედროვე ქართულში დასტურდება აგრეთვე **უნებლიედ** ვარიანტი, რომელიც **უნებლიე** ზედსართავი სახელის

ვითარებითი ბრუნვის ფორმაა და ძირითადად გამოიყენება ზმნისართის ფუნქციით: **უნებლიედ** შეცდა, **უნებლიედ** წაეშალა (შდრ.: **კარგად** ხატავს, **ლამაზად** წერს, **მწარედ** მოტყუვდა...). აღნიშნული ფორმა უნდა იქნეს მიჩნეული მართებულ ვარიანტად.

უნებლიედ ვისმინე, რაც ხვეისბერს შენ უთხარი, ჩემო (კ. გამსახურდია);
ოი, — **უნებლიედ** აღმოხდა ბავშვს, — სანყალი, სანყალი (გ. რჩეულიშვილი);
ქართული კულტურის ევროპულობა **უნებლიედ** იქცა ამ ფესტივალის ერთ-ერთ მთავარ ტენდენციად (დ. კაკაბაძე)...

ვითარებითი ბრუნვის ფორმის წარმოებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. ვითარებითი ბრუნვის ნიშანი თანხმოდანფუძიანებთან უნდა იყოს **-ად**, ხმოდანფუძიანებთან — **-დ**: **კაცად** (და არა კაცათ), **მეგობრად** (და არა მეგობრათ), **სახლად** (და არა სახლათ), **სოფლად** (და არა სოფლათ), **გზად** (და არა გზათ), **მზედ** (და არა მზეთ), **ტრამვაიდ** (და არა ტრამვაით), **ყრუდ** (და არა ყრუთ), **წყაროდ** (და არა წყაროთ), **დიდად** (და არა დიდათ), **კარგად** (და არა კარგათ), **ცუდად** (და არა ცუდათ), **მწარედ** (და არა მწარეთ), **სამად** (და არა სამათ), **რვად** (და არა რვათ), **რად** (და არა რათ) და სხვ.

2. ერთი ჯგუფი სიტყვებისა (კერძოდ, ზმნისართებისა), რომლებიც მოქმედებითი ბრუნვისგან მიიღებიან ან ფუძეში შეიცავენ **თ-ს**, დაინერება **თ-თი** (და არა **დ-თი**): **გარეთ**, **ზემოთ** (// **ზევით**), **ქვემოთ** (// **ქვევით**), **წინათ**, **უკეთ**, **აღბათ**, **შიგნით**.

შენიშვნა: **უნებლიეთ** ფორმა მართებულად უნდა მივიჩნიოთ ტრადიციულად დამკვიდრებულ გამოთქმაში „**ნებსით თუ უნებლიეთ**“.

ნორმის პირველი ვერსია მოამზადა აკაკი შანიძემ, გამოქვეყნებულია 1970 წელს „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებში“.

ნორმის პროექტის ახალი რედაქცია შეიმუშავა ქეთევან დათუკიშვილმა.

პროექტი განხილულია თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს 2019 წლის პირველი ივლისის სხდომაზე და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის 2 აგვისტოს სხდომაზე. დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 394-ე დადგენილებით 2020 წლის 30 ივნისს.

წოდებითი ბრუნვის ფორმა

წოდებითი ბრუნვის ფორმათა წარმოებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. საზოგადო სახელების წოდებითი წარმოება შემდეგნაირად:

1.1. ბოლოთანხმოვნინებს უნდა დაერთოს **-ო** ნიშანი: მაგალითად: **თავ-ო, კაც-ო, მეგობარ-ო, შვილ-ო, წყალ-ო** და სხვ.

1.2. ბოლოხმოვნინანი ორ- და მეტმარცვლიანი სახელები შეიძლება წარმოდგენილი იყოს ორგვარად: **ვ-ნიშნით ან უნიშნოდ** (ე. ი. ფუძის სახით). მაგალითად: **დედა-ვ // დედა, კენგურუ-ვ // კენგურუ, მეზაღე-ვ // მეზაღე, მინა-ვ // მინა, სამშობლო-ვ // სამშობლო, ქვეყანა-ვ // ქვეყანა, წყარო-ვ // წყარო** და სხვ.

1.3. ერთმარცვლიან ბოლოხმოვნინან სახელებს უნდა დაერთოს **-ო** ნიშანი. მაგალითად: **და-ო, მთა-ო, მზე-ო, ყრუ-ო, ძმა-ო, ხბო-ო** და სხვ.

შენიშვნა: კერძო შემთხვევებში დასაშვებია: **დედა-ო, მამა-ო, მზე-ვ, ძმა-ვ** და სხვ.

2. ადამიანთა საკუთარი სახელები წოდებითში გამოიყენება ბრუნვის ნიშნის გარეშე, ფუძის ფორმით: **აკაკი! გიორგი! გურამ! დავით! ეთერ! ელენე! თენგიზ! ირაკლი! ლუკა! ნოდარ! ნუნუ! პეტრე!..**

3. გვარები წოდებითში უნდა გაფორმდეს შემდეგნაირად:

3.1. თუ გვარი ქართულია და ბოლოთანხმოვნინანი, უნდა დაერთოს **-ო** ნიშანი: **ბურდულ-ო, გომართელ-ო, მჭედლიშვილ-ო, ცხვედიან-ო, წერეთელ-ო** და სხვ.

3.2. თუ გვარი ქართულია და ბოლოხმოვნინანი, წოდებითში მას ბრუნვის ნიშანი არ დაერთვის: **ბაქრაძე! ბურძღლა! გალოგრე! გუგუნავა! ინგოროყვა! კუპრავა! მენაბდე! ნოღია! ჭავჭავაძე! ჭონქაძე! ხოშტარია! ჯაბუა!..**

3.3. თუ გვარი უცხოურია და თანხმოვანზე ბოლოვდება, უნდა დაერთოს **-ო**: **ბაირონ-ი – ბაირონ-ო, პუშკინ-ი – პუშკინ-ო, რეიგან-ი – რეიგან-ო, შექსპირ-ი – შექსპირ-ო, ჩერჩილ-ი – ჩერჩილ-ო, ხაჩატურიანი-ი – ხაჩატურიანი-ო** და სხვ.

3.4. თუ გვარი უცხოურია და ბოლოვდება **ი** ხმოვნით, წოდებით ბრუნვაში გამოიყენება უნიშნოდ. ფუძისეული ხმოვანი ქართულად გადმოტანისას შენარჩუნდება. მაშასადამე, უნდა ითქვას და დაინეროს:

ბოტიჩელი – ბოტიჩელიმ	წოდ. ბოტიჩელი
განდი – განდიმ	წოდ. განდი
დოსტოევსკი – დოსტოევსკიმ	წოდ. დოსტოევსკი
ვერდი – ვერდიმ	წოდ. ვერდი
კიაროსტამი – კიაროსტამიმ	წოდ. კიაროსტამი
ლი – ლიმ	წოდ. ლი
მურაკამი – მურაკამიმ	წოდ. მურაკამი
პაგანინი – პაგანინიმ	წოდ. პაგანინი
პავაროტი – პავაროტიმ	წოდ. პავაროტი

4. პირისადმი მიმართვისას სავალდებულოა გვარების წოდებითში გამოყენება: **ასათიან-ო, გომართელ-ო, დავითაშვილ-ო**, ხოლო სიაში ამოკითხვისას – სახელობითში: **ასათიან-ი, გომართელ-ი, დავითაშვილ-ი** და სხვ.

5. გეოგრაფიული სახელები წოდებითში უნდა გაფორმდეს ამგვარად:

5.1. ბოლოთანხმოვნინებს უნდა დაერთოს **-ო**; მაგალითად: **გორ-ო, თბილის-ო, თერგ-ო, ლონდონ-ო, მტკვარ-ო, პარიზ-ო, რიონ-ო, ქუთაის-ო** და სხვ.

5.2. ბოლოხმოვნინებთან დასაშვებია როგორც -ვ ნიშნიანი, ისე უნიშნო ვარიანტები. მაგ.: აბაშა-ვ // აბაშა, ბარსელონა-ვ // ბარსელონა, მცხეთა-ვ // მცხეთა, ონტოფო-ვ // ონტოფო, პერუ-ვ // პერუ, რაჭა-ვ // რაჭა, საჩხერე-ვ // საჩხერე და სხვ.

შენიშვნა: ამავე წესს მიჰყვება ცხოველთა საკუთარი სახელები: ლაბა-ვ // ლაბა, ნიშა-ვ // ნიშა, ნიკორა-ვ // ნიკორა, ყურშა-ვ // ყურშა, შვინდა-ვ // შვინდა და სხვ.

5.3. თუ გეოგრაფიული სახელი უცხოურია და მისი ფუძე ი-ზე ბოლოვდება, ნოდებში იგი ბრუნვის ნიშანს არ დაირთავს. შესაბამისად, გვექნება: დელი – დელიმ, ნოდ. დელი,

ტრიპოლი – ტრიპოლიმ, ნოდ. ტრიპოლი და სხვ.

6. უცხოურიდან მომდინარე ტიტულისა და ნოდების აღმნიშვნელი სახელები, რომლებიც თანხმოდგენილზე ბოლოვდება, ნოდებში ნარმოდგენილი იქნება -ო ნიშნით:

გენერალ-ი – გენერალ-ო, მაიორ-ი – მაიორ-ო, პროფესორ-ი – პროფესორ-ო...

ბარონ-ი – ბარონ-ო, გრაფ-ი – გრაფ-ო, ვიკონტი-ი – ვიკონტი-ო, ლორდ-ი – ლორდ-ო,

მარკიზ-ი – მარკიზ-ო, ჰერცოგ-ი – ჰერცოგ-ო და სხვ.

7. უცხოური მიმართვის ფორმები ნოდებში ბრუნვის ნიშანს არ დაირთავს: **მადამ! მადამუაზელ! მილორდ! მის! მისის! მისტერ! სერ! სინიორ! ფროილან!**..

დასაბუთება

საზოგადო სახელებთან ნოდებითი ბრუნვის ნიშანი ძველ ქართულში იყო -ო. იგი დღესაც უცვლელად არის ნარმოდგენილი ბოლოთანხმოვნინან სახელებთან: კაც-ო, მეგობარ-ო, სახლ-ო და სხვ. ხმოვნით გათავებულ ფუძეებთან კი ნოდებითის -ო იქცა ვ-დ ან სულ დაიკარგა. ამიტომ მივიღეთ პარალელური ფორმები: დედა-ვ და დედა, მებაღე-ვ და მებაღე, წყარო-ვ და წყარო და სხვ.

რაც შეეხება ადამიანთა საკუთარ სახელებს, არც თანხმოვანფუძიანებს და არც ხმოვანფუძიანებს ნოდებით ბრუნვაში ნიშანი თავიდანვე არ ჰქონდა და ისინი დღესაც უნიშნოდ არის ნარმოდგენილი: დავით! ვახტანგ! პეტრე! გიორგი!.. ამ სახელებთან ზოგჯერ გვხვდება ბრუნვისნიშნიანი ვარიანტები: ხმოვანფუძიანებთან -ვ ნიშნიანი (გიორგი-ვ, პეტრე-ვ...) და თანხმოვანფუძიანებთან -ო ნიშნიანი (დარეჯან-ო, ქეთევან-ო...). ამგვარი ფორმები დიალექტურია.

თანამედროვე ქართულ სასაუბრო მეტყველებაში (აგრეთვე მხატვრულ ლიტერატურაში) ადამიანთა საკუთარ სახელებთან ნოდებითის ფუნქციით საკმაოდ ხშირად გამოიყენება სახელობითი ბრუნვის ფორმები (ნოდარი! გურამი! თენგიზი! ეთერი!), რაც სავსებით უმართებულოა სალიტერატურო ენის თვალსაზრისით.

ზემოთქმულის გათვალისწინებით, ნოდებითი ბრუნვის ფორმათა ნარმოებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. საზოგადო სახელების ნოდებითი ინარმოება შემდეგნაირად:

1.1. ბოლოთანხმოვნინანებს უნდა დაერთოს -ო ნიშანი: მაგ.: თავ-ო, კაც-ო, მეგობარ-ო, შვილ-ო, წყალ-ო და სხვ.

1.2. ბოლოხმოვნინან ორ- და მეტმარცვლიან სახელებთან დასაშვებია პარალელური ფორმები: ვ-ნიშნით ან უნიშნოდ (ე. ი. ფუძის სახით). მაგ.: დედა-ვ და დედა, კენგურუ-ვ და კენგურუ, მებაღე-ვ და მებაღე, სამშობლო-ვ და სამშობლო, ქვეყანა-ვ და ქვეყანა, წყარო-ვ და წყარო და სხვ.

1.3. ერთმარცვლიან ბოლოხმოვნინან სახელებს უნდა დაერთოს -ო ნიშანი: ძმა-ო, და-ო, მთა-ო, მზე-ო, ხბო-ო, ყრუ-ო და სხვ.

შენიშვნა: ზოგ შემთხვევაში, განსაკუთრებით პოეზიაში, დასაშვებია ორ- და მეტმარცვლიანი ბოლოხმოვნინანი საზოგადო სახელები ნოდებში იხმარებოდეს -ო ნიშნითაც. მაგ.: დედა-ო („დედაო ღვთისავ! ეს ქვეყანა შენი ხვედრია“. – ილია; „დედაო ღვთისავ, მზეო მარიამ...“ – გალაკტიონი და სხვ.); ამგვარი ფორმები მართებულა ასევე სასულიერო პირებისადმი მიმართვისას: მამა-ო, დედა-ო. გამონაკლისის სახით დასაშვებია აგრეთვე ერთმარცვლიანი ბოლოხმოვნინანი საზოგადო სახელების ნოდებში -ვ ნიშნიანი ფორმები. მაგ.: ძმა-ვ („მართალია, ძ მ ა ვ, კაცს მოსწყინდება ძუნწი ცხოვრება, ეს დასაღონი...“ – ილია), მზე-ვ („მ ზ ე ვ, შინ შემოდიო!“ – ხალხური) და სხვ.

2. ადამიანთა საკუთარი სახელები ნოდებში უნდა იხმარებოდეს ბრუნვის ნიშნის გარეშე, ფუძის ფორმით: გურამ! დავით! ეთერ! ელენე! თენგიზ! ლუკა! ნოდარ! ნუნუ! პეტრე!..

შენიშვნა 1. ქვემოთ ჩამოთვლილ ადამიანთა საკუთარ სახელებში ბოლოკიდური -ი ფუძისეულია

და შერჩევა სახელს ყველა ბრუნვაში, მაშასადამე, ნოდებითში გვექნება: **აკაკი! ალექსი! გიორგი! დიმიტრი! ირაკლი! რატი! სერგი! ქუჯი!.. ლალი! ლილი! მერი! ნანული! ნინელი!..**

შენიშვნა 2. ქვემოთ ჩამოთვლილ ადამიანთა საკუთარ სახელებში ფუძე თანხმომვან ბგერაზე ბოლოვდება და, მაშასადამე, ნოდებითში უნდა იხმარებოდეს ამგვარად: **ბესიკ! გურამ! დავით! ეთერ! თამაზ! თენგიზ! მერაბ! ნოდარ! ოთარ! რამაზ! ჯემალ!..**

3. გვარები ნოდებითში უნდა გაფორმდეს შემდეგნაირად:

3.1. თუ გვარი ქართულია და ბოლოთანხმოვნია, უნდა დაერთოს **-ო** ნიშანი, მაშასადამე, მართებულია: **ბურდულ-ო, გომართელ-ო, მჭედლიშვილ-ო, ცხვედიან-ო, წერეთელ-ო** და სხვ.

3.2. თუ გვარი ქართულია და ბოლოხმოვნია, ნოდებითში მას ბრუნვის ნიშანი არ დაერთვის: **ბაქრაძე! ბურძღლა! გალოგრე! გუგუნავა! ინგოროყვა! კუპრავა! მენაბდე! ნოდია! ჭავჭავაძე! ჭონქაძე! ხოშტარია! ჯაბუა!..**

3.3. თუ გვარი უცხოურია და თანხმომვანზე ბოლოვდება, უნდა დაერთოს **-ო**:

ბაირონ-ი – ბაირონ-ო, გრიბოედოვ-ი – გრიბოედოვ-ო, პუშკინ-ი – პუშკინ-ო,

შექსპირ-ი – შექსპირ-ო და სხვ.

3.4. თუ გვარი უცხოურია და ბოლოვდება **ი** ხმოვნით, ნოდებით ბრუნვაში გამოიყენება უნიშნოდ. ფუძისეული ხმოვანი ქართულად გადმოტანისას შენარჩუნდება. მაშასადამე, უნდა ითქვას და დაინეროს: **ბოტიჩელი – ბოტიჩელიმ, ნოდ. ბოტიჩელი, ბუდიონი – ბუდიონიმ, ნოდ. ბუდიონი, დოსტოევსკი – დოსტოევსკიმ, ნოდ. დოსტოევსკი, ვერდი – ვერდიმ, ნოდ. ვერდი, კიაროსტამი – კიაროსტამიმ, ნოდ. კიაროსტამი, ლი – ლიმ, ნოდ. ლი, პაგანინი – პაგანინიმ, ნოდ. პაგანინი, პავაროტი – პავაროტიმ, ნოდ. პავაროტი...**

4. პირისადმი მიმართვისას სავალდებულოდ უნდა იქნეს მიჩნეული გვარების ნოდებითში ხმარება (**ასათიან-ო, გომართელ-ო, დავითაშვილ-ო...**), ხოლო სიაში ამოკითხვისას – სახელობითში (**ასათიან-ი, გომართელ-ი, დავითაშვილ-ი...**).

5. გეოგრაფიული სახელები ნოდებითში უნდა გაფორმდეს ამგვარად:

5.1. ბოლოთანხმოვნებზე უნდა დაერთოს **-ო**. მაგ.: **გორ-ო, თბილის-ო, თერგ-ო, ლონდონ-ო, მტკვარ-ო, პარიზ-ო, რიონ-ო, ქუთაის-ო** და სხვ.

5.2. ბოლოხმოვნებთან დასაშვებია როგორც **-ვ** ნიშნის, ისე უნიშნო ვარიანტები. მაგ.: **აბაშა-ვ და აბაშა, ბარსელონა-ვ და ბარსელონა, მცხეთა-ვ და მცხეთა, პერუ-ვ და პერუ, რაჭა-ვ და რაჭა, საჩხერე-ვ და საჩხერე, ონტოფო-ვ და ონტოფო...**

შენიშვნა. ამავე წესს მიჰყვება ცხოველთა საკუთარი სახელები: **ლაბა-ვ და ლაბა, ნიშა-ვ და ნიშა, ნიკორა-ვ და ნიკორა, ყურმა-ვ და ყურმა, შვინდა-ვ და შვინდა** და სხვ.

5.3. თუ გეოგრაფიული სახელი უცხოურია და მისი ფუძე **ი**-ზე ბოლოვდება, ნოდებითში იგი ბრუნვის ნიშანს არ დაირთავს. შესაბამისად, გვექნება: **დელი – დელიმ, ნოდ. დელი! ტრიპოლი – ტრიპოლიმ, ნოდ. ტრიპოლი!..**

6. უცხოურიდან მომდინარე ტიტულისა და ნოდების აღმნიშვნელი სახელები, რომლებიც თანხმომვანზე ბოლოვდება, ნოდებითში წარმოდგენილი იქნება **-ო** ნიშნით: **გენერალ-ი – გენერალ-ო, მაიორ-ი – მაიორ-ო, პროფესორ-ი – პროფესორ-ო... ბარონ-ი – ბარონ-ო, გრაფ-ი – გრაფ-ო, ვიკონტი-ი – ვიკონტი-ო, ლორდ-ი – ლორდ-ო, მარკიზ-ი – მარკიზ-ო, ჰერცოგ-ი – ჰერცოგ-ო** და სხვ.

7. უცხოური მიმართვის ფორმები ნოდებითში ბრუნვის ნიშანს არ დაირთავს: **მადამ! მადმუაზელ! მილორდ! მის! მისის! მისტერ! სერ! სინიორ! ფროილან!**..

ნორმის პირველი ვერსია მოამზადა ივანე გიგინეიშვილმა, გამოქვეყნებულია 1970 წელს „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებში“.

ნორმის პროექტის ახალი რედაქცია შეიმუშავა მაკა ლაბარტყავამ.

პროექტი განხილულია თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს 2019 წლის პირველი ივლისის სხდომაზე და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის 2 აგვისტოს სხდომაზე. დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 394-ე დადგენილებით 2020 წლის 30 ივნისს.

თანდებულთა და თანდებულისა სახელთა მართლწერა

თანდებულთა და თანდებულისა სახელთა მართლწერასთან დაკავშირებით უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

- 1. იმ შემთხვევაში, როცა თანდებულისა სახელს ნაწილაკი არ დაერთვის, **-ზედა**, **-ზედ**, **-ზე** სახეობათაგან თანამედროვე ქართულში ერთადერთ სწორ ფორმად უნდა დარჩეს **-ზე: თავზე, ხელზე, მინაზე...**

-ც(ა) ნაწილაკის დართვისას მართებულია როგორც ძველი (**-ზედა**) სახეობა, ისე თანამედროვე ქართულში ფართოდ გავრცელებული **-ზე** ვარიანტიანი ფორმები:

-ზეც	-ზედაც
მთაზეც	მთაზედაც
მინაზეც	მინაზედაც
სახლზეც	სახლზედაც
ჩემზეც	ჩემზედაც
მეგობარზეც	მეგობარზედაც
რომელზეც	რომელზედაც

-ვე ნაწილაკის დართვისას მართებული ფორმებია როგორც **-ზედ**, ისე **-ზე** თანდებულისა ვარიანტები:

-ზევე	-ზედვე
მთაზევე	მთაზედვე
მინაზევე	მინაზედვე
სახლზევე	სახლზედვე
ჩემზევე	ჩემზედვე

2. თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში ერთადერთი მართებული სახეობაა **-ში**. **-ც(ა)** ნაწილაკის დართვისას შეიძლება გამოიყენებოდეს **-შია** სახეობაც:

-შიც	-შიაც
ამაშიც	ამაშიაც
მთაშიც	მთაშიაც
ბარშიც	ბარშიაც

3. **-ც(ა)** ნაწილაკის დართვისას მართებულია **-თანა**, ხოლო **-ვე** ნაწილაკიან ფორმებთან — **-თან** სახეობა:

-თანა-ც	-თან-ვე
დედასთანაც	დედასთანვე
მეგობართანაც	მეგობართანვე
სახლთანაც	სახლთანვე
ჩემთანაც	ჩემთანვე

4. **-გან** თანდებულიან სახელებზე **-ც(ა)** ნაწილაკის დართვისას მართებული ფორმაა თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში დამკვიდრებული **-გან-ა-ც** ვარიანი, ხოლო **-ვე** ნაწილაკის დართვისას — მხოლოდ გაუფრცობელი ფორმა:

-განა-ც	-გან-ვე
მეგობრისგანაც	მეგობრისგანვე
ძმისგანაც	ძმისგანვე
ჩემგანაც	ჩემგანვე

5. ნათესაობითი ბრუნვის ფორმებზე **-თვის**, **-კენ** და **-გან** თანდებულების დართვისას ორივე ვარიანტი (გაუფრცობელიც და გაფრცობილიც) მართებულია: **ძმისთვის** და **ძმისათვის**, **სახლისკენ** და **სახლისაკენ**, **მეგობრისგან** და **მეგობრისაკან...**

6. **-მდე**, **-მდის**, **-მდი**, **-მდინ** და სხვა სახეობათაგან მართებულია მხოლოდ ორი — **-მდე** და **-მდის** ფორმები: **ქალაქამდე** და **ქალაქამდის**, **აქამდე** და **აქამდის...**
ამათგან თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში უპირატესია **-მდე** ვარიანტი.

7. თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს **-გან** და **-დან** (**//-იდან**) თანდებულიანი ფორმები:

7.1. **-გან** გამოიყენება მაშინ, როცა თანდებულდართული ფორმა აღნიშნავს ან მასალას, ან

მოქმედების წყაროს, ან მოქმედების მიზეზს და მიუგებს კითხვებზე: ვისგან? რისგან? (წერილი მივიღე **ამხანაგისგან** (**ამხანაგისაგან**); შექარს ამზადებენ **ჭარხლისგან** (**ჭარხლისაგან**); მიწვევა მიიღეს **უნივერსიტეტისგან** (**უნივერსიტეტისაგან**).

7. 2. **-დან** (//**-იდან**) გამოიყენება მაშინ, როცა თანდებულდართული ფორმა გამოხატავს მოქმედების დაწყების ადგილს ან დროს და მიუგებს კითხვებზე: საიდან? რა დროიდან? (**ქალაქიდან** ჩამოვიდა, **დილიდან** წვიმდა, **სამშობლოდან** დაბრუნდა).

8. **-ვით** თანდებული მხოლოდით რიცხვში უნდა დაერთოს მიცემითის გავრცობილ ფორმებს (ხმოვანფუძიანებსაც და თანხმოვანფუძიანებსაც): **დედასავით**, **კაცსავით**, **ლომსავით**, **მზესავით**, ხოლო სახელობით ბრუნვაში — მხოლოდ თანხმოვანფუძიანებს (**კაცივით**, **მეგობარვით**, **ლომივით**), მრავლობით რიცხვში კი — როგორც სახელობითის, ისე მიცემითის ფორმებს: **დედებივით**, **კაცებივით**, **მეგობრებივით... ბავშვებსავით**, **ჩურჩხელებსავით...**

პირის ნაცვალსახელზე **-ვით** თანდებულის დართვისას შესაბამისი კუთვნილებითი ნაცვალსახელის ფუძე უნდა იქნეს გამოყენებული და ერთადერთ სწორ ფორმად ჩაითვალოს მიცემითბრუნვიანი ვარიანტები (**ჩემსავით**, **შენსავით**, **ჩვენსავით**, **თქვენსავით**).

დასაბუთება

თანამედროვე ქართულში თანდებული დაერთვის სახელობით, მიცემით, ნათესაობით, მოქმედებით და ვითარებით ბრუნვათა ფორმებს. ზოგი თანდებული თითო ბრუნვას ერთვის, ზოგიც — ორს. თითო ბრუნვას ერთვის: **-ზე**, **-ში**, **-თან** (მიცემითს); **-კენ**, **-თვის** (ნათესაობითს); **-მდე** // **-მდის** (ვითარებითს); **-ურთ** (მოქმედებითს). ორ ბრუნვას ერთვის **-გან** (მოქმედებითსა და ნათესაობითს) და **-ვით** (სახელობითსა (მხოლოდ თანხმოვანფუძიანებს) და მიცემითს). ყველა ეს თანდებული თანამედროვე ქართულში ერთმარცვლიანია და შერწყმულია სახელის ბრუნვის ფორმასთან, ძველ ქართულში კი მათი უმრავლესობა ორმარცვლიანი იყო და სახელს არ შეერწყმოდა. შერწყმის პროცესში ცვლილებები მოხდა როგორც ბრუნვის ფორმებში, ისე თანდებულებშიც. სწორედ ამის გამო დღევანდელ სალიტერატურო ქართულში ზოგჯერ გვაქვს პარალელური ვარიანტები.

პარალელურ ფორმათა არსებობას სალიტერატურო ქართულში ისიც იწვევს, რომ ზოგი თანდებული დიალექტებში სხვადასხვა სახით არის წარმოდგენილი, აღსანიშნავია ისიც, რომ ბრუნვის ფორმასთან შერწყმისას კილოებში სალიტერატურო ენისგან განსხვავებული პროცესი შეინიშნება. მწერლობის გზით ამგვარი ფორმები, ბუნებრივია, სალიტერატურო ენაშიც იჭრება.

1. **-ზე** თანდებული მიცემით ბრუნვას დაერთვის და სამი სახით გვხვდება: **-ზედა**, **-ზედ** და **-ზე**. **-ზედა** სახეობა იხმარებოდა ძველ ქართულში, ცალკე იდგა და სახელის მიცემითი ბრუნვის ფორმა უცვლელად იყო წარმოდგენილი. ძველსავე ქართულში იგი ნათესაობით ბრუნვასაც დაერთოდა. **-ზედ** და **-ზე** სახეობები **-ზედა**-ს გამარტივების შედეგია და შერწყმულია ბრუნვის ფორმასთან. შერწყმისას მიცემითი ბრუნვის ფორმანტი დაკარგულია ყველგან: თანხმოვანფუძიანებთანაც და ხმოვანფუძიანებთანაც. მიცემითის **-ს** დაცულია III პირის ნაცვალსახელში **მა-ს-ზე**, მაგრამ ჩვენებითი ნაწილაკების დართვისას აქაც იკარგება: **ამა-ზე**, **იმა-ზე...**

აღსანიშნავია ისიც, რომ ქართული მწერლობის კლასიკოსებთან **-ზედ** და **-ზე** სახეობები თანაბრად გვხვდება.

-ზედ თანდებულიანი ფორმები ხშირია ილიას, ვაჟას, აკაკისა და ყაზბეგის შემოქმედებაში, აგრეთვე — უცხოურიდან ნათარგმნ ლიტერატურაში.

მაგ.: „კაცი მას ჰქვიან, ვინც ძონძები **ტანზედ** ჩაიცვა და მით ამაყობს“ (ვაჟა-ფშაველა); „ეს ოცი წელიწადია მხიარული ფერი არ მიუკარებია **ტანზედ**“ (ი. ჭავჭავაძე); „რამდენადაც გაგი იქ იტანჯებოდა, იმდენად **გორაზედ** მყოფთ ნუგეში ეძლეოდათ და იმედი ჰქონდათ“ (ალ. ყაზბეგი);

„დარეჯან დედოფლის სასახლე მეტეხის გორაზედ გვიანი შუასაუკუნეების პერიოდის ძეგლია“ (დედათა მონასტრის ისტორია)...

თანამედროვე ქართულში ძირითად სახეობად დასტურდება **-ზე** თანდებულის ვარიანტები.

მაგ.: „გლეხი კაცი მოამრავლე, სახლი **სახლზე** მიადგო“ (მ. ჯავახიშვილი); „ჯაჭვის ხიდიდან სალომე და პარმენი **მთაზე** ზეალმავალ დაკლაკნილ ბილიკს გაჰყვნენ“ (ნ. ლორთქიფანიძე); „ის ქალაქი დიდ **მდინარეზე** იყო გაშენებული“ (მ. ჯავახიშვილი); „მაინც არ არსებობს **დედამინაზე** ისეთი ორი სიტყვა, ოდესმე ერთმანეთს რომ არ შეეხამოს“ (გ. დოჩანაშვილი); „...მკვდარი რო იპოვეს კუს **ტბაზე** სამი დღის წინათ“ (აკა მორჩილაძე) და ა. შ.

თუმცა გარკვეულ შემთხვევებში (პროზასა თუ პოეზიაში) მაინც დასტურდება **-ზედა** ვარიანტიანი ფორმები.

-ზედ სახეობა იხმარება **-ვე** ნაწილაკის დართვისას: **თავზედვე, მთაზედვე, თქვენზედვე...**

მაგ.: „ხანჯალი **ტანზედვე** გაისწორა“ (ა. წერეთელი); „გაჯავრებულმა უფალმა **მთაზედვე** უთხრა ეს ამბავი მოსეს და დაემუქრა“ (საღმრთო ისტორია, წიგნი II); „სინას **მთაზედვე** მეფემ ააშენა წმ. ეკატერინეს მონასტერი, რომელიც გაამდიდრა ყოველის შემკულობით...“ (ბიბლიური ისტორია); „და შენს **თავზედვე** შენგან ცილსა როგორ მოგიტემენ, ვიცი ზარმაცი შენ არა ხარ...“ (ი. მაჩაბელი, თარგმ.)...

თანამედროვე სალიტერატურო ენაში ძირითადად გვაქვს **-ზე** თანდებულის ვარიანტები: **„ამაზევე** მოგახსენე“; **„შენზევე** ითქვა“; **„ჩვენზევე** უკმაყოფილო ადამიანები რეკავენ“; **„თქვენზევე** ნათქვამი სიტყვა დამხვდა წინ“. ამას მხარს უჭერს ქართული ენის ეროვნული კორპუსისა და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ქართული ენის კორპუსის მონაცემებიც.

-ზედა სახეობა იხმარება **ც(ა)** ნაწილაკის დართვისას: **თავზედაც, თქვენზედაც, ჩემზედაც, რომელზედაც, იმაზედაც, მასზედაც.**

მაგ.: „**თქვენზედაც** გული შემტკივა... აი ამოდენა (დაბლა ხელით აჩვენა) ხელში მჭერისხართ“ (ი. ჭავჭავაძე); „მაგრამ თემი და მისი საქმე **შენზედაც** დიდია და **ჩემზედაც**“ (ალ. ყაზბეგი); „შეიტანა შიგ ორი მოკლე ფიცარი, **რომელზედაც** უნდა დაენვინა სპიდონა“ (დ. კლდიაშვილი); „დისწულიც ტყეში გამივარდა და მამაც ციხეში მიღებდა, **იმაზედაც** იტყვი, ალექსანდრე კაცი არ არისო?“ (მ. ჯავახიშვილი); „მატყლის დიდ საბანს **თავზედაც** კი წაიფარებდა და ჩათბუნების მოლოდინში ინაბებოდა“ (გ. დოჩანაშვილი)...

თანამედროვე ქართულში **-ც(ა)** ნაწილაკთან **-ზე** თანდებულის ვარიანტი უფრო ხშირად დასტურდება: **შენზეც, ჩემზეც, რომელზეც, იმაზეც, მასზეც.**

მაგ.: „ეს იმის დასტური იქნება, რომ რასაც ახლა გეტყვი, **იმაზეც** ყაბული ხარ“ (ჭ. ამერიჯიბი); „**შენზეც** ვიცი, — ხმას აუნია მაკუცუნამ: — შენ იცი, რას უზამ ვასიკო მუხაშაფრიას? (აკა მორჩილაძე); „მისი ღიმილი **ჩემზეც** გადმოდის და ველარ ვულიმი“ (გ. დოჩანაშვილი); „ყოველთვის ვჩხუბობდით და ერთადერთი გოგოა დედამინის ზურგზე, **რომელზეც** არასოდეს არაფერი გამიფიქრია“ (აკა მორჩილაძე); „შემთხვევა იმდენად უჩვეულო იყო, რომ ღირს **მასზეც** ორიოდ სიტყვის თქმა“ („საქ. რესპუბ.“, 2005).

-ზედა თანდებულის ჩვეულებრივია პოეზიის ენაში: „გამწიეს და გამომწიეს ჩამომკიდეს **ცხენზედაო**“ (ხალხური); „ვზივარ სამეფო **ტახტზედა!** შეურაცხყოფას ვინ მკადრებს? სალამს მიძღვნიან **ცდაზედა**“ (ვაჟა-ფშაველა); „დაბრძანდა ოქროს **ტახტზედა**, ვით მეფე ქვეყნის მპყრობელი“ (ვაჟა-ფშაველა); „მაღალ **მთაზედა** ავაგე სასახლე ახალ-ახალი, ლითონზე უფრო მაგარი, პირამიდებზე მაღალი“ (გ. ტაბიძე); „ადამის მოდგმა დაობლდა თუ გველი განვა **ცაზედა**“ (მ. კოსტავა); „ხან ხმელზე, ხანაც **ზღვაზედა**, არც კლდეზე ჩაეძინება“ (ვ. ხორნაული)...

ზოგ მწერალთან **-ზედა** თანდებულის გამოიყენებოდა იმ შემთხვევაშიც, როცა ფრაზის შეკვრა იყო საჭირო: „უკეთესია კობლოვის **თარგმანზედა**“ (ი. ჭავჭავაძე); „დაასვენეს **ტახტზედა**“ (ი. ჭავჭავაძე), თუმცა თანამედროვე ქართულში **-ზედა** ვარიანტი არც ამ შემთხვევაში გამოიყენება. „უკეთესია შენს **ლექსზე**“, „დაჯდა **ტახტზე**“...

2. მიცემით ბრუნვას დაერთვის **-ში** თანდებულიც. ძველ ქართულში გვქონდა **-შინა**, შემდეგ — **-შიგან**. ისინი ცალკე მდგომი თანდებულები იყო და მათ წინ სახელის მიცემითი ბრუნვის ფორმა უცვლელად დასტურდებოდა. ახლანდელი **-ში** შერწყმულია ბრუნვის ფორმასთან და ბრუნვის ფორმანტი დაკარგულია. ბრუნვის ნიშანი დაცულია მხოლოდ III პირის ნაცვალსახელთან: **მასში** (მაგრამ: **ამაში, იმაში...**). დიალექტებში არის **-შიდ, -ჩი, -ჩიგ, -ჩიგა** სახეობები, მაგრამ თანამედროვე სალიტერატურო ენაში ისინი არ გვხვდება.

-ც(ა) ნაწილაკის დართვისას გამოიყენება **-შია** სახეობაც: „ზოგი ჩემს **გულშიაც** ჩაიხედე“ (ი. ჭავჭავაძე); „ბატონო, გეძებთ თავქუდმოხდილი, **სასახლეშიაც** გახლდით, ვერ გნახეთ!“ (ა. ნერეთელი); „მასწავლებლის **ოთახშიაც** კარგა ბლომად ირევა ხალხი“ (ე. გაბაშვილი)...

თანამედროვე ქართულში ასეთ შემთხვევებში უპირატესობით სარგებლობს **-ში** (და არა **-შია**) სახეობა.

მაგ.: „სანოლ **ოთახშიც** გავვარდი, იქაურობაც წივილ-კივილით მოვირბინე“ (ჭ. ამირეჯიბი); „ჰო, მოგართმევენ, სულ კაპიკ-კაპიკ ჩაგითვლიან, **სახლშიც** წამოგყვებიან, არ გინდა?“ (ნ. შატაიძე); „ზღვაზე ვიყავი და თან **სახლშიც** ვიყავი... კაროჩე, რას გეუბნები“ (აკა მორჩილაძე); „მზე **წვიმაშიც**, თოვლსა და ღრუბლიანობის დროსაც არ მოგვაკლებს ულტრაიისფერ სხივებს“ („საქ. რესპუბ.“, 2014) და სხვ., თუმცა დასტურდება **-შია** სახეობიანი ვარიანტებიც: „ეგევე რწმენა ჩაენერგა ძმის **გულშიაც**“ (დ. კლდიაშვილი); „ის შენი ქმარი **სახლშიაც** არ იღებს ხმას?“ (რ. ჭიჭიშვილი); „შენი სიტყვა უთხარი, ესეც დაგჭირდება **გზაშიაც** და **ცხოვრებაშიაც**“ (ლ. გოთუა); „გუმინ ოპოზიციას არეულობის მონყობა **გულშიაც** არ გაუვლია“ („ახალი თაობა“, 2008); „ზოგი უფრო ახლობელი, **ოთახშიაც** შემოვიდოდა, და იმ მძიმე დღეში მყოფს, გულს შვებად მოეფონებოდა“ („ლიტ. საქ.“, 2003).

პოეზიაში **-შია** ვარიანტი ბუნებრივია: „დამისიეს, გამომიდგნენ, გავექეცი განზედაო, **აღმართშია** მე ვაჯობე, იმათ თავდაღმართზედაო“ (ხალხური).

3. **-თან** თანდებულიც მიცემით ბრუნვას დაერთვის. იგი ძველი ქართულის ცალკე მდგომი **თანა** თანდებულისაგან მომდინარეობს, რომელიც ძველ ქართულში მიცემითსაც დაერთოდა და ნათესაობითსაც. მიცემითი ბრუნვის ნიშანი **-ს** დაკარგულია (ე. ი. **სთ** კომპლექსი გამარტივებულია) თანხმოვანფუძიან სახელებთან (**ბალ-თან, სახლ-თან...**), მაგრამ შემონახულია ხმოვანფუძიანებთან (**ეზო-ს-თან, მამა-ს-თან...**). მთის კილოებში ორივეგან გვაქვს: როგორც თანხმოვანფუძიანებთან, ისე ხმოვანფუძიანებთან (**სახლ-ს-თან, დედა-ს-თან**). სხვა აღმოსავლურ კილოებში **ს** ზოგჯერ ხმოვანფუძიანებთანაც იკარგება (**მამათან**) ან სუსტდება და მას **ჲ** ცვლის (**მამა-ჲ-თან**), ზოგ დასავლურ კილოში კი ხმოვანფუძიან სახელებში მიცემითის **ს** შემონახულია, მაგრამ დაკარგულია თანდებულის **თ** ელემენტი და **სთ** კომპლექსი ამ გზითაა გამარტივებული (**ეზო-ს-ან, მამა-ს-ან**)... ეს კილოური მოვლენები სალიტერატურო ქართულზე გავლენას ვერ ახდენს...

-ც(ა) ნაწილაკის დართვისას გვქონდა ორივე სახეობა: **ამხანაგთანც** და **ამხანაგთანაც**; **დედასთანც** და **დედასთანაც**, თუმცა თანამედროვე ქართულში **-თანც** ვარიანტიანი ფორმები ფაქტობრივად აღარ დასტურდება. ისინი მთლიანად ჩაანაცვლა **-თანაც** სახეობამ.

მაგ.: „ამ ლაპარაკში ისინი მივიდნენ **სახლთანაც**, რომელიც უფრო ქოხს ჰგავდა“ (დ. კლდიაშვილი); „სხვა საქართველოს“ ჯავრი კი **გულთანაც** არ გაუკარებია“ (ლ. სანიკიძე); „ამ რამდენიმე დღის წინ დარეკეს მის **ძმასთანაც**, რომელსაც აუხსნეს, რომ შესაძლოა სულხანის ფიზიკური ლიკვიდაცია“ („რეზონანსი“, 2005), „...დანესებულებაში არ არის ის პირობები, რომ ბავშვმა ერთდროულად **დედასთანაც** იცხოვროს და პარალელურად სკოლაშიც იცხოვროს“ („საქ. რესპუბ.“, 2012); „მანამდე და მის შემდეგაც ბევრი ჩამოსულა, იმ **ხესთანაც** ბევრს ჩაუვლია“ („დილის გაზეთი“, 2000); „მონიტორინგის ორგანოს ხელშეკრულება გზების დეპარტამენტის კვლევით **ინსტიტუტთანაც** აქვს გაფორმებული“ („საქ. რესპუბ.“, 2010) და სხვ.

-ვე ნაწილაკი თანამედროვე ქართულში დაერთვის მხოლოდ გაუფრცობელ ფორმებს.

მაგ.: „აღამიანი თუ შენ გიჩივის, სარჩელი **შენთანვე** უნდა მოიტანოს“ („საქ. რესპუბ.“, 2007); „ეს თქვენთვის ძვირფასი სახსოვარია და **თქვენთანვე** უნდა დარჩესო“ („ახალი 7 დღე“, 2005); „რა თქმა უნდა, ავტომობილი **კარებთანვე** ჩამოუყენეს“ („მწერალი“, 2002).

4. ნათესაობითი ბრუნვის ფორმას დაერთვის **-თვის** თანდებული. ამ თანდებულის დართვისას ბრუნვის ფორმაში ცვლილებები არ ხდება. ბრუნვის ფორმა გაუფრცობილადც შეიძლება იყოს წარმოდგენილი და გავრცობილადც (**მეგობრისთვის, მეგობრისათვის; დედისთვის, დედისათვის...**).

მაგ.: „ვითომ მისთვის — **მეგობრისთვის** გაკეთდა ეგ და უარეს საქებაში და თავსატეხში ჩავაგდეთ ახლა“ (ჭ. ამერიჯიბი); შდრ.: „ოღონდ აქტი გონიერი გვიქადაგებს: ჯერ არს რათა მეგობარმან **მეგობრისათვის** სული თვისი დადვას“ (მ. ჯავახიშვილი); „ჩონგური უჩუქნია თურმე **დედისთვის** აგურისფერჩოხიან მამაკაცს“ (კ. გამსახურდია); შდრ.: „ოცია ახლა იმის რჩევაში იყო, თუ როგორ გამოეცხადებინა **დედისათვის** თავისი განზრახვა“ (დ. კლდიაშვილი), ან კიდევ: „რალაცნაირად ეშინოდა, ერთხელ არ გაუსწორებია **მამისთვის** მზერა, მალულად თუ შეათვალიერებდა“ (გ. დოჩანაშვილი); „ეს რომ კოშა თოლორაიას გაუგია, გამწყრალა, **ამხანაგისთვის** საყვედური უთქვამს“ (ჭ. ამერიჯიბი).

აღმოსავლურ დიალექტებში გვხვდება **-თვინ, -თვინა, -თვი** სახეობები, რომელთაგანაც **-თვინ** ზოგ დასავლურ დიალექტშიც არის შემორჩენილი. ამ სახეობებმა ადრევე იჩინა თავი და საკმაოდ ხშირად გვხვდება XIX საუკუნის კლასიკოსთა ენაშიც (**-თვინ** — ილიასთან, ალ. ყაზბეგთან, **-თვი** — ვაჟა-ფშაველასთან).

კილოური მოვლენები სალიტერატურო ენაზე გავლენას ვერ ახდენს, შესაბამისად, გაბატონებულია მხოლოდ **-თვის** სახეობა.

5. ნათესაობითი ბრუნვის ფორმას დაერთვის **-კენ** თანდებულიც. ფონეტიკური ცვლილებები არც ამ თანდებულის დართვისას ხდება და ბრუნვის ფორმა შეიძლება იყოს გავრცობილიც და გაუფრცობელიც (**სახლის-კენ** და **სახლისა-კენ; ეზოს-კენ** და **ეზოსა-კენ**). მაგ.: „ჯაყოს თითქო არ ესმის, ორივე ხელს **ეზოსკენ** იქნევს, თითქო პეშვებით ოქროს უყრისო“ (მ. ჯავახიშვილი); შდრ.: „დუქნის წინ გაიარ-გამოიარა უღვაშების გრეხით, გადიარა კაკლუას **ეზოსკენ** და გამოეხმაურა გზირს“ (ვ. ბარნოვი); „მესამე დღესვე მთელი ეს აუარებელი ხალხი, ლევანის სპა-ჯარით შევსებული, **მთისკენ** გაემართა“ (ნ. ლორთქიფანიძე); შდრ.: „დილით ადრე გავირეკე **მთისაკენ** ცხვარი“ (გ. ჩოხელი); „დევენილი ნადირის უნებური სიამაყით დაგებერა თხელი ნესტოები, **ზღვი-სა-კენ** იცქირები“ (გ. დოჩანაშვილი), შდრ.: „უნდა დაისვენოთ, გადით პარიზიდან — ან **ზღვისკენ** გაისეირნეთ“ (მ. ჯავახიშვილი)...

მთის კილოებში (მაგ., ფშაურში) გვაქვს **-კე, -კ** სახეობებიც, რომლებიც ხშირად დასტურდება ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებაში. **-კე** ვარიანტი ჯერ კიდევ „ვეფხისტყაოსანში“ გვხვდება.

თანამედროვე სალიტერატურო ენაში ერთადერთი მართებული ვარიანტია **-კენ**.

6. **-მდე // -მდის** თანდებული დაერთვის ვითარებითი ბრუნვის ფორმას. ძველ ქართულში **-მდე // -მდის** თანდებულების წინ **დ** მეტწილად დაცული იყო (**დღე-დ-მდე // დღე-დ-მდის; სახლ-ად-მდე**), თუმცა ადრევე დაიკარგა. მხოლოდ თანხმომავანფუძიან სახელებშია შემონახული ვითარებითი ბრუნვის ნიშნის **ა** ელემენტი (**სახლ-ა-მდე**). ძველ ქართულში გვხვდებოდა ამ თანდებულის ორივე სახეობა. XVI-XVIII საუკუნეების სალიტერატურო ენაში მათ დაემატა **-მდენ, -მდენა, -მდი, -მდინ, -მდინა, -მდისინ, -მდისინა** ვარიანტები, რომლებიც ამჟამად დაცულია კილოებში, ზოგი მათგანი გვხვდება XIX საუკუნის II ნახევრის მწერალთა ენაშიც. მაგ.: „**შემოდგომამდინ** გაუძლო“ (ი. ჭავჭავაძე); „სოლომონმა **ჭიშკრამდი** მიაცილა“ (დ. კლდიაშვილი); „ხორციდან დანყებული **სულამდინ** გამცალა“ (გ. წერეთელი).

-მდი სახეობა გავრცელებული იყო დასავლეთ საქართველოდან გამოსულ მწერალთა ნაწერებში (ა. წერეთელი, დ. კლდიაშვილი, ნ. ლორთქიფანიძე...), ამ ფორმას იცავდა სილოვან ხუნდაძე, ხოლო **-მდინ** სახეობა საკმაოდ ხშირად გვხვდება აღმოსავლეთ საქართველოდან გამოსულ მწერლებთან:

-მდი: „ძმაო ნიკო! მე სხვადასხვა შემთხვევის გამო **ხუთშაბათამდი** ვერ მოვდივარ“ (ა. წერეთელი); „სკოლაში იმას თუ გასწავლიან, **შუადღემდი** იძინეო!“ (ვაჟა-ფშაველა); „საწყალ სონიას არც კი გაუგია, როგორ გამოიარა გზა ქველიძიდან **სახლამდი**“ (დ. კლდიაშვილი); „იმას მოგახსენებდით, ბატონო, **შუადღემდი** სანახავადაც ვერ მიხვალ...“ (გ. ერისთავი); „ეზო სახლიდან **ჭიშკრამდი** ნელ-ნელა დაღმართ მიდის“ (ნ. ლორთქიფანიძე)...

-**მდინ:** „თქმულა, რომ არავინ დარჩება **ბოლომდინ** მოუძღვრავი“ („გაბაასება კაცისა და სოფლისა“); „ლუარსაბმა სიზმარი თავიდან **ბოლომდინ**, როგორც იყო, ისე უამბო“ (ი. ჭავჭავაძე); „მე უფალმა იმოდენა ღონე კიდევ შემარჩინა, რომ ჩემს ბედს **ბოლომდინ**, საფლავის **კარებამდინ**, მივიტან“ (ი. ჭავჭავაძე); „ეს ერთი თუმანი მომცა და ამაში **შემოდგომამდინ** თხუთმეტი მანეთის ბარათი ჩამომართვა“ (ა. ფურცელაძე); „მაინც ღრმა **შემოდგომამდინ** იცოდა სოფლად ყოფნა, მხარში ედგა თავის დედამთილს“ (ვ. ბარნოვი)...

-**მდე:** „**ფოთამდე** ორ დღეს მოვუნდი სიარულს“ (ა. წერეთელი); „უჰ, **აქამდე** როგორ ვერ მივხვდი — თქვენ ძალიან ჰგავხართ აურელიანო — სქელს“ (გ. დოჩანაშვილი); „იმ ღამეს ოთარანთ ქვრივს **დილამდე** ძილი არ მიჰკარებია“ (ი. ჭავჭავაძე); „**ქალაქამდე** დიდი გზა გვაქვს“ (მ. ჯავახიშვილი); „საკვირველია **ჩემამდე** რატომ არ მოვიდა თოთიას და მანგიას შუღლი“ (მ. ჯავახიშვილი); „თელავიდან **ქალაქამდე** პატარა მანძილია“ (მ. ჯავახიშვილი); „ყრმა რომ **ცამდე** მართალი იყოს, ბატონს ვერ უჩივლებს, ნება არა აქვს“ (მ. ჯავახიშვილი); „მიყვარს მარტო ქარიშხალი თვალუნვდენელ ზღვიდან **ზღვამდე**“ (გ. ტაბიძე); „და ეს ქვეყანა აივსოს **ცამდე**, შხამით და გესლით მორიელისა“ (ლ. ასათიანი); „რას ვხედავ — რამდენიმე ჯველ მეზობელს, **ჩემამდე** მოუყრია აქ თავი“ (დ. ტურაშვილი); „კიდმანი **ეკლესიამდე** კრემისფერი ლიმუზინით მივიდა“ („ხვალინდელი დღე“, 2006).

-**მდის:** „დილიდან **სალამოდის** ვდიე ხან ერთს და ხან მეორეს“ (ა. წერეთელი); „**ფერისცვალებამდის** არ მოიცდის ხოლმე“ (ი. ჭავჭავაძე); „ნაჰყვა დედოფალს **ეკლესიამდის** და იქიდან ყურთნამღები მაყრულით გამოჰყვა ახლად ჯვარდანერილებს“ (დ. კლდიაშვილი); „გულგადატრიალებულმა ძლივს მიაღწია ცოცხალმა **სახლამდის**“ (დ. კლდიაშვილი); „**ქალაქამდის** ევლოთ და ეხლა, ერთ გუნდად შეჯგუფებულნი, გატაცებით გაჰმღეროდნენ“ (ვ. ბარნოვი); „კი მაგრამ, სად იყავ **აქამდის** გადაკარგული, შე ღვთისპირიდან გადავარდნილო?“ (დ. შენგელაია); „დღეს მე მსურს ვიმღერო ისე, როგორც **ჩემამდის** არავის უმღერია, რადგან ეს სიმღერა შენზე იქნება“ (გ. ტაბიძე); „ზღვიდან ცამდის, ციდან **ზღვამდის**, მზის ალმური ჩადის... ჩადის!“ (გ. ტაბიძე).

-**ც** ნაწილაკის დართვისას ჩნდება მავრცობი ხმოვანი: **აქამდის — აქამდისაც, სახლამდის — სახლამდისაც, სკოლამდის — სკოლამდისაც...**

თანამედროვე ქართულში ძირითადად **-მდე** ვარიანტიანი ფორმები გვაქვს. **-მდის** აქტიურად გამოიყენება რამდენიმე გაქვავებულ ფორმაში — **ნახვამდის, ხვალამდის**, თუმცა ეს უკანასკნელიც (**ხვალამდის**) ნელ-ნელა **-მდე** ვარიანტზე გადადის.

ზემოთქმული ეხება როგორც გამოთხოვების, დამშვიდობების აღმნიშვნელ გამოთქმებს, მაგ.: „აბა, მშვიდობით, **ხვალამდე**“, შდრ.: „— **ხვალამდის!** — მითხრა იანგულიმ და მხოლოდ ახლა შევამჩნიე, ზედა ტუჩი შესივებული ჰქონდა“ (ნ. დუმბაძე), ისე დროის ზმნისართებს, მაგ.: „**ხვალამდე** არ ჩამოვიღიანო, ძობამ რომ უთხრა, — ვინ აღარ ჩამოვივლის?“ (ჭ. ამირეჯიბი); „რას ფიქრობ, ვერტმფრენი რომ გავუშვათ და **ხვალამდე** აქ დავრჩეთო“ (კ. გამსახურდია); „ნულარ ტირი, ძამიკო, **ხვალამდე** გასძელ, და სამ ულუფას მოვაცემინებ“ (გ. დოჩანაშვილი), შდრ.: „მხოლოდ გთხოვთ **ხვალამდის** დამაცადოთ, დღეს მეტად სუსტადა ვარ“ (ა. ყაზბეგი); „თქვენი პატივისცემით გამოძიება **ხვალამდის** გადამიდგია, — და წყნარად გავიდა“ (ა. ყაზბეგი); „შენ აქ მოისვენე **ხვალამდის**, — ჯვარი გადასახა, შიშჩამდგარი თვალებით ერთხელ კიდევ შეხედა ყრმას“ (გ. აბაშიძე).

გამოთხოვების, დამშვიდობების შემთხვევაში, ბუნებრივია, მართებულ ფორმად **-მდის** თანდებულისანი (**ნახვამდის**) ვარიანტი მიიჩნევა, რასაც მხარს უჭერს „ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი“ და სტატისტიკურ მონაცემთა ანალიზიც, მაგ.: „ხათუთა, ჩემო ხათუთი! **ნახვამდის**, გენაცვალოს ვაჟიკა, **ნახვამდის!**“ (მ. ჯავახიშვილი); „წარმოიდგინეთ, სულ სხვა რამ შემძახა: **ნახვამდის**, სიმიკოო! (გ. დოჩანაშვილი); „აბა, **ნახვამდის**, არ დაგავინყდეს! — და ბიჭი გადაუხვევს გზაბოძალში“ (ნ. ლორთქიფანიძე); „**ნახვამდის!** — მივაძახე და სამაგიერო პასუხს აღარ დაველოდე“ (დ. შენგელაია)... თუმცა გვხვდება დამშვიდობების, გამოთხოვების შინაარსით გამოყენებული **-მდე** თანდებულისანი (**ნახვამდე**) ფორმაც: „გზა მშვიდობისა! **ნახვამდე**, — მიუგო გილიომენმა...“ (გ. ფლობერი)...

როცა ზემოთ წარმოდგენილი ლექსიკური ერთეული დროის ზმნისართის ფუნქციით არის გამოყენებული, **-მდე** თანდებულისანი ფორმები სჭარბობენ **-მდის** თანდებულისანი ფორმებს.

მაგ: „ყოველი დღე, მის **ნახვამდე** რომ ედო, ღვთის საჩუქრად მიაჩნდა“ („ლიტ. პალიტრა“, 2008); „მათ მიერ წარმოდგენილი შედეგები იუმორისტული ვიდეოფილმების **ნახვამდე**, ნახვის დროს და შემდეგ, დიდ შთაბეჭდილებას ახდენენ“ („საქ. რესპუბ.“, 2010); „ჩემი ოჯახი აღნიშნული დეოფირის **ნახვამდე**, გამოძიებასთან თანამშრომლობაზე უარს აცხადებდა“ („რეზონანსი“, 2007)...

7. **-გან** თანდებული ორ ბრუნვას დაერთვის: ნათესაობითა და მოქმედებით. ნათესაობითზე დართვისას ბრუნვის ფორმა გავრცობილადაც შეიძლება იყოს წარმოდგენილი და გაუვრცობლადაც (**შვილისგან** და **შვილისაგან**; **გოგოსგან** და **გოგოსაგან**; **ძმისგან** და **ძმისაგან**...).

მაგ.: „თედოს ყინჩანთელი კვერცხი, მართლა კვერცხი კი არა, **ხისგან** იყო გამოთლილი“ (თ. ბიბილური); შდრ.: „სამაგიეროდ მრავლად მოიპოვებოდა იქ კოდი, **ხისაგან** გამოჭრილი, მრგვალი და გრძელი“ (გ. რობაქიძე); „აქლემიც იგივე **მინისგან** გამოძერწაო ღმერთმა, რა მინისგანაც პირველი ადამიანი“ (ლ. სანიკიძე); შდრ.: „ევროპის სტეპები გადათქერეს და სრულიად ევროპული სამყარო **მინისაგან** აღგვისა და გაცამტვერების წინაშე დააყენეს“ (ლ. სანიკიძე); „**მზისგან** შერუჯულ შიშველ წვივებზე კუნთების ჯაჭვი უთამაშებს“ (ლ. ქიაჩელი); შდრ.: „მუხისფოთლებიანი შტო ხეირიანად შეუკრავს და გვირგვინად დაუდგამს თავზე **მზისაგან** დასაფარავად“ (ნ. ლორთქიფანიძე).

-გან თანდებულიანი ნათესაობითი აღნიშნავს ან მასალას, ან მოქმედების წყაროს, ან მოქმედების მიზეზს და მოგვიგებს კითხვებზე: ვისგან? რისგან? (წერილი მივიღე **მეგობრისგან**... შაქარს **ჭარხლისგან** ამზადებენ...), ხოლო **-გან** თანდებულიანი მოქმედებითი გამოხატავს მოქმედების დაწყების ადგილს ან მოქმედების დაწყების დროს, შესაბამისად, მოგვიგებს კითხვებზე: საიდან? რა დროიდან? მაშასადამე, გამოხატავს დაწყებითობის სემანტიკას.

-გან თანდებული მოქმედებითი ბრუნვის მხოლოდ გაუვრცობელ ფორმას ერთვის.

დაწყებითის ფუნქციით ძველ ქართულში იხმარებოდა უთანდებულო ფორმა (იგინი წარვიდეს ადრე მიერ **საფლავით**. — მ. 28,8; გარდამოკდა იგი მიერ **მითით**. — მ. 8,1; მე ოდეს აღვმალდე **ქუეყანით**. — ი. 12,32; მოვიდეს **ქართლით**. — ხანძთელი). შემდგომ ამ ფორმას **-გან** თანდებული დაერთო (**პირველითგან** იყო სიტყუა. — ი. 1,1; დასვა იობს წყლულება ბოროტი **ფერჯითგან** ვიდრე თავამდე. — იობ. 2,7), რასაც მოჰყვა ფონეტიკური პროცესები: ჯერ თანდებულის მჟღერი **გ-**ს გავლენით ბრუნვის ნიშანი **თ** გამჟღერდა და **დ-დ** იქცა (**ქალაქ-იდ-გან**), შემდეგ თანდებულის **გ-ც** დაიკარგა და დაგერჩა **ქალაქ-იდ-ან**. ხმოვანფუძიან უკვეცელ სახელებთან გვაქვს **-დან**: **წყაროდან**, **სამშობლოდან**... ფაქტობრივ, ფორმალურად **-გან** თანდებულმა შეიცვალა სახე. ამიტომაც სამეცნიერო ლიტერატურაში **-დან** // **-იდან** თანდებულებადაც გაიაზრება. ამდენად, თანამედროვე ქართულში **-იდან** და **-დან** ვარიანტები შეიძლება პირობითად თანდებულებად მივიჩნიოთ.

უთანდებულო ფორმები დაწყებითი ბრუნვის ფუნქციით ძველი ქართულის მსგავსად დაცულია მთის დიალექტებში:

„ჯერ მეფის სიტყვა არა სჩანს:

შემოგვესია მტერიო,

ფშავით მოიდეს ლაშქარი,

ჩემი ერთგული ერიო“ (ვაჟა-ფშაველა).

„მე კვირია ვარ, მიტირე,

თუშეთით მოსულ გზირია“ (ვაჟა-ფშაველა).

„ავა და ჩავა კახეთსა, **ფშავით** ამბავსა ჰზიდავსა“ (ვაჟა-ფშაველა).

-იდ-გან ფორმა საკმაოდ ხშირად გვხვდება XIX საუკუნის მწერალთა ენაში. ამჟამადაც დაცულია ზოგ კილოში (მაგ., იმერულში).

მაგ.: „**შორიდგან** ვუმზერდე სასურველ მხარეს“ (გრ. ორბელიანი); „ცისა ფერს... **სიყრმიდგან** ვეტრფოდი“ (ნ. ბარათაშვილი); „**შორიდგან** სოფელმან მიმაგდო ყარიბობასა, გარნა სახე შენი ვით ვცე თმობასა?“ (ალ. ორბელიანი); „მათ დაღვრემილს სახეზედ ღმილი ჩნდებოდა და კმაყოფილების შუქი გამოდიოდა მათი კეთილი **თვალეზიდგან**“ (ნ. ლომოური); „ასეთსა გდრუზავ მაგ გოგრაში, რომ **თვალეზიდგან** სულ მაშხალეზი წამოყარო!“ (ეკ. გაბაშვილი); „ქალებს მეტი სიცილით **თვალეზიდგან** ცრემლები სდიოდათ, კაცების ტაშისკვრით და ვაშას ძახილით სახლი ზანზარებდა“ (ეკ. გაბაშვილი);

„**შორიდან** რომ შეგეხედათ ქალებისთვის, მაშინვე იფიქრებდით, რომ ძიძია იმათ არ ეკუთვნოდა“ (ალ. ყაზბეგი); „**თვალებიდან** ცეცხლსა ჰყრიდა“ (ალ. ყაზბეგი)...

ჯერ კიდევ „ვეფხისტყაოსნიდან“ მოკიდებული, **-გან** თანდებულის მოქმედებით **დაღმა // დაღმე**-დან მომდინარე **-დამ** თანდებულის ფორმები შეენაცვლა ბევრ შემთხვევაში. განსაკუთრებით ფართოდ მოიკიდა **-დამ** თანდებულის ფორმებმა ფეხი XVII-XVIII საუკუნეების სალიტერატურო ენაში და კიდევ უფრო ფართოდ გავრცელდა XIX საუკუნეში აღმოსავლეთ საქართველოდან გამოსულ მწერალთა ნაწერებში (ილიასთან, ვაჟასთან...): „**ვლადიკავკასიდან** ტფილისამდე“ (ი. ჭავჭავაძე); „გვედრები, **გზიდან** ჩამომეცალე“ (ი. ჭავჭავაძე); „**მთიდან** ბარად მომდინარი არნივი მის კენწეროზე ისვენებდა, მოჰყვებოდა ამაყად ყეფას...“ (ვაჟა-ფშაველა); „მაშინვე კაცი აფრინა მკურნალის მოსაყვანად მახლობელ **ქალაქიდან**“ (ი. ჭავჭავაძე); „მეორე დღეს უნდა **ქალაქიდან** გავსულიყავით, მე მღვდლის სანახავად წავედი“ (ი. ჭავჭავაძე).

-დამ თანდებულის საკითხი სალიტერატურო ქართულში ამჟამად აქტუალური აღარაა. მის ნაცვლად, ჩვეულებრივ, **-დან** ვარიანტი გვაქვს. **-დამ** თანდებულის ფართოდაა გავრცელებული აღმოსავლურ კილოებში, დასავლური კილოებიდან გადმონაშთის სახით გურულშია გვხვდება.

გასული საუკუნის სალიტერატურო ქართულშიც გვქონდა და დღესაც გვხვდება **-გან** და **-დან** (//-იდან) თანდებულების აღრევის შემთხვევები.

ა) **-გან** თანდებულის ნაცვლად **-იდან** არის გამოყენებული:

„**ყმობიდან** გაგათავისუფლებო“ (ლ. არდაზიანი); „გულდამწვარი ვარ **ზოგიერთებიდან**“ (ე. ნინოშვილი); „**თიხიდან** გამოძერწილი თიხადვე უნდა მიიქცეო“ (ფოლკლორი, ნიარამი); „სალმონელა უმეტესად ფრინველისა და მათი **კვერცხიდან** მომზადებულ საკვებში ხვდება“ („ხვალინდელი დღე“, 2005); „ვინმემ იცით, როგორ კეთდება ბაბუანვერას **ყვავილებიდან** თაფლი?“ (გუგლი); „სადღაც შორს, მთებში, ლურჯი მინა მოიპოვება და ლურჯ ფერს იმ **მინიდან** ამზადებენო“ (გუგლი); „საქორწინო სუფრაზე ყოველთვის არის ე. წ. „ქორწინების ნამცხვარი“, რომელსაც „ხილის ნამცხვარი“ ეწოდება და მზადდება **ალუბლიდან**“ (გუგლი); „პატარებს ათასნაირ ზღაპარსა თუ არაკს გვიყვებოდა, **ხიდან** სათამაშოებს გვითლიდა“ (გუგლი); „**კარტოფილიდან** ათასნაირი კერძი მზადდება“ (გუგლი); „**კვერცხიდან** გოგლიმოგლი გააკეთა და კაკაოც შეურია“ (გუგლი)..

ბ) **-დან** (//-იდან) თანდებულის ნაცვლად **-გან** არის გამოყენებული: „სინათლე... შემოდოდა **ფანჯრებისაგან**“ (ე. ნინოშვილი); „გაგრის ცენტრში გთავაზობთ **ზღვისგან** 50 მეტრის მანძილზე მდებარე ერთ ჰექტარ მიწას“ (გუგლი); „**სანაპიროსგან** მოშორებით მოჩანდა სასტუმრო „აფხაზეთი“ (გუგლი); „**ზღვისგან** სახლამდე მანძილი უფრო და უფრო გრძელდება“ (გუგლი)...

ძველ ქართულში **-გან** თანდებულის ნათესაობითის გამოყენება იმ შემთხვევაში, როცა დღევანდელ ქართულში **-გან** თანდებულის მოქმედებითი იხმარება, ჩვეულებრივი იყო: „გამოველ **ქუეყანისგან** შენისა და **ნათესავისაგან** შენისა და **სახლისაგან** მამისა შენისა“ (აბო); „ვითარცა **ზღვსგან** წუეთი წყალი ვინმე აღმოიღო“ (ხანძთელი).

-ც(ა) ნაწილაკის დართვისას ორი ფორმა გვქონდა: **ძმისაგან-ც** და **ძმისა-გან-ა-ც**, ხოლო **-ვე** ნაწილაკის დართვისას — მხოლოდ ერთი: **ძმისაგან-ვე**. თანამედროვე ქართულში **ძმისაგან-ც** ტიპი ფაქტობრივად აღარ გამოიყენება, ხოლო **ძმისაგანვე** ფორმა ჩვეულებრივია.

-განაც: „**დედისაგანაც** ბევრი რამ ვისწავლე, იმიტომ რომ მთელი ცხოვრება ბავშვებთან მუშაობს“ („დილის გაზეთი“, 2001); „ნარმატებებით ნაქეზებული მშობლები თვით **შვილებისაგანაც** მოითხოვენ სწრაფ და ნარმატებულ შედეგებს“ („ახალი ვერსია“, 2003); „...თვითონ ღვიძლი **ძმისაგანაც** შეუძლია განაწყენდეს“ (lib.ge) და სხვ.

8. **-ვით** თანდებულის თანამედროვე ქართულში ორ ბრუნვას დაერთვის: მიცემითსა და სახელობითს. XIX საუკუნის ზოგი მწერლის (ილია ჭავჭავაძე, ნიკო ლომოური) ენაში **-ვით** ნათესაობით ბრუნვასთანაც დასტურდება. ამგვარი ფორმები ზოგჯერ თანამედროვე სასაუბრო მეტყველებაშიც გვაქვს: „ვარსკვლავს თავის ფიქრებში საკუთარს ეძახდა, მასთან საუკეთესო **მეგობრისავით** იყო“ (გუგლი); „კარი ძველი იყო, **სახლისავით**. კიბეები ჭრიალებდა. მოაჯირი ცოტათი მორყეული იყო“ (გუგლი); „დარწმუნებული ვარ იმ **კაცისავით** პირველები გაიქცევიან ბრძოლის ველიდან“ (გუგლი)...

მეგობრისავით, სახლისავით, კაცისავით ტიპის წარმოება მიუღებელია სალიტერატურო ქართულისათვის.

მიცემით ბრუნვაში **-ვით** დაერთვის როგორც თანხმომავანფუძიანი, ისე ხმომავანფუძიანი სახელების გავრცობილ ფორმებს მხოლობითსა და მრავლობით რიცხვში:

მაგ.: „ისე ნათლად გამოსთქვა აზრი, რომ ყველამ გაგიგოს და **კამეჩსავით** აღარ გალოღინოს“ (მ. ჯავახიშვილი); „ოჯახი შენ უნდა ასწიო, — და ჩაიხუტა **შვილსავით**, ცრემლიან გამონათქვამით“ (აკა მორჩილაძე); „მთანმინდა **ბატსავით** გაყვითლებულ ცას აეტუზა“ („ლიტ. პალიტრა“, 2008); „მისი უშნოდ გამოჩორგვილი, კახურ **ჩურჩხლებსავით** გასუქებული, კოტიტა თითები ხმლისა და თოფის ასაღებად ვერ გამოდგება“ (კ. გამსახურდია); „მხატვარი სკამიდან ჩამოვიდა, უკან დაიხია, **სხვებსავით** შეაცქერდა სურათს“ (აკა მორჩილაძე); „ჭკები ფრენისას ითოშებოდნენ მწვანე ცაში, **ქვებსავით** ცვიოდნენ ძირს“ („საქ. რესპუბ.“, 2006); „მელქისედეკ კათალიკოსი **კალიასავით** ახტა და დახტა, უსასტიკესად დასჯა მოითხოვა მისი“ (კ. გამსახურდია); „და ეს ოცნება **მზესავით** დადის, დავდივარ ნელა საფლავებს შორის“ (ტ. გრანელი); „ვარ ერთი ვინმე **ცასავით** სუფთა და ცაზე ვრცელი გულის პატრონი“ (მ. გელოვანი); „თუმცა ისიც უნდა გითხრა, რომ მეც **შენსავით** არ დავცარიელებულვარ“ (კ. გამსახურდია); „რავა, რომში ხაჭაპურს კაცი აცხობდა? **ჩემსავით** ყოფილან მაგინი, ბატონო“ (გ. დოჩანაშვილი).

სახელობით ბრუნვაში **-ვით** დაერთვის:

ა) ბოლოთანხმომავანი სახელებს მხოლობითსა და მრავლობით რიცხვში:

მაგ.: „ბედნიერი, **ბაყაყვით** გაბლენძილი ზაალი არსენას აღარც კი ამჩნევდა, ბებერი **ვაცივით** დააბოტებდა“ (მ. ჯავახიშვილი); „მახლობელი მთები შავი **დევებივით** ჩასაფრებულან“ (მ. ჯავახიშვილი); „კალოს **ცხენებივით** ჯაფა გასწიეს, დადნენ და დაილივნენ“ (მ. ჯავახიშვილი); „**ქორივით** გადახედა ბაბალეს, რომელიც მის თვალთახედვის ქვეშ **მწყერივით** გაინაბა“ (გ. ლეონიძე); „ზილფები გადმოსკდომოდა სწორედ აყვანილ, გამართულ მხრებზე უდაბნოს **გველებივით** წამოსეული“ (კ. გამსახურდია); „ძველი იფნი ქრიალებდა, მკლავმსხვილა და ტანხატულა, ქარმა ნისლი თრიალეთთან **კურდღელივით** აახტუნა“ (მ. გელოვანი); „მოვიდნენ პოლიტიკაში და გაჭრილი **ვამლებივით** ჰგვანან ერთმანეთს“ („ახალი თაობა“, 2013).

ბ) ბოლოხმომავანებს მრავლობით რიცხვში:

მაგ.: „დათა თავისთვისაც ზრუნავდა — ისევ დანარჩენ **დედებივით**“ (მ. ჯავახიშვილი); „**მთებივით** მალლა აზიდული ტალღები ნაპირებს გრიალით ეხეთქებოდნენ“ (ლ. ქიჩელი); „წელიწადის ეს ოთხთავ დრო ღვიძლი **ძმებივით** იყვნენ ჩემთვის“ (დ. შენგელაია).

ამრიგად, **-ვით** დაერთვის ბოლოხმომავანი სახელებისა და ნაცვალსახელების მხოლობითი რიცხვის მხოლოდ მიცემითი ბრუნვისა (გავრცობილს) და მრავლობითი რიცხვის სახელობითი ბრუნვის ფორმებს, ხოლო ბოლოთანხმომავანი სახელების მხოლობითი რიცხვის მიცემითისა (გავრცობილს) და ორივე რიცხვის სახელობითის ფორმებს.

აღსანიშნავია ერთი თავისებურება: როცა **-ვით** ბოლოთანხმომავანი სახელის სახელობითი ბრუნვის ფორმას დაერთვის, მას ჩვენებითი ნაცვალსახელი მიცემითი (და არა სახელობითი) ბრუნვის ფორმით ეწყობა: **ამ კაცივით**, **მაგ კაცივით** და არა: **ეს კაცივით**, **ეგ კაცივით**, **ის კაცივით**.

მაგ.: „ვინ უკეთ ხედავს — ჯანმრთელი? თუ — **ამ კაცივით** — საპყარი?“ (ტ. ჭანტურია); „კანონის მიღება და რეალიზაცია როგორ... შენ გელანდება **მაგ კაცივით**?“ (გუგლი); „თვალების ფორმა ისეთივე ჰქონდა, როგორც იმას, რომელიც **ამ ქალივით** ტანკენარი იყო“ (გიბ.გე); „სიტყვაც ამაღ მოუყონავდა კალმის წვერიდან, **ამ ყვავილივით** ფეროვანი და სურნელოვანი“ („საქ. რესპუბ.“, 2011)...

ამრიგად, თანამედროვე სალიტერატურო ენაში ბრუნვის ფორმასთან შერწყმული თანდებულისანი სახელების მართლწერისას უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი წესები:

1. იმ შემთხვევაში, როცა თანდებულისანი სახელს ნაწილაკი არ დაერთვის, **-ზედა**, **-ზედ**, **-ზე** სახეობათაგან თანამედროვე ქართულში ერთადერთ სწორ ფორმად უნდა დარჩეს **-ზე** (**თავზე**, **ხელზე**, **მინაზე** და არა: **თავზედ**, **ხელზედ**, **მინაზედ**...).

-ც(ა) ნაწილაკის დართვისას მართებულად უნდა მივიჩნიოთ როგორც ძველი (-ზედა) სახეობა, ისე თანამედროვე ქართულში ფართოდ გავრცელებული -ზე ვარიანტიანი ფორმები (მთაზედაც // მთაზეც, მინაზედაც // მინაზეც, სახლზედაც // სახლზეც, ჩემზედაც // ჩემზეც, მეგობარზედაც // მეგობარზეც, რომელზედაც // რომელზეც...).

-ვე ნაწილაკის დართვისას მართებულ ფორმებად უნდა მივიჩნიოთ როგორც ძველი სახეობის ხმოვანმოკვეცილი (-ზედ: მთაზედვე, მინაზედვე...), ისე თანამედროვე ქართულში უკვე დამკვიდრებული -ზე ვარიანტიანი ფორმები: სახლზევე, ჩემზევე, შენზევე...

2. თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში ერთადერთი მართებული სახეობაა -ში. -ც(ა) ნაწილაკის დართვისას შეიძლება იხმარებოდეს -შია სახეობაც: ამაშიც და ამაშიაც; მთაშიც და მთაშიაც; ბარშიც და ბარშიაც. ამათგან უპირატესობა უნდა მიენიჭოს პირველს: ამაშიც, მთაშიც, ბარშიც.

3. -ც(ა) ნაწილაკის დართვისას მართებულად უნდა მივიჩნიოთ -თანა (დედასთანაც, მეგობართანაც, სახლთანაც...), ხოლო -ვე ნაწილაკიანი ფორმებთან — -თან სახეობა (დედასთანვე, ძმასთანვე, თქვენთანვე, ჩემთანვე...).

4. -გან თანდებულიან სახელებზე -ც(ა) ნაწილაკის დართვისას მიღებული -გან-ც და -გან-ა-ც ფორმებიდან მართებულად უნდა ჩაითვალოს თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში დამკვიდრებული -გან-ა-ც ვარიანტი (მეგობრისაგანაც, ძმისაგანაც...), ხოლო -ვე ნაწილაკის დართვისას — მხოლოდ გაუფრცობელი ფორმა: ძმისაგან-ვე.

5. ნათესაობითი ბრუნვის ფორმებზე -თვის, -კენ და -გან თანდებულების დართვისას ორივე ვარიანტი (გაუფრცობელიც და გავრცობილიც) მართებულად უნდა იქნეს მიჩნეული: ძმისთვის და ძმისათვის, სახლისკენ და სახლისაკენ, მეგობრისგან და მეგობრისაგან.

6. -მდე, -მდის, -მდი, -მდინ და სხვა სახეობათაგან მართებულ ფორმად უნდა დარჩეს მხოლოდ ორი: -მდე და -მდის (ქალაქამდე და ქალაქამდის; აქამდე და აქამდის), ამათგან თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში უპირატესია -მდე ვარიანტი.

7. თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს -გან და -დან (//-იდან) თანდებულიანი ფორმები:

7.1. -გან გამოიყენება მაშინ, როცა თანდებულდართული ფორმა აღნიშნავს ან მასალას, ან მოქმედების წყაროს, ან მოქმედების მიზეზს და მიუგებს კითხვებზე: ვისგან? რისგან? (წერილი მივიღე ამხანაგისგან (ამხანაგისაგან); შექარს ამზადებენ ქარხლისგან (ქარხლისაგან); მიწვევა მიიღეს უნივერსიტეტისგან (უნივერსიტეტისაგან)...

7.2. -დან (//-იდან) გამოიყენება მაშინ, როცა თანდებულდართული ფორმა გამოხატავს მოქმედების დაწყების ადგილს ან დროს და მიუგებს კითხვებზე: საიდან? რა დროიდან? (ქალაქიდან ჩამოვიდა, დილიდან წვიმდა, სამშობლოდან დაბრუნდა...).

8. -ვით თანდებული მხოლოდობით რიცხვში უნდა დაერთოს მიცემითის გავრცობილ ფორმებს (ხმოვანფუძიანებსაც და თანხმოვანფუძიანებსაც): დედასავით, მზესავით, ლომსავით, კაცსავით, ხოლო სახელობით ბრუნვაში — მხოლოდ თანხმოვანფუძიანებს (კაცივით, მეგობარივით, ლომივით), მრავლობით რიცხვში კი — როგორც სახელობითის, ისე მიცემითის ფორმებს: კაცებივით, მეგობრებივით, დედებივით, ბავშვებსავით, ჩურჩხელებსავით...

პირის ნაცვალსახელზე -ვით თანდებულის დართვისას შესაბამისი კუთვნილებითი ნაცვალსახელის ფუძე უნდა იქნეს გამოყენებული და ერთადერთ სწორ ფორმად ჩაითვალოს მიცემითბრუნვიანი ვარიანტები (ჩემსავით, შენსავით, ჩვენსავით, თქვენსავით).

ნორმის პირველი ვერსია მოამზადა ლია ლეჟავამ, გამოქვეყნებულია 1985 წელს თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების N1-2 ბიულეტენში.

ნორმის პროექტის ახალი რედაქცია შეიმუშავა თეა ტეტელოშვილმა.

პროექტი განხილულია თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს 2019 წლის 11 ოქტომბრის და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის 6 დეკემბრის სხდომაზე.

სადაურობის სახელთა წარმოება -ეთ და -ის სუფიქსების შემცველი გეოგრაფიული სახელებისგან

-ეთ და -ის სუფიქსების შემცველი გეოგრაფიული სახელებისგან სადაურობის სახელთა წარმოებისას მართლწერასთან დაკავშირებით უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. -ეთ-ისა და -ის-ის შემცველი გეოგრაფიული სახელებისგან სადაურობის გამომხატველი სიტყვები ინარმოება ამ სუფიქსების შენარჩუნებით: **თიანეთი – თიანეთ-ელ-ი, თიანეთ-ურ-ი; ბოლნისი – ბოლნის-ელ-ი, ბოლნის-ურ-ი...**

2. აღნიშნული წესი არ ვრცელდება:

2.1. საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საქართველოს კუთხეების აღმნიშვნელ -ეთ-სუფიქსიან რიგ სახელებზე, რომელთაც სადაურობის სახელები ან -ეთ-ის გარეშე ეწარმოებათ, ან შესაბამისი სიტყვები სადაურობის აფიქსების გარეშე გამოხატავენ წარმომავლობას. ასეთებია, მაგალითად: **ჩინეთი – ჩინ-ელ-ი, ჩინ-ურ-ი; ესპანეთი – ესპან-ელ-ი, ესპან-ურ-ი; ბულგარეთი – ბულგარ-ელ-ი, ბულგარ-ულ-ი; რუმინეთი – რუმინ-ელ-ი, რუმინ-ულ-ი; კახეთი – კახ-ელ-ი, კახ-ურ-ი; იმერეთი – იმერ-ელ-ი, იმერ-ულ-ი... რუსეთი – რუსი, რუს-ულ-ი; ჩეხეთი – ჩეხი, ჩეხ-ურ-ი; სვანეთი – სვანი, სვან-ური...**

2.2. საეკლესიო ტიტულატურაში გამოყენებულ ფორმებზე, როგორებიცაა: მროველ-ურბნელი მიტროპოლიტი, მანგლელი მიტროპოლიტი, ბოლნელი მთავარეპისკოპოსი, ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი და სხვ.

3. ძირითადი ფორმების გვერდით დასაშვებია -ეთ და -ის აფიქსებჩამოცილებული ფუძეებისგან ნაწარმოები ჯერ კიდევ მოქმედი ფორმები: **დუშელი, თიანელი, თიანური, ნავკელი, ნავკური, კლარჯელი (კლარჯის პარალელურად), კლარჯული...**

4. -ეთ სუფიქსი ჩამოშორდება ფუძეს, თუ სადაურობის აღმნიშვნელი სახელი მიიღება ჰორიზონტის მხარეების გამომხატველი სიტყვებისაგან:

აღმოსავლეთი – აღმოსავლ-ელ-ი, აღმოსავლ-ურ-ი

დასავლეთი – დასავლ-ელ-ი, დასავლ-ურ-ი

ჩრდილოეთი – ჩრდილო-ელ-ი, ჩრდილო-ურ-ი

გამონაკლისია **სამხრეთი**, რომლისგან ნაწარმოებ სადაურობის სახელებშიც გვექნება პარალელური ფორმები:

სამხრეთი – სამხრ-ელ-ი // სამხრ-ეთ-ელ-ი, სამხრ-ულ-ი // სამხრ-ეთ-ულ-ი: სამხრეთელი მეზობელი, სამხრეთელი ხალხი... სამხრული დიალექტი, სამხრული მეტყველება... სამხრეთული კერძები, სამხრეთული ტემპერამენტი, სამხრეთული კლიმატი...

დასაბუთება

ქართულში სადაურობის გამომხატველი სიტყვების სანარმოებლად **-ელ** და **-ურ (>-ულ)** სუფიქსები დაერთვის გეოგრაფიული სახელების სრულ (თუ სახელი უკუმშველი ან უკვეცელია) ან უსრულ (თუ სახელი კუმშვადი ან კვეცადია) ფუძეებს. მაგ., **ბორჯომ-ი – ბორჯომ-ელ-ი, ბორჯომ-ულ-ი; გონიო – გონიო-ელ-ი, გონიო-ურ-ი; ვაზისუბან-ი – ვაზისუბნ-ელ-ი, ვაზისუბნ-ურ-ი; მცხეთა – მცხეთ-ელ-ი, მცხეთ-ურ-ი...** ეს წესი ზოგადია, თუმცა ენის განვითარების სხვადასხვა პერიოდში დასტურდება **-ეთ** და **-ის** სუფიქსების შემცველ გეოგრაფიულ სახელთაგან მიღებული სადაურობის გამომხატველი სიტყვების ორი ვარიანტი – **-ეთ/-ის** სუფიქსების შენარჩუნებითა და მათ გარეშე:

თიანეთ-ი – თიანეთ-ელ-ი // თიან-ელ-ი, ბოლნის-ი – ბოლნის-ურ-ი // ბოლნ-ურ-ი...

წარმომავლობის **-ელ** და **-ურ** აფიქსთა დართვა მარტივ ფუძეზე ძველი ქართულისთვის ბუნებრივი იყო: **ტბ-ელ-ი (< ტბ-ეთ-ი), კარალ-ელ-ი (< კარალ-ეთ-ი), თბილ-ელ-ი (< თბილ-ის-ი), ურბნ-ელ-ი (< ურბნ-ის-ი)**, თუმცა ძველ ქართულშივე გვაქვს გამონაკლისები: **რუ-ეთ-ელ-ი (< რუ-ეთ-ი), მანგლ-ის-ელ-ი (< მანგლ-ის-ი)**. XIX საუკუნეში გეოგრაფიულ სახელთაგან სადაურობის აღმნიშვნელი ფორმების წარმოებისას იმდენად აქტიურდება აფიქსის შენარჩუნების ტენდენცია, რომ ზოგჯერ **-ეთ** დასტურდება ისეთ ფორმებშიც, რომლებშიც წესით არ უნდა ყოფილიყო. მაგ., **რუსეთელი** (ი. გოგებაშვილი), **უცხოეთელი, ჩინეთური** (ვაჟა-ფშაველა)... **-ეთ-ისა** და **-ის-ის** შენარჩუნებით გეოგრაფიული სახელებისგან სადაურობის ფორმათა მიღება წესი ხდება და თანამედროვე ქართულში იგი უპირატესია.

ზოგ შემთხვევაში ენამ ერთმანეთისგან მნიშვნელობით გამიჯნა სადაურობის აფიქსიანი ერთი სიტყვის პარალელური ვარიანტები: **ურბნელი** გამოიყენება საეკლესიო ტიტულატურაში, მაგ., მროველ-ურბნელი მიტროპოლიტი, ხოლო **ურბნისელი** აღნიშნავს სოფელ ურბნისში მცხოვრებს, წარმოშობით იქაურს. ანალოგიური წარმოებისაა საეკლესიო ტიტულატურაში მიღებული ისეთი ფორმებიც, როგორებიცაა: **მანგლელი** მიტროპოლიტი, **ბოლნელი** მთავარეპისკოპოსი, **ქუთათელ-გაენათელი** მიტროპოლიტი და სხვ.

მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე ქართულში სადაურობის სახელები ზოგ შემთხვევაში მაინც ინარმოება **-ეთ / -ის** სუფიქსებმოკვეცილი ვარიანტებისგან (**დუშელი, ბოლნელი, ბოლნური, თიანელი, თიანური, ნაკველი, კლარჯელი** (კლარჯის პარალელურად), **კლარჯული...**), ქართული ენის განვითარების ტენდენციის შესაბამისად, სალიტერატურო ენისთვის ბუნებრივი **-ეთ** და **-ის** სუფიქსებშენარჩუნებული სიტყვებია: **თიანეთელი, თიანეთური, დუშეთელი, ნაკვისელი** და სხვ.

აქვეა განსახილველი ჰორიზონტის მხარეთა აღმნიშვნელი ფუძეებისგან ნანარმოები სახელები. როგორც წესი, **აღმოსავლეთისგან, დასავლეთისა და ჩრდილოეთისგან** სადაურობის სახელები უმეტესად მიიღება **-ეთ** აფიქსჩამოცილებულ ფუძეზე წარმომავლობის **-ელ-ისა** და **-ურ-ის (>-ულ-ის)** დართვით: **აღმოსავლეთი – აღმოსავლ-ელ-ი, აღმოსავლ-ურ-ი; დასავლეთი – დასავლ-ელ-ი, დასავლ-ურ-ი; ჩრდილოეთი – ჩრდილო-ელ-ი, ჩრდილო-ურ-ი**. გამონაკლისია **სამხრეთი**, რომელიც ამგვარ შემთხვევებში იჩენს **-ეთ** ბოლოსართის შენარჩუნების ტენდენციას – **სამხრ-ელ-ისა** და **სამხრ-ულ-ის** გვერდით გვხვდება **სამხრეთ-ელ-ი** და **სამხრეთ-ულ-ი**. ეს ფორმები პარალელურ ვარიანტებად უნდა იქნეს განხილული თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენისთვის. ამგვარ დაშვებას მხარს უჭერს როგორც ენობრივი ტენდენცია (**-ეთ** აფიქსის შენარჩუნებისა), ასევე ამ ფორმათა ხშირი გამოყენება, რასაც ქართული ენის ეროვნული კორპუსისა და ილიას სახელმწიფო

უნივერსიტეტის ქართული ენის კორპუსის მასალაც ადასტურებს. ამგვარად, გვექნება:

სამხრეთი – სამხრ-ელ-ი // სამხრეთ-ელ-ი, სამხრ-ულ-ი // სამხრეთ-ულ-ი.

თანამედროვე ქართულში არის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საქართველოს კუთხეების აღმნიშვნელი **-ეთ-სუფიქსიანი** რიგი სახელებისა, რომელთაც სადაურობის სახელები ან **-ეთ-**ის გარეშე ეწარმოებათ, ან შესაბამისი სიტყვები სადაურობის აფიქსების გარეშე გამოხატავენ წარმომავლობას. ასეთებია, მაგალითად: **ჩინეთი – ჩინ-ელ-ი, ჩინ-ურ-ი; ესპანეთი – ესპან-ელ-ი, ესპან-ურ-ი; ბულგარეთი – ბულგარ-ელ-ი, ბულგარ-ულ-ი; რუმინეთი – რუმინ-ელ-ი, რუმინ-ულ-ი; კახეთი – კახ-ელ-ი, კახ-ურ-ი; იმერეთი – იმერ-ელ-ი, იმერ-ულ-ი... რუსეთი – რუსი, რუს-ულ-ი; ჩეხეთი – ჩეხი, ჩეხ-ურ-ი; სვანეთი – სვანი, სვანური...** თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო ენაში აღნიშნული ფორმები დამკვიდრებულია, მათთან მიმართებით წესის შემუშავების საკითხი არ დაისმის და, რა თქმა უნდა, არც წინამდებარე ნორმაში განიხილება ისინი.

ზემოთქმულის საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო ენაში **-ეთ** და **-ის** სუფიქსების შემცველი გეოგრაფიული სახელებისგან სადაურობის სახელთა წარმოებისას მართლწერასთან დაკავშირებით უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. **-ეთ-**ისა და **-ის-**ის შემცველი გეოგრაფიული სახელებისგან სადაურობის გამომხატველი სიტყვები იწარმოება ამ სუფიქსების შენარჩუნებით: **თიანეთი – თიანეთ-ელ-ი, თიანეთ-ურ-ი; ბოლნისი – ბოლნის-ელ-ი, ბოლნის-ურ-ი...**

2. **აღნიშნული წესი არ ვრცელდება:**

2.1. საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საქართველოს კუთხეების აღმნიშვნელ **-ეთ-სუფიქსიან** რიგ სახელებზე, რომელთაც სადაურობის სახელები ან **-ეთ-**ის გარეშე ეწარმოებათ, ან შესაბამისი სიტყვები სადაურობის აფიქსების გარეშე გამოხატავენ წარმომავლობას. ასეთებია, მაგალითად: **ჩინეთი – ჩინ-ელ-ი, ჩინ-ურ-ი; ესპანეთი – ესპან-ელ-ი, ესპან-ურ-ი; ბულგარეთი – ბულგარ-ელ-ი, ბულგარ-ულ-ი; რუმინეთი – რუმინ-ელ-ი, რუმინ-ულ-ი; კახეთი – კახ-ელ-ი, კახ-ურ-ი; იმერეთი – იმერ-ელ-ი, იმერ-ულ-ი... რუსეთი – რუსი, რუს-ულ-ი; ჩეხეთი – ჩეხი, ჩეხ-ურ-ი; სვანეთი – სვანი, სვანური...**

2.2. საეკლესიო ტიტულატურაში გამოყენებულ ფორმებზე, როგორებიცაა: **მროველ-ურბნელი** მიტროპოლიტი, **მანგლელი** მიტროპოლიტი, **ბოლნელი** მთავარეპისკოპოსი, **ქუთათელ-გაენათელი** მიტროპოლიტი და სხვ.

3. ძირითადი ფორმების გვერდით დასაშვებია **-ეთ** და **-ის** აფიქსებჩამოცილებული ფუძეებისგან ნაწარმოები ჯერ კიდევ მოქმედი ფორმები: **დუშელი, თიანელი, თიანური, ნავკელი, ნავკური, კლარჯელი (კლარჯის პარალელურად), კლარჯული...**

4. **-ეთ** სუფიქსი ჩამოშორდება ფუძეს, თუ სადაურობის აღმნიშვნელი სახელი მიიღება ჰორიზონტის მხარეების გამომხატველი სიტყვებისაგან:

აღმოსავლეთი – აღმოსავლ-ელ-ი, აღმოსავლ-ურ-ი

დასავლეთი – დასავლ-ელ-ი, დასავლ-ურ-ი

ჩრდილოეთი – ჩრდილო-ელ-ი, ჩრდილო-ურ-ი

გამონაკლისია **სამხრეთი**, რომლისგან ნაწარმოებ სადაურობის სახელებშიც გვექნება პარალელური ფორმები:

სამხრეთი – სამხრ-ელ-ი // სამხრ-ეთ-ელ-ი, სამხრ-ულ-ი // სამხრ-ეთ-ულ-ი; სამხრეთელი მეზობელი, **სამხრეთელი** ხალხი... **სამხრული** დიალექტი, **სამხრული** მეტყველება... **სამხრეთული** კერძები, **სამხრეთული** ტემპერამენტი, **სამხრეთული** კლიმატი...

ნორმის პირველი ვერსია მოამზადა ივანე გიგინეიშვილმა, გამოქვეყნებულია 1970 წელს „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებში“.

ნორმის პროექტის ახალი რედაქცია შეიმუშავა თეა ბურჭულაძემ.

პროექტი განხილულია თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს 2019 წლის 11 ოქტომბრის და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის 6 დეკემბრის სხდომაზე.

რაოდენობით და რიგობით რიცხვით სახელთა მართლწერა

1. რაოდენობითი რიცხვითი სახელების გამოყენებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1.1. ფორმებიდან – **თხუთმეტი, ხუთმეტი და თუთხმეტი** – სალიტერატურო ქართულისათვის ერთადერთი მართებული ფორმაა **თხუთმეტი**.

1.2. თუ რაოდენობითი რიცხვითი სახელი დგას რომელიმე ბრუნვაში, ციფრ(ებ)ით გამოსახვისას ბრუნვის ნიშანი დეფისით უნდა გამოიყოს: **25-მა, 34-ის, 67-ით, 8-მ...** გამონაკლისია სახელობითი ბრუნვა: მისი ნიშანი ციფრთან არ დაინერგება: **5 (ხუთი), 9 (ცხრა), 21 (ოცდაერთი), 28 (ოცდარვა)...**

1.3. ათასეულთა რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები **ათასს** სახელობითი ბრუნვის ფორმით უნდა შეეწყოს ყველა ბრუნვაში: სახ. **ორი ათასი** კაცი, მოთხრ. **ორი ათასმა** კაცმა და ა.შ.

1.4. **მილიონს, მილიარდს** და სხვა ნასესხებ რიცხვით სახელებს მათი რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელი უნდა შეეწყოს როგორც მსაზღვრელი სახელი: სახ. **ორი მილიონი** კაცი; მოთხრ. **ორმა მილიონმა** კაცმა; მიც. **ორ მილიონ** კაცს; ნათ. **ორი მილიონი** კაცის; მოქმ. **ორი მილიონი** კაცით; ვით. **ორ მილიონ** კაცად და ა.შ.

1.5. სამი და მეტი ნაწილისაგან შემდგარ რთულ რიცხვით სახელებში (**ორი ათას ხუთასი, ორი მილიონ სამი ათას შვიდასი, სამი მილიარდ ხუთასი მილიონ ოთხასი ათას რვაასი**) **ათასი, მილიონი, მილიარდი** ფუძის სახით უნდა იქნეს წარმოდგენილი, ხოლო მათი რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები – სახელობითი ბრუნვის ფორმით. ამ შემთხვევაში ბრუნვის ნიშნებს დაირთავს მხოლოდ უკანასკნელი რიცხვითი სახელი: სახ. **ორი ათას ხუთასი** კაცი; მოთხრ. **ორი ათას ხუთასმა** კაცმა; სახ. **ორი მილიონ ხუთასი ათას სამასი** კაცი; მოთხრ. **ორი მილიონ ხუთასი ათას სამასმა** კაცმა და ა.შ.

1.6. და კავშირით შეერთებული რიცხვითი სახელები უნდა დაინეროს ერთად, ხოლო ყველა დანარჩენი – ცალ-ცალკე: **ოცდაერთი, ოცდაათი, ოცდაჩვიდმეტი, ორმოცდაცამეტი, სამოცდათხუთმეტი, ორმოცდაცხრამეტი** და მისთ. ცალ-ცალკე დაინერგება ისეთი რთული რიცხვითი სახელები, რომლებიც შეერთებული არ არის და კავშირით. მაგალითად: **ას ერთი, ას ოცი, ას ორმოცდაათი, ათას შვიდას ოცდაათი, ათას ცხრაას ერთი, ოცი ათას შვიდასი, ოცი ათას შვიდას ოთხმოცი, მილიონ ათას შვიდას ოცი, ხუთი მილიონ ხუთასი ათას შვიდას ოცდათერთმეტი** და მისთ.

2. რიგობითი რიცხვითი სახელების გამოყენებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

2.1. **ერთის** რიგობითი ფორმაა **პირველი** (და არა მეერთე), მაგრამ მისი შემცველი რთული რიცხვითი სახელისგან რიგობითი და წილობითი ფორმების წარმოებისას გამოიყენება **ერთ** (და არა პირველ) ფუძე.

რაოდენობითი	რიგობითი	წილობითი
ორმოცდაერთი	ორმოცდამეერთე	ორმოცდამეერთედი

2.2. ყველა რიგობითი რიცხვითი სახელი, გარდა **პირველისა**, ხმოვანფუძიანი და, შესაბამისად, კვეცადია: **ას მეხუთე, ას მეხუთ-ის, ას მეხუთ-ით; ათას ხუთას მეექვსე, ათას ხუთას მეექვსის, ათას ხუთას მეექვსით...**

2.3. რიცხვითი სახელის **პირველი** დანერილობისას უპირატესობა მიენიჭოს სიტყვიერად ან რომაული ციფრით (**პირველი** ან **I**, **პირველმა** ან **I-მა**) გამოსახვას. **პირველი** არაბული ციფრით უნდა გამოისახოს შემდეგნაირად: **1-ელი, 1-ელმა, 1-ელს, 1-ელის...** (**1-ელი** მუხლის მიხედვით, **1-ელ** თავში შევიდეს ცვლილებები, **1-ელის** შესაბამისად...). თვეების პირველი კალენდარული დღის აღნიშვნისას დასაშვებია ტრადიციულად დამკვიდრებული ფორმები: **1 იანვარი, 1 მაისი, 1 სექტემბერი** და სხვ.

2.4. რიგობითი რიცხვითი სახელების არაბული ციფრებით გამოსახვისას თუ სახელი

ინყება მე- პრეფიქსით (მეშვიდე, მესამოცე, მეასე...), უნდა დაინეროს მე-, შემდეგ – დეფისი და ციფრი. მაგალითად: მე-7 (მეშვიდე), მე-15 (მეთხუთმეტე), მე-100 (მეასე), მე-700 (მეშვიდასე). თუ რიგობითი რიცხვითი სახელი არ ინყება მე- პრეფიქსით (ოცდამეშვიდე, ორმოცდამეთოთხმეტე, სამოცდამესამე, ას მეორე...), მაშინ ბოლოში უნდა დაერთოს -ე სუფიქსი, რომელიც ციფრისაგან დეფისით გამოიყოფა: 27-ე (ოცდამეშვიდე), 102-ე (ას მეორე), 705-ე (შვიდას მეხუთე) და სხვ.

2.5. რიგობითი რიცხვითი სახელები უნდა დაინეროს ისევე, როგორც შესაბამისი რაოდენობითი რიცხვითი სახელები: თითოეული წევრი ცალ-ცალკე. რთულ რიგობით რიცხვით სახელებში მე-ე მანარმოებელი დაერთვის სიტყვის ბოლო კომპონენტს: ას მეორე (102-ე), ათას ორას ოცდამეხუთე (1225-ე), ექვსი მილიონ შვიდი ათას ოცდამეთვრამეტე (6 007 038-ე)...

2.6. ფორმებიდან – მეორიათასე და მეორათასე, მესამიათასე და მესამათასე – მართებულია ი სუფიქსიანი ვარიანტები: მეორიათასე, მესამიათასე.

ორი ათასი	მეორიათასე	მე-2000
სამი ათასი	მესამიათასე	მე-3000

2.7. უცხოური წარმოშობის რიცხვითი სახელებისაგან (მილიონი, მილიარდი...) ნაწარმოებ რიგობით რიცხვით სახელებში მილიონის და მისთ. მსაზღვრელი სახელი ფუძის სახით უნდა იქნეს წარმოდგენილი:

ექვსი მილიონი	მეექვსმილიონე	მე-6000000
შვიდი მილიონი	მეშვიდმილიონე	მე-7000000

2.8. ფორმებიდან – მეორეული და მეორადი – დასაშვებია ორივე თავ-თავისი შინაარსობრივი (სემანტიკური) სხვაობის გათვალისწინებით: სამეცნიერო ტერმინოლოგიაში (ძირითადად)

– მეორეული: მეორეული მოვლენა, მეორეული დაავადება... რაიმეს ხელახალი გამოყენების ან დამატებითი ფუნქციის აღსანიშნავად – მეორადი: მეორადი ფაკულტეტი, მეორადი ავეჯი...

2.9. რიგობით რიცხვით სახელებს რომაული ციფრებით გამოსახვისას არც თავსა და არც ბოლოში არ უნდა დაერთოს მანარმოებელი აფიქსები: VI, VIII, XIX, XX (და არა მე-VI, VIII-ე, მე-XIX-ე) და სხვ.

დასაბუთება

რიცხვითი სახელი სამი სახისაა: რაოდენობითი, რიგობითი და წილობითი. ქართულში რაოდენობითი რიცხვითი სახელების ფუძე მარტივი და რთული შედგენილობისაა. მარტივია ერთეულების გამომხატველი სახელები: ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ექვსი, შვიდი, რვა, ცხრა, ასევე: ათი, ოცი, ასი და რიცხვთა უმაღლესი კლასის გამომხატველი ნასესხები სახელები: მილიონი, მილიარდი (ბილიონი), ტრილიონი, კვადრილიონი და ა. შ.

ყველა დანარჩენი რიცხვითი სახელი რთული შედგენილობისაა: თერთმეტი (<ათერთმეტი), თორმეტი (<ათორმეტი), ცამეტი (<ათსამმეტი), თოთხმეტი (<ათოთხმეტი), თხუთმეტი (<ათხუთმეტი), თექვსმეტი (<ათექვსმეტი), ჩვიდმეტი (<ათშვიდმეტი), თვრამეტი (<ათრვამეტი), ცხრამეტი (<ათცხრამეტი); ოცდაერთი, ოცდაშვიდი, ოცდაცხრამეტი, ორმოცი, სამოცი, ოთხმოცი, ას ერთი, ას ოცი, ას ორმოცდაცხრამეტი, ორასი, შვიდასი, ათასი, ათას ხუთასი, ოცი ათასი, ას ოცი ათასი და ა. შ.

რთული შედგენილობის რაოდენობითი რიცხვითი სახელები თერთმეტიდან ცხრამეტამდე (ათერთმეტი... ათცხრამეტი), ოცეულების გამომხატველი სახელები (ორმოცი < ორმეოცი, ოთხმოცი < ოთხმეოცი...) და ასეულების შემცველები (ათას ასი, ათას ორასი, ათას შვიდასი...) მიიღება ფუძეების უკავშიროდ შეერთებით, ხოლო იმ რიცხვით სახელებში, რომლებიც გამომხატავენ რიცხვებს ერთი ოცეულიდან შემდგომ ოცეულამდე, ფუძეები და კავშირით არის შეერთებული

ერთმანეთთან: ოც-და-შვიდ-ი, ოც-და-ათ-ი, ორმოც-და-ჩვიდმეტ-ი, სამოც-და-ცხრამეტ-ი, ოთხმოც-და-თერთმეტ-ი...

ათასეულების აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები თანამედროვე ქართულში **ათასთან** სახელობითი ბრუნვის ფორმითაა შეწყობილი მაშინაც, როცა ის სახელობით ბრუნვაშია და მაშინაც, როცა სხვა ბრუნვის ფორმით არის წარმოდგენილი.

მაგალითად:

მათვე შეიტანეს ჟამი იმ ციხეში, სადაც **სამი ათასი** ბერძენი და ხუთასი იბერიელი ტყვედ ჰყავდა ხალიფას (კ. გამსახურდია); სპარსეთს იმოდენა ჰმართებს გურჯებისა, რომ **ასი ათასმა** თქვენისთანამ რომ ჩამოიხრჩოს თავი და სპარსელის ხსენებაც მოისპოს, ჩვენი ვალიდან მაინც ვერ ამოხვალთ(ნ. ლორთქიფანიძე); **ოთხმოცი ათასის** აღებასაც ჩემს მეტი ვერავინ ვერ მოახერხებს (მ. ჯავახიშვილი); რასაც მინის ქვეშ ჰფარავდა გრძნობას **ასი ათასი** მდინარის გული (გ. ტაბიძე).

რაც შეეხება ძველ ქართულს, იქ ათასეულთა რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები **ათასთან** ფუძის სახით იყო წარმოდგენილი: ოდეს-იგი ჴუეზად განუტეხე **ხუთ ათასსა** (მარკ. 8, 19); ინაჴ-დგა კაცებმან მან რიცხვთ ხუთ ათასმან (იოანე 6, 10); ოდეს-იგი ხუთი პური განვტეხე **ხუთ ათასთჳს** (მარკ. 8, 19); (ლორნი) იყვნეს ვ`რ **ორ ათას** (მარკ. 5, 13); ხოლო რომელთა ჴამეს, იყვნეს **ოთხ ათას** მამანი (მათე 15, 38); და ვპოვეთ პროპატიკეს **ორ ათას** და შუდი სული (წარტყ.); და ვპოვეთ ქუაბთა შინა და ორმოთა და ლაკუათა შინა და მტილთა ექუს **ათას ცხრაას** და ათშუდმეტი სული (წარტყ.).

მაგრამ ძველ ქართულ სალიტერატურო ენაშივე საკმაოდ ხშირად გვხვდება შემთხვევები, როცა ათასეულთა რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები **ათასთან** სახელობითი ბრუნვის ფორმითაა წარმოდგენილი: იყო რიცხვ იგი ყოველთაჲ მათ ერთბამად **სამოცდაექუსი ათასი** და ხუთასი და ცხრაჲ სული (წარტყ.); განადლო **ოთხი ათასი** სული (კიმენი I); და მოსრეს ძეთა ისრაჴლისათა ბენიამენი მას დღესა შინა **ოცდახუთი ათასი** და ასი კაცი (ოშკი, მსაჯულთა); მიანიჴა მამასა გრიგოლს და მოყუასთა მისთა დრამაჲ **ათი ათასი** (ხანძთ.); გამოზარდა **ექუსასი ათასი** ორმეოცსა წელსა (კიმენი II); და დაეცა სიმრავლე **ოთხასი ათასისა** ბრძოლისაჲ (ხრონ.); ხოლო იუდასა შორის **ოთხას ოთხმეოცი ათასნი** კაცნი აღმომჴდელნი მახვლისანი (ხრონ.).

ათასეულის რაოდენობის აღმნიშვნელი სახელი ზოგჯერ ბრუნვაშიც კი შეიძლება იყოს შეთანხმებული **ათასთან**: უკუეთუ შემძლებელ არს **ათითა ათასითა** შემთხუევად **ოცითა ათასითა** მომავალისა ზედა? (ლუკა 14, 31);

მერმინდელ ძეგლებში სახელობითი ბრუნვა საბოლოოდ მკვიდრდება.

მაგალითად:

წარმოემართა ლაშქრითა **ოცდაცამეტი ათასითა** (ანა დედოფ. ქ. ც.); და მოსწყუიდნა სატლითა სარკინოზთაგან **ოცდათხუთმეტი ათასი** (იქვე); შენ მიანიჴე **შუიდას ოთხმოცი ათასი** სული (იქვე); **ასი ათასი** წითელი შენ ქრთამად შეიწირეო („ვეფხისტყაოსანი“, 741); შეკრა წითელი **ასი ათასი** პირად მზემან და ტანად სარომან (იქვე, 771); შეყარნა სპანი, არაბეთს აღარა ხანსა ზმულია, კაცი **ოთხმოცი ათასი**, ყველაი დაკაზმულია (იქვე, 1567); გვირაბის კარსა ჴაბუკი **ათი ათასი** მცველია (იქვე, 1392); **ათი ათასი** ჴაბუკი დგას ყველაკაი ხასები (იქვე, 1243).

განსხვავებული ვითარება გვაქვს უფრო მაღალი კლასის გამომხატველ რაოდენობით რიცხვით სახელთა (**მილიონი**, **მილიარდი** და ა. შ.) გამოყენებისას. კერძოდ: მაშინ, როცა **ათასის** რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები ყოველთვის წარმოდგენილია სახელობითი ბრუნვის ფორმით, **მილიონს**, **მილიარდს** და სხვა მაღალი კლასის რიცხვით სახელებს მათი რაოდენობის გამომხატველი სახელი ისე შეენწყობა, როგორც ბრუნვაში შეთანხმებული ატრიბუტული მსაზღვრელი (შდრ.: **ორი ათასმა კაცმა** და **ორმა მილიონმა კაცმა**, **ორი ათას კაცს** და **ორ მილიონ კაცს** და ა. შ.).

მაგალითები:

მილიარდელს მორგანს, ან გენიოსს ედისონს **ასი-ორასი მილიონი** კაცი იცნობს, ისინი კი ათასსაც კი არ იცნობენ (მ. ჯავახიშვილი); საქართველოს ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილი **ერთი მილიარდ სამოცდახუთი მილიონით** განისაზღვრა (ცვლილებები საგადასახადო კოდექსში); ხმა

მისცა **ორმა მილიონმა** ამომრჩეველმა („საქართველოს რესპუბლიკა“); მომხმარებელთა რაოდენობა **სამ მილიარდს** აღწევს („რეზონანსი“).

ცალკე უნდა გამოიყოს რიცხვითი სახელის **თხუთმეტი** საკითხი. როგორც ცნობილია, რიცხვითი სახელები, **თერთმეტიდან** მოყოლებული, რთული შედგენილობისაა და ასეა მიღებული: **თერთმეტი – ათერთმეტისაგან** თავკიდური **ა**-ს ჩამოცილებით; ამგვარადვეა მიღებული: **თორმეტი – ათორმეტისაგან, თოთხმეტი – ათოთხმეტისაგან, თექვსმეტი – ათექვსმეტისაგან, ცხრამეტი – ათცხრამეტისაგან. ცამეტი** მიღებულია **ათსამმეტისაგან** თავკიდურა **ა**-ს ჩამოცილებით, ერთი **მ**-ს დაკარგვითა და **თს** ბგერების შერწყმით, **ჩვიდმეტი – ათშვიდმეტისაგან** თავკიდური **ა**-ს ჩამოცილებითა და **თშ** ბგერების შერწყმით, **თვრამეტი – ათრვამეტისაგან** თავკიდური **ა**-ს ჩამოცილებით და **ვ** ბგერის **რ**-ს წინ გადმოსმით.

ათხუთმეტისაგან თავკიდური **ა**-ს ჩამოცილებით მიღებულია **თხუთმეტი**, მაგრამ ზოგჯერ **თ**-ც იკარგება და რჩება **ხუთმეტი**. გარდა ამისა, გვხვდება **თუთხმეტიც** (განსაკუთრებით დასავლურ კილოებში და დასავლეთ საქართველოდან გამოსულ მწერალთა ნაწერებში). ეს ფორმა თოთხმეტის ანალოგიით არის მიღებული.

ხუთმეტი: ხუთმეტი [ურემი] ჩვენ კაცებში თავის გაჩენაში არ შებმულა (ი. ჭავჭავაძე); იანვრის „ცისკარი“... იმ პანანინა დაჭლექებულ მაისის „მომამბეზედ“ მარტო **ხუთმეტ** და ნახევარ ფურცლით არის მეტი (ი. ჭავჭავაძე); **ხუთმეტი** წელი გავიდა (ვაჟა-ფშაველა); ოცდაათის თუ **ოცდახუთმეტის** წლისა არისო (ე. ნინოშვილი); მემამულეს მოუტანინებია **ოცდახუთმეტ** თუმნად (ი. ჭავჭავაძე); ჩემი სიკო... ეს **ხუთმეტი** წელიწადია არ მინახავს (შოო არაგვისპირელი); დარჩა მხოლოდ ციხისთავი, **ხუთმეტი** ოსმალთა, ორასი მესხი და თოთხმეტი ზარბაზანი (მ. ჯავახიშვილი); ხუთ კომლამდე დიკა ჰქონდათ დათესილი, **ხუთმეტი** კოდის იმედი ჰქონდა (ვაჟა-ფშაველა); ქალიც გაიზარდა და მოიყარა თოთხმეტ-**ხუთმეტის** წლისა (თ. რაზიკაშვილი).

თუთხმეტი: სულ [ფერეიდნის] **თუთხმეტს** სოფელში ირიცხება დაახლოებით 7000 კომლამდე (ი. გოგებაშვილი); მომეცი **თუთხმეტი** მანეთი (ნ. ლორთქიფანიძე); ერთი **თუთხმეტი** ცხენოსანი მოვიყრიდით თავს (ნ. ლორთქიფანიძე); იმათთვის **თუთხმეტი** მანეთი დიდი ფული იყო (ე. ნინოშვილი); **თუთხმეტი** წელიწადი მეზღვაური ვიყავი (ს. კლდიაშვილი); ხვალის **თუთხმეტს** უნდა ჩამოხვიდე ჩემთან ქალაქში (დ. კლდიაშვილი).

თხუთმეტი: თხუთმეტი წლისა წყალში ღრმად შესული ათენებდა ღამეს (გ. რჩეულიშვილი); ჩვიდმეტი წლის ბიჭი და, **თხუთმეტი** წლის, რაღაცნაირად უფროსი, გოგო (გ. დოჩანაშვილი); ერთხმად გაიმეორა **თხუთმეტმა** ჯალათმა და **თხუთმეტი** ჯოხი კვლავ აღიმართა (მ. ჯავახიშვილი); მხრებიდან უცებ **თხუთმეტი** წელი ჩამოაგდო, გულიდან ლოდი ჩამოიხსნა... (მ. ჯავახიშვილი); რას ბრძანებ? დღეის **თხუთმეტს** კი არა, **თხუთმეტი** წელიწადია, შე დალოცვილო, ვითმენტ და ვითმენტ, ხო იცი? (ნ. ლორთქიფანიძე); იქ ერთ დღიურზე ოთხმოცი კოდი ხორბალი მოჰყავთ, ჩვენში კი **თხუთმეტი** კოდიც ძლივს მოვა (მ. ჯავახიშვილი); **თხუთმეტი** წელიწადია მოხუც ქალს კარშიაც კი არ გამოუხედავს (ნ. ლორთქიფანიძე).

თხუთმეტი ძირითადი ფორმაა სალიტერატურო ქართულისათვის „ვეფხისტყაოსნიდან“ მოყოლებული დღემდე („**თხუთმეტისა** წლისა ვიყავ, მეფე მზრდიდა ვითა შვილსა“ – „ვეფხისტყ.“ 332, 1).

იმ რიცხვით სახელებში, რომელთა შემადგენლობაში **ათი** შედის, **თ** შეერწყა მომდევნო თანხმოვანს იქ, სადაც ეს შერწყმა შესაძლებელი იყო (**თს**->**ც**: **ათსა(მ)მეტი**->**თსა(მ)მეტი**->**ცამეტი**; **თშ**->**ჩ**: **ათშვიდმეტი**->**თშვიდმეტი**->**ჩვიდმეტი**). **თ** დარჩა იმ შემთხვევებში, როცა შერწყმა შეუძლებელი იყო (**თორმეტი, თოთხმეტი, თექვსმეტი, თვრამეტი**).

ერთადერთი შემთხვევა, როცა **თ** დაკარგულია, არის **ცხრამეტი**. აქ **თ** დაიკარგა იმიტომ, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში მივიღებდით შეუძლებელ **თც** კომპლექსს, შერწყმა კი მიუღებელი იყო,

რადგანაც აფრიკატი **ც** თვით შეიცავს **თ**-ს.

ამდენად, **თხუთმეტი თვრამეტის** რიგის ფორმაა და არა **ცხრამეტისა**. აქ სიტყვის დასაწყისში ჩვენ გვაქვს ქართულისათვის ბუნებრივი **თხ** კომპლექსი, რომლის გამარტივების საფუძველი არ არსებობს. რაც შეეხება ფორმებს **ხუთმეტი** და **თუთხმეტი**, პირველი ამჟამად აღმოსავლური, ხოლო მეორე დასავლური დიალექტური ფორმაა.

რაც შეეხება რიგობით რიცხვით სახელებს, ისინი ინარმოება რაოდენობითი რიცხვითი სახელის ფუძისაგან **მე-** პრეფიქსისა და **-ე** სუფიქსის დართვით: **ორ-ი – მე-ორ-ე, ათ-ი – მე-ათ-ე, ცხრამეტი-ი – მე-ცხრამეტი-ე, ოც-ი – მე-ოც-ე, ორმოც-ი – მეორმოც-ე, ას-ი – მე-ას-ე, ხუთას-ი – მე-ხუთას-ე, ათას-ი – მე-ათას-ე...** ყველა რიგობითი რიცხვითი სახელი (გარდა პირველისა) კვეცადია: მეორ-ის, მესამ-ის, მეოთხ-ის, ოცდამეხუთ-ის...

რთული შედგენილობის რაოდენობითი რიცხვითი სახელებისაგან (რომლებიც ოცეულებსა და ათეულ-ერთეულებს ან ასეულებსა და ერთეულ-ათეულ-ოცეულებს ან ათასეულებსა და ასეულ-ოცეულ-ერთეულებს შეიცავს), რიგობითი რიცხვითი სახელები სხვადასხვაგვარად მიიღება: ოცეულების, ასეულების, ათასეულების და ა. შ. გამომხატველი რიცხვითი სახელები უცვლელი რჩება, სანარმოებლად აღებულია რიცხვითი სახელის ფუძე **ერთიდან ოცამდე**, ასევე ასეულთა გამომხატველი რიცხვითი სახელები. მათ ემატება **მე-**პრეფიქსი და **-ე** სუფიქსი. გამონაკლისს წარმოადგენს **ერთი**, რომლისგანაც რიგობითი რიცხვითი სახელი ჩვეულებრივი წესით (**მე-ერთ-ე**) მხოლოდ მაშინ ინარმოება, როცა ეს **ერთი** ოცეულების გამომხატველ სახელს ემატება (**ოცდა-მე-ერთ-ე, სამოცდა-მე-ერთ-ე**), ჩვეულებრივ კი **პირველი** იხმარება. ასე იყო ძველ ქართულში, ასეა ახალ ქართულშიც.

მაგალითები ძველი ქართულიდან:

ხოლო იყო გარდაცვალებად ნეტარისა მამისა ჩუენისა გრიგოლისი რიცხუსა წელიწადთა მისთასა **ას და მეორესა** წელსა (ხანძთ.); **ექუსას და მეერთესა** წელსა ცხორებისა მისისასა გამოვიდა კიდობნისაგან (ხრონ.); **ხუთ ათას მეხუთასესა** წელსა... სრულ იქმნა სიტყუა იგი (ხრონ.); ხოლო ინდიკატონსა ოთხსა და **ოცდამეერთესა** წელსა ჰერეკლეს მეფობისასა დაიპყრა (ნარტყ.); გარდაცვალებითგან მისით დაინერა ცხორებად ესე... დასაბამითგან გარდასრულთა წელთა **ექუს ათას ხუთას ორმოცდა მეათოთხმეტესა** წელსა (ხანძთ.); ხოლო ჟამსა ჰასაკისა მისისათა **ოთხმოცდამეცხრესა** წელსა შეისუენა მამამან ჩუენმან საბა (კიმენი I); ხოლო **ოცდამეცხრამეტესა** დღესა მოიყუანეს იგი (კიმენი I); აღესრულების ცხრად თთუედ ოცდამეხუთმე დღმ თთუსა დეკენბერისა (კიმენი II).

მაგალითები ახალი ქართულიდან:

პაპაჩემი **ოცდამეოთხე** კაცად იდგა, ჰერ კარტუზო (გ. დოჩანაშვილი); ინდოური მთელი თვე ზის კვერცხებზედ და **ოცდამეათე** დღეს სჩეკავს ჭუკებსა (ი. გოგებაშვილი); მე ოცდასამი წლისა შევსრულდი და **ოცდამეოთხეში** გადავდექი (შოი არაგვისპირელი); წასვლის დრო მაქვს, წასვლისა! ხუმრობა ხომ არ არის, **ოთხმოცდამეორეში** გადავდექი (ეკ. გაბაშვილი).

სხვადასხვა ტიპის ტექსტებში დასტურდებოდა როგორც **ოცდამეერთე**, ისე **ოცდაპირველი** ფორმაც:

ოცდამეერთე დღეს რომ საბუდართან მივედი, კვერცხებიდან კაკუნი მომესმა (ი. გოგებაშვილი); თუ **ოცდაპირველს** დღეს მივალთ საბუდართან, ვნახავთ, რომ წინილები ნისკარტით ამტვრევენ ნაჭუჭსა და გარეთ გამოდიან (ი. გოგებაშვილი).

როგორც ძველ, ისე ახალ ქართულში გვხვდება სხვაგვარი წარმოებაც, როცა სანარმოებელ ფუძედ რთული შედგენილობის რაოდენობითი რიცხვითი სახელის მთლიანი ფუძეა აღებული.

ძველი ქართული:

და დაყვეს ბრძოლათა შინა ოცი დღე და ესმოდეს ფილაკავანთა ძლიერად, ვიდრემდის დასცეს ზღუდმ ქალაქისა **მეოცდაერთესა** დღესა (ნარტყ.); და თავადსა იესუს ეწყო ოდენ ყოფად

მეოცდაათესა წელსა (ლუკა 3, 28); და თავადსა იესუს ეწყო ოდენ **მეოცდაათესა** წელსა (ლუკა, 3, 23).

ახალი ქართული:

[არსენას] ოცი თავი რომ ჰქონდეს, ოცივეს მოეჭრიდი - ისეთი ბრაზით სთქვა დავითმა, რომ მაიორს შეეშინდა, **მეოცდაერთე** ჩემიც არ მიაყოლოსო (მ. ჯავახიშვილი); **მეორმოცდაოთხე** ველი; **მეორმოცდაერთე** ველი; **მეორმოცდაორე** ველი („ნერვული სისტემის ტრავმული დაავადებანი“).

არის ნარევი წარმოების შემთხვევებიც:

სწორედ **მეოცდამეერთე** თავის მეხუთე სტრიქონზედ შევდექით (ი. ჭავჭავაძე); უფრო ქვევით, საბძლის ძირში, ოცი გლეხი გაქვავებულიყო და **მეოცდაპირველს** ერთადერთი თვალი ცალთვალა ბუსავით დაეჭყიტა (მ. ჯავახიშვილი).

პირველი რიგის ფორმებს (ოცდამეორე, ოცდამესამე...) გარკვეული ნაკლოვანებები აქვს. ჯერ ერთი, დარღვეულია წარმოების პრინციპი: როდესაც რთული ფუძისაგან ახალი ფუძეები იწარმოება, საწარმოებლად, ჩვეულებრივ, მთლიანი რთული ფუძეა აღებული და არა მისი შემადგენელი ერთ-ერთი ნაწილი. ამ მხრივ მეორე რიგის წარმოება (მეოცდაორე, მეოცდასამე...) უფრო თანამიმდევრულია და ეგუება ქართული სიტყვანარმოების პრინციპს.

პირველი სახის წარმოებას სხვა უხერხულობაც ახლავს. მარტივი აგებულების რაოდენობითი რიცხვითი სახელებისაგან ნაწარმოები რიგობითი რიცხვითი სახელები არაბული ციფრებით გამოხატვის შემთხვევაში ასე იწერება: **მე-2, მე-7, მე-100**. როგორღა უნდა დაინეროს რთული შედგენილობის რაოდენობითი რიცხვითი სახელებისაგან ნაწარმოები რიგობითი რიცხვითი სახელები, მაგალითად, **ოცდამეშვიდე, ოთხმოცდამეცხრე, ოთხმოცდამეცამეტე?** თუ ამგვარადვე დაინერა (**მე-27, მე-89, მე-93**), მაშინ აღარ წაიკითხება როგორც **ოცდამეშვიდე, ოთხმოცდამეცხრე** ან **ოთხმოცდამეცამეტე**. ამიტომ ასეთი დაწერილობა გავრცელდა: **27-ე, 89-ე, 93-ე**.

დასაზუსტებელია ორ-, სამ- და მეტწევრიან რიგობით რიცხვით სახელთა დაწერილობის საკითხი. სირთულე მაშინ იქმნება, როდესაც ამგვარ რიცხვით სახელებს სიტყვიერად ვწერთ. ერთგვაროვნება არაა დაცული მათი დაწერილობისას. გვხვდება შემადგენელი ნაწილების როგორც ერთად, ისე ცალ-ცალკე გაფორმების შემთხვევები: ას მეხუთე / ასმეხუთე, სამი ათას ოცდამეხუთე / სამიათასოცდამეხუთე... ამგვარი რიგობითი რიცხვითი სახელების ერთ სიტყვად დაწერის პრინციპი ვერ გატარდება დაწერილობის სირთულისა და სათანადოდ აღქმის გამო.

უნდა გატარდეს შემდეგი წესი: რიგობითი რიცხვითი სახელები ისე დაინერება, როგორც შესაბამისი რაოდენობითი რიცხვითი სახელები – ანუ ამგვარი რთული რიცხვითი სახელის შემადგენელი თითოეული წევრი ცალ-ცალკე დაინერება, ხოლო რიგობითობის მანარმოებელი **მე – ე** კონფიქსი ბოლო კომპონენტს დაერთვის: **ას მეორე, ათას მეორასე, ათას ორას ოცდამეხუთე, ოთხი ათას მეორმოცე, ექვსი მილიონ შვიდი ათას ოცდამეთვრამეტე...**

მართალია, ყველა დასახელებული რიცხვითი სახელი, ორკომპონენტისა და სამ- და მეტშემადგენლისა, ერთ ერთეულად მოიაზრება, მაგრამ ორზე მეტფუძიანი რიცხვითი სახელის ერთ სიტყვად დაწერა მოუხერხებელია მისი სიგრძის გამო.

ათასის რაოდენობის აღმნიშვნელი სახელი ყველა ბრუნვაში **ი** სუფიქსითაა წარმოდგენილი (ი თითქმის შეხორცებულია ფუძესთან). ამიტომ ბუნებრივი იქნება პარალელურ ვარიანტთაგან (**მეორიათასე და მეორათასე, მესამიათასე და მესამათასე**) **ი** სუფიქსიანი ფორმის გამოყენება: **მეორიათასე, მესამიათასე**. თუ **ათასის** მსაზღვრელია რთული შედგენილობის რიცხვითი სახელი, მაშინ დგება საკითხი, როგორ უნდა ვანარმოოთ მისგან რიგობითი რიცხვითი სახელი: ას ორი ათასი – **ას მეორიათასე** თუ **მეასორიათასე?** ასეთ შემთხვევებში **ათასი** და მისი რაოდენობის აღმნიშვნელი სახელი წარმოადგენს მსაზღვრელ-საზღვრულს, ამიტომ უმჯობესია, **მე-** პრეფიქსი დაერთოს თავში: **მეასორიათასე, მესამასორიათასე...** **მე-ე** კონფიქსი ერთგვარად კრავს ამგვარ რიცხვით სახელებს.

უცხოური წარმოშობის რიცხვითი სახელებისაგან (**მილიონი, მილიარდი...**) ნაწარმოებ რიგობით რიცხვით სახელებში **მილიონის** და მისთ. მსაზღვრელი სახელი ფუძის სახით უნდა იყოს წარმოდგენილი: **მეექვსმილიონე, მეშვიდმილიონე...**

აქტუალურია რიცხვითი სახელის **პირველი** არაბული ციფრებით გამოსახვის საკითხი. მას ამგვარად გამოსახავენ: **1-ლი** ან **1-ელი**. რა ვითარებაა ამ თვალსაზრისით სხვა ბრუნვებში? ამ რიცხვითი სახელის ციფრებით გამოსახვის საჭიროება განსაკუთრებით იჩენს თავს დოკუმენტების გაფორმებისას. **1-ლი** დაწერილობის შემთხვევაში სხვა ბრუნვებში გვექნებოდა: 1-ლმა, 1-ლს, 1-ლის...(1-ლმა მუხლმა, 1-ლ მუხლში, 1-ლ მუხლს...), რაც ერთგვარ უხერხულობას ქმნის დაწერილობის თვალსაზრისით. უმჯობესია **-ელ** ელემენტი ყველა ბრუნვაში სრულად შენარჩუნდეს. შესაბამისად, მართებულად უნდა ჩაითვალოს **1-ელი** დაწერილობა: 1-ელი, 1-ელმა, 1-ელს, 1-ელის, 1-ელით, 1-ელად (**1-ელი** მუხლის მიხედვით, **1-ელ** თავში შევიდეს ცვლილებები, **1-ელის** მიხედვით შესწორდეს...). თვეების პირველი კალენდარული დღის აღნიშვნისას დასაშვებია ტრადიციულად დამკვიდრებული ფორმები: **1 იანვარი, 1 მაისი, 1 სექტემბერი** და სხვა.

მნიშვნელოვანია კიდევ ერთი საკითხი რიგობითი რიცხვითი სახელების გამოყენებისას. გასულ საუკუნეებში დასტურდებოდა პარალელური ფორმები: **მესამოცე წლები** და **სამოციანი წლები, მეოთხმოცე წლები** და **ოთხმოციანი წლები**; ერს უჭირდა ორმოციან და **ორმოცდაათიან** წლების განმავლობაში (ი. ჭავჭავაძე); მწერლობა ჩვენი, **ოცდაათიან** წლებში ხელახლად ფეხადგმული, პირველ ხანს უფრო შინაური საქმე იყო, ვიდრე საყოველთაო (ი. ჭავჭავაძე); წარსული საუკუნის **ოთხმოციან** წლებში მოიშალა „ნამესტნიკობა“ (დ. კლდიაშვილი), შდრ.: **მესამოცე** წლებმა ჩვენში აქა-იქ ვარდები დამყნა (ა. წერეთელი); სამწუხარო ის არის, რომ ამგვარ სახელთა რიცხვში ხედავთ **მესამოცე** და **მეოთხმოცე** წლების ზოგიერთ პატრიოტებსაც (ი. გოგებაშვილი); **მესამოცე** წლების მოღვაწეებში... ყველაზე წინ მებატებიან გ. წერეთელი, ს. მესხი და ნ. ნიკოლაძე (ა. წერეთელი).

დღეს პრაქტიკულად არ იხმარება **მეოთხმოცე, მესამოცე** წლების ტიპის ფორმები. უფრო ბუნებრივია **-იან** მანარმოებლიანი ვარიანტები (ეს, რა თქმა უნდა, არ შეეხება შემდეგი ტიპის შესიტყვებებს; **მესამოცე რიგი, მეოთხმოცე გაზაფხული** და მისთ.). თანამედროვე ქართულ მწერლობასა და პრესაშიც ის მხოლოდ **-იან** ფორმანტით დასტურდება:

მე-19 საუკუნის **სამოციანი** წლებიდან დგება ახალი ერა ქართველი ხალხის ცხოვრებაში (გრ. აბაშიძე); განსაკვიფრებული იყო **ოცდაათიანი** წლების ქართულ პროზაში თანამედროვეობის ისეთი მძაფრი აღქმა (ნ. დუმბაძე); ასე იცინოდნენ და გარეთ კი, ქალაქში, გარეთ მართლა სუსხი იდგა, **ორმოციანი** წლები, რა იყო იმასთან შუა იანვარი (გ. დოჩანაშვილი); ხალხისგან განსხვავებით არსებულმა რეჟიმმა „ბრჭყალები გამოყო“ და მივიღეთ გასული საუკუნის **ორმოცდაათიანი** თუ **სამოცდაათიანი** წლები, მივიღეთ 9 აპრილი („საქართველოს რესპუბლიკა“); **ოთხმოცდაათიანი** წლების დასაწყისში საქართველოში ვითარება ძალიან დაიძაბა („ახალი თაობა“); **სამოციანი წლები** იყო და ასე ღიად და პირდაპირ შვილების ნათლობას მაშინ ყველა ერიდებოდა („რეზონანსი“).

რიგობითი რიცხვითი სახელებისგან არის მიღებული წილობითი რიცხვითი სახელები: **მესამე – მესამედ – მესამედი; მეათე – მეათედ – მეათედი, მეასე – მეასედ – მეასედი.**

ოცდამესამე, ოცდამეოთხე და მისთ. ფორმებისაგან წილობითი სახელები იწარმოება ამგვარად: **ოცდამესამედი, ოცდამეხუთედი.** პარალელურად გვხვდება **მეოცდასამედი, მეოცდახუთედი** ფორმებიც, რომლებიც უმართებულოა.

აქვე უნდა აღინიშნოს სიტყვა **მეორადის** შესახებ თანამედროვე ქართულში. იგი მიღებულია **პირველადის** ანალოგიით. **პირველადი** მიღებულია **პირველის** ვითარებითი ბრუნვის ფორმისაგან. ამგვარადვე უნდა ყოფილიყო მეორედი, მაგრამ მის ნაცვლად **მეორადი** გვხვდება **მეორეულის** გვერდით. ფორმათაგან **მეორეული** და **მეორადი** დასაშვებად იქნეს მიჩნეული ორივე თავ-თავისი ნიუანსობრივი სხვაობის გათვალისწინებით: სამეცნიერო ტერმინოლოგიაში (ძირითადად) – **მეორეული: მეორეული** მოვლენა, **მეორეული** დაავადება... რაიმეს ხელახალი გამოყენების ან დამატებითი ფუნქციის აღსანიშნავად – **მეორადი: მეორადი** ფაკულტეტი, **მეორადი** ავეჯი...

1. რაოდენობითი რიცხვითი სახელების გამოყენებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1.1. ფორმებიდან – **თხუთმეტი, ხუთმეტი** და **თუთხმეტი** – სალიტერატურო ქართულისათვის ერთადერთ მართებულ ფორმად მიჩნეულ იქნეს **თხუთმეტი**.

1.2. თუ რაოდენობითი რიცხვითი სახელი დგას რომელიმე ბრუნვაში, ციფრ(ებ)ით გამოსახვისას ბრუნვის ნიშანი დეფისით უნდა გამოიყოს: **25-მა, 34-ის, 67-ით, 8-მ...** გამონაკლისია სახელობითი ბრუნვა: მისი ნიშანი ციფრთან არ დაინერება: **5 (ხუთი), 9 (ცხრა), 21 (ოცდაერთი), 28 (ოცდარვა)...**

1.3. ათასეულთა რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები **ათასს** სახელობითი ბრუნვის ფორმით უნდა შეეწყოს ყველა ბრუნვაში: **ორი ათასი კაცი, ორი ათასმა კაცმა, ორი ათას კაცს, ორი ათასი კაცის, ორი ათასი კაცით, ორი ათას კაცად**.

1.4. **მილიონს, მილიარდს** და სხვა ნასესხებ რიცხვით სახელებს მათი რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელი უნდა შეეწყოს როგორც მსაზღვრელი სახელი: **სახ. ორი მილიონი კაცი; მოთხრ. ორმა მილიონმა კაცმა; მიც. ორ მილიონ კაცს; ნათ. ორი მილიონი კაცის; მოქმ. ორი მილიონი კაცით; ვით. ორ მილიონ კაცად და ა.შ.**

1.5. სამი და მეტი ნაწილისაგან შემდგარ რთულ რიცხვით სახელებში (**ორი ათას ხუთასი, ორი მილიონ სამი ათას ხუთასი, სამი მილიარდ ხუთასი მილიონ ოთხასი ათას ხუთასი...**) **მილიარდი, მილიონი, ათასი** ფუძის სახით უნდა იქნეს წარმოდგენილი, ხოლო მათი რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელები – სახელობითი ბრუნვის ფორმით. ამ შემთხვევაში ბრუნვის ნიშნებს დაირთავს მხოლოდ უკანასკნელი (საზღვრულისწინა) რიცხვითი სახელი:

სახ. ორი ათას ხუთასი კაცი	ორი მილიონ ხუთასი ათას სამასი კაცი
მოთხრ. ორი ათას ხუთასმა კაცმა	ორი მილიონ ხუთასი ათას სამასმა კაცმა
მიც. ორი ათას ხუთას კაცს	ორი მილიონ ხუთასი ათას სამას კაცს
ნათ. ორი ათას ხუთასი კაცის	ორი მილიონ ხუთასი ათას სამასი კაცის
მოქმ. ორი ათას ხუთასი კაცით	ორი მილიონ ხუთასი ათას სამასი კაცით
ვით. ორი ათას ხუთას კაცად	ორი მილიონ ხუთასი ათას სამას კაცად

1.6. **და** კავშირით შეერთებული რიცხვითი სახელები უნდა დაინეროს ერთად, ხოლო ყველა დანარჩენი – ცალ-ცალკე: **ოცდაერთი, ოცდაათი, ოცდაჩვიდმეტი, ორმოცდაცამეტი, სამოცდათხუთმეტი, ორმოცდაცხრამეტი** და მისთ. ცალ-ცალკე დაინერება: **ას ერთი, ას შვიდი, ას ოცი, ას ორმოცდაათი, სამას ერთი, სამას ორმოცი, ათას შვიდას ოცდაათი, ათას ცხრაას ერთი, ოცი ათას შვიდასი, ოცი ათას შვიდას ოთხმოცი, ორასი ათას ხუთას ოცდაცამეტი, მილიონ ათას შვიდას ოცი, ხუთი მილიონ ხუთასი ათას შვიდას ოცდათერთმეტი** და მისთ.

2. რიგობითი რიცხვითი სახელების გამოყენებისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

2.1. **ერთის** რიგობითი ფორმაა **პირველი** (და არა მეერთე), მაგრამ მისი შემცველი რთული რიცხვითი სახელისგან რიგობითი და წილობითი ფორმების წარმოებისას გამოიყენება **ერთ** (და არა პირველ) ფუძე: **ორმოცდაერთი – ორმოცდამეერთე – ორმოცდამეერთედი...**

2.2. ყველა რიგობითი რიცხვითი სახელი, გარდა **პირველისა**, ხმოვანფუძიანი და, შესაბამისად, კვეცადია: **ას მეხუთე – ას მეხუთ-ის – ას მეხუთ-ით; ათას ხუთას მეექვსე – ათას ხუთას მეექვსის – ათას ხუთას მეექვსით...**

2.3. რიცხვითი სახელის **პირველი** დაწერილობისას უპირატესობა მიენიჭოს სიტყვიერად ან რომაული ციფრით (**პირველი** ან **I**, **პირველმა** ან **I-მა**) გამოსახვას. **პირველი** არაბული ციფრით უნდა გამოისახოს შემდეგნაირად: **1-ელი, 1-ელმა, 1-ელს, 1-ელის...** (**1-ელი** მუხლის მიხედვით, **1-ელ** თავში შევიდეს ცვლილებები, **1-ელის** შესაბამისად...). თვეების პირველი კალენდარული დღის აღნიშვნისას დასაშვებია ტრადიციულად დამკვიდრებული ფორმები: **1 იანვარი, 1 მაისი, 1 სექტემბერი** და სხვ.

2.4. რიგობითი რიცხვითი სახელების არაბული ციფრებით გამოსახვისას თუ სახელი იწყება **მე-** პრეფიქსით (მეშვიდე, მესამოცე, მეასე...), უნდა დაინეროს **მე-**, შემდეგ – დეფისი და ციფრი. მაგალითად: **მე-7** (მეშვიდე), **მე-15** (მეთხუთმეტე), **მე-100** (მეასე), **მე-700** (მეშვიდასე). თუ რიგობითი რიცხვითი სახელი არ იწყება **მე-** პრეფიქსით (ოცდამეშვიდე, ორმოცდამეთოთხმეტე, სამოცდამესამე, ას მეორე...), მაშინ ბოლოში უნდა დაერთოს **-ე** სუფიქსი, რომელიც ციფრისაგან დეფისით გამოიყოფა: **27-ე** (ოცდამეშვიდე), **102-ე** (ას მეორე), **705-ე** (შვიდას მეხუთე) და სხვ.

რიგობითი რიცხვითი სახელები უნდა დაინეროს ისევე, როგორც შესაბამისი რაოდენობითი რიცხვითი სახელები: თითოეული წევრი ცალ-ცალკე. რთულ რიგობით რიცხვით სახელებში **მე-ე** მანარმოებელი დაერთვის სიტყვის ბოლო კომპონენტს: **ას მეორე (102-ე), ათას ორას ოცდამეხუთე (1225-ე), ექვსი მილიონ შვიდი ათას ოცდამეთვრამეტე (6 007 038-ე)...**

2.6. ფორმებიდან – **მეორიათასე და მეორათასე, მესამიათასე და მესამათასე** – მართებულია ი სუფიქსიანი ვარიანტები: **მეორიათასე, მესამიათასე...**

2.7. უცხოური წარმოშობის რიცხვითი სახელებისაგან (**მილიონი, მილიარდი...**) ნანარმოებ რიგობით რიცხვით სახელებში **მილიონის** და მისთ. მსაზღვრელი სახელი ფუძის სახით უნდა იქნეს ნარმოდგენილი: **მეექვსმილიონე, მეშვიდმილიონე...**

2.8. ფორმათაგან **მეორეული** და **მეორადი** დასაშვებად უნდა იქნეს მიჩნეული ორივე თავ-თავისი ნიუანსობრივი სხვაობის გათვალისწინებით: სამეცნიერო ტერმინოლოგიაში (ძირითადად) – **მეორეული: მეორეული** მოვლენა, **მეორეული** დაავადება... რაიმეს ხელახალი გამოყენების ან დამატებითი ფუნქციის აღსანიშნავად – **მეორადი: მეორადი** ფაკულტეტი, **მეორადი** ავეჯი...

2.9. რიგობითი რიცხვითი სახელების რომაული ციფრებით გამოსახვისას უნდა გატარდეს შემდეგი წესი: რომაულ ციფრს არც თავსა და არც ბოლოში არ უნდა დაერთოს რიგობითობის მანარმოებელი აფიქსები: **VI, VIII, XIX, XX** (და არა მე-VI, VIII-ე, მე-XIX-ე) და სხვ.

ნორმის პროექტი მოამზადა თეა ბურჭულაძემ.

პროექტი განხილულია თსუ არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს 2019 წლის 11 ოქტომბრის და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2019 წლის 6 დეკემბრის სხდომაზე.

თანდებულიან და ნაწილაკდართულ რიცხვით სახელთა მართლწერა

თანდებულიანი და ნაწილაკდართული რიცხვითი სახელების მართლწერასთან დაკავშირებით უნდა გათვალისწინდეს შემდეგი წესები:

1. რაოდენობითი რიცხვითი სახელის ციფრ(ებ)ით გამოსახვისას დეფისით უნდა გამოიყოს თანდებულები და ბრუნვის ნიშნები, სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარდა: **15-ვით, 25-ის(ა)თვის, 38-ის(ა)კენ, 59-ის(ა)გან, 22-ში, 35-ზე, 16-თან, 8-იდან, 5-ამდე, 287-ამდე, 26-ამდე...**

2. ნაწილაკდართული რიცხვითი სახელების გამოყენებისას უპირატესობა მიენიჭოს სიტყვიერ დაწერილობას, ხოლო ციფრით გამოსახვისას რიცხვითი სახელის აღმნიშვნელ ციფრს დეფისით უნდა გამოიყოს ნაწილაკი ბრუნვის ნიშანთან და თანდებულთან ერთად. რაოდენობით რიცხვით სახელებს, არაბული ციფრებით გამოსახვისას, სახელობითში ბრუნვის ნიშანი არ დაერთვის. მაგალითად: **2-ც, 2-მაც, 2-საც, 2-ისაც, 2-ითაც, 2-ადაც; 2-ლა, 2-მალა, 2-სლა, 2-ისლა, 2-ითლა, 2-ადლა; 2-ვე, 2-ვემ, 2-ვეს, 2-ვესი, 2-ვეთი, 2-ვედ; 2-ოდე, 2-ოდემ, 2-ოდეს, 2-ოდესი...**

3. რიგობით რიცხვით სახელთა რომაული ციფრით გამოსახვისას დეფისით უნდა გამოიყოს ბრუნვის ნიშანი, თანდებული და ნაწილაკი. მაგალითად: **XV-სლა, დავით IV-ის(ა)თვის, ვახტანგ VI-ის(ა)გან, ერეკლე II-ისგანაც, გიორგი III-სვე...**

4. რიგობითი რიცხვითი სახელების არაბული ციფრით გამოსახვისას დეფისით უნდა გამოიყოს ბრუნვის ნიშანი, თანდებული, ნაწილაკი და რიგობითობის მანარმოებელი აფიქსი. მაგალითად: **დავით მე-4-ის(ა)თვის, ვახტანგ მე-6-ის(ა)გან, ერეკლე მე-2-ისგანაც, 38-ემლა...**

5. თანდებულიან და ნაწილაკდართულ რიგობით რიცხვით სახელთა დაწერილობისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სიტყვიერ ან რომაული ციფრებით გაფორმებას, საჭიროების შემთხვევაში (სპეციფიკური დანიშნულებით გამოყენებისას) დასაშვებია ამგვარი რიგობითი რიცხვითი სახელების გამოსახვა არაბული ციფრებითაც.

სიტყვიერად	რომაული ციფრებით	არაბული ციფრებით
ოცდამეხუთეში	XXV-ში	25-ეში
ორმოცდამეთექვსმეტეზე	LVI-ზე	56-ეზე
დავით მეოთხის(ა)თვის	დავით IV-ის(ა)თვის	დავით მე-4-ის(ა)თვის
ვახტანგ მეექვსის(ა)გან	ვახტანგ VI-ის(ა)გან	ვახტანგ მე-6-ის(ა)გან
მეორმოცესლა	XXX-სლა	მე-40-სლა
ერეკლე მეორესვე	ერეკლე II-სვე	ერეკლე მე-2-სვე
ერეკლე მეორის(ა)კენ	ერეკლე II-ის(ა)კენ	ერეკლე მე-2-ის(ა)კენ
ოცდამეთვრამეტემაც	XXXVIII-მაც	38-ემაც

დასაბუთება

რიცხვით სახელთა მართლწერისას გასათვალისწინებელია, თუ რომელ ჯგუფს განეკუთვნება ესა თუ ის ფორმა – რაოდენობითს, რიგობითსა თუ წილობითს. მნიშვნელოვანია ისიც, სიტყვიერად ვწერთ თუ ციფრებით, რიცხვითი სახელი არაბული ციფრებითაა გამოსახული თუ რომაულით. სპეციფიკურ მიდგომას მოითხოვს ასევე თანდებულებანი და ნაწილაკდართული რიცხვითი სახელების სათანადოდ გაფორმება.

თუ რაოდენობითი რიცხვითი სახელი დგას რომელიმე ბრუნვაში, გარდა სახელობითისა, ციფრით გამოსახვისას დეფისით უნდა გამოიყოს ბრუნვის ნიშანი: **25-მა, 34-ის, 67-ით...** თანდებულებანი რიცხვითი სახელის შემთხვევაში კი საკითხი ასე დაისმის: არაბული ციფრით გამოხატული რიცხვითი სახელის დაწერისას თანდებულთან ერთად ბრუნვის ნიშანიც აღინიშნოს თუ არა? - **25-ისათვის** თუ **25-თვის?** **19-ისათვის** თუ **19-თვის?** **9-სავით** თუ **9-ვით?** რაოდენობითი რიცხვითი სახელის შემდეგ თანდებული დეფისით უნდა გამოიყოს ბრუნვის ნიშანთან ერთად: **25-ის(ა)თვის, 38-ის(ა)კენ, 40-ის(ა)თვის, 59-ის(ა)კენ, 9-სავით...** იმ თანდებულთა შემთხვევაში კი, რომელთა დართვისას ისედაც არ ჩანს ბრუნვის ნიშანი (ფონეტიკური პროცესების გამო იკარგება), მხოლოდ თანდებული გამოიყოფა: **22-ში, 35-ზე, 16-თან...**

გასარკვევია, როგორ დაიწეროს **-მდე** და **-დან** თანდებულებიანი რიცხვითი სახელები. ასეთ ფორმებში უნდა შენარჩუნდეს ბრუნვის ნიშანიცა და თანდებულებიც. ამიტომ დაიწერება ამგვარად: **5-იდან, 27-იდან, 43-იდან... 8-იდან, 9-იდან, 28-იდან, 29-იდან...** მცდარია ამ ფორმათა ბოლო ხანს გავრცელებული შემდეგი დაწერილობა: 5-დან, 27-დან, 43-დან... ხოლო **-მდე/ამდე** თანდებულებანი ფორმები დაიწერება ასე: **5-ამდე, 287-ამდე, 26-ამდე, 57-ამდე...** რაც შეეხება ხმოვანფუძიან რიცხვით სახელებს, **რვასა** და **ცხრას** (ან მათ შემცველ სხვა რთულ რიცხვით სახელებს), მათ დაერთვის **-მდე** (და არა **-ამდე**). შესაბამისად, დაიწერება ასე: **8-მდე, 9-მდე, 28-მდე, 29-მდე...**

რაოდენობით რიცხვით სახელებთან ასევე გვხვდება ნაწილაკები: **-ც(-ა), -ლა, -ოდე, -ვე;** ორივე, სამილა, თორმეტიც(ა), ხუთიოდე... ასეთი ფორმების გამოყენებისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სიტყვიერ დაწერილობას. საჭიროებისამებრ შეიძლება არაბული ციფრების გამოყენებაც. დასაზუსტებელია, როგორ დაიწეროს ნაწილაკიანი რიცხვითი სახელი: **22-ვემ** თუ **22-ივემ?** **-ვე** და **-ოდე** ნაწილაკები ფუძესთანაა შეხორცებული და შემდეგ დაირთავს ბრუნვის ნიშანს: ორივემ, ორივეს, ორივესი, ორივეთი, ორივედ; ორიოდე, ორიოდემ, ორიოდეს, ორიოდესი, ორიოდეთი, ორიოდედ. მართებული დაწერილობა ასეთი იქნება: 2-ვე, 3-ვემ, 2-ვეს, 2-ვესი, 2-ვეთი, 2-ვედ; 2-ოდე, 2-ოდემ, 2-ოდეს, 2-ოდესი, 2-ოდეთი, 2-ოდედ. ყველა დასახელებულ შემთხვევაში სახელობითი ბრუნვის ნიშანი **-ი** შეხორცებულია ფუძესთან, დაკარგული აქვს ფუნქცია და ისე დაირთავს ნაწილაკებს. მსგავსი ფორმები ასე უნდა დაიწეროს: 2-ვე, 2-ოდე.

-ც და **-ლა** ნაწილაკები რიცხვით სახელს (ისევე როგორც სხვა სახელებს) ბრუნვის ნიშნის შემდეგ დაერთვის, ამიტომ ამ ნაწილაკედართული რაოდენობითი რიცხვითი სახელები ისე უნდა დაიწეროს, როგორც თანდებულებიანი ფორმები: **2-ლა, 2-მალა, 2-სლა, 2-ისლა, 2-ითლა, 2-აღლა; 2-ც, 2-მაც, 2-საც, 2-ისაც, 2-ითაც, 2-აღაც...** ბრუნვის ნიშნების გამოყოფის გარეშე ვერ მოხერხდება კონტექსტის სათანადოდ გააზრება. მაგალითად: 2-სლა დარჩა მოსატანი წიგნები თუ 2-ლა დარჩა მოსატანი წიგნები? რა თქმა უნდა, **2-სლა** დაწერილობის გარეშე აზრი გაუგებარი რჩება. ამიტომ მართებული იქნება **-ლა** ნაწილაკთან ერთად ბრუნვის ნიშანიც (სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარდა) გამოიყოს დეფისით. ამგვარად, **-ლა** და **-ც** ნაწილაკებიან რიცხვით სახელებთან ბრუნვის ნიშნები დაიწერება: **2-ლა, 2-მალა, 3-ისლა, 27-ლა, 32-მაც, 10-ც, 10-საც** და ა. შ.

რიგობით რიცხვით სახელებზე თანდებულისა თუ ნაწილაკის დართვისას გასათვალისწინებელია არა მხოლოდ ბრუნვის ნიშანი, არამედ რიგობითობის მანარმოებელი ფორმანტებიც. რაკი და კავშირიანი რიგობითი რიცხვითი სახელების არაბული ციფრებით გამოსახვისას მათ მხოლოდ ბოლოში უნდა დაერთოს -ე სუფიქსი, ეს პრინციპი უნდა გატარდეს თანდებულის დართვის შემთხვევაშიც. თუ რიცხვს ბოლოსართი დაერთვის, თანდებულიანი რიგობითი რიცხვითი სახელის დაწერისას რიგობითობის აღმნიშვნელი -ე სუფიქსიც უნდა გამოიყოს: **25-ეში, 43-ესთან, 56-ეზე...** თუ არ აღინიშნა რიგობითობის მანარმოებელი -ე, მაშინ ის აირევა შესაბამის რაოდენობით რიცხვით სახელში: გიორგი სწავლობს მე-100 საჯარო სკოლაში, ხოლო ლუკა - **25-ეში** (და არა **25-ში**).
მე- პრეფიქსით დაწყებული რიგობითი რიცხვითი სახელები თანდებულების დართვისას დაიწერება ასე: **მე-5-ზე, მე-8-სთან, მე-60-ში, მე-100-ის(ა)თვის...** რიგობითობის მანარმოებელი აფიქსი შენარჩუნდება აგრეთვე ნაწილაკების დართვისას და ბრუნვის ნიშანთან ერთად გამოიყოფა დეფისით: **22-ელა, 38-ემლა, მე-4-სლა, მე-4-ვე, 35-ვეემ...**

ბრუნვის ნიშნები და თანდებულები დეფისით გამოეყოფა ასევე რომაული ციფრებით წარმოდგენილ რიცხვით სახელებს: **პეტრე I-ის, ვახტანგ VI-მ, გიორგი III-ისთვის; დავით IV-ის(ა)კენ, ერეკლე II-ის(ა)თვის, ვახტანგ VI-ის(ა)გან...**

ნაწილაკთა დართვის შემთხვევაშიც იგივე პრინციპი შენარჩუნდება: **-ვე** და **-ლა** ნაწილაკების დართვისას დეფისით გამოიყოფა ბრუნვის ნიშანი, თანდებული (თუ ისინი დადასტურებულია ფორმაში), შემდეგ კი – ნაწილაკი: **გიორგი III-მლა, ერეკლე II-ითვე, ერეკლე II-მდეც, ერეკლე II-სვე, დავით IV-სლა.** ბრუნვის ნიშნის გამოყოფის გარეშე აქაც აირევა სახელობითისა და სხვა ბრუნვათა ფორმები: **დავით IV-ლა** (სახ. ბრ.) – **დავით IV-სლა** (მიც. ბრ.).

თანდებულიანი და ნაწილაკდართული რიცხვითი სახელების მართლწერასთან დაკავშირებით უნდა გატარდეს შემდეგი წესები:

1. რაოდენობითი რიცხვითი სახელის **ციფრ(ებ)ით გამოსახვისას** დეფისით უნდა გამოიყოს თანდებულები და ბრუნვის ნიშნები, სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარდა: **15-ვით, 25-ის(ა)თვის, 38-ის(ა)კენ, 59-ის(ა)გან, 22-ში, 35-ზე, 16-თან, 8-იდან, 5-ამდე, 287-ამდე, 26-ამდე...**

2. ნაწილაკდართული რიცხვითი სახელების გამოყენებისას **უპირატესობა მიენიჭოს** სიტყვიერ დაწერილობას, ხოლო **ციფრით გამოსახვისას** რიცხვითი სახელის აღმნიშვნელ ციფრს დეფისით უნდა გამოეყოს ნაწილაკი ბრუნვის ნიშანთან და თანდებულთან ერთად. რაოდენობით რიცხვით სახელებს, არაბული ციფრებით გამოსახვისას, სახელობითში ბრუნვის ნიშანი არ დაერთვის. მაგალითად: **2-ც, 2-მაც, 2-საც, 2-ისაც, 2-ითაც, 2-ადაც; 2-ლა, 2-მალა, 2-სლა, 2-ისლა, 2-ითლა, 2-ადლა; 2-ვე, 2-ვემ, 2-ვეს, 2-ვესი, 2-ვეთი, 2-ვედ; 2-ოდე, 2-ოდეშ, 2-ოდეს, 2-ოდესი...**

3. თანდებულიანი და ნაწილაკდართულ რიგობით რიცხვით სახელთა დაწერილობისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სიტყვიერ გაფორმებას, ხოლო მათი რომაული ციფრით გამოსახვისას დეფისით უნდა გამოიყოს ბრუნვის ნიშანი, თანდებული და ნაწილაკი. მაგალითად: **XL-სლა, XXXVIII-მლა, დავით IV-ის(ა)თვის, ვახტანგ VI-ის(ა)გან, ერეკლე II-ისგანაც...**

4. საჭიროების შემთხვევაში (სპეციფიკური დანიშნულებით გამოყენებისას) თანდებულიანი და/ან ნაწილაკიანი რიგობითი რიცხვითი სახელები შეიძლება გამოისახოს არაბული ციფრებით. ამგვარი დაწერილობისას დეფისით უნდა გამოიყოს ბრუნვის ნიშნები, თანდებულები, ნაწილაკები და რიგობითობის მანარმოებელი აფიქსები. მაგალითად: **22-ეზეც, 38-ემლა, მე-4-სლა, მე-4-ვე, 35-ემაც, დავით მე-4-ის(ა)თვის, ვახტანგ მე-6-ის(ა)განაც, ერეკლე მე-2-ისგან...**

მუნიციპალური ტოპონიმების და გეოგრაფიული ობიექტების მართლწერისა და ინგლისური ტრანსლიტერაციის / თარგმანის საკითხები

საკუთარი სახელების მართლწერისა და უცხო ენაზე გადატანის წესების დადგენისა და დაცვის აუცილებლობა განსაზღვრულია საქართველოს კანონმდებლობით:

ა) სახელმწიფო ენის შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის (თავი VI, საკუთარი სახელის და სხვა სახელწოდების ენა) შესაბამისად გეოგრაფიული ობიექტის სახელდებასთან დაკავშირებული საკითხები რეგულირდება „გეოგრაფიული ობიექტების სახელების შესახებ“ საქართველოს კანონით (მუხლი 21).

ბ) გეოგრაფიული ობიექტების სახელების შესახებ საქართველოს კანონში (მუხლი 7) ნათქვამია:

პუნქტი 4. გეოგრაფიული ობიექტების სახელწოდებები, რომლებიც იხმარება როგორც საქართველოში, ისე მის ფარგლებს გარეთ, ქართულენოვან კარტოგრაფიულ მასალებსა და სხვა დოკუმენტებში აღინიშნება ქართულ და, საჭიროების შემთხვევაში, უცხო ენებზე, ხოლო ამ ობიექტების სახელწოდებათა უცხოენოვანი დაწერილობა უნდა დაეფუძნოს ტრანსლიტერაციის საერთაშორისო ნორმებს.

პუნქტი 5. ამ მუხლის მე-4 პუნქტში აღნიშნული მოთხოვნები არ ვრცელდება იმ მაკროტოპონიმებზე, რომელთა უცხოენოვანი დაწერილობა ტრადიციულად განსხვავდება ქართული ფორმისაგან. ასეთ შემთხვევაში სახელწოდებების უცხო ენაზე დაწერისას გამოიყენება არა ტრანსლიტერირებული, არამედ ტრადიციული (უცხოენოვანი) ფორმები.

პუნქტი 6. საქართველოს ტერიტორიაზე გეოგრაფიული ობიექტების ნორმალიზებული სახელწოდებები საგზაო და სხვა სახის მაჩვენებლებზე იწერება ქართულ ენაზე, ხოლო აფხაზეთის ტერიტორიაზე – აგრეთვე აფხაზურ ენაზე. საჭიროების შემთხვევაში, უცხო ენაზე ამ წარწერების აღნიშვნა ხდება ტრანსლიტერაციის წესით.

გ) ხოლო სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის დებულებით მის ერთ-ერთ ფუნქციად განსაზღვრულია **საჯარო ინფორმირებისათვის განკუთვნილი წარწერის არასახელმწიფო ენაზე (მათ შორის, ეროვნული უმცირესობის ენაზე) წარმოდგენის წესის შემუშავება და დამტკიცება (თავი II, მუხლი 3, პუნქტი ყ).**

მუნიციპალური სამისამართო სახელწოდებების მოქმედი სიების ანალიზის შედეგად გამოიყო დასახელებების რამდენიმე ჯგუფი ტიპური შეცდომებით, რომელიც ეხება უცხო ენიდან თარგმნისას არაუნიფიცირებული მიდგომის, ქართული დაწერილობისას ორთოგრაფიული ნორმის ან ტრანსლიტერაციული წესების დარღვევის შემთხვევებს.

კლასიფიკაციისას გამოიყოფა დასახელებათა შემდეგი ჯგუფები:

1. სახელი და გვარი;
2. ზედწოდება;
3. საზოგადო სახელი;
4. რომელიმე მნიშვნელოვანი ამბისადმი მიძღვნილი დასახელება;
5. რელიგიური დღესასწაულების სახელები.

ყველა განსახილველ ჯგუფში აღმოჩნდა არაუნიფიცირებული მიდგომა როგორც ქართულ დაწერილობაში, ისე ინგლისურ თარგმანში. მაგ.:

სახელი და გვარი:

ა) ქართული საკუთარი სახელი გადადის ტრანსლიტერაციით, მაგრამ ინგლისური ენის ნორმების გათვალისწინებით:

Giorgi Chubinashvili Street და არა Giorgi Chubinashvilis Street

ბ) ქართული სახელი გადადის ხან ინგლისური დაწერილობით, ხან კი სრული ტრანსლიტერაციით:

გიორგი გურჯიევის | ჩიხი - George Gurdjieff | Dead End
გიორგი (ჯორჯ) პაპაშვილის ქ. – Giorgi (George) Papashvili Str.

ზედწოდება:

ასეთივე ნაირგვარობა სხვადასხვა ზედწოდების გამოყენებისას და თარგმნისას:

- ანთიმოზ ივერიელის ჩიხი – Anthim the Iberian Dead-End
- ანთიმოზ ივერიელის ქ. – Anthimoz Iverieli Str.
- ანთიმოზ ივერიელის ჩიხი – Anthimos of Iberia Dead End;
- 9 ძმა ხერხეულიძის ქ. – Kherkheulidze 9 Brothers Str.
- 9 ძმის ქუჩა - 9 Dzma str.

რომელიმე მნიშვნელოვანი ამბისადმი მიძღვნილი დასახელება:

რამდენიმე სიტყვიანი, გარკვეული შინაარსის ან ამბის შემცველი დასახელებები, როგორც წესი, მთლიანად არის ხოლმე თარგმნილი:

- 26 მაისის ქუჩა, დაბა წყნეთი - 26 May Street, Tsqneti Borough
- ასი ათასი მონამის ქუჩა, სოფელი ზურგოვანი - Hundred Thousand Martyrs Street, Zurgovani Village.

რელიგიური დღესასწაულების სახელები:

ამ ჯგუფის სახელები ყოველთვის ტრანსლიტერაციითაა გადმოცემული, თუმცა ინგლისურ ვერსიაში ტრანსლირებულია არა ნათესაობითის, არამედ ქართული სახელობითის ფორმით.

- ამალღების ქ. - Amaghleba Str.
- ჯვართამალღების სახელობის ეკლესია - Jvartamaghleba Church.

საზოგადო სახელები გეოგრაფიული ობიექტების სახელებად ითარგმნება ამგვარად:

ხელოვანთა ქუჩა - Artists Str.
ღვინის აღმართი - Wine Ascent

წარმოდგენილია თარგმანიც და ტრანსლიტერაციაც:

ფერმწერთა ქ. - Permtserta (Painters) Str.

არ ითარგმნება:

წყაროს ქ. - Tsqaro Str.

შეუსაბამობა ტრანსლიტერაციისას:

ფეიქართა ქ. - Peikrebi Str. (განსხვავებული ფორმაა ტრანსლირებული).

მუნიციპალური ტოპონიმების ამჟამინდელ ინგლისურ დანერვილობაში სხვადასხვა სტრატეგიაა გამოყენებული, ესენია:

- სრული ტრანსლიტერაცია
- ნაწილობრივი თარგმანი / ნაწილობრივი ტრანსლიტერაცია
- სრული თარგმანი.

„სრული ტრანსლიტერაცია“ პირობითი ცნებაა, რადგან, უმეტეს შემთხვევაში, ეს არის ქართული სიტყვის (და არა ფორმის) ტრანსლიტერაციული ჩანაწერი ინგლისური ენის ნორმების დაცვით:

სახელი და გვარი: Shalva Eristavi Str.

ტოპონიმი: Udzo str., Tibaani Str.

საზოგადო სახელი: Alublebi Str.

შნშ.: ეს არის სახელისა და გვარის, ტოპონიმის, საზოგადო სახელისა და არა სინტაქსური კონსტრუქციის ტრანსლიტერაცია (ნათესაობითი უგულებელყოფილია ინგლისური ენის ნორმის სასარგებლოდ).

ტოპონიმურ დასახელებებში კვეცადი და კუმშვადი სახელები უკუმშველად და უკვეცელადაა წარმოდგენილი ინგლისურად:

Avlabari Str., Avchala Str.

ნაწილობრივი თარგმანი / ნაწილობრივი ტრანსლიტერაცია:

შინდისელი გმირის ჩიხი - Shindiseli Hero Dead End.

შინდისელი გმირის ქუჩა - Shindiseli Hero Str.

ბერი გაბრიელ სალოსის გამზირი - Monk Gabriel Salosi Ave.

სრული თარგმანი:

თავისუფლების მოედანი - Freedom Square.

არაერთგვაროვანია, აგრეთვე, გეოგრაფიული ობიექტების აღმნიშვნელი საზოგადო სახელების (ე.წ. ტოპონიმის ინდიკატორების) დაწერილობაც და უცხო ენაზე გადმოცემაც.

რეკომენდაციები მუნიციპალური სამისამართო სახელწოდებების ქართული და ინგლისური ვერსიების გადმოსაცემად:

• ქუჩების დასახელებისა და სხვა მუნიციპალური ობიექტების სახელწოდებების უცხო ენაზე წარმოდგენისას გათვალისწინებულ იქნეს პრაგმატული ასპექტი და უპირატესობა მიეცეს ტრანსლიტერაციული ჩანაწერის გამოყენებას.

• მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში დარჩეს ნათარგმნი ვერსია (თავისუფლების მოედანი, გმირთა მოედანი...).

• იმისათვის, რომ არ დაიკარგოს ქალაქის სახელდების კულტურული ასპექტი და უცხოელმა სტუმარმა შეძლოს ქალაქის ტოპონიმის, როგორც კულტურული ტექსტისა და განსაკუთრებული სემიოტიკური სისტემის გააზრება, ტრანსლიტერირებულ წარწერათა გვერდით ქუჩის (მოედნის, ხეივანის და სხვ.) ერთ ან რამდენიმე თვალსაჩინო ადგილას მიეთითოს ქუჩის ქართული სახელწოდების თარგმანიც.

• გეოგრაფიული ობიექტების აღმნიშვნელი საზოგადო სახელების თარგმნისას გამოყენებულ იქნეს დეპარტამენტის მიერ შეთავაზებული უნიფიცირებული სია და შემოკლებები.

• სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის მიერ გასწორებული თბილისის ქუჩებისა და სხვა მუნიციპალური ობიექტების ქართულ-ინგლისური სახელწოდებების ბაზა გამოყენებულ იქნეს არსებული სახელწოდებების გასასწორებლად მთელი ქვეყნის მასშტაბით, ხოლო ახალი სახელების დარქმევის დროს - სარეკომენდაციო სიად.

• მუნიციპალური ტოპონიმისა და გეოგრაფიული ობიექტების ტრანსლიტერაციისას დაცულ იქნეს ტრანსლიტერაციის სარეკომენდაციო წესები.

დამატებითი რეკომენდაციები:

1) დამატებით გამოიკვეთა პრობლემა იმ დასახელებებში, რომლებშიც გამოყენებულია უცხოური წარმოშობის საკუთარი სახელები. მათი დაწერილობისას უნდა ვისარგებლოთ წარმომავლობის ენის მონაცემით:

ფერდინანდ თავაძის ქ. Ferdinand Tavadze Str. (და არა იმ სახით, როგორც ახლაა: Perdinand Tavadze Str.)

ფილადელფოს კიკნაძის ქ. Philadelphos Kiknadze Str. (როგორც არის კიდეც ამჟამად).

2) თუ ქუჩის სახელწოდება შეიცავს სტატუსის ან რელიგიური დღესასწაულის აღმნიშვნელ ერთ სიტყვას, მაგ. მეფე, ბერი, ძმა ... ფერისცვალება... ამ სიტყვის თარგმანი მიეთითოს ფრჩხილებში: არჩილ მეფის ქ. - Mepe (King) Archil Str. ფერისცვალების ქ. - Peristsvaleba (Transfiguration) Str.

შენიშვნა1: ინგლისურ დასახელებებში ხან იწერებოდა **Street**, ხან კი მისი შემოკლებული ვარიანტი: **Str.** ყველგან გამოყენებულ უნდა იქნეს **Str.**

აქვე დაფურთავთ მისამართებში გამოყენებული სხვა გეოგრაფიული ობიექტების ქართულ და ინგლისურ დასახელებათა შემოკლებების სიას.

შენიშვნა2: შეიცვალა სკვერის ინგლისური შესატყვისი **Minipark _ MP** (იყო **Park _ PK**)

დანართი 1.

გეოგრაფიული ობიექტების აღმნიშვნელი საზოგადო სახელების უნიფიცირებული სია შემოკლებებით

ქუჩა - ქ. - **Street - Str.**

გამზირი/პროსპექტი - **გამზ.** - **Avenue, Ave.**

მასივი - **მას.** - **Residential District, R/D**

მიკრორაიონი - **მკრ.** - **Microdistrict, M/D**

მთა - **Hill** (ზოგ შემთხვევაში **Mount**)

დაბა - დ. - **Borough - BOR / Boro**

დასახლება - **დასახლ.** - **Settlement _ Sett.**

ჩიხი - **ჩიხ.** - **Dead-End _ DE**

მოედანი - **Square -SQ**

პარკი - **Park - PK**

სკვერი - **Minipark _ MP**

შესახვევი - **შესახვ.** - **Lane - LN**

გასასვლელი - **გას.** - **Path**

სანაპირო - **სანაპ.** - **Embankment _ Emb.**

სოფელი - **სოფ.** - **Village _ VLG**

გზატკეცილი - **გზატკ.** - **Highway _ HWY**

აღმართი - **აღ.** - **Ascent _ AST**

დაღმართი - **დაღ.** - **Descent _ DST**

ხევი - **ხევ.** - **Ravine - Rav.**

სპორტული მოედანი - **Sports Ground**

ხეივანი - **Alley- ALY**

უბანი - **უბ.** - **District _ DIST**

ხიდი - **Bridge - BRG**

ქუჩის გაგრძელება - ქ. გაგრძელება **Street Extension _ Str. Ext**

(თიანეთის ქუჩის გაგრძელება)

ოპირაცია –ი: ქართული ენის სახელობითი ბრუნვის ფორმის გამოყენების პრობლემა ოფიციალურ დოკუმენტებში¹

2004-2011 წლებში საქართველოში მოქმედი „საქართველოს მოქალაქეთა და საქართველოში მცხოვრებ უცხოელთა პირადობის დადასტურებისა და საქართველოს მოქალაქის პასპორტის საქართველოში მუდმივად მცხოვრები მოქალაქეობის არმქონე პირის სამგზავრო პასპორტის გაცემის წესის შესახებ ინსტრუქციის“ მე-10 მუხლი განსაზღვრავდა პირადობის (ბინადრობის) მონიშვნის მოქმედების ვადებსა და რეკვიზიტებს. ამ მუხლიდან ჩვენთვის საინტერესოა შემდეგი პუნქტები:

„ა) სახელი – სახელი, რომლის ფუძე მთავრდება ხმოვანზე, იწერება მთლიანად, ხოლო სახელი, რომლის ფუძე მთავრდება თანხმოვანზე, იწერება „ი“ ხმოვნის გარეშე;

ბ) გვარი - თუ პირი ატარებს ორ შერწყმულ გვარს, მონიშვნაში ჩაინერება ორივე გვარი, გამოყოფილი დეფისით მათი თანმიმდევრობა განისაზღვრება ფაქტის დამადასტურებელი შესაბამისი დოკუმენტით;

გ) დაბადების ადგილი – საქართველოში დაბადებული პირის მონიშვნაში ჩაინერება ქალაქის, რაიონის (დაბის) შესაბამისი სახელწოდება, ხოლო საზღვარგარეთ დაბადებული პირის მონიშვნაში – ქვეყნის დასახელება.“

2011 წელს ეს ინსტრუქცია ძალადაკარგულად გამოცხადდა, რასაც მოჰყვა შეცდომები სხვადასხვა სახის პასპორტში, პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტებსა და მათზე დაფუძნებულ სხვა ოფიციალურ დოკუმენტებში. კერძოდ, თანხმოვანფუძიანი სახელი წარმოდგენილია სახელობითი ბრუნვის ფორმით, რომელიც პიროვნების იდენტიფიკაციის მიზნით უცვლელად გადადის პასპორტზე დაფუძნებულ დოკუმენტებში, რაც შეცდომათა რიცხვს კიდევ უფრო მეტად ზრდის. სახელობითი ბრუნვის ნიშანი გადაჰყვება გვარებს სხვა ენაზე ტრანსლიტერაციის დროსაც.

ჩვეულებრივი გახდა ოფიციალურ დოკუმენტებში: დიპლომი მიეცა **დავით აბესაძეს**, როცა ქართული ენის ნორმების მიხედვით სწორი ფორმაა: **დიპლომი მიეცა დავით აბესაძეს**. ასეთი შეცდომები ხშირად ქმნის პიროვნების იდენტიფიკაციის პრობლემას.

მეორე მხრივ, სახელობითი ბრუნვის ნიშანი პირადობის მონიშვნაში, პასპორტსა და მასზე დაფუძნებულ ოფიციალურ დოკუმენტებში არაქართული წარმოშობის გვარები ხშირად წარმოდგენილია სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარეშე: **პეტროსიან, ბალდარ, ჰომლერ** და ა.შ.

მსგავსი ტენდენცია შეინიშნება უცხოური წარმოშობის სახელწოდებების ქართულად ტრანსლიტერაციის შემთხვევაშიც. კანონი რეკლამის შესახებ კომპანიის მეპატრონეს ავალდებულებს, უცხოური სახელწოდების ქართულად ტრანსლიტერაციას (იხ. კანონი რეკლამის შესახებ, მუხლი 4, 2). საჯარო დანიშნულების საინფორმაციო-საცნობარო თუ სარეკლამო აბრებზე ხშირად ვხვდებით ისეთ წარწერებს, რომლებიც არ პასუხობს ქართულ სალიტერატურო ენის ნორმებს, კერძოდ, ტრანსლიტერირებული ფორმას არ ახლავს სახელობითი ბრუნვის ნიშანი.

ამ ტიპის შეცდომების თავიდან აცილებას ახალი ენობრივი ნორმის მიღება არ სჭირდება.

¹ ნაკითხულია მოხსენებად გიორგი ახვლედიანის სახელობის ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოებისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთობლივ საერთაშორისო კონფერენციაზე „საერთაშორისო ტერმინოლოგია: თარგმნა და სტანდარტიზაცია“, კონფერენციის პროგრამა და თეზისები, 5-7 ოქტომბერი, 2018, გამომცემლობა „გრიფონი“, თბილისი, 2018

სახელობითი ბრუნვის ნიშნისა და მისი გამოყენების შესახებ ენობრივი ნორმა დიდი ხნის მიღებული და მოქმედი ნორმაა. ეს კვლევა მიზნად ისახავს იმ პრობლემებზე ყურადღების გამახვილებას, რომლებიც უკავშირდება თანხმომავანფუძიანი საკუთარი (პირთა და გეოგრაფიული) სახელების სახელობითი ბრუნვის ფორმის გამოყენებას სხვადასხვა სახის ოფიციალურ დოკუმენტში. აუცილებელია, რომ დე იურე ნორმა დე ფაქტო ნორმად იქცეს ენობრივი პრაქტიკის ყველა სფეროში.

სახელობითი ბრუნვის ნიშანი, სუფიქსი -ი პოლიტიკურ მნიშვნელობას იძენს საქართველოს ტოპონიმების სხვა ენაზე ტრანსლიტერაციის დროს. ჩვეულებრივ, სხვა ენებზე ტრანსლიტერაციისას სახელობითი ბრუნვის ნიშანი შენარჩუნებულია, მაგალითად, თბილისი - **Tbilisi**. რა თქმა უნდა, ეს არ არის გამონაკლისი შემთხვევა. ამ თვალსაზრისით საინტერესოა ლიეტუვური და ბერძნული სახელები, რომლებიც ქართულის მსგავსად, სახელობით ბრუნვაში სპეციალურ მარკერებს დაირთავენ. მაგალითად, ბერძნულ სახელებში ხშირად -ს, რომელიც სახელობითი ბრუნვის ნიშნის ნაწილია, შენარჩუნებულია: **როდოსი, კვიპროსი**, თუმცა ბევრ ბერძნული გეოგრაფიულ სახელს ქართულად, ინგლისურად თუ ბევრ სხვა ენაზე თავიანთი ეგზონიმები აქვს და ტრანსლიტერაციით არ გადადის, შესაბამისად, ხშირად სახელობითი ბრუნვის ნიშანი შენარჩუნებული არ არის. თუმცა თანამედროვე ბერძენ პირთა სახელები, რომლებიც უმეტესად ტრანსლიტერაციით გადადის უცხოურ ენებში, სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარეშე არ ინერება: მაგ., **პროკოპის პავლოპულოსი** (ბერძნ. Προκόπιος Παυλόπουλος, ინგლ. Prokopis Pavlopoulos, რუს. Прокопис Павлопулос), **კირიაკოს მიცოტაკისი** (ბერძნ. Κυριάκος Μητσotάκης, ინგლ. Kyriakos Mitsotakis, რუს. Кириакоc Мицотакис). ასევე, ლიეტუვური ქალაქები, მაგ. **ვილნიუსი** და **კაუნასი**, ქართულში, ინგლისურში, რუსულსა და ბევრ სხვა ენაზე ტრანსლიტერაციისას ლიეტუვურ სახელობით ბრუნვის ნიშნებს ინარჩუნებენ. საგულისხმოა, რომ ვილნიუსს ბევრი ეგზონიმი აქვს, მათ შორის პოლონური **Wilno**, და რუსულადაც ქალაქს **Вильна / Вильно** ეწოდებოდა, თუმცა რუსულში სახელწოდება 1939 წლის საბჭოთა ანექსიის შემდეგ ლიეტუვური ენდონიმით შეიცვალა და **Вильнюс** (ვილნიუს) ეწოდა.

ეს ცვლილება თანხვედბა მაშინდელ საბჭოთა ენობრივ პოლიტიკას, რომელიც ქართულ გეოგრაფიულ სახელებს 1936 წელს შეეხო. თბილისს სახელი 1936 წელს შეეცვალა (მანამდე ტფილისი ერქვა), თუმცა უფრო მნიშვნელოვანი ცვლილებები ქართული გეოგრაფიული სახელების რუსულ დასახელებებს შეეხო. საბჭოთა ხელმძღვანელობამ საქართველოს სსრ-ის გეოგრაფიული სახელწოდებების ტრანსლიტერაციით გადატანის გადაწყვეტილება მიიღო. ასე რომ, **ტიფლის** გახდა **Тბილისი, Кутаის _ Кутаиси, Батум _ Батуми, Сухум _ Сухуми**. ეს გადაწყვეტილება შეეხო სომხეთის გეოგრაფიულ სახელებსაც და **Эривань** გახდა **Ереван**.

მანამდე რუსეთის იმპერიისა და ადრეულ საბჭოთა რუკებსა და დოკუმენტებში ქართულ თანხმომავანფუძიან ტოპონიმებში სახელობითი ბრუნვის ნიშანი -ი არაერთგვაროვნად გამოიყენებოდა (იხ. რუსეთის იმპერიასა და საბჭოთა კავშირში გამოცემული 1897, 1934, 1939, 1954 და 1988 წლის რუკები)¹. დიდი ქალაქები უმეტესად -ი ბრუნვის ნიშნის გარეშე ინერებოდა (**ტიფლის(ი), Кутаის(ი), Батум(ი), Сухум(ი), Телав(ი), Душет(ი)**), ზოგი ქალაქი -ი ბრუნვის ნიშნით ინერებოდა (**Гори, Поту**), ზოგ შემთხვევაში რუსული **Ы** ხმოვანი გამოიყენებოდა **И** ხმოვნის ნაცვლად (**Озургеты, Кобулеты**), ზოგი სახელწოდება კი რუსულად თანხმომავანზე მთავრდებოდა, მაშინ როცა ქართული სახელწოდება ხმოვანფუძიანი იყო (**Ахалцух(ი) - ახალციხე, Мухет(ი) - მცხეთა**). ეს სახელწოდებები ამოღებულია 1897 წლის კავკასიის და 1934 წლის საბჭოთა კავშირის

¹ Карта Кавказа 1897 года. 100 верстовка. http://www.etomesto.ru/map-kuban_1897/
Почтовая карта Европейской части СССР 1934 года; http://www.etomesto.ru/map-atlas_pochtovaya-karta-sssr-1934/
Главное управление геодезии и картографии при СНК СССР, Карманный Атлас СССР, Ленинград, 1939 (Политико-Административное деление дано на 1 декабря 1938 г.) <http://minchanin.esmasoft.com/maps/ussr1939/>
Главное управление геодезии и картографии при совете министров СССР, Атлас СССР, Москва, 1955 (Политико-административное деление СССР дано на 20-ое октября 1954 года);
Главное управление геодезии и картографии МВД СССР, Атлас мира, Москва, 1988.

ევროპული ნაწილის რუსულენოვანი რუკებიდან. 1897 წლის რუკისგან განსხვავებით, 1934 წლის რუკაზე ტოპონიმებს უკვე აღარ აქვს რუსული სიმაგრის ნიშანი (Ъ). 1934 წლის რუკაზე ოზურგეთის სახელწოდება უკვე შეცვლილია.

2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ, როდესაც რუსეთის ფედერაციამ გადაწყვიტა საქართველოს ორი რეგიონის, აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის, დამოუკიდებლობის აღიარება, რუსეთის გეოდეზიისა და კარტოგრაფიის ფედერალურმა სააგენტომ „ახალი სახელმწიფოები“ რუკაზე საქართველოსგან განსხვავებული ფერით გამოყო, ხოლო „დედაქალაქების“ რუსულ სახელწოდებებზე განსაზღვრა Сухум (თუმცა აფხაზურად სოხუმს Аҟəа [აყია] ეწოდება) და Цхинвал, ქართული სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარეშე, როგორც მოიხსენიებდნენ ამ ქალაქებს „ახალ რესპუბლიკებში“.¹ ქართული ენის სახელობითი ბრუნვის ნიშნები სხვა გეოგრაფიულ ობიექტებსაც ჩამოშორდა. ზოგ შემთხვევაში გამოიყენება ქართული სახელწოდებისგან განსხვავებული დასახელება: **ახალგორი - Ленингор, ყორნისი - Знаур**.²

ამჯერად არ ვმსჯელობთ იმ გეოგრაფიული სახელების აფხაზურ და ოსურ დასახელებებზე, რომლებიც ზოგ შემთხვევაში ქართული დასახელებისგან მხოლოდ ბრუნვის ნიშნით არ განსხვავდება. ასევე ხშირია შემთხვევები, როდესაც კონფლიქტის მხარეები კონკრეტული ტოპონომის სახელზე ვერ თანხმდებიან. თუმცა საინტერესოა ის ფაქტი, რომ რუსეთმა რუსულ ენაში ოკუპირებული ტერიტორიების ტოპონიმებში ქართულ სახელობითი ბრუნვის ნიშანზე იერიშის მიტანით ერთი შეხედვით არასადავო სახელები დავის საგნად აქცია და ამით ოკუპაციის გამყარება სცადა.

შეიძლება ითქვას, რომ უცხოურენოვან დოკუმენტებში, რუკებსა და საინფორმაციო გამოცემებში ოკუპირებულ ტერიტორიების გეოგრაფიულ სახელთა დანერგვაში ჩანს დამოკიდებულება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისადმი. საერთაშორისო ორგანიზაციები, როგორებიცაა გაერო, ევროკავშირი, ეუთო, ტოპონიმების ქართულ სახელწოდებებს იყენებენ ბრუნვის ნიშნინად. ზოგიერთი რუსეთისგან დამოუკიდებელი საინფორმაციო გამოცემა, აფხაზი და ოსი ჟურნალისტების ნაწერების დამონშებისას მათ მიერ გამოყენებულ ტოპონიმებს არ ცვლიან, თუმცა იქვე უთითებენ, რომ ეს ტექსტები შეიცავს იმ ტოპონიმებსა და ტერმინოლოგიას, რომლებიც ამ ტერიტორიებზე გამოიყენება, და არ ასახავს რედაქციის პოზიციას.

უფრო საინტერესოა ონლაინრუკების პლატფორმები, რომლებიც არა მხოლოდ იმაზეა დამოკიდებული, თუ კომპანია რომელ ქვეყანაშია დაარსებული, არამედ იმაზეც, თუ მომხმარებელი რომელი ქვეყნიდან იყენებს ამ ვებგვერდს. ამ მხრივ ცნობილი შემთხვევაა რუსული კომპანიის, იანდექსის, ონლაინრუკების პლატფორმა, რომელზეც აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი საქართველოს შემადგენლობაში არ შედის, თუკი მომხმარებელს არაქართული იპ (ინტერნეტ-პროტოკოლის) მისამართით აქვს წვდომა ვებგვერდზე. იანდექსის რუკებზე საქართველოდან შესვლის შემთხვევაში მომხმარებელი ქალაქების ქართულ და ქართულის შესაბამის რუსულ დასახელებებსაც დაინახავს

¹ ინტერფაქსის 2008 წლის 13 ნოემბრის სტატია, <https://www.interfax.ru/russia/45294>

² Республика Южная Осетия, Управление Государственной Статистики, Итоги Всеобщей Переписи Населения Республики Южная Осетия 2015 Года, <http://ugostat.ru/wp-content/uploads/2017/06/Itogi-perepisi-RYUO.pdf>

სახელობითი ბრუნვის ნიშნებიანად, თუმცა მიახლოებისას უფრო პატარა დასახლებებიც ჩნდება, რომელსაც მხოლოდ აფხაზურ-რუსული ან ოსურ-რუსული დასახლებები აქვს: **აფხაზეთი - Гулрыш-Гылырыш, Чыгрыш-Чагрыш, სამხრეთი ოსეთი - Зар-Зар, Белот-Белот.**

საინტერესოა გუგლის რუკების შემთხვევაც. გუგლი ამერიკული კომპანიაა, რომლის რუკები ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ონლაინრუკების ვებგვერდია. თუმცა გუგლს ხშირად უწევს ადგილობრივი კანონების გათვალისწინება და სადავო ტერიტორიების შემთხვევაში სხვადასხვა ქვეყნიდან შესულ მომხმარებლებს შეიძლება სხვადასხვა საზღვრები უჩვენოს. საგულისხმოა, რომ აფხაზეთს და სამხრეთ ოსეთის რეგიონებს გუგლი წყვეტილი ხაზით (ტერიტორიის სადავობის აღსანიშნად) საქართველოს საზღვრების შიგნით ათავსებს რუსული იპ მისამართით შესული მომხმარებლებისთვისაც.

გუგლის ინგლისურენოვან რუკებზე ოკუპირებული ტერიტორიების ტოპონიმები ქართული დასახლებების ტრანსლიტერაციით არის მოცემული. მეტიც, სოხუმიც კი, რომელიც ბევრგან გვხვდება, როგორც **Sukhumi**, გუგლის რუკებზე ქართული ენიდან არის ტრანსლიტერირებული და მოცემულია, როგორც **Sokhumi**. თუმცა ენის რუსულზე გადართვის შემდეგ ოკუპირებული ტერიტორიების ბევრ დასახლებულ პუნქტზე ქართული სახელობითი ბრუნვის ნიშნები აქაც ქრება და **სოხუმსა და ცხინვალს Сухум და Цхинвал** აწერია.

კიდევ ერთი საინტერესო ონლაინრუკების პლატფორმაა „ქუჩების ღია რუკები“ (OpenStreetMap), რომელიც ბრიტანეთშია დაფუძნებული და მომხმარებლებს შეუძლიათ თავად შეიტანონ ინფორმაცია და დაარედაქტირონ რუკა. ამ რუკებზე ტოპონიმები ადგილობრივ ენებზეა მოცემული. მიუხედავად იმისა, რომ აფხაზეთი და სამხრეთი ოსეთი მხოლოდ წყვეტილი ხაზით არის გამოყოფილი და საქართველოს საზღვრებში მოქცეული, ტოპონიმები აფხაზეთში აფხაზურ-რუსულად, ხოლო სამხრეთ ოსეთში ოსურადაა მოცემული: **აფხაზეთი - Ткварчал-Ткуарчал, Аҟәа-Сухум, Афон Ҩыц-Новый Афон, სამხრეთი ოსეთი - Цхинвал, Знауыр, Дзау, Дменис, Ксуис, Аунеу.**

სტატიაში თავმოყრილი ფაქტები აჩვენებს, რა სახის პრობლემებს ქმნის თანხმომავანფუძიან სახელებთან სახელობითი ბრუნვის ნიშნის არასწორად გამოყენება საკუთარ (პირთა და გეოგრაფიულ) სახელებთან მოქალაქის სასპორტში, მასზე დაფუძნებულ ოფიციალურ დოკუმენტებსა და რუკებში როგორც საქართველოში, ისე საერთაშორისო მასშტაბით. ამით კიდევ ერთხელ ვაჩვენებთ **de jure** ნორმის **de facto** ნორმად ქცევის აუცილებლობას ენობრივი პრაქტიკის ყველა სფეროში.

მარკა ოძელი, კახა გაბუნია, ნანა შავთვალაძე, მაია მანჯგალაძე, ნინო შარაშენიძე
(მიღებულია სახელმწიფო ენის ექსპერტთა კომისიის 2018 წლის 3 დეკემბრის სხდომაზე, ოქმი №7
დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 394-ე დადგენილებით 2020 წლის 30 ივნისს.)

ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა

„ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა“ მოიცავს იმ კრიტერიუმთა ერთობლიობას, რომლითაც განისაზღვრება ქართული ენის ფლობა მოსმენის, კითხვის, მეტყველებისა და წერის შესაბამისი დონის მიხედვით. დოკუმენტი შესრულებულია ენების სწავლის, სწავლებისა და შეფასების საერთოევროპული სარეკომენდაციო ჩარჩოს ექვსდონიანი სისტემის A1, A2, B1, B2. C1, C2 საფუძველზე. დოკუმენტის მიზანია ერთიანი უნიფიცირებული სისტემის დანერგვა. „ქართული ენის ფლობის დონეების ზოგადი აღწერილობა“ სავალდებულოა ქართული ენის სწავლის, სწავლებისა და შეფასების კანონმდებლობით განსაზღვრულ ყველა შემთხვევაში.

A1 დონე

მოსმენა

შემსწავლელს შეუძლია ქართული მეტყველებიდან საერთაშორისო სიტყვების (მაგ., ოფისი, ინტერნეტი...) გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია გარკვევით და ნელა წარმოთქმული მარტივი ტექსტიდან ნაცნობი სიტყვებისა და მარტივი ფრაზების გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ყოველდღიურ მეტყველებაში ხშირად გამოყენებული გარკვევით ნათქვამი მარტივი ლექსიკური ერთეულები (მაგ., დიახ, არა, გამარჯობა, ნახვამდის, ბოდიში, გმადლობთ...).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ნელა, გარკვევით და შიგადაშიგ პაუზებით წარმოთქმული მარტივი ტექსტი.

შემსწავლელს შეუძლია პიროვნების წარდგენისა თუ გაცნობის დროს ისეთი ინფორმაციის გაგება, როგორცაა ადამიანის ვინაობა, ასაკი, ეროვნება, სადაურობა.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ზოგიერთი სიტყვა და გამოთქმა ნელი და მკაფიო საუბრიდან, თუ მისთვის ნაცნობი თემატიკაა (მაგ., ოჯახი, საქმიანობა).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ქართულენოვანი მოსაუბრის მიერ მასზე, მის ოჯახსა თუ საქმიანობაზე ნელა და გარკვევით ნათქვამი მარტივი წინადადება.

შემსწავლელს შეუძლია იმ მარტივი შეკითხვების გაგება, რომლებსაც პირადად მას უსვამენ.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ყოფითი ლექსიკა, თუ თანამოსაუბრე ცდილობს, რომ გარკვევით და ნელა ელაპარაკოს.

შემსწავლელს შეუძლია დროის, ფასების, ძირითადი ფერების გაგება ყოველდღიურ სიტუაციებში (მაგ., მაღაზიაში, სადგურზე, აეროპორტში...).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ნელა და მკაფიოდ წარმოთქმული მარტივი ინსტრუქციები, შეუძლია მიჰყვეს მისთვის ნათქვამ მოკლე მითითებებს.

კითხვა

შემსწავლელს შეუძლია ტექსტში ცალკეული სიტყვების გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია საერთაშორისო სიტყვების შემცველი ძალიან მარტივი ტექსტის გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ბლანკი / სარეგისტრაციო ფორმა / კითხვარი, რომელიც ითხოვს ინფორმაციას მის შესახებ (მაგ., სახელი, გვარი, დაბადების თარიღი, მისამართი, ოჯახური მდგომარეობა...).

შემსწავლელს შეუძლია აბრებზე დაწერილი მიმანიშნებელი ინფორმაციის გაგება (მაგ., სადგური, პარკი, შესასვლელი, გასასვლელი, შესვენება, ღიაა, დაკეტილია...).

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი ტექსტის მთავარი არსის გაგება განსაკუთრებით მაშინ, თუ მას დართული აქვს ილუსტრაციები.

შემსწავლელს შეუძლია წაიკითხოს აფიშებზე, პოსტერებსა და აბრებზე დაწერილი ზოგიერთი ინფორმაცია და გაიგოს მათი ზოგადი შინაარსი.

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე, მარტივი შეტყობინების (მაგ., შეხვედრის დრო, ადგილი) გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია წაიკითხოს მარტივი მოსაწვევი ბარათი და გაიგოს, თუ რისთვის, სად, როდის და რომელ საათზე იწვევენ (მაგ., დაბადების დღეზე, გამოფენაზე).

შემსწავლელს შეუძლია მისთვის საჭირო ღონისძიების შესახებ ძირითადი ინფორმაციის მოძიება პროგრამებში, პოსტერებზე, ინტერნეტში... და გაგება (მაგ., რა ღირს ბილეთი, სად და როდის ტარდება ღონისძიება და მისთ.).

შემსწავლელს შეუძლია ძალიან მოკლე მარტივი ტექსტის გაგება ნაცნობი სიტყვებისა და ძირითადი ფრაზების საშუალებით, თუ მას, საჭიროების შემთხვევაში, ექნება ტექსტის ხელახლა გადაკითხვის შესაძლებლობა.

მეტყველება

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი სიტყვებით მისაღმება, დამშვიდობება, თანხმობის, უარყოფის, თხოვნის, მობოდიშებისა თუ მაღლიერების გამოხატვა (მაგ., გამარჯობა, ნახვამდის, დიახ, არა, ბოდიში, გთხოვთ, გმადლობთ...).

შემსწავლელს შეუძლია დაასახელოს მარტივი ციფრები.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივად საუბარი თავის თავზე, თავისი ოჯახის შესახებ (მაგ., ვინ არიან მისი ოჯახის წევრები, მათი გარეგნობის მარტივად აღწერა...)

შემსწავლელს შეუძლია ახლობელი ადამიანების / საკუთარი საცხოვრებელი ადგილის, ასევე, საკუთარი საქმიანობის შესახებ მარტივად საუბარი.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი ენით ახსნას ნაცნობი ობიექტის ადგილმდებარეობა, მასთან მისასვლელი გზა და საშუალება.

შემსწავლელს შეუძლია შეიძინოს / შეუკვეთოს პროდუქტები, ნივთები (მაგ., საჭმელი, სასმელი, ტანსაცმელი, ბილეთი...)

შემსწავლელს შეუძლია პასუხის გაცემა მარტივ შეკითხვებზე მარტივი სიტყვებით, გამოთქმებითა და სტანდარტული წინადადებებით.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი შეკითხვების დასმა (მაგ., რა არის, ვინ არის ეს /ის?).

შემსწავლელს შეუძლია თავის წარდგენა, სხვისთვის შეკითხვის დასმა ვინაობასა და ასაკთან დაკავშირებით (მაგ., შეუძლია ჰკითხოს თანამოსაუბრეს, თუ ვინ არის და რა ჰქვია მას, რამდენი წლისაა?..).

შემსწავლელს შეუძლია ლაპარაკი თავისი დაბადების თარიღისა თუ ადგილის შესახებ და სხვისთვის კითხვის დასმა ანალოგიური ინფორმაციის მისაღებად.

შემსწავლელს შეუძლია თქვას, რა ფერისაა მისი ტანსაცმელი, ესა თუ ის ნივთი, ასევე, შეკითხვა დასვას ამა თუ იმ საგნის ფერის გასაგებად.

შემსწავლელს შეუძლია თქვას ასაკი, დრო და თარიღი (რიცხვი, დღე, თვე, წელი, სეზონი...) და დასვას შეკითხვები ამ თემებთან დაკავშირებით.

შემსწავლელს შეუძლია ძალიან მარტივ დიალოგში მონაწილეობა, თუ მოსაუბრე ელაპარაკება ნელა, გარკვევით; საჭიროებისამებრ უმეორებს ნათქვამს და ეხმარება პასუხის ფორმულირებაში.

წერა

შემსწავლელს შეუძლია ლექსიკონის, სახელმძღვანელოს, სავარჯიშო რვეულის დახმარებით რამდენიმე სიტყვისგან შემდგარი მარტივი წინადადების დაწერა.

შემსწავლელს შეუძლია ფოტოებზე / ნახატებზე აღბეჭდილი საგნის აღმნიშვნელი ძალიან მარტივი სიტყვების დაწერა (მაგ., ადამიანები, ცხოველები, ნივთები...).

შემსწავლელს შეუძლია ბლანკის, სასტუმროს სარეგისტრაციო ფორმის და მისთ. შევსება (სახელის, გვარის, ასაკის, ეროვნების, მისამართის... ჩაწერა).

შემსწავლელს შეუძლია მარტივად დაწეროს / უპასუხოს შეკითხვებს / თავად დასვას შეკითხვები ვინაობის, პროფესიის, საქმიანობის, საცხოვრებელი ადგილის შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივად აღწეროს საყოფაცხოვრებო ნივთები (მაგ., მანქანის ფერი, ზომა...), ნაცნობი სივრცე.

შემსწავლელს შეუძლია ძალიან მარტივი, მოკლე წინადადებებით დაწეროს ყოველდღიური ცხოვრების (მაგ., საქმიანობა, ოჯახი, ჰობი, ნაცნობები, დღის რეჟიმი...) შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია ძალიან მოკლე ტექსტის (მაგ., მისალოცი ბარათები, მარტივი სტანდარტული წერილები...) დაწერა მარტივი, ერთმანეთთან აზრობრივად დაკავშირებული წინადადებებით.

შემსწავლელს შეუძლია სამუშაო გეგმებისა და ვადების შესახებ მარტივი ჩანაწერების გაკეთება პირადი მიზნებისათვის.

შემსწავლელს შეუძლია მეგობრებს მისწეროს მოკლე, მარტივი შეტყობინება, რომელიც შეიცავს შეკითხვას ან ინფორმაციას.

A2 დონე

მოსმენა

შემსწავლელს შეუძლია ნელა და ძალიან გარკვევით ნათქვამ ტექსტში ხშირად ხმარებული სიტყვების, ცალკეული ფრაზებისა და მოკლე წინადადებების გაგება (მაგ., გამყიდველისა და მყიდველის დიალოგი...).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ტექსტი, რომელიც მისთვის ნაცნობ თემებს (მაგ., ოჯახი, სწავლა, სამუშაო, თავისუფალი დრო...) ეხება.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მოკლე, მარტივი შეტყობინებების/განცხადებების დედააზრი, თუ ტექსტი ნელა და გარკვევით არის ნათქვამი და მისთვის ნაცნობ თემებს ეხება.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს საუბარი, რომელიც ეხება რაიმე ნივთის მახასიათებლებს (მაგ., ფერს, ზომას, ნონას, მოცულობას).

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი მითითების გაგება იმის შესახებ, თუ როგორ მივიდეს (ფეხით თუ ტრანსპორტით) მისთვის სასურველ ადგილამდე.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მოკლე ტექსტის ძირითადი ინფორმაცია იმ საკითხების შესახებ, რომლებიც მას აინტერესებს.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ძირითადი ინფორმაცია სპორტული ანგარიშის, რეკლამის, ამინდის პროგნოზის შესახებ, თუ საუბრობენ ნელა და გარკვევით.

შემსწავლელს შეუძლია მიხვდეს, თუ რას ეხება შემთხვევით გაგონილი საუბარი (მაღაზიაში/ტრანსპორტში/ბანკში).

შემსწავლელს შეუძლია ამოიცნოს მოსაუბრეების განწყობა (როგორ ხასიათზე არიან, როგორ გრძნობენ თავს - კარგად, ცუდად, მხნედ...).

შემსწავლელს შეუძლია ნელი და მკაფიო აუდიოჩანაწერებიდან იმ ძირითადი ინფორმაციის ამოკრება და გაგება, რომელიც ყოველდღიურ ამბებს ეხება.

კითხვა

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მოკლე, მარტივი ტექსტისა თუ შეტყობინების ძირითადი არსი.

შემსწავლელს შეუძლია ცალკეული ფრაზებისა და ხშირად გამოყენებული სიტყვების გაგება, თუ ტექსტი მისთვის ნაცნობ/საინტერესო თემას ეხება.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი ტექსტის სტრუქტურული კომპონენტების გამოყოფა (სათაური, წინადადება, აზრები...).

შემსწავლელს შეუძლია მისთვის საჭირო ადვილად მისახვედრი ინფორმაციის მოძიება განრიგში, ცხრილში, მენიუში, რეკლამაში, განცხადებაში, წიგნის სარჩევში, საძიებელსა თუ ცნობარში და მისი ძირითადი არსის გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია წარწერების, აბრევისა და მინიშნებების (დირექტივები, ინსტრუქციები, გაფრთხილებები) გაგება (მაგ., ქუჩაში, პარკში, რესტორანში, რკინიგზის სადგურში, აეროპორტში, მეტროში, კინოთეატრში...).

შემსწავლელს შეუძლია ამა თუ იმ ღონისძიების შესახებ ძირითადი ინფორმაციის გაგება (მაგ., ღონისძიების მოსაწვევი, კინოთეატრის აფიშები, კონცერტების/ფესტივალების პროგრამა და განრიგი...).

შემსწავლელს შეუძლია ყოველდღიური მოხმარების საგნების ინსტრუქციების ძირითადი მითითებების გაგება, თუ ისინი შეიცავს მოკლე წინადადებებსა და ილუსტრაციებს (მაგ., უსაფრთხოების ინსტრუქციები მატარებელში, თვითმფრინავში...).

შემსწავლელს შეუძლია ნაცნობ თემაზე დანერვილი მარტივი სტანდარტული წერილების გაგება (მაგ., მოთხოვნა, დაკვეთა, დადასტურება...).

შემსწავლელს შეუძლია მისთვის საინტერესო ან საყოფაცხოვრებო თემებზე თხრობითი ხასიათის მცირე ზომის, მარტივი მხატვრული ტექსტის ძირითადი შინაარსის გაგება, თუ ტექსტს მკაფიო და ლოგიკური სტრუქტურა აქვს.

შემსწავლელს შეუძლია კონკრეტული ინფორმაციის გამოყოფა მიმდინარე მოვლენების ამსახველ მარტივ ტექსტებში.

მეტყველება

შემსწავლელს შეუძლია მოკლედ ისაუბროს საკუთარ თავზე (მაგ., ვინაობა, მისამართი, ტელეფონის ნომერი, საიდან არის, სად მუშაობს...), საკუთარ ოჯახზე (მაგ., ვინ არიან მისი ოჯახის წევრები, რა ასაკისა და პროფესიის არიან ისინი და ა. შ.).

შემსწავლელს შეუძლია თქვას, რა არის მისი ჰობი (მაგ., სიმღერა, ცეკვა, ხატვა, ცურვა, ფეხბურთი...), ისაუბროს რომელიმე მუსიკალური ჯგუფის, სამხატვრო სტუდიის, სპორტული გუნდის... შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია თქვას და მარტივად დაასაბუთოს, რა უყვარს / მოსწონს ან არ უყვარს / არ მოსწონს; ასევე, გადმოსცეს, თუ სად (მაგ., სოფელში, ქალაქში, ზღვაზე, მთაში...) ურჩევნია ყოფნა.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი სიტყვებით გადმოსცეს საკუთარი ფიზიკური თუ სულიერი მდგომარეობა, მოკლედ და მარტივად ილაპარაკოს რაიმე მოვლენის, ფაქტის (მაგ., წვეულების, ექსკურსიის, გაკვეთილის...) შესახებ ამ მოვლენებისა და ფაქტების თანამიმდევრობის დაცვით და მარტივად გამოხატოს მასთან დაკავშირებული ემოციები.

შემსწავლელს შეუძლია მოკლედ ილაპარაკოს თავისი გეგმებისა (რას აპირებს კვირის ბოლოს / არდადეგებზე...) და იმის შესახებ, თუ როგორ აღნიშნავენ დღესასწაულებს მის ქვეყანაში.

შემსწავლელს შეუძლია მიპატიჟებაზე დათანხმება / უარის თქმა. მას ასევე შეუძლია მოზოდინება, მოზოდინებაზე სტანდარტული პასუხი და თავაზიანი თხოვნა გაუგებარი სიტყვის / წინადადების გამეორებაზე.

შემსწავლელს შეუძლია ყოველდღიურ პრაქტიკულ საკითხებზე მარტივად საუბარი, როდესაც უშუალოდ მას მიმართავენ და ესაუბრებიან ნელა და მკაფიოდ.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი შეკითხვების დასმა თავაზიანი ფორმების გამოყენებით.

შემსწავლელს შეუძლია სხვებს მოუთხროს თავისი საქმიანობის შესახებ, დასვას შეკითხვა თანამოსაუბრის საქმიანობასთან დაკავშირებით და უპასუხოს მისთვის დასმულ ანალოგიურ შეკითხვებს.

შემსწავლელს შეუძლია მოითხოვოს მომსახურება (მაგ., მალაზიაში, ბანკში...), მიიღოს და გასცეს მარტივი ინფორმაცია (ყიდვა-გაყიდვის, მგზავრობის... შესახებ).

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე სატელეფონო საუბრის წარმართვა (მაგ., შეხვედრის ადგილის დანიშვნა...).

შემსწავლელს შეუძლია ითხოვოს დახმარება (მაგ., მარშრუტის ჩვენება გეგმაზე ან რუკაზე...) და შესაბამისი რეაგირება მოახდინოს, როცა მას სთხოვენ დახმარებას.

შემსწავლელს შეუძლია ჩაერთოს ნაცნობი თემატიკის განხილვის პროცესში (შესაძლოა, ინტერვიუს ფორმით), თუ საჭიროების დროს განუმარტავენ გარკვეულ სიტყვებს / გამოთქმებს / ფრაზებს... ან ეხმარებიან თავისი სათქმელის ფორმულირებაში.

შემსწავლელს შეუძლია სტანდარტული ფრაზებით ჩაერთოს ოფიციალურ მსჯელობაში, თუ საუბარი მის პროფესიულ საქმიანობას ეხება და მოსაუბრეები მეტყველებენ მკაფიოდ და ნელა.

მას ასევე შეუძლია საკუთარი აზრის გამოხატვა ამა თუ იმ საკითხზე, როდესაც უშუალოდ მას მიმართავენ და საჭიროებისამებრ იმეორებენ საკვანძო მომენტებს.

შემსწავლელს შეუძლია სხვადასხვა საკითხზე სტანდარტული რეპლიკებით შეკამათება და თავისი პოზიციის წარმოჩენა.

წერა

შემსწავლელს შეუძლია თავისი ცხოვრებისა და პროფესიული საქმიანობის შესახებ მოკლე მარტივი ჩანაწერების გაკეთება / ანკეტის შევსება განათლების, ინტერესების, სპეციალური ცოდნის / უნარების შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია შეადგინოს სამუშაო გეგმა კვირის დღეებისა და თარიღების მითითებით. მას, ასევე, შეუძლია მარტივად ჩაწეროს თავის გეგმაში, როდის რა ისწავლა და კიდევ რა აქვს სასწავლი.

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე, მარტივი წინადადებებით მისთვის ნაცნობი საგნების, ადგილების... აღწერა.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი სიტყვებით დაწეროს საკუთარი საქმიანობის (მაგ., სწავლის, სამსახურის, სპორტისა თუ თავისუფალი დროის...) შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი ფრაზებისა და წინადადებების დაწერა ხშირად გამოყენებული კავშირებით (მაგ., და, მაგრამ, იმიტომ, რომ).

შემსწავლელს შეუძლია ახლობელს მისწეროს მარტივი შინაარსის მოსაწვევი ბარათი და წერილობით უპასუხოს მოწვევას; მარტივი სიტყვებით დაეთანხმოს / არ დაეთანხმოს მოწვევას; მისწეროს, რომ არ / ვერ ახერხებს შეხვედრაზე წასვლას / აგვიანდება / ავად არის / სხვა საქმით არის დაკავებული / გამოხატოს მადლიერება...

შემსწავლელს შეუძლია ნაცნობებსა და მეგობრებს წერილობით მისცეს საჭირო მარტივი ინფორმაცია / რჩევა (მაგ., ამა თუ იმ ნივთის ფასის შესახებ სხვადასხვა მაღაზიაში, რომელი სპორტული კლუბი / საცურაო აუზი /სილამაზის სალონი... ჯობს).

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე წინადადებებით დაწეროს, თუ რა უყვარს/მოსწონს... არ უყვარს / არ მოსწონს.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი, ერთმანეთთან ლოგიკურად დაკავშირებული წინადადებებით აღწეროს რაიმე მოვლენა, როდის და რა ვითარებაში მოხდა იგი.

შემსწავლელს შეუძლია ნაცნობი თემების შესახებ მარტივი ტექსტების შედგენა, საკუთარი აზრის წერილობით ჩამოყალიბება, მარტივი ისტორიის მოყოლა (მაგ., ლამაზად გატარებული არდადეგების ან მომავალი მოგზაურობის, საქმიანობის შესახებ).

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი განცხადების დაწერა, მისთვის საინტერესო / საჭირო განცხადებაზე რეაგირება, პირადი თუ ზოგადი ხასიათის, ყოველდღიურობასთან დაკავშირებული მოკლე წერილობითი ინფორმაციის შექმნა.

B1 დონე

მოსმენა

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს საუბარი, როდესაც ელაპარაკებიან ნელა და გარკვევით ყოველდღიურობაზე, თუმცა, ზოგ შემთხვევაში მან შეიძლება სთხოვოს მოსაუბრეს, რომ გაუმეოროს ან განუმარტოს ესა თუ ის სიტყვა, ფრაზა, წინადადება.

შემსწავლელს შეუძლია იმ მარტივი საინფორმაციო შეტყობინებების გაგება, რომლებიც ეხება მის საქმიანობასთან დაკავშირებულ ყოველდღიურ საკითხებს; ამასთანავე, შეუძლია გამოეხატოს მათში ძირითადი აზრი და კონკრეტული დეტალები იმ შემთხვევაში, თუ მეტყველება არის მკაფიო ან მისთვის უკვე ნაცნობი.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ისეთი დისკუსიის ძირითადი შინაარსი, რომელიც ეხება ყოველდღიურ ცხოვრებას ან/და მისთვის ნაცნობ თემებს იმ შემთხვევაში, თუ ეს დისკუსია არ მიმდინარეობს სწრაფად და არასალიტერატურო ენით.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს დეტალური მითითებები (მაგ., ფიტნესინსტრუქტორის),

რჩევები (მაგ., რომელი საინტერესო ადგილები მოინახულოს უცხო ქვეყანაში მოგზაურობისას), რეცეპტები (მაგ., საჭმლის მომზადების).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მისთვის საინტერესო სატელევიზიო და რადიოგადაცემების (მაგ., ინტერვიუები, ახალი ამბები, ბუნების დაცვა, ცხოველთა სამყარო, სპორტული მიმოხილვა, კინოვარსკვლავები, რეკლამები...) მთავარი არსი და მნიშვნელოვანი დეტალები, თუ ტექსტი გადმოიცემა სალიტერატურო ენით, ნელა და გარკვევით.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მარტივი პრეზენტაციებისა და მოხსენებების შინაარსი, თუ ისინი მისთვის ნაცნობ თემებს ეხება.

შემსწავლელს შეუძლია თავის პროფესიულ თემატიკასთან დაკავშირებული მარტივი და მკაფიო სტრუქტურის მქონე ლექციის / მოხსენების გაგება, თუ საუბრის საგანი მისთვის ნაცნობია.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მარტივი ტექნიკური ინსტრუქციები (მაგ., როგორ გამოიყენება ესა თუ ის ხელსაწყო).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მარტივი ინფორმაციის დეტალები (მაგ., როგორ უნდა მიიღოს მონაწილეობა სპორტულ შეჯიბრში...).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ქართულენოვანი მოსაუბრეების დიალოგი, თუ ისინი ლაპარაკობენ გარკვევით და მკაფიოდ.

კითხვა

შემსწავლელს შეუძლია სრულყოფილად გაიგოს ისეთი მარტივი ტექსტი, რომელიც შეიცავს ფაქტობრივ მასალას მისთვის საინტერესო თემაზე.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს აქტუალურ თემებზე დაწერილი სტატიები (მაგ., ბუნების დაცვა, კულტურული ქრონიკა, მშენებლობა...), ინტერვიუები.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს განცხადებების შინაარსი იმ შემთხვევაში, თუ არ ხვდება რთული აბრევიატურები.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს პირადი წერილები, რომლებიც ეხება სხვადასხვა ურთიერთობას, გრძნობებსა და ემოციებს.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს საკვების შეფუთვაზე დაწერილი ინფორმაცია (მაგ., საკვების შემადგენლობა, მომზადების წესი...).

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს სხვადასხვა სახის მოკლე ინსტრუქცია (მაგ., ელექტროხელსაწყოების, ტელეფონის, ბანკომატის...), მარტივი ენით დაწერილი უსაფრთხოების წესები, რომლებიც განთავსებულია საზოგადოებრივ ტრანსპორტსა თუ ელექტრომონოპოლიტობებზე.

შემსწავლელს შეუძლია წაიკითხოს წამლების ინსტრუქცია და გაიგოს მისთვის საჭირო ძირითადი მითითებები.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მოკლე ტექსტები მისთვის ნაცნობ თემებზე, რომლებშიც გამოთქმულია განსხვავებული მოსაზრებები (მაგ., მიმდინარე საკითხებთან დაკავშირებული პოლემიკა).

შემსწავლელს შეუძლია ვრცელ ტექსტებში თვალის გადავლევით იპოვოს საჭირო ინფორმაცია / შეკრიბოს ინფორმაცია ტექსტის სხვადასხვა ნაწილიდან ან სხვადასხვა ტექსტიდან.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს განსახილველი საკითხების მთავარი არსი, თუმცა, შესაძლოა, ყოველთვის ვერ ჩასწვდეს დეტალებს.

მეტყველება

შემსწავლელს შეუძლია მოუმზადებლად ჩაერთოს ისეთ საუბარში, რომელიც ყოველდღიურობას, საყოფაცხოვრებო თემებსა და მისი პირადი ინტერესის სფეროს ეხება (მაგ., მიმდინარე პროცესები, საყიდლების ღირებულება, გაიაფება, გაძვირება, ფასდაკლება, ნივთების მოხმარების წესები, საყვარელი მუსიკალური ჯგუფები / მსახიობები / ფილმები / წიგნები...) და გამოთქვას საკუთარი აზრი.

შემსწავლელს შეუძლია არა მარტო მოყვეს რამე ამბავს, ფილმისა თუ წიგნის შინაარსს, არამედ მასთან დაკავშირებით გადმოსცეს საკუთარი მოსაზრებები. მას ასევე შეუძლია ისაუბროს ამა თუ იმ მოვლენის, შთაბეჭდილების, დაინტერესების / დაუინტერესებლობის, ემოციის (გაკვირვება, სიხარული, სევდა და მისთ.) შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია თანამიმდევრულად და მნიშვნელოვანი ნიუანსების გათვალისწინებით გადმოსცეს ისეთი მოვლენა თუ ფაქტი (მაგ., დაჯილდოების ცერემონია, საგზაო შემთხვევა...), რომელსაც თვითონ შეესწრო.

შემსწავლელს შეუძლია ახლობლებთან მარტივი სატელეფონო საუბრის (მაგ., საერთო ინტერესების, პირადი ცხოვრების შესახებ) წარმართვა.

შემსწავლელს შეუძლია დისკუსიაში მონაწილეობა და საკუთარი აზრის, შთაბეჭდილებებისა თუ განცდების მოკლედ გადმოცემა, ახსნა, დასაბუთება. მას ასევე შეუძლია თითქმის სპონტანურად დაუსვას მოსაუბრეს შეკითხვები.

შემსწავლელს შეუძლია დიდი რაოდენობით ფაქტობრივი ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლა ისეთ ნაცნობ და შედარებით იშვიათ თემებზე, რომლებიც მისი საქმიანობის სფეროს ეხება.

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე მოთხრობის, სტატიის, დისკუსიის, ინტერვიუს ან დოკუმენტური ფილმის რეზიუმირება, მათ შესახებ საკუთარი მოსაზრების გადმოცემა და დასმულ შეკითხვებზე დეტალური პასუხების გაცემა.

შემსწავლელს შეუძლია ნაცნობ თემებზე წინასწარ მომზადებული მოხსენებისა თუ პრეზენტაციის იმდენად კარგად წარმართვა, რომ მისი აზრის გაგება სრულიად თავისუფლად იყოს შესაძლებელი; თუმცა, თუ შემსწავლელის საჯარო გამოვლა წინასწარ არაა მომზადებული, შეიძლება რამდენადმე გაუგებარი დარჩეს მისი ნათქვამის არსი / აზრის სიზუსტე.

შემსწავლელს შეუძლია სხვისი ნათქვამის გაგება, მაგრამ, თუ მოსაუბრე ლაპარაკობს სწრაფად და ხანგრძლივად, სჭირდება, რომ გაამეორებინოს ან ხელახლა აახსნევინოს ნათქვამი. მას შეუძლია მოსაუბრეთა თვალსაზრისებზე კომენტარების გაკეთება.

შემსწავლელს შეუძლია ეტიკეტის გათვალისწინებით გამოთქვას თავისი თვალსაზრისი, დამოკიდებულება, რწმენა, გამოხატოს თანხმობა ან არ დაეთანხმოს მოსაუბრეს... მას ასევე შეუძლია გამოთქვას პრეტენზია (მაგ., მაღაზიაში რაიმე ნივთის წუნის აღმოჩენის შემთხვევაში...).

შემსწავლელს შეუძლია თანამოსაუბრეს მისცეს დეტალური მითითებები და რჩევები (მაგ., ტანსაცმლის, ტექნიკის და მისთ. საყიდლად, შესარჩევად; საქმლის მოსამზადებლად; შინაური ცხოველის მოვლისთვის; თავისუფალი დროის სასიამოვნოდ გასატარებლად ამა თუ იმ ქვეყანაში...).

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე ინტერვიუს ჩამორთმევა, თუ კითხვები წინასწარ აქვს მომზადებული; მას ასევე შეუძლია დამატებითი შეკითხვების დასმა ხანგრძლივი დაფიქრების გარეშე. შემსწავლელს აქვს უნარი, ინტერვიუს მიმდინარეობისას აიღოს ინიციატივა (მაგ., ახალი თემის დანყება), თუმცა დამოკიდებულია ინტერვიუერზე.

შემსწავლელი საკმაოდ კარგად იყენებს სტანდარტულ კონსტრუქციებს საუბრისას, რომელიც ეხება მის პროფესიულ საქმიანობას. მას ასევე შეუძლია მრავალფეროვანი მარტივი ენობრივი საშუალებებით სხვადასხვა სიტუაციის დაძლევა.

შემსწავლელს შეუძლია კონკრეტული, მაგრამ ზოგჯერ არაზუსტი, ინფორმაციის გაცემა (მაგ., ექიმისთვის ავადმყოფობის სიმპტომების აღწერა...).

შემსწავლელი ნაცნობ სიტუაციებში აზრს აყალიბებს საკმაოდ ზუსტად, თუმცა ემჩნევა მშობლიური ენის გავლენა. იგი ზოგჯერ უშვებს შეცდომებს, მაგრამ მისი საუბრის ზოგადი აზრი სავსებით ნათელია.

წერა

შემსწავლელს შეუძლია მოსმენის დროს ჩაინიშნოს, ჩაინეროს მისთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაცია.

შემსწავლელს შეუძლია წერილობითი ფორმით აზრის თანამიმდევრულად ჩამოყალიბება მისთვის საინტერესო ან/და ნაცნობ თემებზე (მაგ., საინტერესო ადგილების, პროფესიული გამოცდილებისა და საქმიანი შეხვედრის შესახებ).

შემსწავლელს შეუძლია ფორმითა და შინაარსით სტანდარტული, ძალიან მოკლე, ინფორმაციული ხასიათის თემის წერა ყოველდღიურობასა და პროფესიულ საქმიანობასთან დაკავშირებით.

შემსწავლელს შეუძლია შეკრებილი ფაქტობრივი ინფორმაციის შეჯამება და საკუთარი აზრის დამაჯერებლად ჩამოყალიბება იმ შემთხვევაშიც კი, თუ თემა არ ეხება ყოველდღიურ საკითხებს.

შემსწავლელს შეუძლია პირადი წერილის დაწერა მნიშვნელოვანი მოვლენის ან საკუთარი ემოციების (მაგ., მოგზაურობის შთაბეჭდილება, საინფორმაციო ხასიათის ახალი ამბები, მეგობრებთან ურთიერთობა...) შესახებ.

შემსწავლელს შეუძლია მარტივი ენობრივი საშუალებებით თანამიმდევრული ტექსტის (ამბავი / მოვლენა / გამოცდილება) ჩამოყალიბება.

შემსწავლელს შეუძლია წერილობითი რეაგირება მისთვის საინტერესო განცხადებაზე (მაგ., სასწავლო კურსები, არდადეგები, ბილეთის, სასტუმროს დაჯავშნა...).

შემსწავლელს შეუძლია გარკვევით აღწეროს მისთვის საინტერესო მოვლენები ან საგნები (მაგ., უნივერსიტეტის დამთავრება, მუშაობის დაწყება, თანამედროვე მოდა, სპორტის რომელიმე სახეობა, თავისი ან სხვისი ბინა / სახლი / აგარაკი...).

შემსწავლელს შეუძლია წარმოაჩინოს საგნების, მოვლენების დადებითი და უარყოფითი მხარეები და დაასაბუთოს საკუთარი აზრი მარტივი ენობრივი საშუალებებით.

შემსწავლელს შეუძლია მისთვის ნაცნობი ან საინტერესო საკითხების დაწვრილებით აღწერა მარტივი ენით, საჭირო ინფორმაციის წერილობით მოთხოვნა და ასევე ამ მიზნით კითხვარის შედგენა / შეკითხვების მომზადება.

შემსწავლელს შეუძლია ავტობიოგრაფიის დაწერა.

B2 დონე

მოსმენა

შემსწავლელს შეუძლია ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დაცვით წარმართული სასაუბრო მეტყველების (ცოცხალი თუ ჩანაწერი) გაგება ნაცნობ თუ უცნობ თემებზე, პირად, საზოგადოებრივ, საგანმანათლებლო და პროფესიულ სფეროებში ურთიერთობისას. მხოლოდ ძლიერ ფონურ ხმაურს / არასწორად აგებულ დისკურსს / რთულ იდიომატურ გამოთქმათა გამოყენებას შეუძლია იქონიოს გავლენა ნათქვამის გაგებაზე.

შემსწავლელს შეუძლია ძირითადად ყველაფერი გაიგოს აქტუალურ თემებზე სალიტერატურო ენით გადმოცემული სატელევიზიო რეპორტაჟებიდან, პირდაპირი ჩართვებიდან თუ ტოქშოუებიდან.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ხანგრძლივი საუბარი მისთვის ნაწილობრივ ნაცნობ თემებზე. მას ასევე შეუძლია გაიგოს ყველა ინფორმაცია და ახალი ამბავი მიმდინარე მოვლენებზე.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ჩვეულებრივი ტემპით წარმოთქმული განცხადება, რომელიც ეხება აბსტრაქტულ თუ კონკრეტულ თემებს.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ის მოხსენებები, რომლებიც ეხება თანამედროვე პრობლემებს და რომელთა ავტორებიც გამოთქვამენ ახალ მოსაზრებებს ან აქვთ განსხვავებული პოზიცია.

შემსწავლელს შეუძლია მიჰყვეს საკმაოდ გრძელ გამოსვლას / მოხსენებას / კომპლექსურ არგუმენტირებას, თუ თემა ასე თუ ისე ნაცნობია და მოხსენების სტრუქტურა მკაფიოდაა გამოსატყულები.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ფილმების პერსონაჟების საუბარი, თუ ისინი სალიტერატურო ენით მეტყველებენ.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს მისთვის საინტერესო საგნების (მაგ., კომპიუტერის, ტელეფონის, ავტომობილის...) ტექნიკური მახასიათებლებისა თუ ფუნქციების დაწვრილებითი განმარტება.

შემსწავლელს შეუძლია ამოიცნოს მოსაუბრის ტონი (საყვედურისა თუ მადლიერების...) და განწყობა (კარგი, ამაღლებული, ცუდი...), ზოგ შემთხვევაში გაიგოს ენობრივი იუმორი.

შემსწავლელს შეუძლია გარკვეული ძალისხმევით შედეგად გაიგოს მისი თანდასწრებით მიმდინარე ქართულენოვანი მოსაუბრეების მსჯელობის მნიშვნელოვანი ნაწილი; სირთულეს აწყდება მაშინ, თუ მათ საუბარში უნდა ჩაერთოს და ისინი კი თავიანთი მეტყველების სტილს არ ცვლიან.

კითხვა

შემსწავლელს შეუძლია თავის მიზნებსა და ტექსტის სტილს მიუსადაგოს კითხვის სტრატეგია და სისწრაფე, სათანადოდ აირჩიოს და გამოიყენოს დამონმებული წყაროები; ამ დონეზე იგი ფლობს ლექსიკის მრავალფეროვან მარაგს. მცირე შეფერხება შეიძლება გამოიწვიოს იშვიათად ხმარებულმა იდიომატურმა გამოთქმებმა.

შემსწავლელს შეუძლია ნაიკითხოს მისი საქმიანობის სფეროსა თუ ინტერესებთან დაკავშირებული ვრცელი კორესპონდენცია, ამოიცნოს ძირითადი აზრი და ზოგჯერ დეტალებიც.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ის სტატიები, რომლებიც ეხება თანამედროვე პრობლემებს და რომელთა ავტორებიც გამოთქვამენ ახალ მოსაზრებებს ან აქვთ განსხვავებული პოზიცია.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს აქტუალურ თემებზე დაწერილი სტატიები, სხვადასხვა ტიპის ტექსტები და გაიზიაროს / არ გაიზიაროს ავტორის პოზიცია.

შემსწავლელს შეუძლია სწრაფად გაერკვეს პროფესიული ხასიათის ფართო სპექტრის სტატიის შინაარსსა და აქტუალობაში.

შემსწავლელს შეუძლია თვალი გადაავლოს დიდი მოცულობის რთულ ტექსტს და გამოყოს მნიშვნელოვანი დეტალები.

შემსწავლელს შეუძლია კომპლექსური და გრძელი ტექსტების სწრაფად გადაკითხვა მისთვის საჭირო ინფორმაციის მოძიების მიზნით.

შემსწავლელს შეუძლია ნაიკითხოს და დეტალურად გაიგოს სხვადასხვა ხასიათისა და ტიპის ვრცელი ტექსტი (მაგ., სახელმძღვანელო, რომანი...), საჭიროებისამებრ, გამოიყენოს ლექსიკონი.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს სპეციალური სტატიები, რომლებიც სცილდება მისი საქმიანობის სფეროს, იმ შემთხვევაში, თუ მას აქვს ლექსიკონის გამოყენების საშუალება ამა თუ იმ ტერმინის / პოლისემიური სიტყვის რომელიმე მნიშვნელობის დასაზუსტებლად.

შემსწავლელს შეუძლია მისი საქმიანობის ფარგლებში რთული ინსტრუქციების გაგება, რომლებიც შეიცავს დეტალურ აღწერილობას მონყობილობის მოხმარებისა და უსაფრთხოების შესახებ, თუ აქვს ამ ინსტრუქციის განმეორებით გადაკითხვის საშუალება.

მეტყველება

შემსწავლელს შეუძლია ჩაერთოს საკმაოდ ვრცელ საუბარში თითქმის ყველა თემაზე ზოგადი ინტერესების სფეროდან; ბუნებრივად და დაუბრკოლებლად მიიღოს მონაწილეობა ხმაურიან გარემოში მიმდინარე საუბარშიც კი; შეუძლია ქართულენოვან თანამოსაუბრესთან ილაპარაკოს იმდენად გამართულად, რომ არ გამოიწვიოს გაუგებრობა / უნებლიე დაცინვა.

შემსწავლელმა შესაძლოა წინადადების აგებისას დაუშვას უმნიშვნელო ხარვეზები, რომელთა აღმოფხვრა თვითონვე შეუძლია. იგი არ უშვებს ისეთ შეცდომებს, რომლებიც ამახინჯებს გამონათქვამის აზრს. ზოგადად, მისი მეტყველება ხასიათდება გრამატიკული სიზუსტის მაღალი დონით. შეუძლია გადმოსცეს სხვადასხვა ხარისხის ემოცია.

შემსწავლელს შეუძლია თანამიმდევრულად და დაწვრილებით გადმოსცეს ესა თუ ის ამბავი ან პირადი განცდები, ისაუბროს შთაბეჭდილებებზე, გრძნობებზე, გამოთქვას საკუთარი მოსაზრებები.

შემსწავლელს შეუძლია პრობლემის კრიტიკულად აღწერა და პრობლემური სიტუაციიდან გამოსვლის დადებითი და უარყოფითი მხარეების ჩამოთვლა.

შემსწავლელს შეუძლია დეტალურად გადმოსცეს საკუთარი პროფესიული გამოცდილება; შეუძლია რთულ დიალოგში მონაწილეობა, ინფორმაციისა და რეკომენდაციების მიღება და გაცემა პროფესიული საქმიანობის სფეროსთან დაკავშირებით; შეუძლია დაწვრილებით აღწეროს ნიუანსები და ფაქტობრივი მასალები შეადაროს ერთმანეთს.

შემსწავლელს შეუძლია ადვილად მიჰყვეს ქართულენოვან მოსაუბრეთა ემოციურ საუბარს; შეუძლია ზუსტად გადმოსცეს და დამაჯერებლად დაასაბუთოს საკუთარი აზრები და შეხედულებები რთულ თემებზე.

შემსწავლელს შეუძლია საუბრის დაწყება, აზრის გამოთქმა, საუბრის პროცესში შეკითხვების დასმა და საუბრის დასრულება; შეუძლია ინტერვიუს თავისუფლად წარმართვა წინასწარ დასახული გეგმიდან გადახვევის შემთხვევაშიც კი.

შემსწავლელს შეუძლია, დისკუსიის დროს არგუმენტების, ახსნა-განმარტებებისა და კომენტარების საშუალებით საკუთარი მოსაზრებების გამოთქმა, დასაბუთება და დამტკიცება; ალტერნატიული შეხედულებების შეფასება; მას, ასევე, შეუძლია რეაგირება სხვათა არგუმენტებზე.

შემსწავლელს შეუძლია, მოხსენების წარდგენისას უპასუხოს ამ მოხსენების შესახებ დასმულ შეკითხვებს; ამასთანავე, ისე თავისუფლად ისაუბროს, რომ მსმენელს არ შეექმნას დაბრკოლება მისი ნათქვამის გაგებაში.

შემსწავლელს შეუძლია წარმატებით გაართვას თავი ისეთ სიტუაციებს (მაგ., დაჯარიმება, სასამართლოსთან ურთიერთობა, საგზაო შემთხვევები...), რომლებიც მისგან მოითხოვს სპონტანურ ენობრივ რეაგირებას.

წერა

შემსწავლელს შეუძლია მისთვის საინტერესო, აქტუალურ თემებზე ტექსტის (მაგ., ბუნებისა და ცხოველთა დაცვა, მსოფლიოს ახალი ამბები...) დაწერა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ინფორმაციის წინ წამოწევით.

შემსწავლელს შეუძლია ჰქონდეს აქტიური მიმოწერა სხვადასხვა თემაზე; შეუძლია წერილებში სხვადასხვა ემოციის გამოხატვა, პირად ინტერესებზე ხაზგასმა, კომენტარების გაკეთება იმ ადამიანის თვალსაზრისთან დაკავშირებით, რომელთანაც აქვს მიმოწერა.

შემსწავლელს შეუძლია ისეთი ტექსტის დაწერა, რომელშიც დეტალურად იქნება წარმოჩენილი მისი გამოცდილება, სხვადასხვა მოსაზრება, ემოცია.

შემსწავლელს შეუძლია კარგად ჩამოყალიბებული, დეტალური ტექსტის დაწერა ნაკითხული ან მოსმენილი ინფორმაციის საფუძველზე.

შემსწავლელს შეუძლია ფილმის, წიგნის ან სპექტაკლის შინაარსის დაწერა.

შემსწავლელს შეუძლია რაიმე ისტორიის (მაგ., მოგზაურობის ისტორია, კრიმინალური ან ფანტასტიკური ამბავი...) ვრცლად, ნათლად და ზუსტად ჩამოყალიბება.

შემსწავლელს შეუძლია არაერთი საინტერესო თემის შესახებ დეტალური ტექსტის დაწერა, სხვადასხვა პოზიციის ასახვა და ერთმანეთთან შედარება, საკუთარი აზრის მკაფიოდ გამოხატვა.

შემსწავლელს შეუძლია პრობლემის არსის გადმოცემა, სისტემურად წარმოჩენა, მნიშვნელოვანი საკითხების წინ წამოწევა და წერილობითი დისკუსიის გამართვა.

შემსწავლელს შეუძლია წერილობით ტექსტებში დამოკიდებულებაზე, მიზეზებსა და შედეგებზე ვარაუდების გამოთქმა.

შემსწავლელს შეუძლია სხვადასხვა წყაროდან მომდინარე ინფორმაციისა და არგუმენტების შეფასება და განზოგადებული ტექსტის დაწერა.

შემსწავლელს შეუძლია ისეთი მოხსენების/სტატიის დაწერა, რომელშიც მტკიცებულებები წარმოჩენილია სისტემურად, ხაზგასმულია ძირითადი მომენტები და ისეთი დეტალები, რომლებიც აძლიერებს მოხსენებაში წარმოდგენილ თვალსაზრისს.

C1 ღონე

მოსმენა

შემსწავლელს შეუძლია კონკრეტული ინფორმაციის გაგება საზოგადოებრივ ადგილებში (სადგურზე, სტადიონზე, თვითმფრინავში...) მიწოდებული განცხადებებიდან ხმაურისა და ცუდი სმენადობის მიუხედავად.

შემსწავლელს შეუძლია ტელე- და რადიოგადაცემების / სხვადასხვა პროგრამის / ფილმების თითქმის თავისუფლად გაგება ენის არასტანდარტული გამოყენების პირობებშიც კი, ზუსტად ერკვევა მოსაუბრეთა ურთიერთდამოკიდებულებაში.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს რთული ტექნიკური ინფორმაცია.

შემსწავლელს თავისუფლად შეუძლია ლექციების, განხილვებისა და დისკუსიების გაგება.

შემსწავლელს დაუბრკოლებლად შეუძლია გაიგოს რთული მსჯელობები ჯგუფური განხილვის / დისკუსიის დროს, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც თემა აბსტრაქტულია / მისთვის უცნობია.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს იდიომატური თუ სასაუბრო გამოთქმების უმეტესობა, ამჩნევს მოსაუბრეთა ურთიერთდამოკიდებულებას, საუბრის სტილის შეცვლას.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს რთული და დიდი მოცულობის მხატვრული თუ არამხატვრული ტექსტები და მათი სტილური თავისებურებები, აღიქვამს ტექსტის წვრილმან დეტალებს.

შემსწავლელს შეუძლია ზედმინვნით გაიგოს ტექსტი აბსტრაქტულ და რთულ სპეციფიკურ თემებზე, რომლებიც მისი პროფესიული საქმიანობის ფარგლებს სცილდება, თუმცა, ზოგჯერ, სჭირდება დააზუსტოს ცალკეული დეტალები, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ მეტყველების სტილი მისთვის უცხოა.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ვრცელი მოხსენება იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მას არ გააჩნია მკაფიოდ გამოხატული ლოგიკური სტრუქტურა და აზრობრივი კავშირი, იღებს შორის ურთიერთმიმართება მხოლოდ იგულისხმება, მაგრამ არაა ნათლად გამოხატული.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს სხვადასხვა სახისა და შინაარსის ტექსტები, მათ შორის, ისეთებიც, რომლებიც არასალიტერატურო ენითაა წარმოთქმული ან შეიცავს უცხო ტერმინოლოგიას.

შემსწავლელს შეუძლია თავისუფლად ჩაერთოს იმ ადამიანთა საუბარში, ვისთვისაც ქართული ენა მშობლიურია; ასევე ჯგუფურ დისკუსიებსა და დებატებში მაშინაც კი, თუ საუბრის თემები აბსტრაქტული, კომპლექსური ან მისთვის უცხოა.

კითხვა

შემსწავლელს შეუძლია დანვრილებით გაიგოს დიდი რთული ტექსტები / ვრცელი ინსტრუქციები იმის მიუხედავად, მიეკუთვნება თუ არა ისინი მისი ინტერესების / პროფესიული საქმიანობის სფეროს, მაგრამ უნდა ჰქონდეს რთული მონაკვეთების განმეორებით გადაკითხვის საშუალება.

შემსწავლელს შეუძლია ნებისმიერი წერილობითი ტექსტის გაგება, თუ საჭიროების დროს ექნება ლექსიკონის გამოყენების საშუალება.

შემსწავლელს შეუძლია პრაქტიკულად ყველა სტილის წერიტი მეტყველების გაგება და ინტერპრეტაცია. მისთვის შეიძლება უცნობი იყოს ნაკლებად გამოყენებული ან არქაული ფორმები და გამოთქმები, მაგრამ ეს ფაქტობრივად არ უშლის მას ხელს მთლიანი ტექსტის გაგებაში.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს რთული და დიდი მოცულობის მხატვრული და არამხატვრული ტექსტები, განასხვაოს სტილი; ამ დონეზე შემსწავლელს ესმის სტატიებისა და ტექნიკური ინსტრუქციების სპეციფიკური ენა იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ტექსტი სცილდება მისი პროფესიული საქმიანობის სფეროს.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ვრცელი, რთული ტექსტები სოციალურ, პროფესიულ და სამეცნიერო საკითხებზე; შეუძლია მიხვდეს ურთიერთდამოკიდებულებებისა და თვალსაზრისების როგორც ფარულ, ისე აშკარა ნიუანსებს. შესაძლოა რთული ტექსტის ზოგიერთი დეტალი მისთვის გასაგები გახდეს მხოლოდ განმეორებითი წაკითხვის შემდეგ; განსაკუთრებულ შემთხვევებში იყენებს ლექსიკონს.

მეტყველება

შემსწავლელს შეუძლია საკუთარი აზრის გამოხატვა თავისუფლად, მოუმზადებლად, ზედმეტი ძალისხმევით გარეშე. იგი ფლობს მრავალფეროვან ლექსიკურ რეპერტუარს, რომელიც აძლევს საშუალებას დავიწყებული სიტყვა ხატოვნად ახსნას ან მისი განმარტებით / სინონიმით ჩაანაცვლოს. იშვიათად მიმართავს სირთულეების დაძლევის სტრატეგიებს, მხოლოდ საუბრის რთულ თემას შეუძლია შეუშალოს ხელი საუბრის მაღალ დონეზე წარმართვაში.

შემსწავლელს შეუძლია ილაპარაკოს პრაქტიკულად ძალდაუტანებლად, თავისუფლად და სპონტანურად. მისი მეტყველების სწორი, ბუნებრივი დინება შეიძლება შეფერხდეს მხოლოდ რთული, ნაკლებად ნაცნობი სასაუბრო თემის შემთხვევაში.

შემსწავლელს შეუძლია მრავალფეროვანი ენობრივი საშუალებებით მანიპულირება, ემოციების, ალუზიების, იუმორის მოქნილად და ეფექტურად გამოყენება.

შემსწავლელს შეუძლია რაიმე თვალსაზრისის კრიტიკული ანალიზი, საუბარი ამ თვალსაზრისის სხვადასხვაგვარ განვითარებაზე შესაფერისი მაგალითების მოყვანით.

შემსწავლელს შეუძლია მოკლე, მკაფიოდ სტრუქტურირებული მოხსენებების გაკეთება რთულ თემაზე, ზოგიერთი მტკიცებულების განვითარება საკუთარი თვალსაზრისის შესახებ საკმაოდ გავრცობილი დამატებითი მსჯელობით, დასაბუთებებით, სათანადო მაგალითებით; შეუძლია თავი გაართვას ისეთ სიტუაციას, როდესაც აწყვეტინებენ საუბარს და, ყოველგვარი დაძაბულობის გარეშე, სხარტად გააგრძელოს საუბარი ან უპასუხოს მოსაუბრის შეკითხვას.

შემსწავლელს შეუძლია ინტერვიუში თავისუფლად მონაწილეობა როგორც ინტერვიუერის, ისე რესპონდენტის როლში, თემის თავისუფლად, სხვისი დახმარების გარეშე წამოჭრა და განვითარება ისე, რომ საუბრის შეწყვეტინების შემთხვევაშიც კი არ დაკარგოს საუბრის ძარღვი.

შემსწავლელს შეუძლია მკაფიოდ, დანვრილებით აღწეროს რაიმე და რთულ თემებზე გააკეთოს მოხსენება, ჩამოაყალიბოს მტკიცებულებათა სისტემა, ჩაუღრმავდეს ქვეთემებს, განავრცოს ცალკეული დებულება და გამოიტანოს შესაბამისი დასკვნები.

შემსწავლელს შეუძლია დისკუსიის დროს შესაფერისი გამოთქმის შერჩევა და მისი გამოყენება საუბრის დასაწყისშივე, რათა მიიღოს სიტყვის თქმის უფლება და შეინარჩუნოს მოსაუბრის პოზიცია ან მარჯვედ დაუკავშიროს თავისი რეპლიკა მოსაუბრის რეპლიკას თემის განხილვის გაგრძელების მიზნით.

შემსწავლელს შეუძლია მეტყველების ნათლად, პაუზების გარეშე აგება და მისი სწორად ორგანიზება. მას ასევე შეუძლია მეტყველებისას წამოჭრილი დაბრკოლების გადასალახავად ფორმულირების შეუფერხებლად შეცვლა. იგი მუდმივად იცავს გრამატიკული სისწორის მაღალ დონეს; იშვიათად უშვებს შეცდომებს, ხოლო პრაქტიკულად შეუმჩნეველი შეცდომის დაშვების შემთხვევაში, სწრაფადვე ასწორებს მას.

შემსწავლელს შეუძლია შეტყობინების თავისუფლად, შეუფერხებლად, ძალდატანების გარეშე გადმოცემა, შინაარსის სიღრმის სიზუსტის დაცვისათვის მახვილისა და ინტონაციის გამოყენება.

წერა

შემსწავლელს შეუძლია მკაფიოდ და ზუსტად გამოხატოს საკუთარი აზრი პირად წერილებში, თავისუფლად გამოიყენოს ენობრივი მასალა ხუმრობისთვის, ემოციებისა და მინიშნებების გადმოსაცემად.

შემსწავლელს შეუძლია კარგად სტრუქტურირებული, ორგანიზებული, ნათლად ფორმულირებული ტექსტის დაწერა ნაირგვარი ენობრივი საშუალებისა თუ ადრესატისთვის შესაფერისი სტილის გამოყენებით.

შემსწავლელს შეუძლია გასაგები, ლოგიკურად აგებული, ვრცელი არაოფიციალური ტექსტის დაწერა.

შემსწავლელს შეუძლია რთულ თემებზე / პრობლემებზე ნათელი, კარგად სტრუქტურირებული ახსნა-განმარტების დაწერა და მასში მთავარი საკითხების გამოყოფა საკმაოდ ვრცელი დამატებითი მტკიცებულებების, მაგალითებისა და არგუმენტების მოშველიებით.

შემსწავლელს შეუძლია დაწეროს დიდი მოცულობის სხვადასხვა სახის ტექსტი (წერილი, ესე, მოხსენება...), რომელშიც მისი აზრი ზუსტად, ნათლად და დეტალურად იქნება გადმოცემული,

ხოლო ენობრივი საშუალებები - მოქნილად და ეფექტურად გამოყენებული.

შემსწავლელს შეუძლია თვალსაზრისის, აზრის, ალბათობის ხარისხის, ეჭვის, ვარაუდის გამოხატვა.

შემსწავლელს შეუძლია ტექსტის ელემენტების დალაგება, მისი აბზაცებად დაყოფა და მართლწერის წესების დაცვა, თუმცა გამორიცხული არ არის პუნქტუაციური და ორთოგრაფიული შეცდომები.

C2 დონე

მოსმენა

შემსწავლელს შეუძლია თვალყური ადევნოს კონფერენციას მისთვის უცხო თემაზე, რომელშიც მრავლად გამოიყენება უცნობი ტერმინები, დიალექტური ფორმები, პროფესიული გამოთქმები.

შემსწავლელს შეუძლია ისეთი ლექციების / მოხსენებების / გამოსვლების გაგება, რომლებიც სპეციალურ პრობლემებს აშუქებს და რომლებშიც გამოიყენება იდიომატური გამოთქმები, მრავალფეროვანი ტერმინოლოგია.

შემსწავლელს შეუძლია ქართული ენის მატარებლისთვის ბუნებრივი სისწრაფით წარმოთქმული ნებისმიერი მეტყველების (ცოცხალისა თუ აუდიოჩანაწერის) გაგება.

შემსწავლელს შეუძლია საჯარო განცხადებების გაგება არახელსაყრელი თანმხლები პირობების შემთხვევაშიც (მაგ., როდესაც დეფორმირებულ ხმას ემატება გარე ხმაური სტადიონზე / სადგურზე).

შემსწავლელს შეუძლია თავისუფლად გაიგოს ნებისმიერი ტიპის კომპოზიციური თუ ენობრივი თვალსაზრისით რთული (ინსტრუქციები, სპეციალური სტატიები, მხატვრული ნაწარმოებები...) ან აბსტრაქტული ხასიათის ტექსტები.

შემსწავლელს შეუძლია ნებისმიერი შეტყობინების წვრილმანი ნიუანსების გაგება სირთულის გარეშე.

შემსწავლელს შეუძლია თავისუფლად გაიგოს ნებისმიერი სახის ახსნა-განმარტებები რთულ, პრობლემატურ თუ მიმდინარე საკითხებზე; საუბრის სტილიდან გამომდინარე, ზუსტად განსაზღვროს მოსაუბრის განწყობა.

შემსწავლელს, თუ საშუალება აქვს, რომ შეეგუოს მოსაუბრის აქცენტს, თავისებურ ან დიალექტურ მეტყველებას, შეუძლია ქართული ენის მატარებლის გაგება მაშინაც კი, როდესაც საუბარი ეხება აბსტრაქტულ, რთულ თემებს.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს არაფორმალური საუბარი მაშინაც კი, როცა მასში ხშირადაა გამოყენებული სასაუბრო მეტყველებისთვის დამახასიათებელი გამოთქმები.

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს ფილმი, რომელშიც უხვადაა იდიომატური / სასაუბრო გამოთქმები, ჟარგონი, იუმორი, კულტურული ალუზიები.

კითხვა

შემსწავლელს შეუძლია გაიგოს და კრიტიკულად შეაფასოს ნებისმიერი სახის მხატვრული თუ არამხატვრული ტექსტი (სტრუქტურული თვალსაზრისით რთული, აბსტრაქტულ თემებზე აგებული, სალიტერატურო თუ სასაუბრო ენით დანერილი...).

შემსწავლელს შეუძლია ფართო სპექტრის მქონე ვრცელი რთული ტექსტების გაგება, მათი სტილური ნიუანსების შეფასება.

შემსწავლელს შეუძლია ტექსტის როგორც ამკარად გამოხატული, ასევე ფარული მნიშვნელობის მიხვედრა.

შემსწავლელს შეუძლია დაბრკოლების გარეშე გაიგოს ნებისმიერი ტექსტი, რომელშიც არის რთული იდიომატური გამოთქმები და გრამატიკული კონსტრუქციები.

მეტყველება

შემსწავლელს შეუძლია მშვიდად და სწორად წარმართოს საუბარი, არანაირი ენობრივი ბარიერი არ გააჩნია პირად და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ურთიერთობისას.

შემსწავლელს შეუძლია არაფორმალურ საუბარში ხანგრძლივად მონაწილეობა და სრულიად თავისუფლად, მრავალფეროვანი ენობრივი საშუალების გამოყენებით, ნებისმიერ თემასა თუ საკითხზე მსჯელობა.

შემსწავლელს შეუძლია რთული თემის დაბეჯითებით, ნათლად მიწოდება ისეთი საზოგადოებისთვის, რომლისთვისაც ეს თემა უცხოა და თხრობის ისეთნაირად აგება, საკითხის იმგვარად გამარტივება, როგორსაც აუდიტორია მოითხოვს. მას შეუძლია შეკითხვებზე პასუხის გაცემა იმ შემთხვევაშიც კი, თუკი აუდიტორია მისადმი არაკეთილგანწყობილია.

შემსწავლელს შეუძლია რთული საკითხების ოფიციალური განხილვისას, მკაფიო და სარწმუნო არგუმენტების ფორმულირებით, კარგად წარმოაჩინოს თავისი აზრი და მის სისწორეში დაარწმუნოს აუდიტორია.

შემსწავლელს შეუძლია გამართული, კარგად სტრუქტურირებული ტექსტის ჩამოყალიბება, რომელსაც ექნება ლოგიკური აქცენტები და ეფექტურად დაეხმარება ადრესატს მნიშვნელოვანი მომენტების შემჩნევასა და დამახსოვრებაში.

შემსწავლელს შეუძლია, საჭიროების შემთხვევაში (ენობრივი თუ სიტუაციური სირთულის შექმნისას), ნათქვამის მსმენელთაგან შეუმჩნევლად იმგვარად ფორმულირება ან შეცვლა, რომ მოსაუბრემ ვერც კი იგრძნოს ეს.

შემსწავლელს შეუძლია ძალიან კარგად წარმართოს დიალოგი და სრულიად თავისუფლად წარმართოს საუბარი ენის მატარებელთან როგორც რესპონდენტის, ისე ინტერვიუერის როლში.

შემსწავლელი კარგად ფლობს იდიომატურ და სასაუბრო გამოთქმებს, იცის მათი კონოტაციური მნიშვნელობები, ზუსტად იყენებს სიტყვის მნიშვნელობის ელფერსა და გამოთქმათა სახეცვლილებების ნაირგვარ საშუალებას.

შემსწავლელი მუდმივად ინარჩუნებს ქართული ენის გრამატიკის ფლობის მაღალ დონეს მაშინაც კი, როცა რთული მეტყველების დროს ყურადღება ეფანტება გარკვეული მიზეზის გამო (მაგ., მომდევნო წინადადებების დაგეგმვისას, სხვების რეაქციაზე დაკვირვებისას...).

წერა

შემსწავლელს შეუძლია თავისუფლად, გასაგებად და საინტერესოდ აღწეროს თავისი გამოცდილება და სხვადასხვა ისტორია.

შემსწავლელს შეუძლია რთული ტექსტების ნათლად, ბუნებრივად წერა ტექსტისთვის შესაბამისი სტილითა და გამართული ლოგიკური სტრუქტურით, რომელიც ეხმარება მკითხველს მთავარი დებულების აღქმაში.

შემსწავლელს შეუძლია რთული მოხსენების, სტატიის, ესეს თავისუფლად და გასაგებად წერა, ლიტერატურული ნაწარმოების არგუმენტირებული/კრიტიკული შეფასება; მის მიერ შედგენილი ტექსტის ლოგიკური სტრუქტურა ეხმარება მკითხველს რთული მონაკვეთების გაგებაში.

შემსწავლელს შეუძლია სხვადასხვა წყაროში არსებული ინფორმაციისა თუ არგუმენტების განზოგადება და მათ საფუძველზე გაბმული ტექსტის შექმნა.

შემსწავლელს შეუძლია ყველა ტიპის ტექსტის დაწერა; იგი მოქნილად იყენებს მრავალფეროვან ენობრივ საშუალებებს და კარგად ერკვევა ლექსიკური ერთეულების პოლისემიაში.

შემსწავლელს შეუძლია შეკრული, აზრობრივად გამართული ტექსტის შექმნა მაორგანიზებელი სტრუქტურის მთელი არსენალისა და ენობრივი საშუალებების გამოყენებით; იგი არ უშვებს ორთოგრაფიულ შეცდომებს.

შემსწავლელს შეუძლია შეკრული, აზრობრივად გამართული ტექსტის შექმნა ლექსიკონის გამოყენებლად, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საქმე გვაქვს უცნობი სფეროს ტერმინოლოგიასთან.